

Broj 2/2021.

SLUŽBENI VJESNIK

BISKUPIJÂ
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik
Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik
Don Stipe Gale

Odgovorni urednik
Don Nikola Menalo

Grafička obrada
Crkva na kamenu

Tisak
Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici
Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici
Katedrala u Trebinju

Sadržaj

I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	81
Apostolsko pismo u obliku motuproprija vrhovnog svećenika Franje o uporabi Rimske liturgije koja je prethodila obnovi iz 1970.	83
Sveta Stolica o nejasnoćama vezanim uz motuproprij <i>Traditionis custodes</i>	85
Poruka pape Franje za prvi svjetski dan djedova i baka i starijih osoba	87
Dikasterij za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja	
Poruka za Svjetski dan turizma 2021.	89
Pismo Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata o svetim slavlјima u vrijeme i nakon pandemije	90
Poruka pape Franje a 55. Svjetski dan mira	93
Poruka pape Franje za 107. Svjetski dan selilaca i izbjeglica	96
Poruka pape Franje za 55. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija	98
Poruka pape Franje za 36. Svjetski dan mladih	101
Poruka pape Franje za Svjetski dan misija	104
Poruka pape Franje za 5. Svjetski dan siromaha	106
Poruka pape Franje za međunarodni dan osoba s invaliditetom	110
Papa Franjo prihvatio odreknuće od službe apostolskog nuncija u BiH nadbiskupa Luigija Pezzuta	112
Nadbiskup Aldo Cavalli imenovan apostolskim vizitatorom s posebnom ulogom za župu Međugorje	113
Izjava biskupa Palića u prigodi imenovanja mons. Cavallija	113
Novoimenovani srijemski biskup koadjutor mons. Fabijan Svalina	113
Čestitka biskupa mons. Petra Palića novoimenovanom biskupu koadjutoru mons. Fabijanu Svalini	114
Don Roko Glasnović imenovan dubrovačkim biskupom	114
Čestitka biskupa Palića novoimenovanom dubrovačkom biskupu Glasnoviću	114
II. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	117
Priopćenje s 81. redovitog zasjedanja Biskupske konferencije BiH	118
Priopćenje s 82. redovitog zasjedanja Biskupske konferencije BiH	119
Poziv na proslavu 4. Obiteljskog dana u BiH i 1. Svjetskog dana djedova, baka i starijih osoba	121
Poruka članova Biskupske konferencije BiH na završetku Godine Božje Riječi	122
Poruka predsjednika Caritasa BiH Vinka kardinala Puljića uz Nedjelju Caritasa u BiH 2021.	123
Službeni hrvatski prijevod Lauretanskih litanija i Litanija sv. Josipa s novim zazivima	124
Lauretanske litanije s tri nova zaziva	125
Litanije sv. Josipa sa sedam novih zaziva	125
Potpisani protokol o statusu rodne kuće Sluge Božjega Petra Barbarića	126
III. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	129
BISKUPSKI ORDINARIJAT	130
Okružnica o radnom vremenu Ordinarijata	130

Okružnica o proslavi Uzvišenja sv. Križa	131
Dan Trebinjsko-mrkanske biskupije	132
Završetak Godine Božje Riječi	132
Sjednica dekana i primopredaja dekanske službe dekanima u Mostarskoj-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji	133
Pravilnik o dekanskoj službi u biskupijama Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj	134
Zapisnik sa sjednice dekana	136
Okružnica: Kumstvo na krštenju i potvrди	138
Raspored slavlja svete krizme 2022.	139
Okružnica o primanju sakramenata rastavljenih i razvedenih osoba koje se nisu ponovno vjenčale	140
Statut Prezbiterorskoga vijeća Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije	141
Zapisnik sa sjednice Prezbiterorskoga vijeća	145
Pravilnik zbora savjetnika Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko mrkanske biskupije	146
Zapisnik sa sjednice Zbora savjetnika	149
Poziv na adventsku duhovnu obnovu	150
Izvješće sa skupštine Svećeničke uzajamnosti	150
<i>Obveze župa prema Biskupijama</i>	152
<i>Calendarium missarum pro iuventute et familia christiana anno 2022.</i>	153
Raspored pohoda župnika Ordinarijatu 2022.	154
Susret biskupa i organizatora Zaručničkih tečajeva u biskupijama	158
 IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA	159
Imenovanje članova Vijeća za mlade Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije	162
Imenovanje članova Vijeća za pastoral obitelji Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije	163
Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja mons. Petra Palića podijeljene su kanonske misije	164
 IZ DUHOVNOG ŽIVOTA BISKUPA I BISKUPIJA	166
Proslavljeni 150. obljetnica obnove Župe sv. Mihovila arkanđela u Drinovcima	166
Biskup Palić blagoslovio crkvu u Klepcima	167
Slavlje polaganja zavjeta i redovničkih jubileja sestara milosrdnica u Splitu	168
Na Veliku Gospu župa Goranci proslavila 150. obljetnicu	168
Europski Dan sjećanja na žrtve totalitarnih režima	170
XXIII. Redovnički dan	172
Mons. Palić na Malu Gospu u biskupijskom svetištu Gospe od Milosrđa u Dubrovniku	173
Blagdan Uzvišenja Svetoga Križa i obljetnica posvete katedralne crkve u Mostaru	175
Završetak Godine Božje Riječi na spomendan sv. Jeronima	178
Sv. Stjepan, zaštitnik Hvarske biskupije	179
Početak nove akademske godine na Teološko-katehetskom institutu u Mostaru	181
Proslava desete obljetnice Župe sv. Tome apostola u Mostaru	181
Đakonsko ređenje u mostarskoj katedrali i otvaranje Sinodalnoga hoda	183
Spomen na posvetu crkve i Dan Kruševa	186
Pastoral mladeži: Biskup Palić gost prve tribine Vijeća mlađih MiViDiMo	188
Svetkovina Svih Svetih u župi Aladinići	189
Duhovne vježbe svećenika Kotorske biskupije	190
Sv. Katarina Aleksandrijska, zaštitnica župe Grude proslavljena u Raskrižju	191
Biskupova Božićna čestitka	191
Božićna čestitka generalnoga vikara dijecezanskom biskupu	192
 Tečajevi priprave za sakramentalni brak u hercegovačkim središtima i Imotskom za 2022. godinu	194

USNUŠE U NADI USKRSNUĆA	195
Fra Dinko Grbavac	195
Mons. Luka Pavlović	195
Don Ante Ivančić, <i>Bikić</i>	196
Don Božo Polić	196
Fra Nikola Spužević	197
Mons. Henryk Hoser	197
Sućut mons. Palića u povodu smrti nadbiskupa Hosera	198
Sućut biskupa Petra Palića nadbiskupima Marinu Barišiću i Draženu Kutleši povodom smrti don Filipa Pavića	198
Sućut biskupa Petra Palića gospodji Dubravki Bešlić povodom smrti dugogodišnjega gradonačelnika grada Mostara gosp. Ljube Bešlića	199
BISKUPOVA KRATKA KRONIKA	200

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

APOSTOLSKO PISMO U OBLIKU MOTUPROPRIJA VRHOVNOG SVEĆENIKA FRANJE O UPORABI RIMSKE LITURGIJE KOJA JE PRETHODILA OBNOVI IZ 1970.

Traditionis custodes

Čuvari predaje, biskupi, u zajedništvu s rimskim biskupom, tvore vidljivo načelo i temelj jedinstva u svojim partikularnim Crkvama.¹ Vođeni Duhom Svetim oni, naviještanjem evanđelja i slavljenjem euharistije, ravnaju partikularnim Crkvama koje su im povjerene.²

Da bi se postigla sloga i jedinstvo Crkve, moji časni prethodnici, sveti Ivan Pavao II. i Benedikt XVI., očinskom brigom za one koji su u nekim krajevima ostali privrženi liturgijskim oblicima koji su prethodili obnovi zahtijevanoj od Drugoga vatikanskog koncila, dopustili su i uredili pravo korištenja Rimskoga misala koji je 1962. godine objavio papa Ivan XXIII.³ Na taj su način namjeravali "olakšati življenje crkvenoga zajedništva onim katolicima koji se osjećaju navezanima na neke prethodne liturgijske oblike", a ne na druge.⁴

Na tragu nakane mojega časnog prethodnika Benedikta XVI. da se, tri godine nakon objavljenja motuproprija *Summorum Pontificum*, biskupe pozove da provjere njegovu primjenu, Kongregacija za nauk vjere provela je 2020. godine temeljito savjetovanje s biskupima, a rezultati su pomno razmatrani u svjetlu iskustva koje je sazrijevalo tijekom ovih godina.

Razmotrivši želje niknule među biskupima i saslušavši mišljenje Kongregacije za nauk vjere, ovim apostolskim pismom želim ići korak dalje u trajnome nastojanju oko crkvenoga zajedništva. Stoga sam smatrao prikladnim odrediti sljedeće:

Cl. 1. Liturgijske knjige koje su proglašili sveti Pavao VI. i sveti Ivan Pavao II., u skladu s odlukama Drugoga vatikanskoga koncila, jedincati su izraz *lex orandi* rimskoga obreda.

Cl. 2. Dijecezanskomu biskupu kao upravitelju, promicatelju i čuvaru cijelokupnoga liturgijskog života u povjerenoj mu partikularnoj Crkvi,⁵ pripada uređivati liturgijska slavlja u vlastitoj mu biskupiji.⁶ Stoga je isključivo u njegovoj mjerodavnosti odobriti uporabu Rimskoga misala iz 1962. godine u svojoj biskupiji, slijedeći smjernice Apostolske Stolice.

Cl. 3. Biskup, u biskupijama u kojima već postoji jedna ili više skupina koje slave prema misalu koji je prethodio obnovi iz 1970. godine:

§ 1. neka utvrdi da te skupine ne isključuju važjanost i zakonitost liturgijske obnove, odredaba Drugoga vatikanskog koncila i Učiteljstva vrhovnih svećenika;

¹ Usp. Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 21. studenoga 1964., br. 23, AAS, 57 (1965.), 27.

² Usp. Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi *Lumen gentium*, 21. studenoga 1964., br. 23, AAS, 57 (1965.), 32; Drugi vatikanski koncil, Dekret o pastirskoj službi biskupa u Crkvi *Christus Dominus*, 28. listopada 1965., br. 11, u: AAS, 58 (1966.), 677-678; *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 833.

³ Usp. IVAN PAVAO II., Apostolsko pismo u obliku motuproprija *Ecclesia Dei*, 2. srpnja 1988., u: AAS, 80 (1988.) 1495-1498; BENEDIKT XVI., Apostolsko pismo u obliku motu proprija *Summorum Pontificum*, 7. srpnja 2007., u: AAS, 99 (2007.), 777-781; Apostolsko pismo u obliku motuproprija *Ecclesiae unitatem*, 2. srpnja 2009., u: AAS, 101 (2009.), 710-711.

⁴ IVAN PAVAO II., Apostolsko pismo u obliku motuproprija *Ecclesia Dei*, 2. srpnja 1988., u: AAS, 80 (1988.), 1498.

⁵ Usp. Drugi vatikanski koncil, Konstitucija o svetoj liturgiji *Sacrosanctum Concilium*, 4. prosinca 1963., br. 41, u: AAS, 56 (1964.), 111; *Caeremoniale Episcoporum*, br. 9; Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, Uputa o nekim stvarima vezanim uz presvetu euharistiju koje valja obdržavati odnosno izbjegavati, *Redemptionis Sacramentum*, 25. ožujka 2004., br. 19-25, u: AAS, 96 (2004.), 555-557.

⁶ Usp. ZKP, kan. 375, § 1; kan. 392.

§ 2. neka naznači jedno ili više mesta na kojima će se vjernici koji pripadaju tim skupinama moći okupljati na euharistijsko slavlje (ali ne u župnim crkvama, i bez ustanovljivanja novih personalnih župa);

§ 3. neka za mjesto koje je naznačio odredi dane u koje su dopuštena liturgijska slavlja s uporabom Rimskoga misala koji je proglašio sveti Ivan XXIII. 1962. godine;⁷ na tim slavljima neka se čitanja naviještaju na narodnome jeziku, rabeći prijevode Svetoga pisma za liturgijsku uporabu, potvrđene od dотičnih biskupske konferencije;

§ 4. neka imenuje svećenika koji će, kao biskupov delegat, preuzeti brigu za slavlja i za pastoralnu skrb u tim skupinama vjernika. Svećenik neka bude prikladan za tu službu, sposoban rabiti *Missale Romanum* koji je prethodio obnovi iz 1970. godine, neka posjeduje znanje latinskoga jezika koje mu omogućuje potpuno razumijevanje rubrika i liturgijskih tekstova i neka bude prodahnut gorljivom pastoralnom ljubavlju i osjećajem crkvenoga zajedništva. Nužno je, doista, da svećenik kojemu je povjerena ta služba ima na srcu ne samo dostojanstveno slavljenje liturgije, već i pastoralnu i duhovnu skrb za vjernike;

§ 5. neka u personalnim župama, koje su konski osnovane na dobrobit tih vjernika, pristupi prikladnoj provjeri jesu li one uistinu korisne za duhovni rast te procijeni hoće li ih zadržati ili ne;

§ 6. pobrinut će se da ne bude odobreno osnivanje novih skupina.

Čl. 4. Svećenici koji će biti zaređeni nakon objavljenja ovoga motuproprija, a žele slaviti liturgiju prema *Missale Romanum* iz 1962. godine, trebaju podnijeti zamolbu dijecezanskemu bisku-

pu, koji će se prije davanja te ovlasti posavjetovati s Apostolskom stolicom.

Čl. 5. Svećenici koji već slave prema *Missale Romanum* iz 1962. trebaju od dijecezanskoga biskupa zatražiti ovlaštenje da bi se i dalje mogli koristiti tom mogućnošću.

Čl. 6. Ustanove posvećenoga života i društva apostolskoga života, koje je svojedobno osnovalo Papinsko vijeće *Ecclesia Dei*, prelaze u mjerodavnost Kongregacije za ustanove posvećenoga života i družbe apostolskoga života.

Čl. 7. Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata i Kongregacija za ustanove posvećenoga života i družbe apostolskoga života, za pitanja iz svoje mjerodavnosti, vršit će vlast Svetе Stolice, bdijući nad poštivanjem ovih odredaba.

Čl. 8. Dosadašnje odredbe, naputci, dopuštenja i običaji, koji nisu u skladu s iznesenim u ovome motupropriju, stavljeni su izvan snage.

Nalažem da se sve što sam odlučio ovim apostolskim pismom u obliku motuproprija, opslužuje u svim njegovim dijelovima, unatoč svemu protivnom, čak i ako je vrijedno posebno spominjanja, i određujem da ono bude proglašeno objavljenjem u dnevniku *L'Osservatore Romano* te, stupivši na snagu odmah, bude potom objavljeno u službenome glasilu Svetе Stolice, *Acta Apostolicae Sedis*.

Rim, pri Svetome Ivanu Lateranskom,
16. srpnja 2021., na spomendan
Gospe od Karmela,
godine devete našega pontifikata.

Franjo

⁷ Usp. Kongregacija za nauk vjere, Dekret *Quo magis* kojim se odobrava sedam euharistijskih predslavlja za izvanredni oblik Rimskoga obreda, 22. veljače 2020., i Dekret *Cum sanctissima* o liturgijski slavlјima u čast svetih po izvanrednom obliku Rimskoga obreda, 22. veljače 2020., u: *L'Osservatore Romano*, 26. ožujka 2020., str. 6.

SVETA STOLICA O NEJASNOĆAMA VEZANIM UZ MOTUPROPRIJ TRADITIONIS CUSTODES

Poruka Kongregacije za bogoštovlje i stegu sakramenata upućena biskupskim konferencijama popraćena je objavom odgovora na upite koje su zaprimili od mjesnih Crkava u odnosu na motuproprij "Traditionis custodes" koji je stupio na snagu u srpnju. Upućeno je jedanaest "dubia", nejasnoća vezanih uz primjenu motupropria *Traditionis Custodes* u kojem je papa Franjo proglašio nove norme korištenja liturgijskih knjiga koje su bile u uporabi prije reforme koje je pokrenuo Drugi vatikanski koncil. Na mrežnoj stranici Kongregacije za bogoštovlje i stegu sakramenata 18. prosinca objavljeno je svih jedanaest *dubia*, kao i odgovarajući odgovori, *responsa*, s pojašnjnjima. Objava je popraćena pismom predsjednicima biskupskih konferencija koje potpisuje prefekt Kongregacije nadbiskup Arthur Roche, u kojem navodi kako svaka propisana norma ujek ima kao jedini cilj očuvanje dara crkvenog zajedništva hodeći zajedno, s uvjerenjem uma i srca, u smjeru koji je naznačio Sveti Otac.

Župne crkve

Prvi se upit odnosi na mogućnost slavljenja mise po pretkoncilskom obredu u župnoj crkvi ukoliko ne postoji druga mogućnost pronalaska crkve, oratorija ili kapele za skupinu vjernika koja slave misu koristeći misal iz 1962. godine. U motupropriju je mogućnost slavljenja mise po pretkoncilskom obredu u župnoj crkvi isključena kako bi se stavio naglasak na to da je slavljenje mise po spomenutom obredu ustupak ograničen na ove skupine i ne čini dio svakodnevnog života župne zajednice.

Odgovor je afirmativan, no priznaje slavljenje mise po pretkoncilskom obredu isključivo ako ne postoji drugo prikladno mjesto te neka to bude bez umetanja slavlja u raspored župnih misa. Uz to, slavlje se ne može odvijati u isto vrijeme kao i druge pastoralne aktivnosti župe. Ove upute, navodi se u odgovoru, nemaju namjeru marginalizirati vjernike koje slave misu po tom obredu, već su dane kao podsjetnik da je to ustupak na njihovo dobro, a ne prilika da se promiče prethodni način slavljenja mise koji više nije na snazi.

Korištenje pretkoncilskog misala za sakramente

Drugi se *dubium* odnosi na mogućnost slavljenja ne samo euharistije (prema Rimskom misalu iz 1962., koji je predmet ustupka), već i drugih sakramenata predviđenih u *Rituale Romanum* (posljednji *editio typica* datira iz 1952.) i *Pontificale Romanum* korištenih prije liturgijske reforme. Najprije se u odgovoru podsjeća kako *Rituale Romanum* spominje sakramente krštenja, pomirenja, ženidbe, bolesničkog pomazanja i obrede poput sprovoda; dok se *Pontificale Romanum* tiče sakramenata kojim predsjeda biskup - potvrda i sveti red. Odgovor je negativan. Autoritet Svetе Stolice smatra da, kako bi se išlo u smjeru koji je naznačio papa Franjo, ne bi se smjelo dati dopuštenje za korištenje ukinutih liturgijskih knjiga te da bi se vjernike trebalo pratiti prema punom razumijevanju značenja slavlja u obrednom obliku koji proizlazi iz liturgijske reforme.

Postoje, međutim, neke važne razlike. U odgovoru je objašnjeno kako bi bilo moguće koristiti *Rituale* isključivo u onim župama koje je biskup već odredio, posvećene vjernicima koji slave misu po pretkoncilskom obredu. Međutim, čak i u tim župama nije dopušteno korištenje *Pontificale* za potvrdu ili sveti red. Razlog zabrane glede potvrde jest taj da je papa Pavao VI. učinio nekoliko prilagodbi te se stoga ne smatra prikladnim koristiti ukinuti oblik obreda s obzirom da je doživio bitne promjene.

Koncelebracija

Još se jedan upit tiče mogućnosti odobravanja korištenja misala iz 1962. onim svećenicima koji ne priznaju valjanost ili legitimnost koncelebracije i koji, stoga, odbijaju koncelebrirati na misi posvete ulja na Veliki četvrtak. Odgovor je negativan. Međutim, prije nego što se povuče koncesija, moli se biskupa neka uspostavi bratski dijalog sa svećenikom, kako bi se uvjerio kako taj stav ne isključuje valjanost i legitimnost liturgijske reforme Drugog vatikanskog koncila i Učiteljstva vrhovnih svećenika. Prije povlačenja koncesije,

biskup bi trebao ponuditi svećeniku potrebno vrijeme za iskrenu raspravu, pozivajući ga da sudjeluje u koncelebraciji.

Čitanja iz odobrenih prijevoda

Na upit o tome je li moguće izabrati odlomke iz Svetog pisma naznačenih u starome misalu iz cijelovitog biblijskog teksta, Sveta Stolica odgovara potvrđno.

Stari je misal, uz obred slavljenja mise, isto tako sadržavao tekstove liturgijskih čitanja. Nakon reforme je misal (s rubrikama i molitvama) odvojen od lekcionara (koji sadrži tekstove iz Svetog pisma za liturgijska čitanja). S obzirom da je u motupropisu pape Franje propisano da se latinska čitanja u starom misalu uvijek naviještaju na narodnom jeziku svake zemlje, odobrena je uporaba prijevoda Biblije koji su pojedine biskupske konferencije odobrila za uporabu u liturgiji. Ono što nije pak dopušteno jest objava pravog i pravilnog lekcionara na narodnom jeziku s ciklusom čitanja predviđenih prema starome obredu.

Potrebna potvrda Svetе Stolice za ovlaštenje svećenika

Upućen je i upit o "konzultacijama" sa Svetom Stolicom koje mora učiniti biskup prije nego što odobri svećeniku ređenom nakon 16. srpnja 2021. koji želi slaviti misu po pretkoncilskom obredu. Objašnjeno je u odgovoru kako u ovom slučaju odobrenje mora autorizirati Svetu Stolicu. Zahtjevalo se dodatno pojašnjenje zbog toga što se u talijanskoj i engleskoj verziji motuproprija navodi kako se prije nego što se daje odobrenje, biskup mora savjetovati s Apostolskom stolicom (čl. 4). U službenoj verziji dokumenta, latinski tekst navodi kako prije bilo koje koncesije odobrene novom svećeniku, biskup mora primiti potrebno odobrenje iz Rima. Kongregacija za bogoslovje i stegu sakramenata potiče sve sjemenišne

odgojitelje neka prate buduće đakone i svećenike prema razumijevanju i iskustvu bogatstva liturgijske reforme.

Vremensko razdoblje i prostor

Na pitanje može li biskup dati dopuštenje za korištenje pretkoncilskog misala na određeno vrijeme kako bi se zadržala mogućnost evaluacije, Sveta Stolica odgovara potvrđno. Potvrđno odgovara i na pitanje je li davanje koncesije ograničeno na područje biskupove mjesne biskupije.

U drugom je odgovoru na jedan od upita precizirano kako u slučaju odsutnosti ovlaštenog svećenika, zamjenski svećenik mora također dobiti službeno odobrenje za korištenje staroga misala. Odobrenje se traži i za đakone i druge ustavljene službenike koji sudjeluju u slavlju mise po pretkoncilskome obredu.

Slavlje dviju misa istoga dana

Posljednji se upiti odnose na mogućnost da isti svećenik slavi dvije mise istoga dana. U prvom slučaju u radnome tjednu župnik ili kapelan nije ovlašten slaviti misu po aktualnom obredu s vjernicima, a potom prema pretkoncilskom obredu sa skupinom ili nasamo. Slavlje dviju misa u radnome tjednu je dopušteno samo iz pastoralnih razloga, koji u ovom slučaju ne postoji, s obzirom da vjernici imaju priliku sudjelovati na euharistijskome slavlju prema misalu koji je proizašao nakon reforme.

Kongregacija odgovara i na pitanje može li svećenik ovlašten za korištenje staroga misala slaviti dvije mise za dvije odvojene skupine istoga dana koristeći navedeni misal. Odgovor je negativan. Ono ne predstavlja valjani razlog ili pastoralnu nužnost, s obzirom da vjernici imaju mogućnost sudjelovanja na euharistijskom slavlju u aktualnom obrednom obliku.

PORUKA PAPE FRANJE ZA PRVI SVJETSKI DAN DJEDOVA I BAKA I STARIJIH OSOBA

25. srpnja 2021.

Drage bake i djedovi, drage starije osobe!

"Ja sam s tobom u sve dane" (usp. Mt 28,20). Obećanje je to koje je Gospodin dao svojim učenicima prije svoga uzašašća na Nebo i koje danas ponavlja tebi, dragi djede i draga bako. Tebi. "Ja sam s tobom u sve dane" ujedno su riječi koje bih ti, kao rimski biskup i kao starija osoba kao i ti, uputio na ovaj prvi *Svjetski dan djedova i baka i starijih osoba*: cijela Crkva ti je blizu, odnosno bolje rečeno: cijela Crkva nam je blizu. Brine se za tebe, voli te i ne želi te ostaviti samoga/samu!

Znam dobro da ova poruka do tebe stiže u teškome času: pandemija se pokazala neočekivanom i silovitom olujom, teškom kušnjom na kojoj se našao život sviju, ali posebno nas starijih osoba. Mnogi od nas su se razboljeli i mnogi su umrli ili su svjedočili umiranju svojih suprugâ i svojih dragih; koliki su samo jako dugo bili prisiljeni na samoću i izolaciju.

Gospodinu su poznate sve patnje kroz koje smo prošli u tome vremenu. On je blizu svima koji doživljavaju bolno iskustvo onih koji su napušteni; nije ravnodušan na našu samoću koju je pandemije učinila još težom. Predaja govori da je i sv. Joakim, Isusov djed, bio udaljen iz svoje zajednice jer nije imao djece; njegov se život - kao i život njegove supruge Ane - smatrao beskorisnim. Ali Gospodin mu je poslao anđela da ga tješi. Dok je, žalostan, tavorio izvan gradskih vrata, ukazao mu se Božji glasnik i rekao mu: "Joakime, Joakime! Gospodin Bog je uslišio tvoju ustrajnu molitvu".¹ Čini se da Giotto, na svojoj glasovitoj fresci,² smješta taj prizor u noćne sate, u jednu od mnogih neprospavanih noći ispunjenih sjećanjima, brigama i željama na koje su mnogi od nas navikli.

Ali i kad se čini da posvuda vlada tama, kao tijekom ovih mjeseci pandemije, Gospodin nastavlja slati anđele da nas tješe u našoj samoći i da nam ponavljam: "Ja sam s tobom u sve dane". Kaže to tebi, kaže to meni, svima. I to je bît ovog Svjetskog dana za koji sam htio da se prvi put slavi ove godine, nakon dugotrajne izoliranosti i još

uvijek sporog vraćanja uobičajenog društvenog života: neka svakog djeda, svaku baku, svaku stariju osobu - posebno one od nas koji su najusamljeniji - posjeti jedan *anđeo*!

Ponekad će on imati lica naših unuka, ponekad, opet, članova obitelji, starih prijatelja ili onih koje smo upoznali upravo u ovim teškim vremenima. Tijekom tog vremena naučili smo razumjeti koliko su zagrljaji i posjeti svakome od nas važni. Kako me samo žalosti činjenica što na nekim mjestima ovi još uvijek nisu mogući!

Gospodin nam, međutim, šalje također svoje glasnike preko Božje Riječi. On ne dopušta da u svojem životu ikad budemo prikraćeni za nju. Pročitajmo svaki dan jedan tekst iz Evanđelja, molimo s psalmima, čitajmo proroke! Ostat ćemo ganuti Gospodinovom vjernošću. Sveti pismo će nam također pomoći shvatiti što Gospodin želi od nas danas u našemu životu. On šalje radnike u svoj vinograd u različite sate u danu (usp. Mt 20,1-16) i u svakom životnom dobu. Ja sâm mogu posvjedočiti da sam poziv da postanem rimskim biskupom primio kad sam, takođe, navršio dob za umirovljenje i mislio već da neću moći učiniti mnogo novog. Gospodin nam je uvijek blizu - uvijek - s novim pozivima, s novim riječima, sa svojom utjehom, ali uvijek nam je blizu. Znate da je Gospodin vječan i da nikada ne ide u mirovinu. Nikada.

U Matejevu Evanđelju Isus kaže apostolima: "Podîte dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!" (28,19-20). Te su riječi upućene i nama danas i pomažu nam bolje shvatiti da se naš poziv sastoji u tome da čuvamo svoje korijene, prenosimo vjeru mladima i brinemo se za malene. Slušajte ovo pažljivo: koji je naš poziv danas, u našoj dobi? Odgovor je: čuvati korijene, prenositi vjeru mladima i brinuti za malene. Ne zaboravite to.

Nije važno koliko godina imaš, radiš li još uvijek ili ne, jesli li ostao sam/sama ili imaš obitelj,

¹ Ovaj je događaj opisan u Jakovljevu protoevanđelju.

² Riječ je o slici izabranoj kao logotip Svjetskog dana baka i djedova i starijih osoba.

jesi li postao/la djed/baka prije ili kasnije u životu, jesli još uvijek neovisan/na ili trebaš pomoći, jer ne postoji dob za mirovinu u zadači navještanja evanđelja, u zadači prenošenja tradicijâ unucima. Treba samo krenuti i, prije svega, izići iz sebe samih kako bi se poduzelo nešto novo.

U ovom ključnom povijesnom trenutku pred vama je, dakle, novi poziv. Pitat ćeš se: ali kako je to moguće? Snage mi malakšu i mislim da ne mogu mnogo učiniti. Kako se mogu početi ponosati na nov način kad je rutina postale pravilom mojega života? Kako da se posvetim najsiromašnjima kad sam već toliko zaokupljen/a mojom vlastitom obitelji? Kako mogu proširiti svoj pogled ako ne smijem napustiti ni kuću u kojoj živim? Nije li moja samoča preteški teret? Koliki od vas si postavlaju ovo pitanje: nije li moja samoča preteško breme? Sâm Isus je čuo slično pitanje iz Nikodemovih usta: "Kako se čovjek može roditi kad je star?" (Iv 3,4). To je moguće, odgovara Gospodin, kad čovjek otvorí svoje srce za djelovanje Duha Svetoga koji puše gdje hoće. Duh Sveti je slobodan - ide kud hoće i čini što hoće.

Kao što sam više puta ponovio, iz krize u kojoj se našao svijet nećemo izići isti: izići ćemo ili bolji ili gori. "Dao Bog [...] da to ne bude jedan od nebrojenih ozbiljnih događaja u povijesti iz kojeg nismo bili kadri ništa naučiti - mi smo tako tvrdoglav! -; [Dao Bog] da ne zaboravimo starije osobe koje su umrle jer nije bilo respiratora [...]"; da tako velika bol ne bude uzaludna, da napravimo veliki iskorak u nov način života i jednom zauvijek otkrijemo da smo potrebni jedni drugima i da smo dužnici jedni drugih, kako bi se čovječanstvo ponovno rodilo" (Enc. *Fratelli tutti*, 35.). Nitko se ne spašava sam. Dužnici smo jedni drugih. Svi smo mi braća.

U toj perspektivi, želim ti poručiti kako si i ti potreban/na da se, u bratstvu i socijalnom prijateljstvu, gradi svijet sutrašnjice: onaj u kojem ćemo živjeti - mi, zajedno sa svojom djecom i unucima - jednom kad ova oluja prođe. Svi "moramo aktivno sudjelovati u obnovi i pomaganju ranjenih društava" (*ibid.*, 77). Među raznim stupovima koji moraju nositi tu novu građevinu postoje tri koja ti, bolje od svih drugih, možeš pomoći postaviti. Ovo su ta tri stupa: *snovi, sjećanje i molitva*. Gospodinova bliskost dat će snagu i

najkrhkijima od nas da krenu tim novim putem: putovima snova, sjećanja i molitve.

Prorok Joel nekoć je dao ovo obećanje: "proricat će vaši sinovi i kćeri, vaši će starci sanjati sne, a vaši mladići gledati viđenja" (Joel 3,1). Budućnost svijeta je u tome savezu između mlađih i starih. Tko drugi, ako ne mlađi, može prihvati snove starijih i pronositi ih dalje? Ali za to je potrebno nastaviti sanjati: u našim snovima o pravdi, miru i solidarnosti krije se mogućnost da naši mlađi imaju nova viđenja i da zajedno možemo graditi budućnost. Prijeko je potrebno da ti također svjedočiš da je moguće izići obnovljeni iz iskustva kušnje. I uvjeren sam da to neće biti jedina, jer si u svome životu doživio/la mnoge i uspio/la si ih prebroditi. Neka vam to iskustvo pomogne prebroditi ovo kroz što prolazite danas.

Snovi su, zato, isprepleteni sa *sjećanjem*. Mislim na to koliko je dragocjeno ono bolno sjećanje na rat i koliko novi naraštaji iz njega mogu naučiti o vrijednosti mira. A ti koji si proživio/la ta ratna stradanja pozvan/a si o tome drugima govoriti. Sjećanje je istinsko i pravo poslanje svake starije osobe: biti čuvari sjećanja i prenositi ih drugima. Edith Bruck, koja je preživjela strahote holokasta, rekla je da je "prosvjetljivanje samo jedne svjesti vrijedno truda i boli čuvanja živog sjećanja na ono što se dogodilo". I dodala je: "Za mene je sjećanje život"³. Pomislim također na moje pretke i one među vama koji su morali emigrirati i znaju koliko je teško napustiti vlastiti dom, kao što to danas čine mnogi s nadom u bolju budućnost. Neki su od njih možda uz nas i skrbe se za nas. To nam sjećanje može pomoći da stvorimo čovječniji i gostoljubiviji svijet. Ali bez sjećanja nije moguće graditi, bez temelja nikada nećeš sagraditi kuću. Nikada. A temelj života je sjećanje.

Na kraju: *molitva*. Kao što je jednom prilikom rekao moj predčasnik, papa Benedikt, taj sveti starac koji nastavlja moliti i raditi za Crkvu: "Molitva starijih osoba može zaštititi svijet pomažući mu na način koji je možda učinkovitiji od silnog truda i napora mnogih"⁴. Izjavio je to 2012. godine, gotovo na kraju svog pontifikata. Baš lijepo rečeno. Tvoja je molitva vrlo dragocjen izvor: to su pluća bez kojih Crkva i svijet naprosto ne mogu (usp. apost. pob. *Evangelii gaudium*, 262). Pogotovo u ova teška vremena za čovječanstvo dok, svi u istoj lađi, plovimo olujnim morem pan-

³ Sjećanje je život, pismo je dah. *L'Osservatore Romano*, 26. siječnja 2021.

⁴ Posjet Domu za starije osobe "Viva gli anziani", 2. studenoga 2012.

demije, tvoja molitva za svijet i Crkvu nije uza-ludna, nego svima pokazuje vedro pouzdanje da ćemo sigurno doploviti do mirne luke.

Draga bako, dragi djede, zaključujući ovu svoju poruku, želim i tebi ukazati na primjer blaže-nog - a doskora i svetog - Charlesa de Foucaulda. Živio je kao pustinjak u Alžiru i ondje na peri-feriji svjedočio "želju da se može osjećati bratom svakog čovjeka" (enc. *Fratelli tutti*, 287). Sve ono kroz što je prošao u svome životu pokazuje da je, čak i u samoći pustinje, moguće zauzimati se za siromašne iz cijelog svijeta i postati istinski brat i sestra sviju.

Molim Gospodina da, zahvaljujući također njegovu primjeru, svaki od nas proširi svoje srce i učiniti ga osjetljivim na patnju posljednjih i ka-drim zauzeti se za njih u molitvi. Neka svaki od nas nauči svima, a na poseban način najmlađi-ma, ponavljati ove riječi utjehe koje smo danas čuli upućene nama: "Ja sam s tobom u sve dane". Samo hrabro naprijed! Gospodin vas blagoslovio!

Rim, pri Svetom Ivanu Lateranskom,
31. svibnja, blagdan Pohođenja
Blažene Djevice Marije

Franjo

DIKASTERIJ ZA PROMICANJE CJELOVITOGLJUDSKOG RAZVOJA

PORUKA ZA SVJETSKI DAN TURIZMA 2021.

"Turizam za uključivi rast. Osoba onkraj statistika"

Prigodom Svjetskog dana turizma 2021., Di-kasterij za promicanje cjelevitog ljudskog razvoja prepoznaje ozbiljan utjecaj pandemije Covida-19 na poduzeća i radnike koji rade u tom sektoru, posebno na radnike s nepunim radnim vreme-nom i nisko plaćene radnike koji primaju državne potpore, kao i na radnike lišene svake financijske pomoći. Stoga posebnu pozornost posvećujemo temi koju je Svjetska turistička organizacija oda-brala za ovu godinu: "Turizam za uključivi rast", te poticaju te Organizacije da se prepozna kako je to "prilika da se pogled izdigne iznad statistika vezanih uz turizam i prepozna da iza svakog bro-ja stoji osoba".¹

Tijekom svog pontifikata papa Franjo često je pozivao vjernike katolike i sve ljude dobre volje da "nadiđu" ekonomске podatke kako bi "susre-li osobu u teškoćama; vježbali se u kreativnosti

koja nam omogućuje pronalaženje izlaza kad se nađemo u slijepoj ulici; dozivati u pamet ljudsko dostojanstvo pred krutošću birokracije" i "pro-micati društvenu i ekonomsku dobrobit cijelog čovječanstva, nudeći svakoj osobi mogućnost da slijedi vlastiti razvoj".²

Pred pandemijom Covida-19, Sveti Otac ape-lirao je na cijelu ljudsku obitelj jer se "ne možemo vratiti lažnoj sigurnosti političkih i ekonomskih struktura koje smo imali prije krize".³ Potrebni su nam gospodarski sustavi koji svima omogućuju pristup plodovima stvaranja, osnovnim životnim potrebama: zemlji, domu i poslu. To je, naime, vrsta *uključivog rasta* ili, jezikom socijalnog nau-ka Crkve, *cjelevitog ljudskog razvoja* koji Dikaste-rij želi promicati prigodom ovog Svjetskog dana turizma. Razvoj koji je za svaku osobu, za sve njezine dimenzije, koji poštuje zemlju, odnosno

¹ UNWTO, *World Tourism Day 2021 - Background Note*, <https://www.unwto.org/world-tourism-day-2021>

² FRANJO, *Govor sudionicima Svjetskog kongresa komercijalistâ (Discorso ai Partecipanti al Congresso Mondiale dei Commercialisti)*, 14. studenoga 2014., https://www.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2014/november/documents/papa-francesco_20141114_congresso-mondiale-commercialisti.html

³ FRANJO, "The COVID-19 Crisis Reveals What is in our Hearts", Op-Ed article u *New York Times*, Thanksgiving Day, 26. studenoga 2020., u: PAPA FRANJO, *Ritornare a sognare. La strada verso un futuro migliore*, Piemme, Casale Monferrato, 2020., str. 6.

naš "zajednički dom". Pandemija nam je dala doznanja da smo povezani jedni s drugima. I turizam u pojedinoj zemlji pati ako ljudi u ostalim zemljama ne mogu putovati zbog epidemioloških ograničenja.

"Moramo obnoviti svijest da, kao narod, imamo zajedničku sudbinu".⁴ Stoga je potrebno usredotočiti se na cjele voleći pristup turizmu i ohravati se napastima individualizma i nacionalizma koji previše prevladavaju u suvremenom društvu. Samo na taj način moći ćemo izbjegići "varijantu" virusa koji se širi kada potičemo bolesnu ekonomiju koja dopušta nekolicini vrlo bogatih ljudi da posjeduju više nego što ima ostatak čovječanstva, te kada modeli proizvodnje i potrošnje uništavaju planet.

Stoga, povodom ovogodišnjeg Svjetskog dana turizma, Dikasterij potiče sve da se zalažu za turizam koji omogućuje susret među ljudima i s različitim teritorijima, gdje divljenje ljepoti može otvoriti načinima života koji poštujes druge ljudi i planet.

Apeliramo na biskupe i odgovorne za očuvanje turizma, kako bi se uspostavila bliska suradnja s mjesnim vlastima u promicanju turizma koji poštaje ljude i prirodu, te promiče pravednu i uključivu ekonomiju. Samo takav turizam može postati činitelj od primarne važnosti u izgradnji svijeta u kojem se svako ljudsko biće potpuno ostvaruje.⁵

Izražavamo našu iskrenu zahvalnost svima onima koji se zalažu podržati, bilo materijalno ili duhovno, one koji su još uvijek u ekonomskim teškoćama zbog prekida turističkih aktivnosti. U mnogim mjesnim Crkvama pastiri su, zajedno sa svojim suradnicima, uz podršku nacionalnih i lokalnih skupina Caritasa, povećali svoje napore u pronalaženju najboljih rješenja za rješavanje društvenih teškoća. To je konkretni primjer uključivog razvoja: onog "novog bratstva sposobnog za uzajamnu pomoć i uzajamno poštivanje" koje nam je prijeko potrebno.⁶

Kardinal Peter Kodwo Turkson,
prefekt

PISMO KONGREGACIJE ZA BOGOŠTOVTLJE I DISCIPLINU SAKRAMENATA O SVETIM SLAVLJIMA U VRIJEME I NAKON PANDEMIJE

Pandemija prouzrokovana koronavirusom нарушила je redoviti tijek ne samo društvenih, ekonomskih, odgojno-obrazovnih i poslovnih zbivanja, nego i život kršćanske zajednice, uključujući njezin bogoslužje. Kako bi se onemogućilo razmnožavanje virusa nužno je bilo društveno distanciranje, što je ostavilo posljedice na temeljnu značajku kršćanskog života: "Gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tu sam i ja među njima." (Mt 18,20). "Bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama. Svi koji prigrliše vjeru bijahu združeni i sve im bijaše zajedničko" (Dj 2,42.44).

Dimenzija zajedništva ima teološko značenje: Bog je odnos osobâ u Presvetom Trojstvu; stva-

ra čovjeka u komplementarnosti odnosa između muškarca i žene, jer "nije dobro da čovjek bude sam" (Post 2,18), stavlja se u odnos sa čovjekom i ženom te ih poziva da i oni sa svoje strane uđu u odnos s njime, kako je dobro naslutio sv. Augustin: naše je srce nemirno dok se ne smiri u Bogu (usp. Ispovijesti, I,1). Gospodin Isus započeo je svoje javno djelovanje pozivajući k sebi skupinu učenika da s njime dijele život i naviještanje Kraljevstva; iz toga malog stada rođena je Crkva. Da opiše vječni život, Sveti Pismo se služi slikom grada: nebeskog Jeruzalema (usp. Otk 21); grad je zajednica osobâ koje međusobno dijele vrijednosti, temeljne ljudske i duhovne stvarnosti, mjestâ, vremenâ i organizirana djelovanja, i koje se udru-

⁴ FRANJO, "The COVID-19 Crisis Reveals What is in our Hearts", Op-Ed article u *New York Times*, Thanksgiving Day, 26. studenoga 2020.

⁵ Usp. FRANJO, Enciklika *Laudato si'*, 84.

⁶ FRANJO, *Poruka za 43. Svjetski dan siromaha*, 15. studenoga 2020., br. 7.

žuju u izgradnji općeg dobra. Dok su pogani gradili hramove samo za svoje bogove, u koje ljudi nisu imali pristup, kršćani su odmah, čim su dobili slobodu vršiti svoje bogoštovlje, izgradili mjesta da budu *domus Dei et domus Ecclesiae*, gdje su se vjernici mogli prepoznati kao Božja zajednica, narod sabran na bogoslužje i uspostavljen kao sveti zbor. Bog dakle može proglašiti: "Ja sam tvoj Bog, ti ćeš biti moj narod" (Izl 6,7; Pnz 14,2). Gospodin ostaje vjeran svome Savezu (usp. Pnz 7,9), a Izrael samim time postaje Božje prebivalište, sveto mjesto njegove prisutnosti u svijetu (usp. Izl 29,45; Lev 26,11-12). Zbog toga dom Gospodnji pretpostavlja nazočnost obitelji djece Božje. I danas, u molitvi posvete nove crkve, biskup moli da ona bude ono što po svojoj naravi treba biti:

"[...] Neka uvijek bude sveto ovo mjesto [...] Ovdje neka val tvoje milosti potopi grijehu ljudi, da tvoji sinovi Oče, umru grijehu, a na život se ozgori rode nanovo.

Ovdje nek tvoji vjernici oko žrtvenog stola slave vazmeni spomen Kristov i hrane se na gozbi njegove riječi i tijela. Ovdje nek odzvanja radosni prinos hvale, s andeoskim pjevom nek ljudski glas se stopi i trajno se k tebi diže molitva za spasenje svijeta. Ovdje nek siromasi milosrđe nađu, potlačeni pravu slobodu, a svi ljudi nek obuku dostojanstvo tvojih sinova, dok s radosnim klicanjem ne prispiju u nebeski Jeruzalem."

Kršćanska zajednica nikad nije pribjegla izoliranosti i nikad nije od crkve učinila grad zatvorenih vrata. Odgojeni za vrijednost zajedničkog života i za traženje općeg dobra, kršćani su se uvijek nastojali uključiti u društvo, svjesni svoje posebnosti: biti u svijetu a ne pripadati mu i ne biti svedeni na svijet (usp. Poslanica Diognetu, br. 5-6). I u ugrozi pandemijom očitovan je veliki smisao odgovornosti: u dosluhu i suradnji s građanskim vlastima i sa stručnjacima, biskupi i njihove područne konferencije bili su spremni donositi teške i bolne odluke, sve do dužeg obustavljanja sudjelovanja vjernika u slavlju Euharistije. Ova Kongregacija duboko je zahvalna biskupima za iskazanu predanost i učinjeni napor u nastojanju da se na najbolji mogući način odgovori na nepredvidljivost i složenost ove pandemije.

Međutim, čim to okolnosti dopuste, nužno je što prije vratiti se u normalni kršćanski život, kojemu je građevina crkve poput doma a slavljenje bogoslužja, osobito Euharistije, "vrhunac ka kojemu teži djelatnost Crkve, i ujedno izvor iz kojega proističe sva njezina snaga" (*Sacrosanctum concilium*, br. 10).

Svjesni činjenice da Bog nikada ne napušta čovječanstvo koje je stvorio, i da najteže kušnje mogu uroditи plodovima milosti, prihvatali smo udaljavanje od Gospodinova oltara kao vrijeme euharistijskog posta, korisnog da ponovno otkrijemo njegovu životnu važnost, ljepotu i neprocjenjivu vrijednost. No, čim to bude moguće, treba se vratiti k Euharistiji pročišćenim srcem, obnovljenim divljenjem, većom željom za susretom s Gospodinom, da budemo s njime, da ga primimo te ponesemo braći i sestrama svjedočanstvo života ispunjenog vjerom, ljubavlju i nadom. To vrijeme uskraćivanja može nam dati milost da razumijemo srce naše braće mučenika iz Abitene (početak 4. st.), koji su, premda suočeni sa sigurnom osudom na smrt, s vedrom odlučnošću svojim sucima odgovorili: "Sine Dominico non possumus". *Absolut non possumus* (ne možemo) i bogatstvo značenja imenice srednjeg roda *Dominicum* (ono što je Gospodnje) ne mogu se prevesti jednom jedinom riječju. Ova kratka rečenica sažima u sebi veliko bogatstvo nijansi i značenja koja se nama danas nude na razmatranje:

- Ne možemo živjeti, biti kršćani, u potpunosti ostvariti naše čovještvo i čežnje srca za dobrotom i srećom bez Riječi Gospodnje, koja u euharistijskom slavlju postaje tijelo i biva živa riječ, koju Bog izgovara onome koji danas otvara srce za njezino slušanje;

- Ne možemo živjeti kao kršćani bez sudjelovanja u žrtvi s križa, u kojoj se Gospodin Isus potpuno predaje, da svojom smrću spasi čovjeka koji bijaše mrtav zbog grijeha; Otkupitelj sebi pridružuje čovječanstvo i ponovno ga privodi k Ocu; u zagrljaju Raspetoga svako ljudsko trpljenje nalazi svjetlo i utjehu;

- Ne možemo bez Euharistijske gozbe, stola Gospodnjega za koji smo pozvani kao sinovi i braća, da primimo samog Krista Uskrsloga, koji je tijelom, krvljju, dušom i božanstvom prisutan u onom Kruhu s neba koji nas podupire u radostima i naporima zemaljskog hodočašća;

- Ne možemo bez kršćanske zajednice, obitelji Gospodnje: imamom potrebu susresti se s braćom i sestrama koji s nama dijele Božje posinstvo, Kristovo bratstvo, poziv, želju za svetošću i spasenjem njihovih duša u bogatstvu različitih životnih dobi, osobnih povijesti, karizmi i pozivâ;

- Ne možemo bez doma Gospodnjeg, koji je naš dom; ne možemo bez svetih mjesta gdje smo rođeni za vjeru, gdje smo otkrili providnosnu prisutnost Gospodina i njegov milosrdni zagrljaj koji podiže paloga, gdje smo posvetili naš poziv u du-

hovni stalež ili u brak, gdje smo molili i zahvaljivali, radovali se i plakali, gdje smo povjerili Ocu naše drage osobe koje su završile zemaljsko hodočašće;

- Ne možemo bez dana Gospodnjeg, bez nedjelje koja daje svjetlo i smisao izmjenjivanju radnih dana, te osobnih i društvenih odgovornosti.

Koliko god sredstva društvenog priopćavanja pružaju dragocjeno služenje bolesnicima i onima koji nisu u mogućnosti dolaziti u crkvu, i koliko god je bilo veliko njihovo služenje u prijenosu Svete Mise u vrijeme kad nije bilo moguće okupljati se na liturgijska slavlja, nijedan prijenos ne može se izjednačiti s osobnim sudjelovanjem, niti ga može zamijeniti. Štoviše, ti prijenosi sami po sebi predstavljaju opasnost da nas udalje od osobnog i bliskog susreta s utjelovljenim Bogom, koji nam se predao, ne na virtualni, nego stvarni način, kad je rekao: "Tko jede moje tijelo i piye moju krv, u meni ostaje i ja u njemu" (Iv 6,56). Taj fizički kontakt s Gospodinom od životne je važnosti, apsolutno je nužan i nezamjeniv. Kad su jednom naznačene i usvojene mjere predostrožnosti koje su se pokazale učinkovitima u srušenju opasnosti od zaraze na najmanju moguću mjeru, nužno je da svi ponovno zauzmu svoje mjesto u zajednici braće i sestara, iznova otkriju nezamjenjivu dragocjenost i ljepotu misnog slavlja, ponovno pozovu i zaraznim oduševljenjem privuku braću i sestre, koji su obeshrabreni, preplašeni ili izgubljeni predugom odsutnošću.

Ovaj dikasterij želi utvrditi neka načela i predložiti neke smjernice za djelovanje u promicanju brzog i sigurnog povratka k slavljenju Euharistije.

Dužna pozornost na pridržavanje higijenskih i sigurnosnih mjera ne smije dovesti do sterilizacije gestâ i obredâ, te u vjernicima, pa i na nesvesni način, pobuđivati strah i nesigurnost.

Povjerava se razboritom ali odlučnom djelovanju biskupâ da sudjelovanje vjernika u slavljenju Euharistije od strane javnih vlasti ne bude označeno tek nekim "okupljanjem", i da ono ne bude izjednačeno ili čak smatrano manje važnim od okupljanja u rekreativne svrhe.

Liturgijski propisi nisu područje na kojem građanske vlasti mogu vršiti svoju zakonodavnu vlast, već samo nadležne crkvene vlasti (usp. *Sacrosanctum concilium*, br. 22)

Neka se olakša sudjelovanje vjernika u slavljenju, ali bez improviziranih obrednih eksperimentiranja i u punom pridržavanju propisa navedenih u liturgijskim knjigama, koji uređuju njihovo odvijanje. U liturgijskom iskustvu sakralnosti,

svetosti i ljepote koja preobražava, stječe se predokus sklada vječnog blaženstva: neka se, dakle, vodi briga za dostojanstvo sakralnog prostora i opreme, te načinâ slavljenja, prema važnoj uputi Drugoga vatikanskog sabora: "Neka se obredi odlikuju plemenitom jednostavnosću" (*Sacrosanctum concilium*, br. 34).

Vjernicima neka se prizna pravo primiti Tijelo Kristovo i klanjati se Gospodinu prisutnom u Presvetom Oltarskom Sakramantu na predviđene načine, bez ograničavanja koja bi čak išla i iznad onoga što je predviđeno higijenskim mjerama koje su propisale javne vlasti ili biskupi.

U euharistijskom slavlju vjernici se klanjavu prisutnom Uskrsom Isusu. Primjećujemo pak da se olako gubi smisao klanjanja, molitva klanjanja. Tražimo od pastirâ da u svojoj službi naučavanja uporno naglašavaju potrebu klanjanja.

Sigurno načelo da se ne pogriješi jest poslušnost. Poslušnost propisima Crkve, poslušnost biskupima. U vremenima nevolja (kao što su, primjerice, ratovi i pandemije) biskupi i biskupske konferencije mogu donositi privremene propise kojih se mora pridržavati. Poslušnost čuva Crkvi povjerenio blago. Mjere koje propisuju biskupi i biskupske konferencije prestaju važiti kad se situacija vrati u normalno stanje.

Crkva će nastaviti čuvati ljudsku osobu u njezinoj cjelovitosti. Ona svjedoči nadu, poziva na pouzdanje u Boga, podsjeća da je zemaljski život važan, ali da je mnogo važniji život vječni: dijeliti isti život s Bogom za svu vječnost naš je cilj i naš poziv. To je vjera Crkve koju su tijekom stoljećâ posvjedočile čete mučenika i svetaca, radosni navještaj koji oslobađa od jednostranih redukcionizama i od ideologija: dužnoj zabrinutosti za javno zdravstvo Crkva pridodaje navještaj spasenja i praćenje duša na putu prema vječnom spasenju. Nastavimo se, dakle, s pouzdanjem povjeravati Božjem milosrđu, zazivati Blaženu Djericu Mariju, *salus infirmorum et auxilium christianorum*, i moliti njezin zagovor za sve one koji su teško iskušavani pandemijom i svakom drugom nevoljom. Ustrajmo u molitvi za one koji su napustili ovaj život, i ujedno se obnovimo u odluci da ćemo biti svjedoci Uskrsloga i navjestitelji sigurne nade koja nadilazi granice ovoga svijeta.

U Vatikanu, 15. kolovoza 2021.
Svetkovina Uznesenja Blažene Djvice Marije

Kardinal Robert Sarah,
prefekt

PORUKA PAPE FRANJE ZA 55. SVJETSKI DAN MIRA, 1. SIJEĆNJA 2022.

"Obrazovanje, rad i dijalog među generacijama"

1. "Kako su ljupke po gorama noge glasonoše radosti koji oglašava mir" (Iz 52, 7).

Riječi proroka Izajie izražavaju utjehu, uzdah olakšanja prognanog naroda koji je zbog pretrpljenog nasilja i zlostavljanja bio na izmaku sna-ga i prepušten na milost i nemilost poniženju i smrti. Prorok Baruh se pitao u vezi tog naroda: "Zašto, o Izraele, zašto si u zemlji neprijateljâ i zašto stariš u tuđini, onečišćujuć se mrtvacima, ubrojen među one koji su u podzemlju?" (3, 10-11). Za te ljude, dolazak glasnika mira značio je nadu u novo rođenje iz ruševina povijesti, početak svjetle budućnosti.

I danas je put mira, koji je sveti Pavao VI. nazvao novim imenom: cjeloviti razvoj,¹ nažalost daleko od stvarnoga života mnogih muškaraca i žena, a time i ljudske obitelji koja je već posvema međusobno povezana. Unatoč mnogim naporima usmjerenim na konstruktivan dijalog među narodima, zaglušujuća buka ratova i sukobâ sve je jača, dok se pandemijske bolesti šire, učinci klimatskih promjena i srozavanja okoliša se pogoršavaju, drama gladi i žeđi sve je veća, a ekonomski sustav koji se temelji više na individualizmu nego na dijeljenju uteviljenjem na solidarnosti i dalje prevlada. Kao u danima drevnih proroka, tako i u naše vrijeme vapaj siromašnih i vapaj Zemlje² ne prestaje se uzdizati, vapeći za pravdom i mirom.

U svakom je dobu mir ujedno i dar odozgo i plod zajedničkog predanog rada i truda. Možemo, naime, govoriti o "arhitekturi" mira, kojoj doprinose razne društvene institucije, a postoji i "umijeće" mira koje uključuje svakoga od nas ponosa.³ Svi mogu dati svoj doprinos izgradnji mirnijeg svijeta, počevši od vlastitoga srca i odnosâ u obitelji, u društvu i s okolinom, pa sve do odnosa među ljudima i državama.

Želim ovdje predložiti tri puta za izgradnju trajnoga mira. Prvi je međugeneracijski dijalog kao temelj ostvarivanja zajedničkih planova.

Drugi je obrazovanje kao temelj slobode, odgovornosti i razvoja. Na trećemu mjestu, konačno, je rad kao sredstvo za puno ostvarenje ljudskog dostojanstva. Riječ je o tri nezaobilazna elementa za stvaranje "socijalnog pakta"⁴ bez kojega svaki mirovni projekt počiva na klimavim nogama.

2. Međugeneracijski dijalog kao sredstvo za izgradnju mira

U svijetu koji je još uvijek zahvaćen pandemijom, koja je prouzročila premnoge probleme, "neki pokušavaju pobjeći od stvarnosti sklanjavajući se u svoj mali svijet, a drugi na nju reagiraju uništavalačkim nasiljem. Ipak, između sebične ravnodušnosti i nasilnoga prosvjeda uvijek postoji još jedna moguća opcija, a to je dijalog. Međugeneracijski dijalog".⁵

Svaki iskreni dijalog, uz korektnu i pozitivnu razmjenu gledišta, uvijek zahtijeva osnovno povjerenje među sugovornicima. Moramo naučiti kako povratiti to međusobno povjerenje! Trenutna zdravstvena kriza pojačala je kod sviju osjećaj usamljenosti i okrenutost prema samima sebi. Usamljenosti koje doživljavaju starije osobe kod mlađih su praćene osjećajem bespomoćnosti i nedostatkom zajedničke ideje o budućnosti. Ova je kriza zasigurno bolna, ali je također pomogla izvući iz ljudi ono najbolje. Naime, upravo tijekom pandemije vidjeli smo, i to u cijelome svijetu, velika svjedočanstva suosjećanja, dijeljenja i solidarnosti.

Voditi dijalog znači jedni druge slušati, razmjenjivati mišljenja i stavove, uzajamno se dogovarati i zajedno ići prema istome cilju. Jačati takav dijalog među generacijama znači tvrdo i neplodno tlo konflikta i ravnodušnosti učiniti rahlim kako bi se u njega položilo sjeme trajnog i zajedničkog mira.

Dok je tehnološki i gospodarski razvoj često stvarao međugeneracijski jaz, današnje krize pokazuju hitnu potrebu za međugeneracijskim savezom. S jedne strane, mlađi trebaju životno i

¹ Usp. enc. *Populorum progressio* (26. ožujka 1967.), 76sl.

² Usp. enc. *Laudato si'* (24. svibnja 2015.), 49.

³ Usp. enc. *Fratelli tutti* (3. listopada 2020.), 231.

⁴ Ibid., 218.

⁵ Ibid., 199.

duhovno iskustvo i mudrost starijih, a, s druge, starijima je potrebna podrška, ljubav, kreativnost i poletnost mladih.

Veliki društveni izazovi i procesi uspostave mira nužno zahtijevaju dijalog između čuvarâ sjećanja, to jest starijih, i onih koji nose povijest naprijed, a to su mladi, kao i spremnost svakog pojedinca da dadne drugome prostora i da ne teži tome da zauzme cijelu scenu stremeći svojim neposrednim interesima kao da nema ni prošlosti ni budućnosti. Globalna kriza kroz koju prolazimo pokazuje nam u susretima i dijalogu među generacijama pokretačku snagu zdrave politike, koja se ne zadovoljava time da odgovara na ono što sadašnjost stavlja pred nas "zakrpama ili brzim, pukim povremenim rješenjima",⁶ već se izražava kao jedan od najdragocjenijih oblika ljubavi prema drugome,⁷ u traženju zajedničkih i održivih projekata.

Ako, usred teškoća i nevolja, budemo znali provesti u djelo taj međugeneracijski dijalog, "moći ćemo biti čvrsto ukorijenjeni u sadašnjosti i s toga mjesta osvrtati se na prošlost i gledati u budućnost. Osrvati se na prošlost kako bismo učili iz povijesti i liječili stare rane koje nas katkad još uvijek muče. Gledati u budućnost kako bi jačali naš entuzijazam, dali krila snovima, potaknuli proroštva i omogućili nadi da procvate. Tako, ujedinjeni, možemo učiti jedni od drugih".⁸ Jer bez korijena, kako drveće može rasti i donositi plod?

Dovoljno se sjetiti samo brige za naš zajednički dom. Sâm okoliš je, naime, "zajam kojeg svaki naraštaj prima i mora prenijeti budućem naraštaju".⁹ Treba zato cijeniti i ohrabrivati sve one mlade ljude koji rade za pravedniji i svijet, svijet koji pazi da čuva svekoliko stvorenje, povjerenog nama na čuvanje. Oni čine to s nemicom i entuzijazmom, a ponajprije s osjećajem odgovornosti s obzirom na hitan zaokret,¹⁰ koji nam nameću izazovi koje pred nas stavlju današnje etičke i društveno-ekološke krize.¹¹

Nadalje, da bi se zajedno gradilo putove do mira nezaobilazni su obrazovanje i rad, koji predstavljaju povlaštena okruženja i mjesta međugeneracijskog dijaloga. Obrazovanje pruža gramatiku međugeneracijskog dijaloga, a u iskustvu rada muškarci i žene različitih generacija surađuju i prenose jedni drugima svoja znanja, iskustva i vještine u svrhu postizanja općega dobra.

3. Odgoj i obrazovanje kao pokretači mira

Posljednjih su godina proračunska izdvajanja za odgoj i obrazovanje, na koje se više gleda kao na trošak nego na ulaganje, diljem svijeta općenito značajno smanjena. Ipak, to su glavni nositelji cjelovitog ljudskog razvoja: čine čovjeka slobodnjim i odgovornijim, te su prijeko potrebni za obranu i promicanje mira. Drugim riječima, odgoj i obrazovanje predstavljaju temelj snažno povezanog, uljuđenog društva, sposobnog iznjeriti nadu, blagostanje i napredak.

Vojni su rashodi, naprotiv, porasli iznad razine zabilježene na kraju Hladnoga rata i, kako se čini, nastaviti će i dalje nezaustavljivo rasti.¹²

Stoga je prikladno i hitno da oni koji su odgovorni za upravljanje državom razviju ekonomske politike koje će omogućiti da se preokrene odnos između javnih ulaganja u obrazovanje i sredstava namijenjenih za naoružanje. Uostalom, težnja istinskom procesu razoružanja u cijelome svijetu može se pokazati samo veoma korisnim za razvoj narodâ i državâ, oslobođajući finansijska sredstva koja se mogu primjereno posvetiti zdravstvu, školstvu, infrastrukturnom razvoju, zaštiti okoliša i tako dalje.

Nadam se da će ulaganje u obrazovanje također biti popraćeno većim naporima oko promicanja kulture skrbi.¹³ U okolnostima društvenih podjela i inertnosti institucijâ, ona može postati zajednički jezik koji ruši barijere i gradi mostove. "Zemlja doživljava pravi procvat tada kada postoji konstruktivni dijalog između njezinih različitih kulturnih bogatstava: kulture naroda, sveučilišne,

⁶ Ibid., 179.

⁷ Usp. ibid., 180.

⁸ Posin. apost. pob. Christus vivit (25. ožujka 2019.), 199.

⁹ Enc. Laudato si' (24. svibnja 2015.), 159.

¹⁰ Usp. ibid., 163; 202.

¹¹ Usp. ibid., 139.

¹² Usp. Messaggio ai partecipanti al 4º Forum di Parigi sulla pace (Poruka sudionicima 4. Pariškog mirovnog foruma), 11.-13. studenoga 2021.

¹³ Usp. enc. Laudato si' (24. svibnja 2015.), 231; Poruka za LIV. Svjetski dan mira. Kultura skrbi kao put mira (8. prosinca 2020.).

kulture mlađih, umjetničke i tehnološke kulture, gospodarske i obiteljske kulture te medijske kulture".¹⁴ Prijeko je potrebno, dakle, stvoriti novu kulturnu paradigmu putem "globalnog obrazovnog pakta za i s mlađim naraštajima, koji će obvezati obitelji, zajednice, škole, sveučilišta, institucije, religije, vlade i cijelu ljudsku obitelj na odgajanje zrelih ljudi".¹⁵ Pakt koji će promicati obrazovanje za cjelovitu ekologiju u skladu s kulturnim modelom mira, razvoja i održivosti, u čijem će središtu biti bratstvo i suradnja između ljudi i okoliša.¹⁶

Ulaganje u odgoj i obrazovanje mlađih naraštaja osnovni je način da im se, ciljanim sposobljavanjem, omogući da zauzmu odgovarajuće mjesto na tržištu rada koje će im biti od koristi.¹⁷

4. Promicanjem vrijednosti rada i osiguravanjem radnih mjesta gradi se mir

Rad je nezaobilazan činitelj za izgradnju i održavanje mira. To je izraz nas samih i vlastitih sposobnosti, ali i predanog zalaganja, truda, suradnje s drugima, jer se uvijek radi s nekim ili za nekoga. U toj istaknuto društvenoj perspektivi, posao je mjesto gdje učimo dati svoj doprinos ljepšem i svijetu pogodnijem za život.

Pandemija izazvana Covidom-19 dodatno je otežala situaciju u svijetu rada koji se već i prije toga bio suočavao s brojnim izazovima. Nebrojene gospodarske i proizvodne aktivnosti su propale; privremeno zaposleni radnici sve su ranjiviji; mnogi od onih koji obavljaju osnovne usluge još su više skriveni od javne i političke svijesti; obrazovanje na daljinu u mnogim je slučajevima dovelo do nazadovanja u stjecanju znanja i školske ili stručne spreme. Nadalje, pred mlađima koji tek ulaze na tržište rada i odraslima koji su ostali bez posla teška je i neizvjesna budućnost.

Utjecaj krize na neformalnu ekonomiju, koja često uključuje radnike migrante, bio je osobito razoran. Mnogi od njih nisu priznati nacionalnim zakonodavstvom, jednostavno kao da ne postoje. Oni i njihove obitelji žive u vrlo nesigurnim uvjetima, plijen su raznim oblicima ropstva i uskraćen im je pristup sustavu socijalne skrbi koji bi ih zaštitio. K tome, trenutno tek jedna trećina radno sposobnog svjetskog stanovništva uživa sustav socijalne zaštite ili ga može koristiti

samo u ograničenoj mjeri. Nasilje i organizirani kriminal su u porastu u mnogim zemljama. Oni ugrožavaju slobodu i dostojanstvo ljudi, pogubni su ekonomiju i sprječavaju razvoj općeg dobra. Jedini odgovor na to je širenje mogućnosti za dostojanstven rad.

Rad je, naime, temelj na kojem se gradi pravda i solidarnost u svakoj zajednici. Zato "ne smije se težiti tomu da tehnološki napredak sve više zamjenjuju ljudski rad: ako bi se tako činilo, čovječanstvo bi naudilo samome sebi. Rad je nužnost, to je sastavni dio smisla života na ovoj zemlji, put rasta, ljudskog razvoja i osobnog ispunjenja".¹⁸ Moramo udružiti svoje ideje i napore kako bismo stvorili uvjete i pronašli rješenja da svaka radno sposobna osoba ima mogućnost svojim radom doprinijeti boljituživotu obitelji i društva.

Hitnije je nego ikada prije promicati u čitavom svijetu dolične i dostojanstvene radne uvjete, usmjerene na opće dobro i očuvanje stvorenoga svijeta. Treba osigurati i podržati slobodu poduzetničkih inicijativa i, istodobno, ulagati napore da se potakne obnovljeni osjećaj društvene odgovornosti kako profit ne bi bio više jedini kriterij kojim se valja rukovoditi.

U toj perspektivi treba promicati, prihvataći i podupirati inicijative koje, na svim razinama, pozivaju poduzeća na poštivanje temeljnih ljudskih prava radnikâ i radnicâ, podižući svijest ne samo institucija, već i potrošača, civilnoga društva i poduzetničkih subjekata. Što su ovi potonji svjesniji svoje društvene uloge, to više postaju mesta gdje se poštije ljudsko dostojanstvo te tako i sami doprinose izgradnji mira. U tom smislu, politika je pozvana igrati aktivnu ulogu, promičući ravnotežu između gospodarske slobode i socijalne pravde. A svi koji rade na tome području, počevši od katoličkih radnika i poduzetnika, mogu pronaći sigurne smjernice u socijalnom nauku Crkve.

Draga braćo i sestre, dok nastojimo udružiti svoje napore oko izlaska iz pandemije, želim još jednom izraziti svoju zahvalnost svima onima koji su radili i nastavljaju velikodušno i odgovorno raditi na tome da se zajamči obrazovanje, sigurnost i zaštita prava, osigura medicinsku skrb, omogući susrete između članova obitelji i

¹⁴ Enc. Fratelli tutti (3. listopada 2020.), 199.

¹⁵ Videoporuka za Global Compact on Education. Together to Look Beyond (15. listopada 2020).

¹⁶ Usp. Videoporuka za High Level Virtual Climate Ambition Summit (13. prosinca 2020.).

¹⁷ Usp. sv. Ivan Pavao II., enc. Laborem exercens (14. rujna 1981.), 18.

¹⁸ Enc. Laudato si' (24. svibnja 2015.), 128.

bolesnih te pruži ekonomsku potporu siromašnima i onima koji su ostali bez posla. Jamčim da će se u svojim molitvama spomenuti žrtava i njihovih obitelji.

Apeliram na obnašatelje vlasti i one u čijim je rukama odgovornost za politiku i društvo, na pastire i voditelje crkvenih zajednica kao i na sve muškarce i žene dobre volje da zajedno, hrabro

i kreativno hode tim trima putovima: dijaloga među generacijama, obrazovanja i rada. I neka bude sve više onih koji svakim danom tiho, ponižno i ustrajno postaju graditeljima mira. I neka ih uvijek pretječe i prati blagoslov Boga mira!

Iz Vatikana, 8. prosinca 2021.

Franjo

PORUKA PAPE FRANJE ZA 107. SVJETSKI DAN SELILACA I IZBJEGLICA

26. rujna 2021.

Draga braćo i sestre!

U enciklici *Fratelli tutti* izrazio sam zabrinutost i želju koji i dalje zauzimaju važno mjesto u mojojem srcu: "Jednom kad ova zdravstvena kriza mine, naš najgori odgovor bio bi još dublje utočnuti u grozničavi konzumerizam i nove oblike sebičnoga samoodržanja. Dao Bog da na kraju više ne postoje 'oni drugi', već samo 'mi'" (br. 35).

Upravo sam zato odlučio poruku za 107. svjetski dan migranata i izbjeglica posvetiti temi "Prema jednom sve većem *mi*", želeći tako pružiti jasniju perspektivu našega zajedničkog putovanja u ovome svijetu.

Povijest toga "mi"

Ta je perspektiva prisutna u samom Božjem naumu stvaranja: "Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih. I blagoslovi ih Bog i reče im: 'Plodite se, i množite'" (Post 1,27-28). Bog nas je stvorio kao muško i žensko, kao različita i komplementarna bića kako bismo zajedno oblikovali jedan "mi" koji raste iz naraštaja u naraštaj. Bog nas je stvorio na svoju sliku, na sliku svojega jednoga i trojedinog bića, zajedništva u različitosti.

A kad se čovjek zbog svoje neposlušnosti udaljio od Boga, Bog je u svojemu milosrdju odlučio ponuditi put pomirenja i to ne pojedincima, nego čitavom narodu, jednomu "mi" koji će obuhvaćati cijelu ljudsku obitelj, sve narode: "Evo Šatora Božjeg s ljudima! On će prebivati s njima: oni će biti narod njegov, a on će biti Bog s njima" (Otk 21,3).

I na početku i na kraju povijesti spasenja postoje, dakle, jedan "mi", a u njezinu je središtu otajstvo Krista koji je umro i uskrsnuo "da svi budu jedno" (Iv 17,21). Međutim, sadašnje vrijeme pokazuje nam da je onaj "mi" koji Bog želi razbijen i rascjepkan, ranjen i izobličen. A to se posebno potvrđuje u vremenima najvećih kriza, kao što je ova današnja pandemija. Zatvoreni i agresivni nacionalizmi (usp. *Fratelli tutti*, 11) te radikalni individualizam (usp. *ibid.*, 105) narušavaju ili dijele taj "mi" kako u svijetu tako i unutar Crkve. A najveću cijenu plaćaju oni koji najlakše mogu postati *dруги*, odnosno stranci, migranti, marginalizirani, oni koji žive na životnim periferijama.

Svi smo, zapravo, na istome brodu i zato smo pozvani zalagati se da ne bude više zidova koji nas dijele, da ne bude više "onih drugih", nego samo jedan "mi", velik kao cijelo čovječanstvo. Zato koristim prigodu koju pruža ovaj Dan da uputim dvostruki apel da zajedno težimo sve većem "mi" i obraćam se prije svega vjernicima katolicima, a zatim svim muškarcima i ženama svijeta.

Crkva koja je sve više katolička

Za članove Katoličke crkve taj se poziv pretače u zalaganje oko sve veće vjernosti katoličkoj vjeri, shvaćajući ono što je sveti Pavao stavio na srce zajednici u Efezu: "Jedno tijelo i jedan Duh - kao što ste i pozvani na jednu nadu svog poziva! Jedan Gospodin! Jedna vjera! Jedan krst!" (Ef 4,4-5).

Katolicizam Crkve, njezina univerzalnost, stvarnost je koju valja prihvati i živjeti u svakome dobu, u skladu sa željom i milošću Gospodina

koji nam je obećao da će uvijek biti s nama, sve do kraja vremenâ (usp. Mt 28,20). Njegov nas Duh osposobljava zagrliti sve ljude kako bismo ostvarili zajedništvo u različitosti, pomirujući razlike, nikada ne namećući jednolikost koja depersonalizira. U susretu s različitostima stranaca, migranata, izbjeglica, i u međukulturalnom dijalogu kojim ovaj može uroditи, dana nam je mogućnost rasti kao Crkva, uzajamno se obogaćivati. Svaki je kršćanin, gdjegod da se nalazio, punopravni član mjesne crkvene zajednice, član jedne jedine Crkve, stanar istoga doma, član jedne jedine obitelji.

Vjernici katolici pozvani su zalažati se, svaki počevši od zajednice u kojoj živi, da Crkva postane sve uključivija, nastavlajući poslanje koje je Isus Krist povjerio apostolima: "Putom propovijedajte: "Približilo se kraljevstvo nebesko!" Bolesne liječite, mrtve uskrisujte, gubave čistite, zloduhe izgonite! Besplatno primiste, besplatno dajte!" (Mt 10,7-8).

Crkva je danas pozvana izići na ulice egzistencijalnih periferija te liječiti ranjene i tražiti izgubljene, bez predrasudâ ili strahova, bez prozelitizma, nego spremna proširiti svoj šator da u njega primi sve ljude. Među onima koji nastanjuju periferije naći će se brojne migrante i izbjeglice, prognanike i žrtve trgovine ljudima, kojima Gospodin želi po nama pokazati svoju ljubav i navijestiti svoje spasenje: "Današnji migracijski tokovi predstavljaju novi misionarski "horizont", povlaštenu priliku za naviještanje Isusa Krista i njegova evandelje ne napuštajući pritom vlastitu sredinu kao i za konkretno svjedočenje kršćanske vjere s ljubavlju i dubokim poštivanjem prema drugim religijskim izrazima. Susret s migrantima i izbjeglicama drugih konfesijâ i religijâ plodno je tlo za razvoj iskrenog i obogaćujućeg ekumen-skog i međureligijskog dijaloga" (*Obraćanje nacionalnim ravnateljima pastoralara za migrante*, 22. rujna 2017.).

Svijet koji je sve više uključiv

Apeliram na sve muškarce i žene na svijetu da zajedno napreduju prema sve većem "mi" i da ponovno povežu ljudsku obitelj kako bi zajedno izgrađivali našu budućnost pravde i mira, vodeći računa o tome da nitko ne bude izostavljen.

Budućnost naših društava je "raznobojna" budućnost, obogaćena različitošću i međukulturalnim odnosima. Zato moramo danas naučiti živjeti zajedno, u skladu i miru. Posebno mi je draga

slika puka u Jeruzalemu koji, na "dan krštenja" Crkve na Pedesetnicu, sluša navještaj spasenja neposredno nakon silaska Duha Svetoga: "Parti, Međani, Elamljani, žitelji Mezopotamije, Judeje i Kapadocije, Punta i Azije, Frigije i Pamfilije, Egipta i krajeva libijskih oko Cirene, pridošlice Rimljani, Židovi i sljedbenici, Krećani i Arapi - svi ih mi čujemo gdje našim jezicima razglasuju veličanstvena djela Božja" (Dj 2,9-11).

To je ideal novog Jeruzalema (usp. Iz 60; Otk 21,3), gdje svi narodi, ujedinjeni u miru i slozi, slave Božju dobrotu i čuda stvorenoga svijeta. Ali da bismo dostigli taj ideal moramo se svi zalažati da rušimo zidove koji nas razdvajaju i graditi mostove koji će podupirati kulturu susreta, svješni duboke međupovezanosti koja postoji među nama. U tome pogledu, suvremene migracije pružaju nam priliku da pobijedimo svoje strahove i dopustimo da nas obogati različitost dara sva-ke osobe. Dakle, granice, ako to želimo, možemo pretvoriti u povlaštena mjesta susreta na kojima se može razviti čudo sve većeg "mi".

Od svih muškaraca i žena u svijetu tražim da dobro upotrebljavaju darove koje nam je Gospodin povjerio kako bismo očuvali i učinili još ljepšim svijet koji je stvorio: "Neki je ugledan čovjek imao otpotovati u daleku zemlju da primi svoje kraljevstvo pa da se vrati. Dozva svojih deset slu-gu, dade im deset mna i reče: 'Trgujte dok ne dođem'" (Lk 19,12-13). Gospodin će tražiti od nas da položimo račun za sva djela koja smo činili! Ali da bi se našemu zajedničkom domu osiguralo pravu skrb, moramo se truditi da taj "mi" bude sve veći, sve više suodgovoran, u snažnom uvjerenju da je svako dobro koje se učini svijetu učinjeno sadašnjim i budućim naraštajima. To je osobna i zajednička obaveza kojom se preuzima odgovornost za svu braću i sestre koji nastavljaju trpjeti dok nastojimo ostvariti održiviji, uravnoteženiji i uključiviji razvoj. U tom se zauzimanju ne pravi razliku između domaćeg stanovništva i stranaca, između mjesnoga stanovništva i gostiju, jer je riječ o zajedničkom bogatstvu, te se nikoga ne može isključiti iz brige o njemu i iz njegovih blagodati.

Taj san ima početak

Prorok Joel nagovjestio je mesijansku budućnost kao vrijeme snova i viđenjâ nadahnutih Duhom Svetim: "izlit ću duha svoga na svako tijelo, i proricat će vaši sinovi i kćeri, vaši će starci sanjati sne, a vaši mladići gledati viđenja" (3, 1). Pozvani

smo sanjati zajedno. Ne smijemo se bojati sanjati i to zajedno kao jedinstveno čovječanstvo, kao suputnici na istome putu, kao sinovi i kćeri ove iste zemlje, koja je naš zajednički dom i gdje smo svi sestre i braća (usp. enc. *Fratelli tutti*, 8.).

Molitva

Sveti i ljubljeni Oče,
tvoj Sin nas je naučio
da na Nebu zavlada velika radost
kad se onaj koji je bio izgubljen
nađe,
kad se nekoga tko je bio isključen i odbačen
ponovno primi među nas
te taj "mi" postaje tako sve većim.

Udijeli, molimo te, svim Isusovim učenicima i svim ljudima dobre volje milost da vrše tvoju volju u svijetu. Blagoslovi svaku gestu gostoprimstva i pomoći kojom se svakog onog koji je u izgnanstvu prima u "mi" zajednice i Crkve da naša zemlja može postati onakva kakvom si je Ti stvorio: zajednički dom sve braće i sestara. Amen.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 3. svibnja 2021., blagdan svetih apostola Filipa i Jakova.

Franjo

PORUKA PAPE FRANJE ZA 55. SVJETSKI DAN SREDSTAVA DRUŠTVENIH KOMUNIKACIJA

"**Dođi i vidi**" (Iv 1,46)
"Komunicirati susrećući osobe tamo gdje jesu i kakve jesu"

Draga braćo i sestre, poziv "dođi i vidi", koji prati Isusove prve dirljive susrete sa svojim učenicima, ujedno je metoda svake istinske ljudske komunikacije. Da bismo mogli govoriti istinu o životu koja postaje povijest (usp. *Poruku za 54. svjetski dan sredstava društvenih komunikacija*, 24. siječnja 2020.), potrebno je izaći iz samodopadne preuzetnosti da to "već znamo" i dati se na put, ići da bismo vidjeli, biti s ljudima, slušati ih, prikupljajući korisne sugestije stvarnosti, koje će nas uvijek iznova na određeni način iznenaditi. "Zadivljeno otvoriti oči onome što ćeš vidjeti i pusti da ti ruku ispuni svježi lahor životnosti, tako da oni koji budu čitali tvoj tekst mogu "opipati" čudesno drhtanje života", savjetovao je bl. Emanuel Lozano Garrido¹ svojim kolegama novinarima. Zato ovogodišnju Poruku želim posvetiti pozivu "dođi i vidi" kao sugestiju za svaki komunikacijski izričaj koji želi biti jasan i iskren: u novinarskoj redakciji kao i u svijetu interneta, u redovitom propovijedanju Crkve, kao i u političkoj ili društvenoj komunikaciji. "Dođi i vidi" način je na koji se kršćanska

vjera prenosi, počevši od onih prvih susreta na obalama Jordana i Genezaretskog jezera.

Poderati potplate cipelâ

Okreningo se velikoj tematiki informiranja. Pažljivi promatrači već se dugo žale na rizik ujednačavanja novina koje postaju kopije jedne drugih ili informativnih radijskih i televizijskih emisija, kao i informativnih sadržaja na mrežnim stranicama koji su vrlo slični i u kojima istraživanje i reportaža gube svoje mjesto i kvalitetu te se zamjenjuju stereotipnim, "uštopljenim", autoreferencijalnim informiranjem koje sve manje uspijeva pokazati pravo stanje stvari i konkretan život ljudi te koje više nije sposobno razabirati najvažnije društvene pojave ni pozitivan doprinos koji proizlazi iz temelja samoga društva. Kriza izdavaštva vodi u rizik da se vijest oblikuje u redakcijama, pred računalom, za terminalima u tiskovnim agencijama i na društvenim medijima bez izlaženja na ulicu, "bez trošenja cipela", bez susretanja osoba kako bi se tražile priče ili stekao neposredan uvid u odre-

¹ Španjolski novinar, rođen 1920. a umro 1971., blaženim proglašen 2010.

đene situacije. Ako se ne otvorimo susretu, ostajemo puki vanjski promatrači, unatoč tehnološkim inovacijama koje imaju mogućnosti da nas stave pred sveobuhvatnom stvarnošću u koju smo, kako nam se čini, svi uronjeni. Svako je sredstvo korisno i dragocjeno samo u onoj mjeri u kojoj nas potiče da idemo vidjeti ono što inače ne bismo znali, ako se na internet stave znanjā koja u protivnom ne bi bila u opticaju i ako se omoguće susreti do kojih inače ne bi došlo.

Informativni detalji u evanđeoskom izvještaju

Prvim učenicima koji ga žele upoznati, nakon njegova krštenja u rijeci Jordanu, Isus odgovara: "Dodata i vidjet ćeće" (Iv 1,39), pozivajući ih na življenje zajedništva. Više od pola stoljeća poslije kada Ivan, već u vrlo poznoj dobi, piše svoje Evanelje, spominje neke detalje u svom izvještaju koji otkrivaju njegovu prisutnost na tome mjestu i utjecaj koji je to iskustvo imalo na njegov život: "Bila je otprilike deseta ura", bilježi on, to jest četiri popodne (usp. r. 39). Sutradan - prihvjeta dalje Ivan - Filip obavještava Natanaela o susretu s Mesijom. Njegov je prijatelj sumnjičav: "Iz Nazareta da može biti što dobro?" Filip ga ne pokušava uvjeriti argumentima, nego mu kaže: "Dodi i vidi" (usp. rr. 45-46). Natanael odlazi i vidi, i od toga se časa njegov život mijenja. Tako započinje kršćanska vjera. I tako se prenosi: kao neposredno poznavanje koje se rađa iz iskustva, a ne po čuvenju. "Sada više ne vjerujemo zbog tvoga kazivanja; ta sami smo čuli", kažu ljudi Samarijanki nakon što se Isus zaustavio u njihovu gradu (usp. Iv 4,39-42). "Dodi i vidi" najlakši je način za upoznavanje stvarnosti. To je najčestitija provjera svake poruke, jer da bi se nešto poznavalo, treba se s tim susresti, pustiti onome tko je pred mnom da mi govori i dopustiti da njegovo svjedočanstvo doper do mene.

Zahvaljujući hrabrosti mnogih novinara

Novinarstvo, kao prikaz stvarnosti, zahtijeva sposobnost da se ide tamu gdje nitko drugi ne ide: pokrenuti se i željeti vidjeti. Znatiželja, otvorenost i strast. Moramo zahvaliti hrabrosti i zlaganju tolikih profesionalaca - novinarâ, snimateljâ, montažerâ i redateljâ, koji se često u svom poslu izlažu velikim opasnostima - što danas, na primjer, znamo za teške situacije kroz koje prolaze proganjene manjine u različitim dijelovima

svijeta; što su prokazana mnoga nasilja i nepravde počinjeni nad siromašnima i nad stvorenim svijetom; što se govori o mnogim zaboravljenim ratovima. Bio bi gubitak ne samo za informiranje nego za društvo u cjelini i za demokraciju kad bi tih glasova nestalo: osiromašenje za čovječanstvo.

Brojne situacije na našem planetu, još više u ovo vrijeme pandemije, obraćaju se svijetu komunikacije upućujući mu poziv da "dođe i vidi". Postoji opasnost da se o pandemiji, pa tako i o svakoj krizi, govori samo iz perspektive bogatijeg svijeta, da se vode "dvostruka mjerila". Mislimo na pitanje cjepivâ, zdravstvene skrbi općenito, na rizik od opasnosti isključivanja onih koji grcaju u najvećoj bijedi i oskudici. Tko će nam govoriti o iščekivanju ozdravljenja u najsiromašnjim selima Azije, Latinske Amerike i Afrike? Postoji opasnost da socijalne i ekonomski razlike na globalnom planu utječu na redoslijed distribucije cjepiva protiv Covida, sa siromašnima uvijek a posljednjem mjestu i načelno zagovaranim pravom svih na zdravstvenu zaštitu lišenim stvarne vrijednosti. Ali i među onima koji su sretniji socijalna drama obitelji koje su brzo zapale u siromaštvo ostaje uglavnom skrivena: o bolnom prizoru ljudi koji se više ne srame stati u red ispred Caritasovih centara kako bi dobili paket sa živežnim namirnicama ne govori se previše.

Mogućnosti i zamke interneta

Internet sa svojim nebrojenim oblicima izražavanja na društvenim medijima može povećati mogućnost pripovijedanja i dijeljenja s drugima, omogućiti mnogo više očiju uperenih prema svijetu protoka slika i svjedočanstava. Digitalna nam tehnologija pruža mogućnost primanja pravodobnih informacija iz prve ruke, koje su ponekad vrlo korisne: sjetimo se nekih izvanrednih situacija u kojima se prve vijesti, kao i prve servisne informacije, objavljaju upravo na internetu. Moćno je to oruđe koje od nas kao korisnika i potrošača traži odgovornost. Potencijalno svi možemo postati svjedoci događaja o kojima bi inače tradicionalni mediji propustili izvješćivati, dati svoj doprinos kao građani, otkriti više, također pozitivnih, priča. Zahvaljujući internetu imamo priliku pripovijediti o onome što vidimo, što se odigrava pred našim očima i dijeliti svjedočanstva s drugima.

No svima su već sada postali očiti rizici komunikacije na društvenim medijima koja nije prverena. Već neko vrijeme znamo kako se lako može manipulirati porukama, pa čak i slikama

zbog mnoštva razloga, ponekad samo zbog puke narcisoidnosti. Ta kritička svijest ne potiče na demonizaciju tog oruđa, nego na bolju sposobnost razlučivanja i zrelijim osjećaj odgovornosti bilo u širenju bilo u primanju sadržaja. Svi smo odgovorni za komunikaciju u kojoj sudjelujemo, za informacije koje šrimo, za kontrolu koju možemo zajedno provoditi nad lažnim vijestima razotkrivajući ih. Svi smo pozvani biti svjedocima istine: ići, vidjeti i dijeliti.

Ništa ne može zamijeniti pogled vlastitim očima

U komunikaciji nikada i ništa ne može u potpunosti nadomjestiti gledanje vlastitim očima. *Neke se stvari mogu naučiti samo iz iskustva.* Ne komuniciramo samo riječima, već i očima, tonom glasa i gestama. Snažna privlačnost kojom je Isus djelovao na one koji su ga susretali bila je povezana s istinitošću njegova navještaja, ali djelotvornost onoga što je govorio bila je neraskidivo povezana s njegovim pogledom, njegovim stavovima, pa čak i njegovom šutnjom. Učenici ne samo da su slušali njegove riječi, nego su ga gledali dok je govorio. Naime, u njemu - utjelovljenom *Logosu* - Riječ je postala Lice, nevidljivi Bog dao se vidjeti, čuti i dotaknuti, kao što piše isti Ivan (usp. 1 Iv 1,1-3). Riječ je djelotvorna samo ako se "vidi", samo ako čovjeka uvodi u iskustvo, u dijalog. To je razlog zašto je ono "dodi i vidi" bilo i jest bitno.

Pomislimo koliko je obilja isprazne rječitosti u našem vremenu, u svim područjima javnog života, poslovanja, kao i politike. "Govori beskonačno mnogo ni o čemu. U njega je zdravog umovanja taman kao dva pšenična zrnca skrivena u dvije bačve pljeve: treba vam cijeli dan da ih nađete, a kad ih napokon nađete, pokaže se da nisu bili vrijedni traženja."² Te poticajne riječi engleskog dramatičara vrijede također za nas kršćanske komunikatore. Radosna vijest evanđelja proširila se svijetom zahvaljujući susretima licem u lice s muškarcima i ženama koji su prihvatili istaj poziv: "dodi i vidi" i koji su ostali zadivljeni onim "većim" čovjekoljubljem koje je izbjajalo iz

pogleda, riječi i gesta onih koji su svjedočili Isusa Krista. Sva su sredstva važna i Pavao iz Tarza, sjanjan komunikator kakav je bio, sigurno bi se služio elektroničkom poštom i porukama na društvenim mrežama. No, njegova vjera, nada i ljubav bili su ono što je ostavljalo dubok dojam na njegove suvremenike koji su ga slušali dok propovijeda i imali sreću provoditi s njim vrijeme, vidjeti ga sred okupljenog zbora ili u osobnom razgovoru. Promatrajući ga na djelu na mjestima na kojima se nalazio, imali su priliku uvjeriti se koliko je istinito i plodonosno za život naviještati spasenje koje je po Božjoj milosti prinosio. I tamo gdje tog Božjeg suradnika nije bilo moguće osobno susresti, učenici koje je poslao svjedočili su o njegovu načinu života u Kristu (usp. 1 Kor 4,17).

"U našim su rukama knjige, u našim očima djela", rekao je sveti Augustin³ pozivajući nas da u stvarnosti vidimo ispunjenje proročtava prisutnih u Svetom pismu. Tako evanđelje iznova oživi svom snagom u naše dane svaki put kad primimo jasno svjedočanstvo onih čiji su se životi promijenili susretom s Isusom. Više od dvije tisuće godina kroz lanac susretâ prenosi se čar kršćanske avanture. Izazov koji se stavlja pred sve nas je, dakle, komunicirati susrećući ljude tamo gdje jesu i kakvi jesu.

*Gospodine, nauči nas izići iz sebe samih,
upustiti se u traženje istine.*

*Nauči nas da idemo i vidimo,
nauči nas slušati
i ne gajiti predrasude.*

Nauči nas ne donositi ishitrene zaključke.

*Nauči nas ići tamo gdje nitko ne želi,
uzeti si vremena da shvatimo,
usmjeriti pozornost na ono što je bitno,
ne dopustiti da nas rastresenim
čini ono što je suvišno
i razlikovati varljivo od istinitog.*

*Udjeli nam milost da prepoznamo mjesta
u svijetu u kojima ti prebivaš
i iskrenost da pri povijedamo ono što smo vidjeli.*

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 23. siječnja 2021.,
uoči spomena svetoga Franje Saleškog.

Franjo

² W. SHAKESPEARE, *Mletački trgovac*, čin I., scena I.

³ Sermo, 360/B, 20.

PORUKA PAPE FRANJE ZA 36. SVJETSKI DAN MLADIH

"Ustani! Postavljam te za svjedoka onoga što si vidio" (usp. Dj 26,16)

Predraga mladeži!

Htio bih vas još jednom primiti za ruku da nastavimo naše zajedničko duhovno hodočašće koje nas vodi prema Svjetskom danu mladih koji će se održati u Lisabonu 2023. godine.

Prošle godine, neposredno prije izbijanja pandemije, potpisao sam poruku koja je imala za temu: "Mladeži, kažem ti, ustani!" (usp. Lk 7,14). Gospodin nas je, u svojoj providnosti, želio pripremiti za vrlo težak izazov s kojim nam se valjalo suočiti.

Posvuda u svijetu pojedinci su se morali suočiti s patnjom zbog gubitka dragih osoba i društvene izolacije. I vama mladima, koji ste po svojoj prirodi okrenuti prema budućnosti, zbog izvanrednih zdravstvenih prilika bio je onemogućen odlazak u školu ili na fakultet, na posao, niste se mogli susretati... Našli ste se u teškim situacijama s kojima se niste navikli nositi. U mnogim slučajevima javili su se obiteljski problemi, kao i problemi koje sa sobom nosi nezaposlenost, depresija, usamljenost i ovisnosti. A o nakupljenom stresu, napetostima i izljevima bijesa, porastu nasilja da ne govorimo.

Ali hvala Bogu, to nije jedina strana medalje. Ako je ta kušnja iznijela na vidjelo naše slabosti, otkrila je također naše vrline, uključujući spremnost na solidarnost. U svim dijelovima svijeta vidjeli smo veliki broj pojedinaca, među kojima mnogo mladih, koji su pomagali u spašavanju života, sijali sjeme nade, branili slobodu i pravdu, bili mirotvorci i graditelji mostova.

Kad mladi čovjek padne, u stanovitom smislu padne čovječanstvo. Ali također je istina da kad mlada osoba ponovno ustane, kao da cijeli svijet ponovno ustane. Dragi mladi, koliko veliki potencijal leži u vašim rukama! Kakvu samo snagu nosite u svojim srcima!

Zato Bog danas, ponovno, govori svakome od vas: "Ustani!". Od sveg se srca nadam da će nam ova poruka pomoći da se pripremimo za nova vremena, za novu stranicu u povijesti čovječanstva. Ali bez vas, dragi mladi, nije moguće početi iznova. Da bi ponovno ustao, svijet treba vašu snagu, vaše oduševljenje, vašu strast. U vezi s tim želio bih s vama razmišljati o odlomku iz *Djela apostolskih* u kojem Isus kaže Pavlu: "Usta-

ni. Postavljam te za svjedoka onoga što si vidio" (usp. Dj 26,16).

Pavao - svjedok pred kraljem

Redak kojim je nadahnuta tema Svjetskog dana mladih 2021. preuzet je iz Pavlova svjedočanstva pred kraljem Agripom tijekom njegova zatočeništva. On, nekoć neprijatelj i progonitelj kršćanâ, sada je osuđen upravo zbog svoje vjere u Krista. S vremenjskim razmakom od otprilike dvadeset i pet godina, Apostol priповijeda o svome životu i o temeljnog događaju - svome susretu s Kristom.

Pavao priznaje da je u prošlosti progonio kršćane, sve dok jednoga dana, dok je putovao u Damask da uhiti neke od njih, njega i njegove suputnike (usp. Dj 26,13) nije obasjala svjetlost "od sunca sjajnija", ali jedino je on čuo "glas": glas Isusa koji mu se obraća i naziva ga imenom.

"Savle, Savle!"

Promotrimo zajedno dublje ovaj događaj. Oslovljavajući ga po imenu, Gospodin daje do znanja Savlu da ga osobno poznaće. Kao da mu je rekao: "Znam tko si, znam koje planove kuješ, ali unatoč tome obraćam se upravo tebi." Zove ga dva puta, u znak iznimnog i vrlo važnog pozива, kao što je to učinio s Mojsijem (usp. Izl 3,10) i Samuelom (usp. 1 Sam 3,10). Pavši na zemlju, Savao priznaje da je svjedok Božjeg očitovanja, snažne objave koja ga duboko potresa, ali ga ne uništava, naprotiv: oslovljava ga po imenu.

Naime, samo osobni, a ne anonimni susret s Kristom mijenja život. Isus pokazuje da dobro poznaće Savla, da "ga poznaće u dušu". Premda je Savao progonitelj, iako mu je u srcu mržnja prema kršćanima, Isus zna da je to zbog neznanja i želi pokazati u njemu svoje milosrđe. Upravo će ta milost, ta nezaslužena i bezuvjetna ljubav, biti svjetlo koje će iz korijena promijeniti Savlov život.

"Tko si, Gospodine?"

Suočen s tom tajanstvenom prisutnošću koja ga naziva imenom, Savao pita: "Tko si, Gospodi-

ne?" (Dj 26,15). Ovo je pitanje iznimno važno i svi ga moramo prije ili kasnije u životu postaviti. Nije dovoljno slušati o Kristu od drugih, potrebno je s njim osobno razgovarati. To je, u konačnici, molitva. Moliti znači izravno razgovarati s Isusom, pa i ako nam možda u srcu još uvijek vlada nemir, a um je pun sumnji ili čak prijezira prema Kristu i kršćanima. Nadam se da će svaki mladić i djevojka, u dubini svog srca, postaviti to pitanje: "Tko si, Gospodine?". Ne možemo uzeti zdravo za gotovo da svi poznaju Isusa, pa ni u doba interneta. Pitanje koje mnogi postavljaju Isusu i Crkvi upravo je ovo: "Tko si?". U čitavom izvješću o pozivu svetoga Pavla, to je jedini put da on govori. I na njegovo pitanje, Gospodin odmah odgovara: "Ja sam Isus koga ti progoniš!" (*ibid.*). "Ja sam Isus koga ti progoniš!" Tim odgovorom Gospodin Isus otkriva Savlu veliko otajstvo: da se On poistovjećuje s Crkvom i s kršćanima. Sve do tada Savao nije bio vidio ništa od Krista osim vjernikâ koje je bacao u tamnicu (usp. Dj 26,10), za čiju je osudu na smrt osobno glasovao (*ibid.*). Vidio je kako su kršćani na zlo uzvraćali dobrom, na mržnju ljubavlju, prihvaćajući nepravde, nasilje, uvrede i progone za ime Kristovo. Ako, dakle, bolje pogledamo Savao je - a da to nije ni znao - već bio susreo Krista: susreo ga je u kršćanima!

Koliko smo samo puta čuli da se kaže: "Isus 'da', Crkva 'ne'", kao da bi jedno moglo biti alternativa drugome. Nemoguće je poznавати Isusa, ako se ne poznaje Crkvu. Ne može se upoznati Isusa osim po braći i sestrama njegove zajednice. Ne može netko za sebe reći da je pravi kršćanin, ako ne živi crkvenu dimenziju svoje vjere.

"Teško ti se protiv ostana praćakati"

To su riječi koje Gospodin upućuje Savlu nakon što je ovaj pao na zemlju. Ali nekako kao da je već neko vrijeme bio razgovarao s njim na tajanstven način, pokušavajući ga privući k sebi. No, Savao se opirao. Isti taj blagi "prijekor" naš Gospodin upućuje svakom mladom čovjeku koji se udalji od njega: "Dokle ćeš bježati od mene? Zašto ne čuješ da te zovem? Čekam da se vratiš." Poput proroka Jeremije, i mi ponekad kažemo: "Neću više na nj misliti" (Jr 20,9). No, u srcu svakog pojedinca kao da je zapretan jedan žarki plamen: čak i ako ga pokušamo ugasiti, ne možemo jer je jači od nas.

Gospodin je izabrao onoga koji ga je čak progonio, koji je potpuno neprijateljski raspoložen prema njemu i njegovim učenicima. Ali za Boga

nitko nije nepovratno izgubljen. Zahvaljujući osobnom susretu s njim, uvjek možemo početi iznova. Nijedna mlada osoba nije izvan dosega Božjeg milosrđa. Ni za koga se ne može reći: previše se udaljio... sad je prekasno... Koliko mlađih ljudi pokazuju strastveni otpor i idu stranputicom, ali u srcu nose skrivenu potrebu da se predano zalažu, da ljube svim silama, da se poistovjetne s određenim poslanjem! Upravo to je ono što Isus vidi u mладом Savlu.

Prepoznati vlastitu sljepoću

Možemo zamisliti da je, prije susreta s Kristom, Savao na neki način bio "pun sebe" i smatrao se "velikim" zbog svoje moralne neporočnosti, zbog svoje gorljivosti, zbog svojega porijekla i naobraženosti. Sigurno je bio uvjeren da je u pravu. Ali kad mu se Gospodin objavljuje, "priznaje se" i otkriva da je slijep. Iznenada otkriva da je ostao bez vida, ne samo fizičkog nego i duhovnog. Njegove su sigurnosti poljuljane. U duši osjeća da je ono oko čega je s tolikim oduševljenjem nastojao, naime, revnost u iskorjenjivanju kršćana, bilo potpuno pogrešno. Shvaća da nije apsolutni nositelj istine, štoviše da je daleko od toga. I, zajedno s njegovim sigurnostima, ruši se također njegova "veličina". Odjednom otkriva da je izgubljen, krhak, "mali".

Ta je poniznost - svijest o vlastitoj ograničenosti - temeljna! Tko misli da zna sve o sebi, o drugima, pa čak i o vjerskim istinama, teško će susresti Krista. Savao je slijep i izgubio je orijentire. Ostavši sam, u tami, jedine jasne stvari su svjetlo koje je bio i glas koji je čuo. Koji paradoks: tek kad čovjek shvati da je slijep, počinje vidjeti!

Nakon prosvjetljenja koje je doživio na putu za Damask, Savao će preferirati da ga zovu Pavao, što znači "mali". To nije *nadimak* ili "umjetničko ime" - što je danas postalo vrlo uobičajeno čak i među običnim ljudima: susret s Kristom doista je učinio da se tako osjeća, srušivši zid koji ga je sprječavao da samoga sebe istinski spozna. On za sebe kaže: "Da, ja sam najmanji među apostolima i nisam dostojan zvati se apostolom jer sam progonio Crkvu Božju" (1 Kor 15,9).

Sv. Terezija iz Lisieuxa, kao i neki drugi sveci, voljela je ponavljati da je poniznost istina. Danas se, osobito na društvenim mrežama, ima priliku vidjeti toliko "priča", koje su često pravi umjetnički uradci u čije je snimanje uloženo puno truda, snimljenih iz više kutova i s više pozadina. Sve se

više traže "svjetla pozornice" kako bi se "priateljima" i sljediteljima pokazalo sebe u svjetlu koje ponekad ne odgovara istini. Krist, svjetlo podnevno, dolazi nas prosvijetliti i vratiti nam autentičnost, oslobađajući nas svih maski. Jasno nam pokazuje tko smo, jer nas voli takve kakvi jesmo

Promijeniti perspektivu

Pavlovo obraćenje nije vraćanje unatrag, nego otvaranje potpuno novoj perspektivi. Naime, on nastavlja put Damaska, ali više nije onaj od prije, on je druga osoba (usp. Dj 22,10). Moguće je obratiti se i obnavljati se u svakodnevnom životu, čineći sve ono što smo i prije učinili, ali promijenjena srca i s drugačijim motivacijama. U ovom slučaju Isus izrijekom traži od Pavla da ode u Damask, gdje se bio i zaputio. Pavao je poslušao, ali sada su se svrha i perspektiva njegova putovanja stubokom promijenili. Od sada pa nadalje stvarnost će gledati novim očima. Prije su to bile oči progonitelja krvnika, odsada će to biti oči učenika svjedoka. U Damasku će ga Ananija krstiti i uvesti u kršćansku zajednicu. U tišini i molitvi Pavao će produbiti vlastito iskustvo i novi identitet koji mu je dao Gospodin Isus.

Snaga i strast mlađih ljudi ne smiju se rasipati

Pavlovo držanje prije susreta s uskrslim Isusom nije nam potpuno strano. Koliko je samo snage i strasti u vašim srcima, dragi mlađi! Ali kad vas tama oko vas i u vama sprječava da ispravno vidite, u opasnosti ste da se izgubite u besmislenim bitkama, pa čak i postanete nasilni. A, nažalost, prve žrtve bit će upravo vi i vaši najbliži. Postoji isto tako opasnost da se borite za stvari koje izvorno zastupaju prave vrijednosti, ali koje se, kad se jednom zaostre do krajnosti, pretvaraju u destruktivne ideologije. Koliko samo danas mlađih, potaknutih možda vlastitim političkim ili vjerskim uvjerenjima, na kraju postaju oruđe nasilja i uništenja u životima mnogih drugih! Pojedini digitalni urođenici koriste virtualnu stvarnost i društvene mreže kao novo bojno polje, beskrupulozno koristeći oružje lažnih vijesti (*fake news*) za širenje otrova i uništavanje svojih protivnika.

Kad Gospodin naglo prodre u Pavlov život, ne oduzima mu osobnost i ne gasi njegovu revnost i strast, već koristi te njegove darove i sposobnosti da ga učini velikim vjerovjesnikom koji će proroni evanđelje do nakraj svijeta bijelog.

Apostol narodâ

Pavao će kasnije postati poznat kao "apostol narodâ": on koji je prije bio farizej koji je revno i savjesno opsluživao Zakon! Evo još jednog paradoksa: Gospodin stavlja svoje pouzdanje upravo u čovjeka koji ga je progonio! Poput Pavla, svaki pojedini od nas može u dubini srca čuti ovaj glas koji mu govori: "Uzdam se u te. Znam twoju povijest i uzimam je u svoje ruke, zajedno s tobom. Pa i ako si često bio protiv mene, biram baš tebe i činim te svojim svjedokom". Božja logika može od najgoreg progonitelja učiniti velikog svjedoka.

Kristov učenik pozvan je biti "svjetlost svijeta" (Mt 5,14). Pavao mora svjedočiti o onome što je video, ali sada je slijep. Došli smo tako do sljedećeg paradoksa! Upravo zahvaljujući tom svom osobnom iskustvu Pavao se može staviti u položaj onih kojima ga Gospodin šalje. Naime, postavljen je za svjedoka "da im otvorí oči pa se obrate od tame k svjetlosti" (Dj 26,18).

"Ustani i svjedoči!"

Kad prigrimo novi život koji nam je dan u krštenju, primamo od Gospodina također poslanje: "Bit ćeš mi svjedok!". Poslanje je to kojem se valja posvetiti i koje mijenja život.

Kristov je poziv Pavlu danas upućen svakom mlađiću i djevojci: Ustani! Ne možeš ostati na zemlji i sažalijevati samoga/samu sebe, ima jedno poslanje koje te čeka! I ti možeš biti svjedokom djelâ koja je Isus započeo u tebi. Zato ti, u Kristovo ime, kažem:

- Ustani i svjedoči o svom iskustvu slijepca koji je susreo svjetlo, koji je video dobrotu i ljepotu Božju u samome sebi, u drugima i u zajedništvu Crkve koje pobjeđuje svaku samoću.

- Ustani i svjedoči o ljubavi i poštivanju koji se mogu uspostaviti u ljudskim odnosima, u obiteljskom životu, u dijalogu između roditelja i djece, između mlađih i starih.

- Ustani i brani socijalnu pravdu, istinu i pravednost, ljudska prava, progonjene, siromašne i slabe, one čiji se glas ne čuje u društvu, migrante.

- Ustani i svjedoči o novome pogledu koji ti omogućuje da očima punim divljenja promatraš stvoreni svijet, koji ti omogućuje da promatraš Zemlju kao naš zajednički dom i daje ti hrabrost da braniš cjelovitu ekologiju.

- Ustani i svjedoči da se promašeni životi mogu popraviti, da oni koji su već mrtvi duhom mogu ustati na novi život, da se robovi mogu oslobo-

diti, da srca opterećena tugom mogu ponovno pronaći nadu.

- Ustani i radosno svjedoči da Krist živi! Širi njegovu poruku ljubavi i spasenja među svojim vršnjacima, u školi, na sveučilištu, na radnome mjestu, u digitalnom svijetu, posvuda.

Gospodin, Crkva, Papa, uzdaju se u vas i postavljaju vas za svjedoke mnogim drugim mладимa koje susrećete na "putovima Damaska" našeg doba. Ne zaboravite: "svaki onaj koji je stvarno iskusio ljubav Boga koji ga spašava ne treba dugotrajnu poduku i obuku i pripremu da podje naviještati tu ljubav. Svaki je kršćanin misionar u mjeri u kojoj se susreo s Božjom ljubavlju u Kristu Isusu" (Apost. pob. *Evangelii gaudium*, 120).

Ustanite i slavite SDM u partikularnim Crkvama!

Još jednom pozivam vas, mlade iz cijelog svijeta, da sudjelujete u ovom duhovnom hodočašću koje nas će dovesti do proslave Svjetskog dana

mladih u Lisabonu 2023. godine. Sljedeći susret je, međutim, u vašim partikularnim Crkvama, u raznim biskupijama i eparhijama svijeta, gdje će se na svetkovinu Krista Kralja proslaviti - na mješovitoj razini - Svjetski dan mlađih 2021.

Nadam se da ćemo svi moći proživjeti te etape kao pravi hodočasnici, a ne kao "turisti vjere"! Otvorimo se Božjim iznenadenjima koji svojim svjetлом želi obasjavati naš put. Budimo otvoreni za ono što nam želi reći, također po našoj braći i sestrama. Tako ćemo pomoći jedni drugima da zajedno ustanemo i u ovom teškom povijesnom času postat ćemo proroci novih vremena, punih nade! Neka nam Blažena Djevica Marija bude zagovornicom.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 14. rujna 2021., blagdan Uzvišenja svetoga križa.

Franjo

PORUKA PAPE FRANJE ZA SVJETSKI DAN MISIJA

"Ne možemo ne govoriti što vidjesmo i čusmo" (Dj 4,20)

Draga braćo i sestre,
kad iskusimo snagu Božje ljubavi, kad prepoznamo njegovu očinsku prisutnost u našem osobnom i zajedničkom životu ne možemo ne naviještati i dijeliti s drugima *ono što vidjesmo i čusmo*. Isusov odnos s njegovim učenicima, njegovo čovještvo koje se objavljuje u otajstvu utjelovljenja, u njegovu evanđelju i u njegovu vazmenom otajstvu pokazuju nam koliko Bog ljubi nas ljude i da su naše radosti i naše patnje, naše želje i naše tjeskobe ujedno i njegove (usp. Drugi vatikanski koncil, Past. konst. *Gaudium et spes*, 22). Sve nas u Kristu podsjeća da mu svijet u kojem živimo i njegova potreba za otkupljenjem nisu tuđi i poziva nas da se osjećamo aktivnim dijelom toga poslanja: "Podite stoga na raskrižja i koga god nađete, pozovite" (Mt 22,9). Iz te samilosne ljubavi nitko nije isključen, nitko je ne može doživljavati nečim tuđim ili dalekim.

Iskustvo apostolâ

Povijest evangelizacije započinje oduševljenim traženjem Gospodina koji poziva i želi uspostaviti sa svakom osobom, tamo gdje se ona nalazi, dijalog prijateljstva (usp. Iv 15,12-17). Apostoli

su prvi koji nam o tome govore, sjećajući se čak i dana i sata kad su ga susreli: "Bila je otprilike deseta ura" (Iv 1,39). Prijateljstvo s Gospodinom, vidjeti ga kako liječi bolesne, blaguje s grešnicima, hrani gladne, pristupa isključenima iz društva, doteče nečiste, poistovjećuje se s potrebitima, poziva na blaženstva, uči na nov način i s vlašću, sve to ostavlja neizbrisiv trag, koji može pobuditi divljenje i "zaraznu" radost i nesebičnost koje se ne može obuzdati. Kao što je govorio prorok Jeremija, to iskustvo je rasplamtljeli oganj njegove djelotvorne prisutnosti u našemu srcu koji nas tjera vršiti poslanje, premda ponekad za sobom povlači žrtve i nerazumijevanja (usp. 20,7-9). Ljubav je uvijek u pokretu i pokreće nas da s drugima dijelimo najljepši navještaj i izvor nade: "Našli smo Mesiju!" (Iv 1,41).

S Isusom smo vidjeli, čuli i iskusili da sve može biti drugačije. On je, već sada, uveo u buduća vremena dozivajući nam u pamet bitnu značajku našega čovještva, koja je mnogo puta zaboravljena: "stvoreni smo za puninu koja se može postići samo u ljubavi" (enc. *Fratelli tutti*, 68). To su nova vremena koja pobuđuju vjeru koja može dati političaj inicijativama i oblikovati zajednicu, polazeći

od muškaraca i žena koji uče preuzimati na sebe teret vlastite i krhkosti drugih ljudi, promičući bratstvo i socijalno prijateljstvo (usp. *ibid.*, 67). Crkvena zajednica pokazuje svoju ljepotu svaki put kad se sa zahvalnošću spominje da je Gospodin prvi nas ljubio (usp. 1 Iv 4,19). "Gospodinova posebna ljubav nas iznenađuje, a čuđenje, po svojoj naravi, ne može se s naše strane ni posjedovati ni nametati [...] Jedino tako može procvasti čudo besplatnosti, besplatnog sebedarja. I misijski se žar ne može nikada steći misaonim naporom ili promućurnošću. Staviti se "u stanje misije" odraz je zahvalnosti" (*Poruka Papinskim misijskim djelima*, 21. svibnja 2020.).

Ipak, vremena nisu bila laka; prvi su kršćani započinjali svoj vjerski život u neprijateljskom i teškom okruženju. Iskustva marginalizacije i za-toceništva isprepletala su se s unutarnjim i vanjskim otporima koji kao da su proturječili pa čak i negirali ono što su vidjeli i čuli. Ali sve to ne samo da nije predstavljalo teškoću ili prepreku koja bi ih mogla dovesti do toga da se prignu ili zatvore u sebe same, nego ih je nagnalo da svaku nepričliku, protivštinu i teškoću pretvore u prigodu za poslanje. Same ograničenosti i prepreke postale su povlašteno mjesto za pomazati sve i svakoga Gospodinovim Duhom. Ništa i nitko nije mogao biti isključen iz oslobođajućega navještaja.

O svemu tome imamo živo svjedočanstvo u *Djelima apostolskim*, knjizi koju učenici misionari uvijek imaju pri ruci. To je knjiga u kojoj se opisuje kako je evanđelje, tamo gdje se prinosilo, uvijek ostavljalo iza sebe ugodan miris pobuđujući radost koju samo Duh može dati. Knjiga *Djela apostolska* uči nas uvijek se u kušnjama čvrsto držati Krista, kako bi u nama sazrelo "uvjerenje da Bog može djelovati u svakoj situaciji, pa i usred prividnih neuspjeha" kao i sigurnost "da onaj koji se žrtvuje i daje Bogu iz ljubavi sigurno će biti plodan" (apost. pob. *Evangelii gaudium*, 279).

Tako i mi: ni sadašnji povjesni trenutak nije lak. Ova situacija pandemije iznijela je na vidjelo i još više povećala žalost, samoću, siromaštvo i nepravde od kojih su mnogi već i ranije trpjeli i razotkrila je naše lažne sigurnosti, podjele i polarizacije koje nas tiho uništavaju. Najslabiji i najranjiviji još su snažnije doživjeli svoju slabost i ranjivost. Iskusili smo obeshrabrenost, razočaranost, muku. Nije nam mogla promaći ni konformistička gorčina koja oduzima nadu. Mi, međutim, "ne propovijedamo same sebe, nego Krista Isusa Gospodinom, a sebe slugama vašim poradi

Isusa" (2 Kor 4,5). Zato u našim zajednicama i našim obiteljima slušamo jeku riječi života koja se razliježe našim srcima i govori nam: "Nije ovdje, nego uskrsnu!" (Lk 24,6). To je riječ nade koja zatire svaki determinizam i, onima koji dopuste da ih dotakne, daruje potrebnu slobodu i odvažnost ustati na noge i kreativno tražiti sve moguće načine živjeti samilost, "sakramental" Božje blizine nama ljudima koji ne ostavlja nikoga ležati kraj puta. U ovom vremenu pandemije, suočeni s na-pašću prikrivanja i opravdavanja ravnodušnosti i apatije u ime zdrave socijalne distance, prijeko je potrebno *poslanje samilosti* koje može pretvoriti nužnu distancu u mjesto susreta, skrbi i promicanja. "Što vidjesmo i čusmo" (Dj 4,20), milosrđe koje nam je iskazano, pretvara se u uporišnu točku i daje nam vjerodostojnost koji nam omogućuju povratiti zajedničku strast za stvaranje "zajednice pripadnosti i solidarnosti čemu se moraju posvetiti vrijeme, trud i dobra" (enc. *Fratelli tutti*, 36). Božja je riječ ta koja nas svakodnevno otkupljuje i spašava od izgovorâ koji nas vode tome da se zatvaramo u najkukavniji od svih skepticizama: "ionako će sve opet biti isto, ništa se neće promjeniti". A na pitanje: "zašto bih se trebao odricati svojih sigurnosti, lagodnosti i užitaka ako ne mogu vidjeti nikakav važan rezultat?", odgovor je uvijek isti: "Isus Krist je izvojevao pobjedu nad grijehom i smrću i sada je svemogući. Isus Krist doista živi" (usp. apost. pob. *Evangelii gaudium*, 275) i želi da i mi budemo živi, da budemo braća i da znamo u sebe primiti i s drugima dijeliti tu nadu. U sadašnjim okolnostima prijeko su potrebni misionari nade, pomazani od Gospodina, koji su kadri na proročki način podsjećati da se nitko ne može sâm spasiti.

Neka se i iz našega grla, kao u apostolâ i prvih kršćana, iz sve snage zaori ono: "Ne možemo ne govoriti što vidjesmo i čusmo" (Dj 4,20). Sve što smo primili, sve što nam je Gospodin postupno darivao, dao nam je da bismo se mogli time služiti i besplatno drugima davati. Kao što su apostoli svojim očima vidjeli, čuli i rukama opipali Isusovo spasenje (usp. 1 Iv 1,1-4), tako mi danas možemo trpeće i slavno Kristovo tijelo doticati u svakodnevnom životu i smoći hrabrosti sa svima dijeliti sudbinu nade, taj nedvojbeni znak koji je plod spoznaje da je Gospodin uvijek uz nas. Kao kršćani ne možemo zadržati Gospodina samo za sebe: evangelizacijsko poslanje Crkve svoju punu i javnu vrijednost očituje u promjeni svijeta i očuvanju stvorenja.

Poziv svakome od nas

Tema ovogodišnjega Svjetskog dana misija, "Ne možemo ne govoriti što vidjesmo i čusmo" (Dj 4,20), poziv je svakome od nas da "preuzmemo odgovornost" i upoznamo druge s onim što nosimo u srcu. Po tom je poslanju Crkva uvijek bila prepoznatljiva: "Ona je upravo radi naviještanja Evanđelja" (sveti Pavao VI., apost. pob. *Evangelii nuntiandi*, 14). Naš vjerski život, naime, kad se odvajamo od drugih ili se zatvaramo u male skupine, kopni, gubi proročki duh i sposobnost divljenja i zahvalnosti. Po samoj svojoj dinamici on zahtjeva veću otvorenost kojom možemo doći do sviju i zagrliti ih. Prvi kršćani ne samo da nisu podlegli napasti zatvaranja u neku elitu, nego su bili privučeni od Gospodina i novog života koji je On nudio poći među narode svjedočiti ono što su vidjeli i čuli: Božje kraljevstvo je blizu. Činili su to s velikodušnošću, zahvalnošću i plemenitošću onih koji siju svjesni da će drugi uživati plodove njihova truda, zalaganja i njihove žrtve. Zato volim podsjetiti da "čak i oni koji su najslabiji, ograničeni i koji nose rane na svojoj duši mogu biti misionari na svoj način, jer se uvjek treba omogućiti da se dobro prenosi, čak i ako koegzistira s mnogim slabostima" (posin. apost. pob. *Christus vivit*, 239).

Na Svjetski dan misija, koji se svake godine slavi pretposljednje nedjelje listopada, sjećamo se sa zahvalnošću svih onih koji nam, svojim svjedočanstvom života, pomažu obnoviti naš krsni zavjet da ćemo biti velikodušni i radosni apostoli evanđelja. Posebno se spominjemo onih koji su bili kadri krenuti na put, ostaviti zemlju i obitelj kako bi evanđelje, bez odlaganja i strahova, došlo

do narodâ i gradova u kojima je mnogo onih koji su žedni blagoslova.

Razmišljanje o njihovom misijskom svjedočenju potiče nas da budemo hrabri i ustrajno molimo "gospodara žetve da radnike pošalje u žetu svoju" (Lk 10,2). Svjesni smo, naime, da poziv na poslanje nije nešto što pripada prošlosti ili romantična uspomena iz nekih drugih vremena. Isusu danas trebaju srca koja znaju živjeti poziv kao pravu ljubavnu priču koja će ih potaknuti ići na periferije svijeta i postati vjesnicima i oruđima samilosti. Poziv je to koji On upućuje svima, iako ne svakomu na isti način. Sjetimo se da ima periferijâ koje se nalaze blizu nas, u središtu nekoga grada, ili u vlastitoj obitelji. Postoji također vid sveopće otvorenosti ljubavi koji nije zemljopisni nego egzistencijalni. Uvijek, ali napose u ovim vremenima pandemije, važno je svaki dan rasti u sposobnosti proširiti svoj vlastiti krug i doći do onih za koje ne doživljavamo spontano da pripadaju "našem interesnom svijetu" iako su tu blizu nas (usp. enc. *Fratelli tutti*, 97). Vršiti svoj poslanje u životu znači odvažiti se gajiti iste osjećaje kao Isus Krist i vjerovati s njim da je osoba uz mene moj brat i moja sestra. Neka njegova suočajna ljubav probudi i naše srce i sve nas učini učenicima misionarima.

Neka Marija, prva učenica misionarka, poveća u svim krštenicima želju da budu sol i svjetlo u našim zemljama (usp. Mt 5,13-14).

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 6. siječnja 2021.,
svetkovina Bogojavljenja.

Franjo

PORUKA PAPE FRANJE ZA 5. SVJETSKI DAN SIROMAHA

(33. nedjelja kroz godinu, 14. studenoga 2021.)

1. "Siromahâ svagda imate uza se" (Mk 14,7). Isus je te riječi izgovorio nekoliko dana prije Pashe, dok je blagovao u Betaniji, u kući nekog Šimuna zvanog "Gubavac". Kako izvješćuje evanđelist, u prostoriju gdje se blagovalo ušla je neka žena držeći u rukama alabastrenu posudu punu dragocjene pomasti, kojom je Isusa polila po glavi. Ova je gesta izazvala veliko zaprepaštenje i pobudila dvije različite reakcije.

Prva je reakcija ogorčenost nekih prisutnih, uključujući i učenike, koji, s obzirom na cijenu pomasti - oko 300 denara, što odgovara godišnjoj plaći jednog radnika - misle da je bilo bolje prodati je i novac dati siromasima. Prema Ivanovu Evanđelju, Juda se našao tumačiti taj stav: "Zašto se ta pomast nije prodala za trista denara i razdala siromasima?". Evanđelist napominje: "To ne reče zbog toga što mu bijaše stalo do siromaha,

nego što bijaše kradljivac: kako je imao kesu, kradom je uzimao što se u nju stavljal" (12,5-6). Nije slučajno da ta teška kritika dolazi iz usta izdajice: to je dokaz da oni koji nemaju osjećaja za siromahe izdaju Isusovo učenje i ne mogu biti njegovim učenicima. Podsjećamo u vezi s tim na snažne Origenove riječi: "Judi je naizgled stalo do siromaha [...]. Ako još uvijek ima netko tko upravlja crkvenom riznicom i govori u korist siromahâ kako to čini Juda, a zatim grabi sebi ono što se u nju stavlja, doživjet će istu Judinu sudbinu" (*Tumačenje Matejeva Evandjelja*, 11,9).

Drugo tumačenje daje sâm Isus i ono omogućuje shvatiti duboko značenje geste koju čini ta žena. On kaže: "Pustite je, što joj dodijavate? Dobro djelo učini na meni" (Mk 14,6). Isus zna da će uskoro umrijeti i u toj gesti vidi pomazanje njegova tijela unaprijed, prije polaganja u grob. Taj pogled u budućnost potpuno je neočekivan za sustolnike. Isus ih podsjeća da je On sâm prvi siromah, najveći od svih siromaha, jer predstavlja sve njih zajedno. Upravo u ime siromašnih, usamljenih, marginaliziranih i diskriminiranih Sin Božji prihvata gestu te žene. Svojom ženskom osjetljivošću ona pokazuje da je jedina koja razumije Gospodinovo duševno stanje. S tom bezimenom ženom - koja je možda stoga predodređena da predstavlja sve one žene tijekom stoljeća čiji se glas neće čuti i koje će biti žrtve nasilja - započinje značajna prisutnost ženâ koje sudjeluju u vrhuncu Kristova života: njegovu raspeću, smrti, ukopu i njegovu ukazanju kao Uskrsloga. Žene, koje su tako često diskriminirane i kojima je teško doći do odgovornih položaja, na stranicama Evandjelja su, naprotiv, protagonistice u povijesti objave. Rječite su zaključne Isusove riječi koje tu ženu povezuju s velikim poslanjem evangelizacije: "Zaista, kažem vam, gdje se god bude propovijedalo evandjelje, po svem svijetu, navješčivat će se i ovo što ona učini - njoj na spomen" (Mk 14,9).

2. Ova snažna "empatija" između Isusa i žene i način na koji On tumači njezino pomazanje, koje je u silnoj opreci sa snebivanjem Jude i ostalih, otvaraju širom vrata plodnom promišljanju o neraskidivoj vezi između Isusa, siromahâ i propovijedanja evandjelja.

Lice Boga koje On objavljuje je, naime, lice Oca koji je na strani siromahâ, Oca koji je bližak siromasima. Cjelokupno Isusovo djelovanje potvrđuje da siromaštvo nije plod zle kobi, nego konkretan znak njegove prisutnosti među nama. Ne nalazimo ga kad i gdje želimo, već ga pre-

poznajemo u životima siromašnih, u njihovim patnjama i oskudicama i, u kadikad neljudskim, uvjetima u kojima su prisiljeni živjeti. Neću se umoriti ponavljati da su siromašni istinski evangelizatori jer su oni prvi bili evangelizirani i pozvani biti dionicima Gospodinova blaženstva i njegova Kraljevstva (usp. Mt 5,3).

Siromasi, koji žive u različitim prilikama i na svim meridijanima, *evangeliziraju nas* jer nam omogućuju da na uvijek nov način otkrivamo najizvornije crte Očeva lica. "Oni nas mogu mnogo toga naučiti. Osim što imaju dioništvo u onom *sensus fidei*, oni također preko vlastitih patnji poznaju Krista patnika. Prijeko je potrebno da svi dopustimo da nas oni evangeliziraju. Nova je evangelizacija poziv na upoznavanje spasenjske snage koja je na djelu u njihovim životima i da ih Crkva stavi u središte svoga puta. Pozvani smo otkriti Krista u njima, posuditi im naš glas u njihovim traženjima, ali također biti njihovi prijatelji, slušati ih, razumjeti i prihvati tajanstvenu mudrost koju Bog želi preko njih podijeliti s nama. Naša se zauzetost ne sastoji isključivo u djelima ili planovima promicanja i pomoći; ono što Duh pokreće nije prekomjerni aktivizam, već prije svega *pozornost* prema drugom za kojeg se u stanovitom smislu smatra da je jedno s nama. Ta pozornost puna ljubavi je početak prave brige za njegovu osobu i, polazeći od nje, želim stvarno tražiti njegovo dobro" (apost. pob. *Evangelii gaudium*, 198-199).

3. Isus ne samo da je na strani siromašnih, već s njima dijeli istu sudbinu. To je snažna poruka i za njegove učenike svih vremena. Isusove riječi "siromahâ svagda imate uza se" znače također ovo: njihova prisutnost među nama je stalna, ali to ne smije dovesti do toga da se na to navikнемo tako da postanemo na to ravnodušni, već nas mora navesti na bezuvjetno dijeljenje života koje nam nije dopušteno prebacivati na druge. Siromašni nisu "autsajderi" u zajednici, već su braća i sestre s kojima se dijeli patnja kako bi se ublažilo njihovu nevoljnost i marginaliziranost, vratilo im se izgubljeno dostojanstvo i zajamčilo potrebnu socijalnu uključenost. Poznato je, uostalom, da svako dobro djelo prepostavlja dobročinitelja i primatelja dobročinstva, dok dijeljenje s drugima rađa bratstvo. Milostinja je nešto što se čini s vremenom na vrijeme, dok je dijeljenje trajno. Ova prva riskira da zadovolji one koji je daju i ponizi one koji je primaju; ovo potonje, pak, jača solidarnost i stvara nužne prepostavke za postizanje pravde. Riječu, vjernici, kad žele osobno vidjeti

Isusa i dotači ga se rukom, znaju kome se uteći: siromašni su sakrament Krista, predstavljaju njegovu osobu i upućuju na nj.

Imamo mnogo primjera svetaca i svetica koji su dijeljenje sa siromašnima učinili svojim planom života. Tu mislim, između ostalih, na oca Damiana de Veustera, svetog apostola gubavaca. On je s velikom velikodušnošću odgovorio na poziv da ode na otok Molokai, koji je pretvoren u geto u koji su smjeli samo gubavci, da živi i umre s njima. Zasukao je rukave i dao sve od sebe da živote tih siromašnih bolesnika i marginaliziranih, koji su grcali u najvećoj bijedi, učini vrijednim življenga. Postao je liječnik i bolničar ujedno, ne mareći za opasnosti s kojima se suočavao i u toj "koloniji smrti", kako se nazivalo taj otok, donio je svjetlo ljubavi. I sam je obolio od gube, što je jasan znak punog zajedništva s braćom i sestrama za koje je dao svoj život. Njegovo je svjedočanstvo veoma aktualno i u naše dane obilježene pandemijom koronavirusa: Božja milost zasigurno djeluje u srcima mnogih koji se samozatajno razdaju za najsiromašnije dijeleći konkretno i stvarno sve s njima.

4. Trebamo, dakle, s punim uvjerenjem prigrli Gospodinov poziv: "Obratite se i vjerujte evanđelju!" (Mk 1,15). To se *obraćenje*, prije svega, sastoji u tome da otvorimo svoja srca i prepoznamo mnoge oblike siromaštva te vidljivo pokazujemo Božje kraljevstvo načinom života koji je u skladu s vjerom koju ispovijedamo. Na siromašne se često gleda kao na one koji su odvojeni od nas, kao na kategoriju koja zahtijeva posebnu dobrotvornu službu. Slijediti Isusa, u tome pogledu, zahtijeva promjenu mentaliteta, odnosno prihvatanje izazova sudjelovanja i dijeljenja. Postati njegovim učenicima znači odlučiti ne gomilati blaga na zemlji koja pružaju iluziju sigurnosti u krhkoi i prolaznoj stvarnosti. To, naprotiv, znači spremnost osloboditi se svakoga ropstva koje prijeći postizanje istinske sreće i blagoslova, kako bi se prepoznalo ono trajno, što nitko i ništa ne može uništiti (usp. Mt 6,19-20).

Isusovo učenje i ovdje ide protiv struje, jer obećava ono što samo očivjere mogu s potpunom sigurnošću vidjeti i iskusiti: "I tko god ostavi kuće, ili braću, ili sestre, ili oca, ili majku, ili ženu, ili djecu, ili polja poradi imena mojega, stostruko će primiti i život vječni baštiniti" (Mt 19,29). Ako ne odlučimo postati siromašni prolaznim bogatstvom, svjetovnom moći i ispraznom slavom, nikada nećemo moći darivati svoj život iz ljubavi; život će nam biti sav nekako rascjepkan,

pun dobrih namjera, ali neučinkovit u preobrazbi svijeta. Riječ je, dakle, o tome da se odlučno otvorimo Kristovoj milosti, koja nas može učiniti svjedocima njegove bezgranične ljubavi i vratiti vjerodostojnost našoj prisutnosti u svijetu.

5. Kristovo evanđelje poziva nas da posvećujemo posebnu brigu siromašnima i traži da prepoznamo razne, pa i premnoge oblike moralnog i socijalnog poremećaja koji neprestano rađaju *nove oblike siromaštva*. Čini se da se sve više probija shvaćanje prema kojem siromašni ne samo da su krivi za svoje siromaštvo, nego predstavljaju nepodnošljiv teret gospodarskom sustavu koji u središte stavљa interes nekolicine privilegiranih skupina. Tržište koje ne mari za etička načela ili im pristupa selektivno stvara neljudske uvjete koji negativno utječu na ljudе koji već žive u teškim uvjetima. Tako svjedočimo pojavlivanju novih zamki siromaštva i isključenosti koje stvaraju beskrupulozni ekonomski i finansijski akteri, lišeni osjećaja za čovjeka i društvene odgovornosti.

Prošle se godine svemu tome pridružila nova pošast zbog kojeg se broj siromašnih dodatno povećao, a to je pandemija. Ona i dalje kuca na vrata milijuna ljudi, pa čak i kad sa sobom ne nosi patnju i smrt, ona donosi siromaštvo. Broj siromašnih raste preko svake mjere, a, nažalost, na rednih mjeseci njihov će se broj još više povećati. Neke zemlje trpe vrlo teške posljedice pandemije, tako da najugroženiji nemaju ni ono osnovno za život. Dugi redovi pred pučkim kuhinjama vidljiv su pokazatelj toga pogoršanja. Briga za druge naša nam da pronađemo primjerena rješenja za borbu protiv virusa na globalnoj razini, ne vodeći se u tome plitkim interesima. Posebno je prijeko potrebno pružiti konkretne odgovore onima koji trpe posljedice nezaposlenosti, koja dramatično pogađa mnoge očeve, žene i mlade. Društvena solidarnost i velikodušnost, za koju su se, hvala Bogu, mnogi pokazali spremnima, zajedno s dalekovidnim projektima usmjerenim na promicanje čovjeka, daju i davat će vrlo važan doprinos u ovome teškom času.

6. Ostaje, međutim, otvoreno jedno pitanje, koje nipošto nije samorazumljivo: kako dati opipliv odgovor milijunima siromašnih koji često nailaze na ravnodušnost, pa čak i izazivaju nelagodu kod drugih? Kojim putem pravde valja ići kako bi se društvene nejednakosti moglo prevladati i vratiti ljudsko dostojanstvo, koje se tako često gazi? Individualistički način života je sudišnik u nastajanju siromaštva i često na siromaš-

ne svaljuje svu odgovornost za njihovo stanje. Ali siromaštvo nije plod slijepе sudsbine, ono je posljedica egoizma. Zato je od ključne važnosti pokrenuti *razvojne procese* u kojima će se vrednovati *sposobnosti sviju*, tako da komplementarnost kompetencijâ i različitost ulogâ dovede do otkrivanja zajedničkog resursa sudjelovanja. Mnogo je siromaštava "bogatih" koja bi se dalo izlječiti bogatstvom "siromašnih", samo kad bi se oni susreli i upoznali! Nitko nije toliko siromašan da ne može dati nešto od sebe drugome i od njega zauzvrat primiti. Siromašni ne mogu biti samo primatelji; mora ih se dovesti u položaj da mogu dati, jer jako dobro znaju kako uzvratiti. Koliki je samo primjera dijeljenja pred našim očima! Siromašni nas često uče solidarnosti i dijeljenju. Oni su, istina, ljudi kojima nešto *nedostaje*, često nemaju *mnoga toga*, pa čak i ono što im je *prijeko potrebno*, ali nisu bez *svega*, jer čuvaju dostojanstvo Božje djece koje im nitko i ništa ne može oduzeti.

7. Zato je potreban *drugačiji pristup siromaštvu*. To je izazov kojem bi vlade i svjetske institucije trebale pristupati dalekovidnim socijalnim modelom koji može odgovoriti na nove oblike siromaštva koji se javljaju u svijetu i koji će imati presudan utjecaj na desetljeća koja dolaze. Ako se siromašne marginalizira, kao da su sami krivi za stanje u kojem se nalaze, tada sama ideja demokracije zapada u krizu, a svaka socijalna politika osuđena je na neuspjeh. S velikom bismom ponižnošću trebali priznati da smo često prave neznačice kad je riječ o siromasima. O njima se govori apstraktno, sve se svodi na statistike i ponekim se dokumentarnim filmom pokušava dirnuti srca ljudi. Siromaštvo bi, naprotiv, trebalo potaknuti kreativno planiranje projekata koje omogućuje veću učinkovitu slobodu kojom se svaka osoba može ostvariti u svome životu zahvaljujući vlastitim sposobnostima. Iluzija koje se svakako treba kloniti jest ta da mislimo da posjedovanje novca omogućuje čovjeku da bude slobodan i povećava njegovu slobodu. Učinkovito služenje siromašnima potiče na djelovanje i omogućuje pronalaženje najprikladnijih načina da se dovede u bolji položaj i unaprijedi taj dio čovječanstva koji je prečesto bezimen i bez glasa, ali na kojem je utisnuto lice Spasitelja koji moli za pomoć.

8. "Siromahâ svagda imate uza se" (Mk 14,7). To je poziv da se nikada ne propusti priliku činiti dobro kad se ona ukaže. U pozadini možemo nazrijeti drevnu biblijsku zapovijed: "Nađe li se kod tebe kakav siromah, netko od tvoje braće [...], ne

budi tvrda srca niti zatvaraj svoje ruke prema svojemu siromašnom bratu, nego mu širom rastvori svoju ruku i spremno mu daj što mu nedostaje. [...] Daj mu rado, a ne da ti srce bude zlovoljno kad mu daješ, jer će te zbog toga blagosloviti Jahu, Bog tvoj, u svakom poslu tvome i u svakom pothvatu ruku tvojih. [Jer] siromaha nikad neće nestati iz zemlje" (Pnz 15,7-8.10-11). Apostol Pavao u istom duhu poziva kršćane iz zajednicâ koje je osnovao da priskoče u pomoć siromašnima iz prve zajednice u Jeruzalemu i da to čine "ne sa žalošću ili na silu jer Bog ljubi vesela darivatelja" (2 Kor 9,7). Nije riječ o umirivanju vlastite savjesti davanjem nekog milodara, već o suprotstavljanju kulturi ravnodušnosti i nepravde kojom se ljudi često postavljaju prema siromasima.

U vezi s tim dobro je prisjetiti se također riječi sv. Ivana Zlatoustog: "Oni koji su velikodušni ne smiju tražiti od siromahâ da im polažu račun za svoje ponašanje, nego samo poboljšati njihovo stanje siromaštva i zadovoljiti njihove potrebe. Sironah imaju samo jednu obranu: svoje siromaštvo i stanje potrebe u kojem se nalazi. Ne pitajte ga ni za što drugo. Pa bio on najveći zlotvor na svijetu, a nema hrane koju treba, oslobodimo ga gladi. [...] Milosrdan je čovjek lúka potrebitih: lúka prima i osloboda sve brodolomce opasnosti, bili oni zlostvari ili dobri ljudi ili koji god drugi, lúka im pruža zaštitu i utočište. Tako i ti, dakle, kada vidiš u svijetu čovjeka koji je doživio brodolom siromaštva, ne osuđuj, ne traži da polaže račun za svoje ponašanje, nego ga izbavi od nevolje koja ga je snašla" (*Razgovor o siromašnom Lazaru*, II, 5).

9. Od presudne je važnosti da poraste osjetljivost ljudi kako bi se razumjelo potrebe siromašnih, koje se, jednakom kao i životni uvjeti, neprestano mijenjaju. Danas su, naime, u ekonomski razvijenijim dijelovima svijeta ljudi manje spremni nego u prošlosti boriti se protiv siromaštva. Stanje relativnog blagostanja na koje su se navikli otežava prihvatanje žrtvi i odricanja. Čovjek je spreman na sve samo da mu se ne oduzme ono što je lako stekao. Tako se upada u razne oblike pritajene mržnje, grčevite razdražljivosti i zahtjeva koji dovode do straha i tjeskobe, a u nekim slučajevima i nasilja. To nije kriterij na kojem treba graditi budućnost; štoviše, to su također oblici siromaštva od kojih ne smijemo skretati svoj pogled. Moramo biti otvoreni za čitanje znakova vremena koji od nas traže da pronađemo nove načine da budemo evangelizatori u suvremenom svijetu. Izravna pomoć kojom se izlazi ususret

potrebama siromašnih ne smije nas spriječiti da budemo dalekovidni u odjelotvorivanju novih znakova kršćanske ljubavi i milosrđa, kao odgovor na nove oblike siromaštva koje čovječanstvo danas doživljava.

Nadam se da će *Svjetski dan siromaha*, koji obilježavamo peti puta, sve snažnije zaživjeti u našim mjesnim Crkvama i prerasti u pokret evangelizacije u kojem će se susretati siromašne ponajprije tamo gdje se nalaze. Ne smijemo čekati da oni pokucaju na naša vrata, nego mi moramo pohitati njima u njihovim vlastitim domovima, u bolnicama i staračkim domovima, na ulicama i u mračnim zakutcima gdje se ponekad skrivaju, u skloništima i prihvatnim centrima... Važno je razumjeti kako se osjećaju, kroz što prolaze i kake želje nose u svome srcu. Neka potresne rije-

či don Prima Matzzolarija postanu naše vlastite: "Ne pitajte me, molim vas, *postoje li siromasi, tko su i koliko ih je*, jer se bojam da takva pitanja služe tome da odvrate pažnju ili predstavljaju izgovor za izbjegavanje jasnog zova savjesti i srca. [...] Ja nikada nisam brojao siromašne, jer se ne mogu nabrojati: siromahe se grli, a ne broji" ("Adesso" br. 7, 15. travnja 1949.). Siromasi su među nama. Kako bi to bilo evanđeoski kad bismo s punom istinom mogli reći: i mi smo siromašni, jer ćemo ih samo tako moći zbiljski prepoznati i učiniti dijelom našega života i oruđem spasenja.

Rim, pri Sv. Ivana Lateranskem, 13. lipnja 2021.
Na spomen sv. Antuna Padovanskog

Franjo

PORUKA PAPE FRANJE ZA MEĐUNARODNI DAN OSOBA S INVALIDITETOM

(3. prosinca 2021.)

"Vi ste moji prijatelji" (Iv 15,14)

Draga braće i sestre!

U prigodi Međunarodnog dana osoba s invaliditetom, želim se obratiti izravno vama koji ste pogodeni bilo kojom vrstom invaliditeta. Želim vam reći da vas Crkva voli i da treba svakoga od vas da ispunite svoje poslanje u službi evanđelja.

Isus prijatelj

Isus je naš prijatelj! On sâm je to rekao svojim učenicima na Posljednjoj večeri (usp. Iv 15,14). Njegove riječi dopiru sve do nas i rasvjetljuju otajstvo našeg odnosa s njim i naše pripadnosti Crkvi. "Prijateljstvo s Isusom neraskidivo je. On nas nikada ne napušta, iako se katkad čini da šuti. Kad ga trebamo, on pušta da ga nademo i ostaje uz nas kud god da pošli" (posin. apost. pob. *Christus vivit*, 154). Mi kršćani smo primili dar: pristup Isusovu srcu i prijateljstvo s njim. Sretni smo što nas je zapao taj privilegij i to postaje naš poziv: biti njegovi prijatelji!

Imati Isusa za prijatelja najveća je utjeha. To svakog od nas može učiniti zahvalnim i radosnim učenikom koji može posvjedočiti da naša vlastita slabost nije prepreka za življenje i prenošenje evanđelja. Naime, povjerljivo i osobno prijateljstvo s Isusom može biti duhovni ključ za prihvatanje ograničenjâ koja svi imamo, te za življenje svojega vlastitog ljudskog stanja u duhu prihvatanja. Iz toga prijateljstva može poteći radost koja "ispunjava srca i čitav život" (apost. pob. *Evangelii gaudium*, 1), zato što, kao što je jedan veliki egzeget napisao, prijateljstvo s Isusom je "iskra od koje nastaje požar oduševljenja i zanosa".¹

Crkva je vaš dom

Po krštenju svaki od nas postaje punopravnim članom zajednice Crkve tako da svaki pojedini, bez isključenjâ ili diskriminacijâ, može reći: "Ja sam Crkva!". Crkva je, naime, vaš dom! Mi, svi zajedno, činimo Crkvu jer je Isus odlučio biti naš prijatelj. Ona - i to je nešto što sve bolje mora-

¹ RUDOLF SCHNACKENBURG, *Amicizia con Gesù*, Brescia, 2007., str. 68.

mo učiti u sinodalnom procesu koji smo započeli - "nije zajednica savršenih, nego zajednica učenikâ na putu koji slijede Gospodina i kojima je potrebno njegovo oproštenje" (*Kateheza na općoj audijenciji*, 13. travnja 2016.) U ovom narodu, koji kroči naprijed kroz povijesna zbivanja vođen Božjom riječju, "svi su protagonisti, nitko se ne može smatrati tek pukim statistom" (*Obraćanje vjernicima Rimske biskupije*, 18. rujna 2021.). Zato je svaki od vas pozvan dati vlastiti doprinos sinodalnom putu. Uvjerjen sam da će, ako to doista bude "sudionički i inkluzivan crkveni proces",² crkvena zajednica njime biti stvarno obogaćena.

I danas se, nažalost, s mnogima od vas "u društву postupa kao sa strancima. [Mnogi od vas] osjećaju da su uskraćeni za pripadnost i sudjelovanje" i "još uvijek postoje mnoge stvari koje [vam one-mogućuju] punopravno građanstvo" (enc. *Fratelli tutti*, 98). Diskriminacija je još uvijek previše prisutna na različitim razinama društvenog života. Nju jačaju predrasude, neznanje i kultura kojoj je teško shvatiti neprocjenjivu vrijednost svake osobe. Na poseban način, smatrati još uvijek invaliditet bolešću - što je rezultat interakcije između socijalnih barijera i osobnih ograničenja svakog pojedinca - nešto je što pridonosi vašem odvajaju i jačanju stigmatizacije vas kao osoba.

Što se života Crkve tiče, "najgora diskriminacija [...] je nedostatak duhovne skrbi" (apost. pob. *Evangelii gaudium*, 200), koja se ponekad očituje u uskraćivanju pristupa sakramentima, što su neki od vas, nažalost, doživjeli. Učiteljstvo je u tom pogledu vrlo jasno i nedavno je u *direktoriju za katehezu* izričito dalo do znanja da "nitko ne smije uskraćivati sakramente osobama s invaliditetom" (br. 272). Kad smo suočeni s diskriminacijama, upravo nas prijateljstvo s Isusom, koje svi primamo kao nezasluženi dar, otkupljuje i omogućuje nam živjeti različitosti kao bogatstvo. On nas, naime, ne naziva slugama, ženama i muškarcima s polovičnim dostojanstvom, nego prijateljima: pouzdanicima koji su dostojni znati sve što je čuo od Oca svojega (usp. Iv 15,15).

U vremenu kušnje

Prijateljstvo s Isusom štiti nas u vrijeme kušnje. Jako dobro znam da je pandemija Covida-19,

iz koje se borimo izaći, imala i nastavlja imati vrlo ozbiljan utjecaj na živote mnogih od vas. Pritom mislim, na primjer, na to da ste morali dugo vremena provoditi u kući; na teškoće na koje nailaze mnogi studenti i učenici s invaliditetom u pristupu alatima za učenje na daljinu; na osobne usluge koje su u mnogim zemljama već duže vrijeme obustavljene; i mnoge druge neugodnosti s kojima se svaki od vas suočio. Ali tu prije svega mislim na mnoge od vas koji živite u zajedničkim stanovima i patnju koju je donijela prisilna odvojenost od vama dragih osoba. Virus je poharao ta mjesta i, unatoč požrtvovnoj službi osoblja, odnio previše žrtava. Budite sigurni da su vam Papa i Crkva posebno bliski, s ljubavlju i nježnošću!

Crkva je uz one od vas koji se još uvijek bore protiv koronavirusa. Ona, kao i uvijek, potvrđuje da je prijeko potrebno svima omogućiti liječenje, pri čemu stanje invalidnosti ne smije biti prepreka pristupu najboljoj mogućoj dostupnoj skrbi. U tome smislu, neke biskupske konferencije, poput one Engleske i Walesa³ te Sjedinjenih Američkih Država,⁴ već su intervenirale tražeći poštivanje prava svakoga, bez diskriminacijâ, na zdravstvenu skrb.

Evangelje je za sve

Iz prijateljstva s Gospodinom dolazi također naš poziv. On nas je izabrao da doneсemo mnogo roda i da naš rod ostane (usp. Iv 15,16). Predstavljajući se kao pravi Trs, želio je da svaka loza, koja je s njim povezana, doneše rod. Dà, Isus želi da prisprijemo "sreću za koju smo stvorenî. On želi da budemo sveti i ne očekuje da se zadovoljimo osrednjim, mlakim, razvodnjnim životom" (apostolska pobudnica *Gaudete et exsultate*, 1).

Evangelje je također za tebe! Riječ je to koja je upućena svima, koja tješi i u isti mah poziva na obraćenje. Drugi vatikanski koncil, govoreći o općem pozivu na svetost, uči da su "svi Kristovi vjernici, kojega god stalež ili reda, pozvani na puninu kršćanskog života i na savršenstvo ljubavi [...]. Da bi postigli tu svetost, vjernici neka ulažu sile koje su primili prema mjeri Kristova dara da se [...] svom dušom posvete Božjoj slavi i služenju bližnjemu" (*Lumen gentium*, 40).

² Biskupska sinoda, *Pripremni dokument. Za sinodalnu crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje*, 2.

³ Biskupska konferencija Engleske i Walesa, *Coronavirus and Access to Treatment*, 20. travnja 2020.

⁴ USCCB - Ured za odnose s javnošću, *Statement on Rationing Protocols by Health Care Professionals in Response to COVID-19*, 3. travnja 2020.

U evanđeljima se pripovijeda da, kad god bi osobe s invaliditetom susrele Isusa, njihov se život stubokom mijenjao i počele su biti njegovi svjedoci. To je, primjerice, slučaj s čovjekom slijepim od rođenja, koji, nakon što ga je Isus ozdravio, hrabro pred svima kaže da je On prorok (usp. Iv 9, 17); i mnogi drugi radosno razglašuju što im je Gospodin učinio.

Znam da neki od vas žive u izuzetno teškoj situaciji. Ali želim se obratiti upravo vama i zamoliti možda - tamo gdje za tim postoji potreba - članove vaše obitelji ili one koji su vam najbliži da pročitaju moje riječi, ili prenesu ovaj moj apel kojim vas pozivam da molite. Neka nitko ne kaže: "Ja ne umijem moliti" jer, kao što kaže Apostol, "Duh potpomaže našu nemoć. Doista ne znamo što da molimo kako valja, ali se sâm Duh za nas zauzima neizrecivim uzdasima" (Rim 8,26). U evanđeljima, naime, Isus sluša one koji mu se obraćaju na naizgled neprikladan način, možda samo gestom (usp. Lk 8,44) ili vapnjem (usp. Mk 10,46). U molitvi postoji poslanje

koje je svima dostupno i ja ga želim povjeriti na poseban način vama. Nitko nije toliko slab da se ne može moliti, klanjati se Gospodinu, slaviti njegovo sveto ime i posredovati za spas svijeta. Pred Svemogućim prepoznajemo da smo svi jednaki.

Draga braćo i sestre, vaša je molitva danas hitnija nego ikad. Sveta Terezija Avilska napisala je da su "u teškim vremenima potrebni jaki Božji prijatelji da podrže slave".⁵ Vrijeme pandemije jasno nam je dalo do znanja da nam je stanje ranjivosti svima zajedničko: "Shvatili smo da se nalazimo na istoj lađi, svi krhki i dezorientirani, ali istodobno važni i potrebni, svi pozvani veslati zajedno, svi potrebni utjehe drugoga".⁶ Prvi način da to učinimo jest molitva. Svi to možemo; i ako, poput Mojsija, trebamo potporu (usp. Izl 17,10), sigurni smo da će Gospodin čuti naš zaziv.

Svima vama upućujem najbolje želje. Neka vas Gospodin blagoslovi i Majka Božja čuva.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 20. studenoga 2021.
Franjo

PAPA FRANJO PRIHVATIO ODREKNUĆE OD SLUŽBE APOSTOLSKOG NUNCIJA U BIH NADBISKUPA LUIGIJA PEZZUTA

Papa Franjo prihvatio je u utorak odreknuće od službe apostolskog nuncija u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori, nadbiskupa Luigija Pezzuta nakon navršene dobne granice od 75 godina. Vijest su točno u podne objavili Tiskovni ured Svetе Stolice i Apostolska nuncijatura u Bosni i Hercegovini. Mons. Pezzuto rođen je 30. travnja 1946. u mjestu Squinzano na jugoistoku Italije. Za svećenika nadbiskupije Lecce zaređen je 25. rujna 1971. Diplomirao je teologiju, a u diplomatsku službu Svetе Stolice ušao je 1978. te je bio na službi u papinskim predstavništvima u: Gani, Paragvaju,

Novoj Gvineji, Brazilu, Senegalu, Ruandi i Portugalu. Apostolskim nuncijem u Republici Kongu i Republici Gabonu te naslovnom nadbiskupom Torre di Proconsolare imenovan je 7. prosinca 1996. Istu službu obavljao je i u Ujedinjenoj Republici Tanzaniji te Republici Salvadoru i Belizeu. Papa Benedikt XVI. ga je 17. studenoga 2012. imenovao nuncijem u BiH gdje je ostao do umirovljenja. Za vrijeme njegova boravka u Bosni i Hercegovini glavni grad ove zemlje posjetio je i papa Franjo u lipnju 2015.

⁵ Vita, 15.5.

⁶ Izvanredna molitva u vrijeme pandemije, 27. ožujka 2020.

NADBISKUP ALDO CAVALLI IMENOVAN APOSTOLSKIM VIZITATOROM S POSEBNOM ULOGOM ZA ŽUPU MEĐUGORJE

Apostolska nuncijatura u Bosni i Hercegovini je u subotu 27. studenoga 2021. priopćila da je sveti otac Franjo imenovao nadbiskupa Aldu Cavallija, dosadašnjeg apostolskog nuncija u Nizozemskoj i stalnog predstavnika Organizacije za zabranu kemijskih oružja, novim apostolskim vizitatorom s posebnom ulogom za župu Međugorje, na nedređeno vrijeme i ad nutum Sanctae Sedis, što je istovremeno objavio i Tiskovni ured Svete Stolice.

Mons. Aldo Cavalli rođen je u mjestu Lecco u Italiji, 18. listopada 1946. Za svećenika je zaređen 18. ožujka 1971. u Bergamu. Nakon studija na Papinskoj crkvenoj akademiji, u diplomatsku službu Svete Stolice ušao je 1979. godine.

Papa Ivan Pavao II., 2. srpnja 1996. imenovao je naslovnim nadbiskupom biskupije Vibo Valentia. Zaređen je za biskupa, 26. kolovoza 1997. u katedrali u Bergamu.

Imenovan je apostolskim delegatom u Angoli i apostolskim nuncijem u Demokratskoj Republici Sveti Toma i Prinsipe. Nakon što je delegatura u Angoli uzdignuta na razinu apostolske nuncijature, mons. Cavalli je u toj zemlji obnašao služ-

bu apostolskog nuncija. Dana 29. listopada 2007. papa Benedikt XVI. imenovao ga je apostolskim nuncijem u Kolumbiji, a 16. veljače 2013. papa Benedikt XVI. apostolskim nuncijem na Malti te kasnije i apostolskim nuncijem u Libiji. Dana 21. ožujka 2015. papa Franjo imenovao ga je apostolskim nuncijem u Nizozemskoj.

Izjava biskupa Palića u prigodi imenovanja mons. Cavallija

Današnje imenovanje mons. Alda Cavallija, dosadašnjeg apostolskog nuncija u Nizozemskoj, Apostolskim vizitatorom s posebnim ovlastima za župu Međugorje zapravo je želja pape Franje da Sveta Stolica nastavi posvećivati posebnu pastoralnu pozornost Međugorju.

Mons. Cavalliju želim dobrodošlicu u Mostarsko-duvanjsku biskupiju i u župu Međugorje i nadam se dobroj i konstruktivnoj suradnji, kakva je bila i s pokojnim mons. Hoserom.

Molim Božji blagoslov za uspješno ostvarenje poslanja koje mu je povjerio Sveti Otac.

NOVOIMENOVANI SRIJEMSKI BISKUP KOADJUTOR MONS. FABIJAN SVALINA

Sveti Otac Franjo imenovao je biskupom koadjutorom u Srijemskoj biskupiji u Republici Srbiji mons. Fabijana Svalinu, svećenika Đakovačko-osječke nadbiskupije, dosadašnjeg ravnatelja Hrvatskog Caritasa i ravnatelja Hrvatske katoličke mreže, priopćila je Apostolska nuncijatura u Republici Hrvatskoj na spomandan Blažene Djevice Marije od Krunice, u četvrtak 7. listopada 2021. Mons. Fabijan Svalina rođen je 7. studenoga 1971. u Đakovu. U Satnici Đakovačkoj proveo je djetinjstvo i završio osnovno školovanje. Srednju školu, Bogoslovno sjemenište i Katolički bogoslovni fakultet pohađao je u Đakovu. Za svećenika Đakovačke biskupije zaređen je 29. lipnja 1997. Službe i dužnosti koje je obnašao:

- 1997.-1998.: Župni vikar u Osijeku;

- 1998.-2004.: Odgajatelj u Međubiskupijskom sjemeništu u Zagrebu;

- 2004.-2010.: Tajnik i kancelar Đakovačko-osječke nadbiskupije;

- 2010.-2017.: Zamjenik generalnog tajnika HBK;

- od 2010.: Ravnatelj Hrvatskog Caritasa;

- od 2017.: Ravnatelj Hrvatske katoličke mreže.

Osim toga, bio je i član Odbora za posjet pape Benedikta XVI. Hrvatskoj i brojnih drugih odbora, povjerenstava i radnih skupina u sustavu Hrvatske biskupske konferencije. Kao ravnatelj Hrvatskog Caritasa bio je član različitih operativnih tijela i koordinacija nadležnih državnih tijela za žurnu pomoć, humanitarno i socijalno djelovanje.

Za kapelana Njegove Svetosti imenovan je 30. travnja 2012.

Čestitka biskupa mons. Petra Palića novoimenovanom biskupu koadjutoru mons. Fabijanu Svalini

Preuzvišeni gospodine, dragi Fabijane!

Obradovala me je vijest da Te je sveti otac Franjo imenovao Srijemskim biskupom koadjutorom.

U ime svećenika, redovnika, redovnica i vjernog naroda Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije upućujem Ti srdačne čestitke na imenovanju.

Drago mi je što je Sveti Otac prepoznao Tvoje ljudske i svećeničke kvalitete i ukazao ti povjerenje imenujući Te pastirom vjernicima u Srijemskoj biskupiji.

Ovim imenovanjem prepoznat je, također, Tvoj rad ne samo u Tvojoj rođnoj Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji, nego i u Hrvatskoj biskupskoj konferenciji na raznim službama koje su ti hrvatski biskupi povjeravali, a osobito Tvoje zauzimanje kao ravnatelja Hrvatskog Caritasa oko definiranja pravnog položaja Caritasa u hrvatskom društvu da bi njegovo djelovanje bilo funkcionalnije.

Uvjeren sam da će ti iskustvo svih ovih službi biti od pomoći u Tvom pastirskom služenju tom malom, ali vjernom stадu Božjega naroda na području Srijema. U svome pastirskom služenju neka ti uvijek pred očima budu riječi Isusa Krista, dobrog Pastira:

"Ne boj se, stado malo, svidjelo se Ocu vašemu dati vam Kraljevstvo" (Lk 12,32).

Želim Ti obilje Božjega blagoslova u novoj službi i molim zagovor Blažene Djevice Marije od Krunice, sv. Demetrija i svih Božjih ugodnika za Tvoje novo poslanje i pastirsko svjedočenje.

S izrazima bratske povezanosti i molitve,

† Petar Palić,
mostarsko-duvanjski biskup
apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski

DON ROKO GLASNOVIĆ IMENOVAN DUBROVAČKIM BISKUPOM

Apostolska nuncijatura u Republici Hrvatskoj objavila je na blagdan sv. Andrije, u utorak 30. studenoga 2021. u podne da je papa Franjo imenovao dubrovačkim biskupom don Roko Glasnovića, svećenika Šibenske biskupije. Vijest o imenovanju objavljena je istodobno u Vatikanu i u Hrvatskoj. Roko Glasnović rođen je 2. srpnja 1978. godine u Šibeniku. Za đakona je zaređen 5. prosinca 2004., a za svećenika 2. srpnja 2005. u

Šibeniku. Na Papinskom lateranskom sveučilištu u Rimu 2008. magistrirao je iz pastoralne teologije. U Šibenskoj biskupiji obnašao je nekoliko službi. Među ostalim, bio je osobni biskupov tajnik, biskupijski ekonom te član biskupijskog svećeničkog vijeća i biskupijskog zbora savjetnika. Također je član Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za život i obitelj.

Čestitka biskupa Palića novoimenovanom dubrovačkom biskupu Glasnoviću

Preuzvišeni gospodine,

dragi imenovani biskupe Roko!

S radošću sam primio vijest da Te je papa Franjo imenovao dubrovačkim biskupom. U ime svećenika, redovnika i redovnica, vjernika Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije i u svoje osobno ime upućujem Ti srdačne čestitke.

Više je razloga zbog kojih u ovom Tvom imenovanju čitam i vidim ruku Božje providnosti i izraze Njegova milosrđa.

Ponajprije, Gospodin je ponovno odlučio pogledati Janjevo, mjesto tvoga porijekla, "najmanje među kneževstvima Judinim" (usp. Mih 5,1), ali nipošto najmanje po broju vjernih i hrabrih svjedoka, naših "otaca u vjeri", u ljubavi prema Crkvi,

Papi, biskupima i prema svome hrvatskom narodu, te nipošto najmanje i po brojnim duhovnim zvanjima koja su se rađala i nicala u zdravim vjerničkim obiteljima.

Gospodin te šalje u Dubrovačku biskupiju, iz koje sam i sâm nikao i koju na poseban način nosim u svome srcu, a koju svaki janjevački sin smatra svojim izvorištem, iz čijih korijena i danas crpi svoju snagu ono "malo stado" vjernih i odanih Hrvata katolika na Kosovu.

Mostarsko-duvanjska, a osobito Trebinjsko-mrkanska biskupija su u prošlosti bile na poseban način povezane s Dubrovnikom i Dubrovačkom biskupijom. Vjerujem i nadam se da će Tvojim imenovanjem povezanost biti čvršća, u međusobnom poštovanju i razumijevanju, ali uvijek

s istim ciljem: raditi i služiti za dobro Crkve, u ljubavi prema hrvatskome narodu i svim ljudima dobre volje.

Tvoje biskupsko služenje povjeravam zagovoru Blažene Djevice Marije, Majke Crkve, sv. Mihovila, sv. Josipa, sv. Andrije i sv. Vlaha, te bl. fra Serafina Glasnovića Kodića, bl. don Antona Mužića i sluge Božjega fra Alojzija Palića.

Gospodin ti bio milostiv i pratio svojim blagoslovom svaki Tvoj korak.

S izrazima bratske povezanosti i poštovanja,

† Petar Palić,
mostarsko-duvanjski biskup,
apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski

II.

BISKUPSKA KONFERENCIJA

BOSNE I HERCEGOVINE

PRIOPĆENJE S 81. REDOVITOZ ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BiH

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine, 13. i 14. srpnja 2021. u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Banjoj Luci održala je svoje 81. redovito zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinka Puljića, predsjednika BK BiH. Sudjelovali su i ostali članovi BK BiH te mons. Željko Majić, delegat biskupa mostarsko-duvanjskog i apostolskog upravitelja trebinjsko-mrkanskog mons. Petra Palića, koji je odsutan zbog zdravstvenih razloga kao i apostolski vizitator za župu Međugorje mons. Henryk Hoser. Delegati Hrvatske i Slovenske biskupske konferencije mons. Milan Stipić, vladika križevački, i mons. Franc Šuštar, pomoćni biskup ljubljanski, prenijeli su pastirima biskupijskih zajednica u Bosni i Hercegovini izraze blizine te ih ukratko upoznali s najvažnijim crkvenim događanjima u posljednje vrijeme u svojim zemljama. U prvom dijelu zasjedanja sudjelovao je savjetnik Apostolske nuncijature u BiH mons. Amaury Medina Blanco.

Biskupi su prihvatali prijedlog novog saziva Pedagoškog vijeća katoličkih škola za Europu čiji će petogodišnji mandat započeti u rujnu 2021. godine. Također su dali potrebne smjernice za usklađivanje pojedinih akata koji reguliraju rad katoličkog školstva u BiH.

Biskupi su prihvatali Izvješće Nadzornog vijeća Caritasa Bosne i Hercegovine o djelovanju Caritasa BiH u 2020. godini.

Također su upoznati s aktivnostima Caritasa BiH tijekom prošle 2020. godine kao i s činjenicom da je sve manje zanimanje inozemnih partnera i donatora za financiranje aktivnosti karitativnog djelovanja u BiH. Tijekom plodne diskusije bilo je riječi o konkretnim poteškoćama s kojima se u svom radu susreću dijecezanski Caritasi i Caritas BiH čije djelovanje na socijalnom planu često nije dovoljno vrjednovano niti dana potrebna potpora sa strane brojnih institucija vlasti. Članovi Biskupske konferencije BiH dali su i potrebne smjernice

za što bolju koordinaciju djelovanja spomenutih Caritasa kao i za čuvanje dostojanstva ovih institucija koje imaju posebnu važnost za biskupijske zajednice i društvo uopće u Bosni i Hercegovini. I ovom prigodom su zahvalili svim karitativnim djelatnicima koji savjesno obavljaju povjerenu im zadaću, a posebno volonterima i svima koji daju potporu karitativnom djelovanju u ovoj zemlji u kojoj mnogi još uvijek trpe posljedice nedavnoga rata i brojnih nepravdi.

Pošto su saslušali izlaganje na temu apostolata duhovnih zvanja, sudionici zasjedanja su se najprije osvrnuli na rad biskupijskih djelâ za zvanja. Zahvalili su svima koji promiču ili se aktivno uključuju u ovaj blagoslovljeni način zauzimanja za buđenje duhovnih zvanja kod mlađih da se odvaže slijediti Krista u svećeništvu ili redovništvu. Biskupi potiču sve obiteljske, župne, redovničke i sve druge zajednice da, uz brojne sadašnje molitvene inicijative na tom planu, još žarče i osobno i kao zajednica mole Gospodara *žetve da pošalje radnika u žetu svoju*. Posebno potiču mlađe obitelji da se ne boje otvoriti životu rađanjem djece koja su najveći blagoslov i Crkvi i narodu. Potiču sve da tim obiteljima budu istinska potpora. Suglasni su da su za pastoral zvanja nužni: temeljita molitva, pastoral obitelji i radosno svjedočenja Evangelja. Potiču sve koji rade na buđenju i praćenju duhovnih zvanja na još bolju suradnju između obitelji, župa i odgojnih crkvenih institucija. Pozivaju sve one, koji su se odazvali Kristovu pozivu, da sveto i radosno žive svoje svećeništvo i redovništvo te svojim životom budu radosni najavestitelji Evangela i svjedoci Krista koji je *Put, Istina i Život*.

Nakon što su upoznati s tijekom priprave i održavanja Prve Sinode Vrhbosanske nadbiskupije pod gesлом: Sve obnoviti u Kristu (usp. Ef 1,10), biskupi su razmotrili smjernice Tajništva Sinode iz Rima kojima se želi ostvariti otvorena i iskrena razmjena između toga središnjeg tijela i partiku-

larnih Crkava širom svijeta u sinodskom hodu. U skladu s tim smjernicama, u nedjelju, 17. listopada 2021. uključit će se i sve biskupijske zajednice u Bosni i Hercegovini u molitvenu pripravu za sljedeću Biskupsku sinodu koja će se održati u listopadu 2023. godine na temu: "Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje".

Biskupi pozivaju sve članove svojih biskupijskih zajednica kojima je to moguće, a posebno one koji obilježavaju 25., 50. ili 60. obljetnicu braka da u nedjelju 25. srpnja 2021. dođu u crkvu Sветe Obitelji na Kupresu te sudjeluju na proslavi 4. Obiteljskog dana u Bosni i Hercegovini. Također pozivaju sve župne i druge crkvene zajednice da te nedjelje obilježe *1. Svjetski dan djedova, baka i starijih osoba* koristeći materijale Dikasterija za laike, obitelj i život objavljene na mrežnoj stranici Katoličke tiskovne agencije BK BiH i na biskupijskim i drugim crkvenim mrežnim stranicama s ciljem uključivanja djedova, baka i starijih osoba u obiteljsko okruženje.

Biskupi zahvaljuju svima koji aktivno u dušobrižništvu sudjeluju u obilježavanju Godine sv. Josipa i Godine Božje Riječi te potiču i sve ostale da to učine u skladu s pastoralnim smjernicama i svojim mogućnostima.

Prihvaćen je prijedlog Caritasa da Biskupska konferencija BiH bude pokrovitelj jednodnevног susreta predstavnika crkvenih ustanova iz BiH, koje rade s djecom, mladima i ranjivim skupinama.

Nakon što su upoznati sa započetim projektom Europskog centra Banjolučke biskupije u bivšem trapističkom samostanu *Marija Zvijezda*, biskupi i ovom prigodom pozivaju mjerodavne vlasti na povrat imovine svima kojima je ona oduzeta u vremenu nakon Drugog svjetskog rata, a posebno one imovine koja je bespravno otuđena mnogima u ovoj zemlji. Također pozivaju predstavnike vlasti na donošenje zakona kojima će se ispravljati brojne nepravde i neće se stvarati nove koje bi mogle biti uzrok budućih nesporazuma i mogućih sukoba imajući na umu da je samo mir utemeljen na pravdi dugotrajan i na dobro svih građana ove zemlje.

Na blagdan sv. Bonaventure, nebeskog zaštitnika Banjolučke biskupije i naslovnika katedrale, 15. srpnja bit će Euharistijsko slavlje u katedrali u 10 sati. Predsjedat će kardinal Puljić, a prigodnu propovijed uputit će biskup Komarica.

Biskupi su, 13. srpnja 2021. u dvorani Biskupskog ordinarijata nazočili premijernom prikazivanju dokumentarnog filma *Udruge Nazaret* pod naslovom: "Stradanje župe Barlovci u vremenu od 1992. do 1995. godine".

Također će, 14. srpnja 2021. u katedrali sv. Bonaventure u Banjoj Luci poslušati koncert na orguljama u izvedbi orguljaša zagrebačke katedrale Nevena Kraljića.

Banja Luka, 14. srpnja 2021.

Tajništvo BK BiH

PRIOPĆENJE S 82. REDOVITOZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BIH

Članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su 4. i 5. studenoga 2021. u prostorijama Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu, svoje 82. redovito zasjedanje. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, predsjednik BK BiH, a sudjelovali su članovi Biskupske konferencije BiH. Također su sudjelovali delegat Hrvatske biskupske konferencije mons. Milan Stipić, vladika križevački, i delegat Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda mons. Ivan Štironja, biskup kotorski, te izvjestili o najvažnijim crkvenim događanjima u svojim zemljama. Biskupima se na početku zasjedanja pridružio i otpravnik poslova Apostolske nuncijature u BiH mons. Amaury Medina Blanco

prenijevši izraze zahvalnosti nadbiskupa Luigia Pezzuta koji je nedavno završio svoju službu apostolskog nuncija u Bosni i Hercegovini.

Biskupi su saslušali izvješća svojih delegata: s plenarnog zasjedanja Vijeća europskih biskupijskih konferencija (CCEE) održanog u Rimu od 23. do 26. rujna kojim je obilježena 50. obljetnica postojanja toga Vijeća, sa 63. plenarnog zasjedanja Hrvatske biskupske konferencije održanog od 19. do 21. listopada 2021. u Zagrebu, i s 19. skupštine Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica u BiH i Redovničkog dana koji su održani 4. rujna 2021. u Međugorju.

Biskupi su se osvrnuli na svoj susret s profesorima Katoličkog bogoslovnog fakulteta Uni-

verziteta u Sarajevu i s odgojiteljima bogoslovne zajednice, održanog 4. i 5. srpnja 2021. u glavnom gradu BiH tijekom kojeg je, između ostalog, bilo riječi o dužnoj suradnji između bogoslovije i teološkog učilišta te o iznalaženju najboljih načina da se odgovori na aktualne izazove. Razmotrili su također prijedloge profesora i odgojitelja iznesene na spomenutom susretu, a bilo je riječi i o organiziranju propedeutske godine za svećeničke kandidate koji prije dolaska u bogoslovno sjemenište nisu boravili u malom sjemeništu. Pastiri mjesnih Crkava u BiH i ovom prigodom zahvaljuju profesorima i odgojiteljima za trajno nastojanje oko odgoja i izobrazbe svećeničkih kandidata i drugih studenata i studentica. Svjesni činjenice smanjenja broja svećeničkih kandidata, potiču svećenike, redovnike i redovnice na svet život i rad na buđenju novih duhovnih zvanja. Također potiču sve katoličke obitelji na otvorenost životu i na molitvu kao i na aktivno sudjelovanje u životu Crkve te davanje potpore onim svojim članovima koji se odluče krenuti putem svećeništva ili redovništva. Dogovorili su i da susret članova Biskupske konferencije BiH s profesorima i odgojiteljima bude održavan svake godine na blagdan svetih slavenskih apostola Ćirila i Metoda, 5. srpnja.

Biskupi su odobrili *Pravilnik o sukobu interesa* i *Pravilnik o sigurnom zapošljavanju* Caritasa Bosne i Hercegovine.

Posebnu pozornost sudionici zasjedanja su posvetili prvoj i drugoj etapi sinodalnog hoda u biskupijskim zajednicama i na razini biskupske konferencije koji su predviđeni kao priprava za XVI. redovitu Biskupsku Sinodu u Rimu 2023. godine na temu: "Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje". Upoznati su sa završnim procesom Prve Sinode Vrhbosanske nadbiskupije, koja će biti zatvorena 8. prosinca 2021. nakon čega će se ova mjesna Crkva uključiti u spomenuti sinodalni put sveopće Crkve. Također su detaljno upoznati s pokretanjem prve etape sinodskoga puta u drugim biskupijskim zajednicama u Bosni i Hercegovini u skladu s crkvenim smjernicama. Potiču sve svećenike, redovnike, redovnice i sve ostale vjernike da se uključe u sinodalni hod svojih mjesnih Crkava kako bi i Katolička Crkva u Bosni i Hercegovini dala svoj doprinos sveopćoj Crkvi na planu izgradnje zajedništva i ostvarenje poslanja koje joj je povjerio Krist Gospodin.

Biskupi su upoznati i sa završnim pripremama za Đakonsku pastoralnu godinu koja će započe-

ti, 9. studenoga 2021. prigodnim predavanjima u prostorijama Nadbiskupijskog centra za pastoral mladih *Ivan Pavao II.* u Sarajevu za đakone svih biskupija i redovničkih provincija u BiH.

Nakon što je Hrvatska biskupska konferencija, na svom 63. plenarnom zasjedanju održanom od 19. do 21. listopada 2021. u Zagrebu, usvojila prijevod novih litanjskih zaziva, biskupi određuju da isti prijevodi u Lauretanskim litanijama i u Litanijama sv. Josipa važe i za područje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. Spomenute Litanije s prijevodom novih zaziva bit će ovih dana objavljene.

Biskupi izražavaju svoju zabrinutost zbog nedovornoga ponašanja i nepomišljenih izjava pojedinih političkih predstavnika, koji takvim svojim djelovanjem izazivaju osjećanje nesigurnosti i straha kod ljudi. Sve, koji kao izabrani predstavnici sudjeluju u vlasti i donose odluke, i sve koji oblikuju medijski prostor, biskupi pozivaju da se suzdrže od teških riječi i uvreda i da poštuju pojedinačna i kolektivna prava ljudi, konstitutivnih naroda i manjinskih grupa. Očekuju također da, radi uspostave društvene slike i pronalaženja pravednog izbornog sustava i radi provođenja potrebite ustavne i zakonske reforme, svoju pomoć pruže i predstavnici međunarodne zajednice. Tu reformu zahtijeva pravda i radi toga da bi se otklonila svaka pravna i stvarna mogućnost preglasavanja, manipulacija i dominacije, i da bi se pronašao zakonski sustav i rješenje koje će osigurati poštivanje ljudskih prava i dostojanstva u kojemu će svaki narod i manjinska grupa sama birati i imati svoje predstavnike. A dijalog je jedini moralno prihvatljiv način koji izabrani predstavnici moraju slijediti u pregovorima radi pronalaženja rješenja. Potrebno je to također radi ispravljanja nepravda i stvaranja osjećaja sigurnosti, radi podržavanja poduzetničke klime i otvaranja radnih mjesta, posebice za mlade.

Dogovoreni su sljedeći termini zasjedanja Biskupske konferencije BiH tijekom 2022. godine: 18. i 19. ožujka 2022. u Mostaru koje će završiti večernjim Misnim slavlјem na svetkovinu sv. Josipa 19. ožujka u katedrali Marije Majke Crkve; 13. i 14. srpnja u Banjoj Luci koje će završiti 15. srpnja Euharistijskim slavlјem u katedrali sv. Bonaventure te 4. i 5. studenog u Sarajevu koje će započeti 3. studenog zajedničkom Euharistijom u katedrali Srca Isusova. Dogovoreno je i da IX. Međudečanski susret u BiH bude održan, 28. travnja 2022.

u Nadbiskupijskom sjemeništu *Petar Barbarić* u Travniku, a Obiteljski dan u BiH, 31. srpnja 2022. u Kupresu te Susret svećenika u BiH 1. lipnja 2022. na području Banjolučke biskupije.

U srijedu, 3. studenoga 2021. biskupi su slavili Svetu misu u katedrali Srca Isusova. Predsjedao je kardinal Puljić, a propovijedao je biskup Ivan Štironja. U četvrtak, 4. studenog biskupi su slavili

Euharistiju u kapeli Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa i susreli se s bogoslovnom zajednicom. Predsjedao je kardinal Puljić, a prigodnu propovijed uputio je vladika Milan Stipić.

Sarajevo, 5. studenoga 2021.

Tajništvo BK BiH

POZIV NA PROSLAVU 4. OBITELJSKOG DANA U BiH I 1. SVJETSKOG DANA DJEDOVA, BAKA I STARIJIH OSOBA

U skladu s dogovorom na proljetnom 80. redovitom zasjedanju BK BiH u Mostaru, bit će svečano proslavljen **4. Obiteljski dan** u župnoj crkvi Svete Obitelji na Kupresu, **25. srpnja 2021.**: **Obitelj - svjedočanstvo radosne ljubavi.** Na kraju Svetе mise bit će podijeljeni pisani apostolski blagoslovi brakovima koji obilježavaju 25. ili 50. odnosno 60. obljetnicu braka.

Te nedjelje će, na poziv pape Franje, i u svim župnim i drugim zajednicama, biti obilježen **1. Svjetski dan djedova i baka i starijih osoba** kojim se želi posvijestiti obiteljima važnost njihove uloge koju imaju prema svojim starijim članovima. Tako u pastoralnim smjernicama koje je, preko predsjednika biskupskih konferenciјa, uputio svim biskupima prefekt Dikasterija za laike, obitelj i život kardinal Kevin Farrell, između ostalog, stoji:

"Ovaj prvi Svjetski dan djedova i baka i starijih osoba slavi se sredinom godine koju je Sveti otac posvetio obitelji na petu godišnjicu apostolske pobudnice *Amoris laetitia*. Ovo je namjerni izbor koji proizlazi iz svijesti o tome da starijima - svim starijima, uključujući one koji nisu djedovi i baki - treba obiteljsko okruženje u kojem će živjeti, i kako je potrebno da obitelji postanu svjesne uloge koju imaju prema svojim starijim članovima."

Kardinal Farrell u spomenutim pastoralnim smjernicama dalje piše da su "odlučili dati počasno mjesto lokalnoj proslavi ovoga Dana, kako bismo osigurali da njegova radosna poruka djeilotvorno dopre do svakog djeda i bake, čak i do onih najizoliranijih. Imajući ovo na umu, bilo bi posebno dobro domisliti način da, kako se Dan

bliži, poruku koja je danas najavljena - 'Ja sam s tobom u sve dane' (usp. Mt 28,20) - svako unuče mogne prenijeti svojem vlastitom djedu i baki, a mladi ljudi usamljenim starijim članovima svojih zajednica", napisao je kardinal Farrell te preporučio da svaka župa u nedjelju 25. srpnja posveti jednu od svojih nedjeljnih misa bakama i djedovima i starijima, kao spomendan sv. Joakima i Ane, Isusovog djeda i bake.

Središnja proslava **4. Obiteljskog dana u BiH i 1. Svjetskog dana djedova, baka i starijih osoba** na Kupresu bit će prema sljedećem programu:

Subota, 24. srpnja 2021.

* 19:00 sati - **Sveta misa uočnica:** predvodi predsjednik Vijeća za obitelj BK BiH mons. Marko Semren

* 20:00 sati - **jednosatno klanjanje** pred Presvitim oltarskim sakramentom

Nedjelja, 25. srpnja 2021.

* 10:00 sati - molitva krunice i prigoda za pristup **sakramentu isповijedi**

* 11:00 sati - **svečano Euharistijsko slavlje:** predvodi kardinal Puljić (nakon popričesne molitve podjela pisanih apostolskih blagoslova brakovima koji obilježavaju 25. ili 50. odnosno 60. obljetnicu braka)

* Nakon Svetе Mise neformalno druženje u župnom pastoralnom centru u kripti crkve tijekom kojeg će pjevati etno grupa Čuvarice iz Prozora koje će također animirati liturgijsko pjevanje na misnim slavlјima.

PORUKA ČLANOVA BISKUPSKE KONFERENCIJE BIH NA ZAVRŠETKU GODINE BOŽJE RIJEČI

Članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine: nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, nadbiskup koadjutor vrhbosanski i apostolski upravitelj Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tomo Vučić, biskup banjolučki mons. Franjo Komarica, biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić i pomoćni biskup banjolučki mons. Marko Semren, na blagdan sv. Mateja apostola i evanđelista, 21. rujna 2021. uputili su svoju Poruku na završetku Godine Božje Riječi koja će biti zaključena u četvrtak 30. rujna 2021. Misnim slavlјima u katedralama u Banjoj Luci, Mostaru i Sarajevu. Poruku je u ime svih biskupa potpisao predsjednik kardinal Vinko Puljić, a prenosimo je u cijelosti:

Poruka na završetku Godine Božje Riječi

Pod gesлом "S Riječu Božjom kroz život", na blagdan sv. Jeronima 2020. godine slavlјem svete mise u župi Bosansko Grahovo otvorena je Godina Božje Riječi na području Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine.

Slavlјem Svetе mise u svojim katedralama u Banjoj Luci, Mostaru i Sarajevu, na liturgijski spomendan sv. Jeronima, u četvrtak 30. rujna 2021. mi, biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, zaključit ćemo Godinu Božje Riječi, koja je proglašena u povodu 1600. obljetnice smrti crkvenoga naučitelja sv. Jeronima, prevoditelja i tumača Svetoga Pisma.

Približavajući se završetku spomenute Godine, kao pastiri partikularnih Crkava u Bosni i Hercegovini, upućujemo ovu Poruku i potičemo sve članove svojih biskupijskih zajednica da žive plodove Božje Riječi.

Pozivamo sve svećenike, dijecezanske i redovničke, koji djeluju na teritoriju biskupija u Bosni i Hercegovini, da na dan završetka Godine Božje Riječi tijekom misnih slavlja s narodom također izreknu prigodnu homiliju.

1. Crkva u malom - obiteljska Crkva s Riječju Božjom

Božja riječ je živa i djelotvorna. Ona se ne vraća Bogu bez ploda, nego čini ono što Bog hoće i obistinjuje ono zbog čega ju je poslao (usp. Iz 55,10). Plod ove Godine Riječi Božje trebao bi biti vidljiv i prepoznatljiv u svakoj obitelji u svim našim biskupijama. Uvjereni smo da svaka naša kršćanska obitelj ima u svojoj kući Sveti Pismo - Bibliju ili barem Novi Zavjet. Izvorište svake obiteljske molitve neka bude Riječ Božja, tako da se svakoga dana u obitelji pročita te zajednički s

vjerom i pobožnošću posluša pojedini odlomak Riječ Božje kao nadahnucu življenja vjere unutar obiteljske zajednice i u osobnom životu. Toplo preporučamo da roditelji ili starija braća i sestre, ako ih ima u obitelji, pomognu djeci prigodom čitanja Svetog Pisma ili Dječje Biblike kako bi maleni rasli s Riječu Božjom te što bolje upoznali i zavoljeli Isusa Krista.

2. Osobna vjera i Riječ Božja

Riječ Božja je izvor utjehe i snage. Kao što svoje tijelo svakog dana hranimo da bi imalo snage za svakodnevni život i rad, tako bi svatko trebao hraniti svoj duh osobnom molitvom i čitanjem Svetog Pisma, jer Riječ Božja na osobit način obogaćuje dušu Isusovom blizinom. Božja Riječ oblikuje ljudsko srce prema onome što nam je Isus poručio: "...Učite se od mene jer sam krotka i ponižna srca i naći ćete spokoj dušama svojim" (Mt 11,29). Posebno je važno da u ovom ozračju, koje "krade" nadu, u Riječi Božjoj otkrivamo i snagu i nadu življenja svoje svakidašnjice.

3. Po Riječi Božjoj čovjek spoznaje da je voljeno biće

U Riječi Božjoj otkrivamo Božju ljubav koja nam se očitovala i darovala te i nas poziva na put ljubavi. Snaga Božje Riječi pomaže nam u odupiranju sumornom ozračju, koje nam zasjenjuje pogled u budućnost i vječnost, i beznadu koje nas obeshrabruje. Izvor utočišta i utjehe nam je u Bogu koji nam se objavljuje i daruje po svojoj Riječi. Božji Sin je ušao u našu ljudsku povijest, uzeo naše čovještvo i postao nama u svemu jednak osim u grijehu (usp. Heb 4,15). Sv. Pavao u poslanici Filipljanima kliče: "On, trajni lik Božji,

nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom, nego sam sebe 'opljeni' uzevši lik sluge, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu" (Fil 2,6-8). Ljubljeni Isusov učenik Ivan nam svjedoči: "Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni. Ta Bog nije poslao Sina na svijet da sudi svjetu, nego da se svijet spasi po njemu" (Iv 3,16-21).

4. Plod Godine Riječi: osobni život s Riječu Božjom

Bog je utjelovljenjem svoga Sina ušao u naše vrijeme i po Marijinu prihvaćanju Božjega plana spasenja Riječ je tijelom postala i nastanila se među nama. Pozvani smo tu objavljenu Riječ što bolje upoznati, svim srcem prihvatići i svoj život uskladiti prema toj darovanoj ljubavi, što u ko-

načnici vodi promjeni vlastitoga života i svijeta u kojem živimo. Onaj koji je spoznao Božju ljubav objavljenu u Isusu iz Nazareta ne može više živjeti kao da se On nije rodio, umro i uskrsnuo. On, utjelovljena Božja Riječ, obećao je svoju trajnu prisutnost onima koji su u Njegovo ime okupljeni, slušaju Riječ i žive po njoj.

Moleći zagovor sv. Jeronima, ljubitelja Božje Riječi zapisane u Svetom Pismu, na sve članove svojih biskupijskih zajednica zazivamo obilje Božjega blagoslova!

Sarajevo, na blagdan sv. Mateja apostola i evanđelista, 21. rujna 2021.

Kardinal Vinko Puljić,
nadbiskup i metropolit vrhbosanski,
predsjednik BK BiH

PORUKA PREDSJEDNIKA CARITASA BiH VINKA KARDINALA PULJIĆA UZ NEDJELJU CARITASA U BIH 2021.

3. NEDJELJA DOŠAŠĆA, 12. PROSINCA 2021.

"Caritas u životu pojedinca i zajednice!"

Dragi prijatelji i dobročinitelji Caritasa!

Svake godine Treću nedjelju došašća obilježavamo kao Nedjelju Caritasa. I ove godine želimo svima nama posvjestiti pastoralnu dimenziju ljubavi kako u osobnom životu tako i u životu zajednice. U Zbornoj molitvi 25. nedjelje kroz godinu molimo: "Bože sav si svoj zakon sveo na ljubav prema tebi i bližnjemu". Sv. Ivan apostol napisa: "Upoznali smo ljubav koju Bog ima prema nama i povjerovali joj. Bog je ljubav i tko ostaje u ljubavi u Bogu ostaje i Bog u njemu" (1 Iv 4,16). Na temelju ove Božje riječi valja nam izvući zaključak za život u vjeri i poći u školu ljubavi naše svakodnevice. Caritas u životu pojedinca Svaki pojedinač raste u obitelji koja je zajednica ljubavi. Prva škola u kojoj čovjek uči ljubiti je obiteljsko gnijezdo kao zajednica ljubavi. Za tu školu je važno ozračje ljubavi koja treba vladati u obitelji. U obiteljima s djecom još od ranog djetinjstva uči se cjelokupni život dijeliti s drugima, ponajprije

sa svim članovima obitelji, a onda i u svim našim ovozemaljskim okruženjima. Roditelji već od djetinjstva poučavaju djecu kako treba sve dijeliti s drugima i kako stalno rasti u nesobičnosti i otvorenosti za ljubav. U ovom ozračju javnog mišljenja, koje često nameće kriterije sebičnosti, nije lako odgajati u ljubavi i solidarnosti. Prepuštajući djecu da ih odgaja televizija ili mediji putem elektroničkih sredstava, usvajaju se načela sebičnosti, bez kriterija vrednota, iz kojega raste nasilje. Zato je prevažno shvaćanje kršćanske formacije u našim obiteljima. Ako dijete nije naučilo ljubiti, nije naučilo živjeti. Kao pojedinci upućeni smo na ljudsko izrastanje sa sposobnošću ljubiti i voljeti sebe i svoje okruženje, zatim u svoje okruženje stalno unositi duh solidarnosti i zauzetosti za čovjeka i za okoliš s pouzdanjem u Boga koji je sama ljubav. Tko uspije u školi ljubavi, taj će uspjeti u svome životu. Caritas u životu zajednice Bog nas je stvorio iz ljubavi i za ljubav i na nju smo

svi upućeni. Nitko od nas nije dovoljan sam sebi. Bog je stvarajući čovjeka uputio ga na čovjeka, na sva stvorenja i na Boga. Svaki čovjek sebe ugrađuje u zajedništvo stvorenja i stvorenoga putem ljubavi, raspoloživosti i prihvaćanja drugoga bez obzira kakav on uistinu jest. Nedjeljom Caritasa želimo pozvati čovjeka na rast u njegovom ljudskom dostojanstvu kroz ostvarenje ljubavi, kroz prihvaćanje i poštivanje drugoga. Time zapravo postajemo graditelji zajedništva, jer sebe darujemo kroz komunikaciju ljubavi. Svi uočavamo toliko toga negativnog oko nas i u javnom stazu i razmišljanju. Nema koristi proklinjati tamu, nego smo pozvani paliti svjetlo ljubavi, darivanja, solidarnosti i uzajamnog poštivanja. Time rastemo u svojoj ljudskosti i razgonimo tamu mržnje, sebičnosti i agresivnog relativizma. Ako sav svoj zakon svedemo na ljubav prema Bogu i bližnjemu, tada kroz življenu kršćansku ljubav ispunjavamo u potpunosti sav Božji zakon. Život u ljubavi Kada govorimo o Caritasu često mislimo samo na materijalnu karitativnu pomoć: kruha i ruha. Znamo da u Evandelju Isus veli: "Ne živi čovjek samo o kruhu, nego o svakoj riječi što izlazi iz Božjih usta" (Mt 4,4). Čovjek je duša i tijelo. U središtu nije samo karitativna briga za tijelo, nego i za dušu. Tko zrači ljubavlju donosi jedno

ozračje koje svaki čovjek razumije i biva obasjan jednim novim svjetлом. Mi trebamo jedni druge kao ljude koji nas prihvataju, razumiju, koji su spremni tješiti Božjom riječju. Zato se kaže da nitko nije tako bogat da ne trebao dijeliti ljubav s drugima, niti tako siromašan da ne može dati sebe kroz ozračje ljubavi. Zato Nedjelja Caritasa želi u nama probuditi svijest da smo upućeni jedni na druge i da trebamo jedni druge. Neka nas Gospodin, koji je očitovana Božja ljubav, zahvatiti svojom ljubavlju da nam život svakim danom bude ispunjeniji radošću i nadom, te tako živimo puninu života u ljubavi. Tek u tom ozračju možemo doživjeti otajstvo rođenja Isusa Krista i biti obasjani tim božićnim svjetлом, možemo zračiti radosnom nadom u ovom sumornom ovozemaljskom ozračju. U tom duhu želim vam puninu radosti Božje ljubavi koju ćemo ponijeti ususret jednih prema drugima. Uz najiskrenije pozdrave želim obilje radosne Božje ljubavi u našim srcima, u obiteljima i u svakoj zajednici, zazivajući obilje Božjeg blagoslova!

Kardinal Vinko Puljić,
nadbiskup metropolit vrhbosanski i
predsjednik Caritasa BiH

SLUŽBENI HRVATSKI PRIJEVOD LAURETANSKIH LITANIJA I LITANIJA SV. JOSIPA S NOVIM ZAZIVIMA

Nakon što je Hrvatska biskupska konferencija (HBK) potvrdila hrvatski prijevod novih zaziva u Lauretanskim litanijama i u Litanijama sv. Josipa na svojem 63. plenarnom zasjedanju održanom od 19. do 21. listopada 2021. u Zagrebu, Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine na svojem 82. plenarnom zasjedanju 4. i 5. studenoga 2021. potvrdila je da isti prijevod vrijedi i za njezino područje, priopćila je HBK u petak 3. prosinca.

O odluci pape Franje da se u Lauretanske litanije dodaju novi zazivi biskupske konferencije diljem svijeta obavijestio je prigodnim pismom

prefekt Kongregacije za bogoštovlje i disciplinu sakramenata kardinal Robert Sarah 20. lipnja 2020. Riječ je o tri nova zaziva: **Majko milosrđa, Majko nade i Okrjepo selilaca**. O novim zazivima u Litanijama sv. Josipa kardinal Sarah je obavijestio biskupske konferencije dopisom od 1. svibnja 2021. U spomenute litanije papa Franjo je uvrstio sedam novih zaziva: **Čuvaru Otkupiteljev, Slugo Kristov, Služitelju spasenja, Potporu u teškoćama, Zaštitniče prognanih, Zaštitniče potlačenih i Zaštitniče siromašnih**.

Lauretanske litanije s tri nova zaziva

Gospodine, smiluj se!
Kriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!
Kriste, čuj nas!
Kriste, usliši nas!
Oče Nebeski, Bože, *smiluj nam se!*
Sine, Otkupitelju svijeta, Bože,
Duše Sveti, Bože,
Sveto Trojstvo, jedan Bože,
Sveta Marija, *moli za nas!*
Sveta Bogorodice,
Sveta Djevo Djevice,
Majko Kristova,
Majko Crkve,
Majko milosrđa,
Majko Božje milosti,
Majko nade,
Majko prebistra,
Majko prečista,
Majko neoskvrnjena,
Majko nepovrijeđenja,
Majko ljubezna,
Majko divna,
Majko dobroga savjeta,
Majko Stvoriteljeva,
Majko Spasiteljeva,
Djevice premudra,
Djevice časna,
Djevice hvale dostoјna,
Djevice moćna,
Djevice milostiva,
Djevice vjerna,
Ogledalo pravde,
Prijestolje mudrosti,
Uzroče naše radosti,
Posudo duhovna,
Posudo poštovana,
Posudo uzorna pobožnosti,
Ružo otajstvena,

Tornju Davidov,
Tornju bjelokosti,
Kućo zlatna,
Škrinjo zavjetna,
Vrata nebeska,
Zviježdo jutarnja,
Zdravlje bolesnih,
Utočište grješnika,
Okrjepo selilaca,
Utjeho žalosnih,
Pomoćnice kršćana,
Kraljice anđela,
Kraljice patrijarha,
Kraljice proroka,
Kraljice apostola,
Kraljice mučenika,
Kraljice priznavalaca,
Kraljice djevica,
Kraljice svih svetih,
Kraljice bez grijeha istočnoga začeta,
Kraljice na Nebo uznesena,
Kraljice svete krunice,
Kraljice obitelji,
Kraljice Hrvata,
Kraljice mira,
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehe svijeta,
oprosti nam, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehe svijeta,
usliši nas, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehe svijeta,
smiluj nam se!
Moli za nas, sveta Bogorodice!
Da dostoјni postanemo obećanja Kristovih!
Pomolimo se: Dopusti nama, slugama svojim,
molimo Te, Gospodine Bože, da se neprestano
radujemo duševnom i tjelesnom zdravlju i da se
slavnim zagовором Blažene Marije, vazda Djevi-
će, izbavimo od sadašnje žalosti i naužijemo vječ-
ne radosti. Po Kristu, Gospodinu našemu. Amen

Litanije sv. Josipa sa sedam novih zaziva

Gospodine, smiluj se!
Kriste, smiluj se!
Gospodine, smiluj se!
Kriste, čuj nas!
Kriste, usliši nas!
Oče nebeski, Bože, *smiluj nam se!*

Sine, Otkupitelju svijeta, Bože,
Duše Sveti, Bože,
Sveto Trojstvo, jedan Bože,
Sveta Marija, *moli za nas!*
Sveti Josipe,
Slavni porode Davidov,

Svetlosti patrijarha,
Zaručniče Bogorodice,
Čuvaru Otkupiteljev,
Stidljivi čuvaru Djevice,
Hranitelju Sina Božjega,
Brižni branitelju Kristov,
Slugo Kristov,
Služitelju spasenja,
Glavaru slavne obitelji,
Josipe pravedni,
Josipe prečisti,
Josipe premudri,
Josipe jaki,
Josipe poslušni,
Josipe vjerni,
Ogledalo strpljivosti,
Ljubitelju siromaštva,
Uzore radnika,
Uresu domaćega života,
Čuvaru djevica,
Potporo obitelji,
Potporo u teškoćama,
Utjeho bijednih,
Ufanje bolesnih,
Zaštitniče prognanih,

Zaštitniče potlačenih,
Zaštitniče siromašnih,
Zaštitniče umirućih,
Strahu zlih duhova,
Pokrovitelju svete Crkve,
Zaštitniče Hrvatske,
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijeha svijeta,
oprosti nam, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijeha svijeta,
usliši nas, Gospodine!
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijeha svijeta,
smiluj nam se!
Postavio ga je gospodarom doma svojega.
I poglavatom svega imanja svojega.
Pomolimo se: Bože, koji si se neiskazanom
providnosti udostojao izabrati blaženoga Josipa
za zaručnika presvetoj Majci svojoj, daj, molimo,
da koga kao pokrovitelja častimo na zemlji, zavri-
jedimo imati zagovornikom na nebu. Koji živiš i
kraljuješ u vijeće vjekova. Amen.

Zagreb - Sarajevo, 3. prosinca 2021.

Tajništvo HBK
Tajništvo BKBiH

POTPISAN PROTOKOL O STATUSU RODNE KUĆE SLUGE BOŽJEGA PETRA BARBARIĆA

Mostar, 11. rujna 2021.
Prot.: 1366/2021.

Vrhbosanska nadbiskupija, koju zastupa Vinko kard. Puljić, nadbiskup (Kaptol 7, 71000 Sarajevo), Nadbiskupsko sjemenište "Petar Barbarić"; Travnik, kojeg zastupa don Željko Marić, rektor (Školska 1, 72270 Travnik) i

Mostarsko-duvanjska biskupija, koju zastupa mons. Petar Palić, biskup (Nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar)

potpisuju Protokol u svezi statusa i djelovanja u zaseoku Šiljevišta, župa sv. Marka, Klobuk, u kojemu se nalazi sakralni objekt i rodna kuća Časnog Sluge Božjega Petra Barbarića:

PROTOKOL

Članak 1.

Nadbiskupsko sjemenište "Petar Barbarić"; Travnik, odgojno-obrazovna institucija Vrhbosanske nadbiskupije u kojoj se odgajaju kandidati za svećeništvo biskupija u Bosni i Hercegovini, dobito je kao dar od gosp. Stanka Barbarića kuću u kojoj je rođen Petar Barbarić, te je postalo vlasnik 1/1 kuće, ostalih objekata i druge nepokretne

imovine, s nakanom upoznati šиру javnost i proširiti još više svetački život Časnog Sluge Božjega, te je preuzele sve obveze održavanja.

Članak 2.

Prigodom rekonstrukcije rodne kuće Časnog Sluge Božjega, 2003. godine izgrađen je objekt, formom sakralni, bez ikakvog crkvenog dopu-

štenja. S nakanom legalizacije postojećeg stanja, mjesni Ordinarij izgrađenom objektu odobrava naziv kapela i dopušta da se blagoslovi, a Nadbiskupsko sjemenište preuzima potpunu brigu i odgovornost za opremanje i upotrebu kapele u skladu s kanonskim odredbama i odobrenjem mjesnog Ordinarija.

Članak 3.

Mjesni Ordinarij je suglasan da Nadbiskupsko sjemenište za svoje posjetitelje u Šiljevištu, organizira programe duhovnog sadržaja u koje je uključeno i slavlje svete Mise.

Članak 4.

Mjesni Ordinarij, kao doprinos Mostarsko-duvanjske biskupije širenju glasa svetosti o Časnom Sluzi Božjemu Petru Barbariću, koji je nepunih 8 godina bio kandidat za svećeništvo iste biskupije, dopušta da četvrtkom, u večernjim satima, organizira molitvu i svetu Misu za proglašenje Časnog Sluge Božjega Petra Barbarića blaženim, sukladno praski u sjemenišnoj crkvi u Travniku.

Članak 5.

Nadbiskupsko sjemenište se obvezuje da svojim programima duhovnog sadržaja, molitvom i slavljem svete Mise neće ugrožavati redovite i izvanredne pastorale aktivnosti župe sv. Marka, Klobuk, te stoga nedjeljom, svetkovinama i blagdanima neće organizirati programe, molitvu i misna slavlja javnog karaktera.

Članak 6.

Nadbiskupsko sjemenište obvezuje se odgovorno voditi evidenciju o slavlju svete Mise, slavitevima i misnim nakanama, u cilju izbjegavanja zlouporaba.

Članak 7.

Nadbiskupsko sjemenište će do 15. siječnja tekuće godine potpisnicima Protokola dostaviti godišnje izvješće o svim planiranim i ostvarenim aktivnostima, a kopiju istoga će dostaviti mjesnoj župi.

Članak 8.

Aktivnosti Nadbiskupskog sjemeništa koja imaju javni karakter su molitva i slavlje svete Mise četvrtkom za proglašenje blaženim Časnog Sluge Božjega Petra Barbarića.

Članak 9.

Prigodom obilježavanja dana smrti Časnog Sluge Božjega, 15. travnja, Nadbiskupsko sjemenište će organizirati proslavu u dogовору s župnikom župe Klobuk, a ukoliko to ne bude moguće, odluku o datumu, mjestu i predvoditelju donijet će mjesni Ordinarij.

Članak 10.

Nadbiskupsko sjemenište će, u skladu sa svojim mogućnostima, pomoći župniku župe Klobuk u župnim pastoralnim aktivnostima, i spremno je, u granicama svoje nadležnosti, izaći u susret interesima Mostarsko-Duvanjske biskupije glede ,događaja iz života Časnog Sluge Božjega i njegove duhovne baštine, te dopustiti korištenje kapele za aktivnosti mjesne Biskupije i župe.

U Šiljevištu, 11. rujna 2021.

Vinko kard. Puljić, nadbiskup
Vrhbosanska nadbiskupija
Mons. Petar Palić, biskup
Mostarsko-duvanjska biskupija
Don Željko Marić, rektor
Nadbiskupsko sjemenište "Petar Barbarić", Travnik

III.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

BISKUPSKI ORDINARIJAT

OKRUŽNICA O RADNOM VREMENU ORDINARIJATA

Mostar, 31. kolovoza 2021.
Prot.: 1277/2021.

ŽUPNICIMA, ŽUPNIM VIKARIMA, REDOVNICIMA I REDOVNICAMA U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ I TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

Poštovana braćo svećenici i redovnici,
poštovane sestre redovnice!

Kako bi se administrativno uskladilo djelovanje Biskupijske kurije, a nakon što su svećenici preuzeeli svoje nove službe, ovime Vas obavještavamo i slijedećem:

1. Od 1. rujna 2021. radno vrijeme Biskupijske kurije bit će **od ponedjeljka do petka, od 9 do 12,30 sati**. Blagdanima, subotom i nedjeljom Biskupijska kurija ne radi. Susreti i sastanci izvan radnog vremena mogući su isključivo po prethodnom dogovoru.
2. Molimo Vas da dokumente za rješavanje šaljete pravovremeno.

3. U Biskupijskoj kuriji su Vam na raspolaganju:
Mr. don NIKOLA MENALO, generalni vikar i moderator kurije
Don STIPE GALE, kancelar - za administrativna pitanja i dokumente
Mr. don ANTE LUBURIĆ, ekonom - za ekonomski pitanja
Don ANTE JUKIĆ, tajnik - za kontakte i dogovaranje termina s biskupom
Želimo Vam Božji blagoslov u Vašem radu i srdačno Vas i s poštovanjem pozdravljamo u Gospodinu.

† Petar Palić,
biskup

OKRUŽNICA O PROSLAVI UZVIŠENJA SV. KRIŽA

Mostar, 3. rujna 2021.
Prot.: 1309/2021.

Svećenicima, redovnicima i redovnicama u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji

Poštovana braćo svećenici, redovnici i redovnice!

Na blagdan Uzvišenja Svetoga Križa, 14. rujna 2021., slavi se više svečanosti u našoj mostarskoj katedrali.

Najprije, to je slavlje obljetnice posvete katedralne crkve Marije Majke Crkve, koju je 1980. godine posvetio kardinal Franjo Šeper. Na taj se dan dogodila i primopredaja službe dvojice biskupa: 1980. godine nadbiskup Petar Čule je upravu biskupija predao biskupu Pavlu Žaniću, a 2020. biskup Ratko Perić biskupu Petru Paliću. To je i obljetnica biskupskog posvećenja biskupa u miru mons. Ratka Perića.

Uz sve ove obljetnice, ove godine na blagdan Uzvišenja svetoga križa na poseban način Bogu želimo zahvaliti za svećeničko djelovanje:

50. obljetnica svećeništva:

DON MARKO KUTLEŠA i DON MIHOVIL ZRNO

25. obljetnica svećeništva:

MONS. PETAR PALIĆ, biskup

FRA MILJENKO ŠTEKO, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije

FRA LJUBO KURTOVIĆ, župnik na Humcu

DON IVAN PERIĆ, župnik i rektor Svetišta u Studencima

FRA MARINKO ŠAKOTA, župnik u Međugorju

FRA VALENTIN VUKOJA, župnik u Posuškom Gracu

O. ZVONKO MARTIĆ, karmelićanin.

Sve radosno pozivamo na euharistijsko slavlje na blagdan Uzvišenja sv. križa, 14. rujna 2021., koje će u mostarskoj katedrali s početkom u 18 sati predvoditi mons. Petar Palić, biskup.

Braću svećenike nakon euharistijskoga slavlja pozivamo na prigodni domjenak u katedralnu dvoranu i molimo da svoj dolazak potvrde telefonom Biskupskom ordinarijatu u Mostaru ili na e-mail: cbismo@gmail.com

Uz pozdrav u Gospodinu,

don Nikola Menalo,
generalni vikar

DAN TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Mostar, 11. rujna 2021.
Prot: 1363 /2021.

SVEĆENICIMA I VJERNICIMA TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Braćo u svećeništvu i dragi puče Božji!

Trebinjsko-mrkanska biskupija u nedjelju, 26. rujna 2021. slavi svoj liturgijski i crkveni dan, svetkovinu sv. Mihuela arkanđela, zaštitnika iste dijeceze od pamтивјека, u župnoj crkvi kojoj je od 1884. godine naslovnik Mala Gospa, a Sveta je Stolica proglašila katedralom 1984.

Bio bi znak i vanjskoga jedinstva i unutarnjega zajedništva da se svi župnici Trebinjsko-mrkanske biskupije, po mogućnosti sa skupinama svojih župljana, spomenute nedjelje nađu u gradu Trebinju na njezin Dan, prema programu, pozivu i uputama biskupskega vikara za Trebinjsko-mrkansku biskupiju don Ante Luburića.

Ovim pozivam i sve svećenike inkardinirane u Trebinjsko-mrkansku biskupiju, i sve one koji djeluju na župama iste dijeceze, kao i druge župnike i svećenike Mostarsko-duvanjske biskupije da nastoje doći u Trebinje, te ukoliko mogućnosti budu dozvoljavale, zajednički proslavimo taj svečani liturgijski dan.

Sve vas srdačno pozdravljam.

† Petar Palić, biskup
apostolski administrator

ZAVRŠETAK GODINE BOŽJE RIJEČI

Mostar, 17. rujna 2021.
Prot.: 1420/2021.

SVEĆENICIMA I REDOVNICIMA NA PODRUČJU HERCEGOVAČKIH BISKUPIJA

Zatvaranje Godine Božje Riječi, 30. rujna 2021.

Poštovana braćo i sestre,

biskupi BK BiH su na svom redovitom 78. zasjedanju, koje je održano 13. i 14. srpnja 2020. u Banjoj Luci, odlučili proglašiti "Godinu Božje Riječi, koja je počela na liturgijski spomendan sv. Jeronima, 30. rujna 2020. a završetak joj je predviđen za 30. rujna 2021.

Kroz prošlu godinu dana hodili smo s Riječju Božjom kroz život, što želimo i dalje nastaviti i nakon ovogodišnjeg spomendana sv. Jeronima, prevoditelja i tumača Svetoga Pisma. Jeronimova rečenica: "Neznanje Pisama jest nepoznavanje Krista" nadahnula je i papu Franju. On je navodi u svom apostolskom pismu "Aperuit illis" kojim je, na spomendan sv. Jeronima 30. rujna 2019., Treću nedjelju kroz godinu za cijelu Katoličku Crkvu proglašio "Nedjeljom Božje Riječi". Učinio je to radi proslave, razmatranja i širenja Svetoga Pisma, ali i radi jačanja veza sa židovskim narodom i molitve za jedinstvo kršćana.

Bit će istinski kršćanski vjernici ukoliko se budemo duhovno hranili Božjom Riječju, čitali je i razmatrali te će tako rasti u njezinu razumijevanju osluškujući Božji govor. Znamo da je uvijek velika potreba za glasom s Nebesa. Stoga, svjedočimo i navješćujmo poruku Pisma i tako se posvećujmo. To je uvijek važno, a posebice u vrijeme u kojem smo više zatvoreni u svoje domove.

Ovim dopisom proglašavam zatvaranje Godine Božje Riječi za Mostarsko-duvanjsku i Trebinjsko-mrkansku biskupiju. Određujem da to bude na liturgijski spomendan sv. Jeronima, 30. rujna 2021.

Po zagovoru sv. Jeronima, na sve vas zazivam Božji blagoslov.

† Petar Palić,
biskup

SJEDNICA DEKANA I PRIMOPREDAJA DEKANSKE SLUŽBE

Mostar, 25. rujna 2021.
Prot.: 1429/2021.

DEKANIMA U MOSTARSKOJ-DUVANJSKOJ I TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

Velečasni gospodine!

Nakon pastoralnih promjena koje su se dogodile imenovanjima 1. srpnja 2021. i preuzimanjima pastoralnih služba kroz ljeto 2021. nekoliko je dekanata u biskupijama ostalo bez dekana. Posavjetovavši se s prezbiterima, koji obavljaju službu u dekanatima koji su ostali bez dekana, imenovao sam nove dekane na mandat od 5 godina. Primopredaja između bivših i novih dekana i prisega je predviđena u **utorak, 5. listopada 2021.** u **9 sati** pred biskupom ili delegatom u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Mostaru.

*Istoga dana u utorak, 5. listopada 2021. u 10 sati sazivam sjednicu dekana
sa sljedećim dnevnim redom:*

1. Molitva i pozdrav
2. Novi pravilnik dekanske službe
3. Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje - pripremni dokument Sinode 2021.-2023.
4. Razno

U 12:30 sati predviđen je zajednički ručak.

Radujući se našem skorom susretu, sručno vas sve pozdravljam!

† Petar Palić, biskup
don Stipe Gale,
kancelar

PRAVILNIK O DEKANSKOJ SLUŽBI U BISKUPIJAMA MOSTARSKO-DUVANJSKOJ I TREBINJSKO-MRKANSKOJ

I. Dekanat

Članak 1.

Mostarsko-duvanjska biskupija podijeljena je u osam dekanata: Broćanski, Čapljinski, Duvanjski, Grudski, Ljubuški, Mostarski, Posuški i Širokobriješki, a Trebinjsko-mrkanska biskupija u dva dekanata: Stolački i Trebinjski.

Članak 2.

Dekanat je skupina više bližih župa koje su povezane u posebnu cjelinu da bi se zajedničkim djelovanjem promicala i uskladivala pastoralna zadaća (kan. 374, § 2).

Članak 3.

Mijenjati granice i nazive postojećih dekanata ili ustanoviti novi dekanat može samo dijecezanski biskup, saslušavši mišljenje Prezbiterkoga vijeća.

Članak 4.

Dekanate u Prezbiterkom vijeću zastupaju izabrani delegati, a dekan u Biskupijskom zboru dekanu.

II. Dekan

Članak 5.

Biskup, nakon što se po razboritu sudu posavjetuje s prezbiterima koji obavljaju službu u dotičnom dekanatu, na čelo dekanata postavlja prezbitera koji se naziva dekan.

Članak 6.

Za dekana se postavlja prezbiter koji pastoralno djeluje u dekanatu i koji nije navršio 75 godina života (usp. kan. 538, §3).

Članak 7.

Dekana treba resiti razboritost, pastoralno iskustvo, apostolska revnost i uzoran svećenički život.

Članak 8.

Mandat dekana traje pet (5) godina. Isti prezbiter može još jedanput biti imenovan za službu

dekana, a traje i po isteku tog vremena, dok dijecezanski biskup ne odredi drugačije. Dijecezanski biskup, zbog opravdana razloga, može dekana i prije isteka mandata ukloniti sa službe, prema svojem razboritom sudu (kan. 554, § 2-3.).

Članak 9.

Ako služba dekana prestane prije isteka manda ta, bit će imenovan vršitelj službe dekana, koji dekansku službu obavlja do kraja tekućega mandata.

Članak 10.

Dekan ili vršitelj službe dekana, u nazočnosti Biskupova delegata, preuzima svoju službu i prima dekanatske spise. O primopredaji treba sastaviti zapisnik u četiri primjerka koji se dostavljaju na uvid i odobrenje dijecezanskem biskupu. Po jedan primjerak ostaje u arhivu Biskupije i dekanata, a po jedan se daje prethodnomu i novomu dekanu.

Članak 11.

Prezbiteri dekanata biraju dekanatskog zapisničara u skladu s kan. 119 i 164-179 *Zakonika kanonskoga prava*. Zapisničar vodi zapisnik dekanatske korone i drugih dekanatskih susreta, koje uz zapisničara potpisuje dekan i dostavlja dijecezanskem biskupu u roku od osam dana nakon sjednice.

Članak 12.

Dekan ima dužnost i pravo (prema kan. 555, § 1):

- promicati i uskladivati zajedničku pastoralnu djelatnost u dekanatu;
- brinuti se da klerici njegova dekanata provode život u skladu sa svojim staležom i da brižljivo udovoljavaju svojim dužnostima;
- skrbiti da se bogoslužna slavlja vrše prema liturgijskim propisima, da se brižljivo pazi na doličnost i čistoću crkava i posvećenog pribora, poglavito u euharistijskom slavlju i čuvanju presvetoga sakramenta;
- nadgledati da se župne knjige ispravno vode i propisno čuvaju;
- paziti da se pomno upravlja svim crkvenim vremenitim dobrima.

Članak 13.

Dekan u dekanatu:

a) nastoji da klerici, prema propisima krajevoga prava, obavljaju duhovne vježbe, pohađaju svećeničke i katehetske tečajeve, da koriste prilike za permanentno obrazovanje, a mladi svećenici da pristupe jurisdikcijskim ispitima, kao i o permanentnom obrazovanju klerika kroz prvih deset godina svećeništva (usp. kan. 555);

b) brine se da prezbiterima njegova dekanata budu pri ruci duhovna pomagala; isto tako neka se što više zauzima za one koji se nalaze u težim okolnostima ili imaju poteškoća;

c) brine se da prezbiteri njegova dekanata, za koje zna da su teško bolesni, ne ostanu bez duhovne i materijalne pomoći i da se dostoјno obavi sprovod onih koji umru; posebno pazi da prigodom bolesti ili smrti ne propadnu crkvene stvari, dokumenti, popis neudovoljenih misnih nakana i novac misnih stipendija (kan. 555, § 3);

d) dužan je svake godine (osim u godini biskupske vizitacije) službeno pohoditi svaku župu u dekanatu a svoj pohod župnicima blagovremeno će unaprijed najaviti, pregledati župne knjige te njihovo uredno vođenje ovjeriti dekanatskim pečatom (kan. 555, § 4). Župnici dekanima za službene pohode iz župne blagajne plaćaju propisanu takstu (usp. dijecezanski taksovnik);

e) brine se da prilikom pregleda imovinskog poslovanja župe te inventara kuće i crkve kao i pregleda spisa o župnim nekretninama budu nazočni članovi ŽEV-a (usp. kan 537), koji također sve ove spise supotpisuju.

f) dostavlja izvješće o dekanatskim vizitacijama dijecezanskom biskupu u vrijeme određeno za dostavljanje pastoralnih izvješća u siječnju svake godine.

Članak 14.

Dekanovu župu kanonski pohađa dijecezanski biskup ili od biskupa ovlašteni predstavnik Biskupskog ordinarijata u Mostaru.

Članak 15.

Ako je koji svećenik u dekanatu bolestan, ili se našao u nekoj drugoj nevolji duhovnoj ili materijalnoj, dužnost je dekana da mu prvi priteče u pomoć, da nađe zamjenu za svećenika i da o tome izvijesti Mjesnog ordinarija (usp. kan. 555, § 2. br. 2)

Članak 16.

Kad umre župnik, ili je na neki drugi način spriječen u obavljanju župničke službe, dužnost je dekana da odmah preuzme brigu o župi, župnim knjigama i dobrima, (kan. 555. § 3), te o tome odmah obavijesti Ordinarijat.

Članak 17.

Dekan, s obzirom na druge dužnosti i prava:

a) mora biti pozvan i biti nazočan na biskupijskoj sinodi (kan. 463, § 1, br. 7);

b) dijecezanski biskup se može posavjetovati s dekanom, ako smatra prikladnim, o sposobnosti i odgovornosti pojedinih prezbitera iz dekanata za preuzimanje različitih službi u Biskupiji.

c) čuva Arhiv dekanatskog ureda.

Članak 18.

Dekan saziva i predsjeda proljetnim i jesenskim koronama, kao i drugim svećeničkim sastancima u dekanatu, a izabrani zapisničar o tomu vodi zapisnik koji se čuva u dekanatskom arhivu.

Članak 19.

Neka se korona svaki put održava u drugoj župi dekanata, a o materijalnim troškovima održavanja neka se dekan dogovori sa svećenicima, tako da subraća ne bi bili na teret siromašnjim župama.

Članak 20.

U vrijeme Došašća i Korizme dekan organizira zajedničko ispovijedanje po župama dekanata ili ispovjedne skupine, na koje poziva i sve župnike. Neka takvo ispovijedanje bude dostoјanstveno, a vjernicima se pruži dovoljno pažnje i mogućnosti da se dobro ispovjede (kan. 528, § 2.).

Članak 21.

Dekan, kao delegat dijecezanskoga biskupa:

a) prisustvuje primopredajama župa u dekanatu, ako u dekretu nije drugačije naznačeno (kan. 527, § 2). Kod liturgijskog uvođenja novoga župnika u posjed župe, ukoliko nije drugačije određeno, dužnost je dekana primiti njegovu Ispovijest vjere (kan. 833, § 6) i njegovu prisegu o vjernom upravljanju crkvenim dobrima (kan. 1283, br. 2). Za tu zgodu služi se od Ordinarijata propisanim formularima i obrednikom.

b) O primopredaji i pregledu stanja u župi dekan treba sačiniti opširan zapisnik, koji oba župnika potpisuju, a dekan ga dostavlja Ordinarijatu. Dekan će i o uvođenju novog župnika u

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

posjed župe napisati kraći izvještaj, potpisati ga s novim župnikom i dostaviti Ordinarijatu;

c) ima pravo na godišnji honorar na teret župnih blagajni svoga dekanata u visini od 5 misnih intencija po župi;

d) treba paziti da prezbiteri ne prelaze svoje nadležnosti.

Članak 22.

Dijecezanski biskup saziva sve dekane na sjednicu barem jednom godišnje ili po potrebi. Na redovitoj godišnjoj sjednici dekani podnose izvješće o stanju u dekanatu. Ostale točke dnevnoga reda sastavlja biskup.

III. Dekanatski ured

Članak 23.

Svaki dekanat ima svoj dekanatski ured koji vodi dekan. Dekanatski ured vezan je uz osobu dekana, a ne uz određeno mjesto (kan. 554, § 1).

Članak 24.

Dekanatski ured posjeduje:

- a) urudžbeni zapisnik,
- b) pečat dekanata,
- c) arhiv u kojem se čuvaju spisi dekanata,
- d) knjigu dekanskih pohoda župa,
- e) knjigu statistike župa u dekanatu.
- f) knjigu primitaka i izdataka.

Članak 25.

Dekanatski ured dostavlja dijecezanskom biskupu:

- a) zapisnike primopredaje župnih ureda;
- b) osrvt na službeni pohod župa;
- c) zbirnu statistiku župa za proteklu godinu.

Članak 26.

Kancelarija Ordinarijata dostavlja dekanatskom uredu:

- a) presliku dekreta imenovanja i razrješenja svih prezbitera na području dekanata;
- b) osrvt na pastirski pohod župa u dekanatu.

Završna odredba

Članak 27.

Pravilnik o dekanskoj službi u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji održava dijecezanski biskup, a bit će objavljen u "Službenom vjesniku Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije."

*****

Mostar, 27. rujna 2021.

Prot.: 1430/2021.

Ovime potvrđujem i odobravam *Pravilnik o dekanskoj službi u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji*, i određujem da stupi na snagu 1. listopada 2021.

don Stipe Gale, kancelar
† Petar Palić, biskup

ZAPISNIK SA SJEDNICE DEKANA

Mostar, 5. listopada 2021.
Prot.: 1491/2021.

Sjednica dekanâ Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije s biskupom Mostarsko-duvanjskim i apostolskim upraviteljem Trebinjsko-mrkanskim mons. Petrom Palićem održana je u utorak, 5. listopada 2021., u Biskupskom ordinarijatu u Mostaru.

Nazočni su bili: Mons. Petar Palić, biskup, don Nikola Menalo, generalni vikar, don Ante Luburić, biskupski vikar za Trebinjsko-mrkansku biskupiju, don Đuro Bender broćanski dekan, don

Bernard Marijanović, čapljinski dekan, fra Vinko Kurevija, duvanjski dekan, fra Branimir Musa, grudski dekan, fra Ljubo Kurtović, ljubuški dekan, don Ivan Turudić, mostarski dekan, fra Mladen Vukšić, posuški dekan, fra Stipe Biško, širokobriješki dekan, don Ljubo Planinić, stolački dekan, don Mladen Šutalo, trebinjski dekan.

Dnevni red je bio sljedeći:

1. Molitva i pozdrav
2. Novi pravilnik dekanske službe

3. Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje-pripremni dokument Sinode 2021.-2023.

4. Razno

Nakon molitve, biskup je pozdravio sve nazočne. Poseban pozdrav uputio je novoizabranim dekanima: mostarskom don Ivanu Turudiću, čapljinском don Bernardu Marijanoviću, Stolačkom don Ljubi Planiniću i Trebinjskom don Mladenu Šutalu. Pozdravio je i druge dekane koji imenovanjem nastavljaju vršiti službu dekana. Biskup je, također, rekao da je odlučio u ostalim dekanatima imenovati dekane koji su već vršili službu, jer će sljedeće godine biti Kapitul Hercegovačke franjevačke provincije, pa se u ovome trenutku ne zna što će biti s promjenama kod redovnika.

Naglasio je da sukladno Zakoniku kanonskoga prava treba formirati tijela biskupije, a sve je bilo uvjetovano pastoralnim promjenama u biskupijama. Prije saziva Prezbiterorskoga vijeća trebalo je imenovati generalnog vikara, biskupskog vikara za Trebinjsku biskupiju, dekane. Prva zadaća dekana bit će izbor članova Prezbiterorskoga vijeća. Nakon uvoda prešlo se na 2. točku dnevnog reda a to je novi Pravilnik dekanske službe: Biskup je nazočne podsjetio da u biskupijama imamo ukupno 10 dekanata (8 u Mostarsko-duvanjskoj i 2 u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji). Dekani su po definiciji vikari u zamjeničkoj biskupovoj službi, svojom službom predstavljaju biskupa u na određenom području u biskupiji. Zatim je pročitan i protumačen novi Pravilnik dekanske službe.

U raspravi je spomenut Susret dekana koji se svake godine organizira u Travniku za područje BK BiH. Pojedini dekani smatraju da je ideja dobra, ali slabo je zaživjelo. Neki dekani smatraju da bi trebalo nastaviti sa susretima dekana i da trebaju ostati veze između dekanata u Bosni i Hercegovini. Što se Međudekanski susreta tiče zaključeno je da ih treba podržati i u tom smislu treba podržati i Nedjelju solidarnosti. Fra Vinko Kurevija postavio je pitanje o određivanju tema za dekanske korone. Biskup je odgovorio da su zadane dvije teme: Izbor članova Prezbiterorskoga vijeća i *Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje*. Fra Branimir Musa smatrao je da bi bilo dobro uz materijale poslati predavače na dekanatske susrete. Što se tiče zamjena, kako su navedene u Pravilniku, smatra da će biti problem pronaći zamjenu bez pomoći Ordinarijata, odnosno Provincijalata. Podrazumijeva se kako se može računati na pomoć iz Ordinarijata, kad god

je to moguće, ali je ovdje više naglašena važnost načina komunikacije između dekana i svećenika u dekanatu, dekana i Ordinarijata da dekani znaju za situaciju na terenu i da nas informiraju. Rodila se ideja o međudekanskim susretima na razini Hercegovine kako bi naš narod došao i upoznao našu crkvenu stvarnost na području hercegovačkih biskupija. Biskup je dekanima dao prijedlog zapisnika dekanske vizitacije. Zadaća je dekana da pogledaju zapisnik i pošalju svoje prijedloge, koji će se razmotriti. Sve primjedbe i prijedloge treba javiti na e-mail generalnoga vikara do 17. listopada 2021.

Biskup je dekane kratko upoznao sa sinodom i planom provedbe na biskupijskoj razini. Na biskupijskoj razini trebalo bi uključiti što šire slojeve vjernika. Bilo bi potrebno imenovati povjerenika za sinodu, a postojeći hodogram koji bi nam pomogao svima u kojem smjeru ići. S ovim se Sinodalnim hodom htjelo da se svi malo probudimo. Ne postoji jedinstveni recept, a o detaljima i načinu provedbe će dekani biti obaviješteni. Otvaranje neće biti zajedničko 17. listopada nego ćemo vidjeti na koji način bi bilo najbolje provesti na biskupijskoj razini. Naš cilj: više se povezati i naći ljudi kako bi vjernici iznjeli svoja mišljenja, pronaći načine rada i planiranja. U raspravi se govorilo o zadanim temama: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje. Don Bernard je istaknuo da postoji *Vademecum*, da je naša situacija drugačija i da se nekoliko puta spominje da je nastavak *aggiornamenta II.* vatikanskog sabora. Smatra da treba imenovati nekoga da bude povjerenik ili povjerenike kojima se može obratiti. Na kraju Susreta Biskup je nazočne dekane upoznao sa Statutom Prezbiterorskog vijeća, osobito dio koji se odnosi na izbor novih članova. Don Đuro je postavio pitanje o župi Međugorje. Biskup je rekao da ta župa pripada dekanatu i da se u tom smislu nije ništa promijenilo koliko mu je poznato. Fra Vinko je postavio pitanje karmelićana. Biskup je rekao da su oni u samostanu i da nemaju dekreta o nekoj pastoralnoj službi, pa u tom smislu ih ne treba uzeti u izbor. Fra Ljubo je postavio upit za župne vikare. Biskup je odgovorio da župni vikari između sebe biraju svoga predstavnika. Zamolio je, također, da do subote, 9. listopada 2021. predlože dvojicu svećenika iz svoga dekanata koji bi pomogli u provedbi izbora. Pod temom razbo raspravljalo se o još dvije teme: kumstvo i upravljanje materijalnim dobrima. Puno je upita za kumstvo mladića i djevojaka kako bi na krizmi

mogli biti kumovi djevojkama, a kume dječaci-ma. ZKP-a jasno određuje što se tiče kumstva. S obzirom na upravljanje materijalnim dobrima. Župnici su dužni svake godine podnijeti finansijsko izvješće. Ovim se ne ulazi u nečiju blagaju-nu, nego je Ordinarijeva dužnost voditi računa i nadzirati upravljanje materijalnim dobrima župa i institucija koje su mu povjerene na upravu. Na koji će način odrediti temu financija vidjet će se nakon uspostave PV-a i Zbora savjetnika.

Na kraju je biskup zahvalio svima nazočnim-a na raspravi.

Sjednica je završila u 12,30 sati zajedničkim objedom.

Zapisnik sastavio

*don Nikola Menalo,
generalni vikar*

OKRUŽNICA: KUMSTVO NA KRŠTENJU I POTVRDI

Mostar, 12. listopada 2021.
Prot.: 1508/2021.

Svim župama u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji

Crkva određuje posebne uvjete koje vjernik treba ispuniti da bi mogao preuzeti službu kuma, jer ta osoba preuzima svojevrsne životne zadaće i obveze.

U našim biskupijama susreli smo se s upitim-a za dopuštenje kumovanja, a s obzirom na dosadašnju odredbu na području naših biskupija (vidi: Službeni vjesnik, br. 3/2009, str. 241.)

Zakonik kanonskoga prava jasno propisuje tko može biti kum ili kuma i koja svojstva mora imati kum ili kuma.

Što se tiče osobe kuma, Zakonik kanonskoga prava određuje sljedeće:

Neka se uzme samo jedan kum ili jedna kuma ili i kum i kuma (kan. 873).

Što se tiče uvjeta za službu kuma na krštenju i potvrdi, Zakonik propisuje sljedeće (kan. 874 § 1, odnosno kan. 893 § 1):

1. da ga odredi sam krštenik ili njegovi roditelji ili onaj tko ih zamjenjuje ili, ako tih nema, župnik ili krstitelj i da je prikladan te da ima nakanu vršiti tu službu;
2. da je navršio šesnaestu godinu života, osim ako dijecezanski biskup odredi drugu dob ili ako župnik ili krstitelj smatraju da zbog opravdana razloga treba da se dopusti iznimka;
3. da je katolik, potvrđen i već pričešćen i da provodi život u skladu s vjerom i preuzetom službom;
4. da nije udaren nikakvom zakonito izrečenom ili proglašenom kanonskom kaznom;
5. da nije otac ili majka krštenika.

Ovim određujem da se za područje Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije imaju obdržavati odredbe Zakonika kanonskoga prava s obzirom na kumstvo i uvjete za kumovanje i ovime prestaju vrijediti sve druge odredbe koje se odnose na ovu materiju.

*Don Stipe Gale
kancelar*

*† Petar Palić
biskup*

RASPORED SLAVLJA SVETE KRIZME 2022.

Župa	Datum
ČAPLJINA (Biskup)	Uskrsni ponedjeljak, 18. travnja u 11 sati
GABELA (Biskup)	Nedjelja, 24. travnja u 11 sati
HUMAC (Biskup)	Subota, 30. travnja u 10 sati
STOLAC (Generalni Vikar)	11 sati
SVETI MATEJ (Biskup)	16 sati
KLOBUK (Biskup)	Nedjelja, 1. svibnja u 11 sati
GRLJEVIĆI (Generalni Vikar)	11 sati
SVETI TOMA - MOSTAR (Generalni vikar)	Subota, 7. svibnja u 11 sati
GRADAC/NEUM - (Biskup)	17 sati
ŠIROKI BRIJEG (Biskup)	Nedjelja, 8. svibnja u 10 sati
BLAGAJ - BUNA (Generalni Vikar)	11 sati
Sv. MARKO/Sv. LUKA - MOSTAR (Biskup)	16 sati
Sv. IVAN - MOSTAR (Biskup)	Subota, 14. svibnja u 11 sati
STUDENCI (Biskup)	18 sati
POLOG (Biskup)	Nedjelja, 15. svibnja u 10 sati
NEUM (Generalni Vikar)	10 sati
SEONICA (Generalni Vikar)	Subota, 21. svibnja u 11 sati
KRUŠEVO (Generalni Vikar)	Nedjelja, 22. svibnja u 11 sati
ČITLUK (Biskup)	Subota, 28. svibnja u 11 sati
DRINOVCI (Generalni Vikar)	11 sati
Sv. PETAR I PAVAO - MOSTAR (Biskup)	Nedjelja, 29. svibnja u 11 sati
PRISOJE (Generalni Vikar)	11 sati
Posušje (Biskup)	Subota, 4. lipnja u 10 sati
Kočerin (Biskup)	Subota, 4. lipnja u 17 sati
KATEDRALA (Biskup)	Nedjelja, 5. lipnja u 11 sati
GRADINA (Generalni Vikar)	11 sati
DOMANOVIĆI (Biskup)	Subota, 11. lipnja u 11 sati
JARE (Generalni vikar)	11 sati
DUVNO (Biskup)	Nedjelja, 12. lipnja u 11 sati
GABELA POLJE (Generalni Vikar)	10 sati
PLOČE - TEPCIĆI (Biskup)	Ponedjeljak, 13. lipnja u 11 sati
ČERIN (Biskup)	Subota, 18. lipnja u 10 sati
PRENJ (Generalni Vikar)	11 sati
LJUTI DOLAC (Biskup)	Nedjelja, 19. lipnja u 11 sati
DRAČEVO (Generalni Vikar)	11 sati
KONJIC (Biskup)	Petak, 24. lipnja u 11 sati
ŠUICA (Biskup)	Subota, 25. lipnja u 11 sati
RAKITNO (Generalni Vikar)	Subota, 25. lipnja u 11 sati
TREBINJA (Biskup)	Nedjelja, 26. lipnja u 11 sati
ALADINIĆI (Generalni Vikar)	11 sati
ROTIMLJA (Biskup)	Utorak, 28. lipnja u 18 sati
RASKRIŽJE (Biskup)	Nedjelja, 3. srpnja u 11 sati

OKRUŽNICA O PRIMANJU SAKRAMENATA RASTAVLJENIH I RAZVEDENIH OSOBA KOJE SE NISU PONOVNO VJENČALE

Mostar, 21. prosinca 2021.

Prot.: 1754/2021.

SVIM SVEĆENICIMA U BISKUPIJAMA

Poštovana braćo svećenici!

Pastoralna briga Crkve usmjerena je i prema osobama koje su sklopile crkvenu ženidbu, a potom rastavljene prema crkvenim propisima (kann. 1151-1155) i/ili civilno rastavljenima. Različiti su uzroci takvih rastava, ali u svakom slučaju valja naglasiti kao je za kršćane u ovim slučajevima riječ samo o prekidu zajedničkoga života, uz trajanje ženidbene veze. Nadalje, potrebno je razlikovati supružnika koji je ostavljen od onoga koji je napustio bračnu zajednicu i potaknuo rastavu. Kad su posrijedi osobe koje je njihov bračni drug napustio ili koje su prihvatile civilnu rastavu zbog teških razloga, a koje ozbiljno prihvaćaju svoje obiteljske obveze te nisu sklopile drugu građansku ženidbu i nisu u nekoj izvanbračnoj zajednici ili vezi, po sebi nema zapreke da primaju sakramente. Naime, građanska rastava može biti moralno opravdana, može se podnijeti i ne znači moralnu krivnju ako je to "jedini mogući način da se osigura određena zakonita prava, kao briga za djecu ili zaštita vlasništva".¹ Takve osobe trpe zbog iskustva ozbiljnoga životnog neuspjeha, zbog raskida bračnog zajedništva, zbog samoće te zbog teškoća koje iz toga dolaze bilo za njih same, bilo za djecu. Stoga će im biti potrebno razumijevanje, poštovanje, a ponekad i konkretna pomoć kršćanske zajednice, pogotovo kad su posrijedi djeca za koju se valja skrbiti. Kad se te osobe, svjesne nerazrješivosti ženidbene veze, ne upuštaju u drugu građansku ženidbu niti izvanbračnu vezu, nego, naprotiv, nastoje dostojanstveno živjeti svoje ljudsko i kršćansko poslanje, onda zaslužuju osobito poštovanje, jer je takav njihov život znak kršćanske vjernosti i dosljednosti i u tom slučaju "nema nikakve zapreke za pripuštanje sakramentima".² Crkva ne okreće pogleda ni od onih koji su uzrokovali rastavu. Želi im pomoći da nadiđu teškoće koje su dovelo do rastave i privoljeti ih da pokušaju ponovno oživjeti svoje bračno zajedništvo. Da bi takve osobe mogle pristupiti sakramentima, potrebno je da u isповijedi priznaju zlo koje su počinile, da priznaju nerazrješivost ženidbe, te da - ako ne mogu ponovno uspostaviti prijašnje bračno zajedništvo - nebračnim životom žive dostojanstveno i moralno. Stoga, ovime određujem da se, ukoliko je ispostovano što je gore napisano, rastavljenima i/ili civilno rastavljenima i razvedenima, koji nisu sklopili drugu ženidbu niti uspostavili izvanbračnu zajednicu, omogući primanje sakramenata bez vođenja administrativnoga postupka rastave uz trajanje ženidbene veze. Obveza svih svećenika i pastoralnih djelatnika je da razborito postupaju u ovakvim situacijama, držeći se nauka o braku i obitelji sadržanog u crkvenim dokumentima.

don Stipe Gale, kancelar

† Petar Palić, biskup

¹ KKC, 2383; usp. ZKP, kan. 1153, § 1.

² Usp. FC, 83.

STATUT

PREZBITERSKOGA VIJEĆA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Mostar, 28. rujna 2021.
Prot.: 1435/2021.

I. Narav i svrha

Članak 1.

Prezbiterско вijeће Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije (dalje: PV) predstavlja čitav prezbiterij biskupija, a svrha mu je, prema odredbama Zakonika kanonskoga prava (kann. 495-501) i ovoga Statuta, pomagati mostarsko-duvanjskomu dijecezanskom biskupu i trebinjsko-mrkanskom apostolskom upravitelju, kao njegov senat u upravljanju biskupijama, kako bi se što bolje unaprijedilo pastoralno djelovanje svećenika na duhovno dobro Božjega naroda.

Članak 2.

PV ima samo savjetodavni glas. Dijecezanskomu biskupu potreban je savjet PV, na način kako je predviđeno u kan. 127, u sljedećim slučajevima:

- u važnijim poslovima (usp. kan. 500 § 2);
- za održavanje biskupijske sinode (usp. kan. 461 § 1);
- za osnivanje, ukidanje i obnavljanje župa (usp. kan. 515 § 2);
- kod donošenja propisa o namjeni priloga vjernika koji idu u župnu blagajnu i nagradi svećenicima koji obavljaju zadaću (usp. kan. 531);
- za osnivanje u Biskupiji župnih pastoralnih vijeća (usp. kan. 536 § 1);
- za izgradnju nove crkve (usp. kan. 1215 § 2);
- svođenje crkve na doličnu svjetovnu uporabu (kan. 1222 § 2);
- određivanje nameta javnim pravnim osobama, koje su pod upravom dijecezanskog biskupa (kan. 1263).

Članak 3.

PV ne može nikada djelovati bez dijecezanskoga biskupa (kan. 500 § 3).

II. Sastav i izbor

Članak 4.

Predsjednik PV je dijecezanski biskup.

Članovi vijeća su:

a) po službi: generalni vikar, sudski vikar, biskupski vikari, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM

b) po izboru: po jedan prezbiter iz svakog dekanata, jedan predstavnik župnih vikara koji čine jednu izbornu jedinicu, jedan predstavnik umirovljenih svećenika iz Svećeničkog doma u Mostaru

c) po imenovanju: dijecezanski biskup može slobodno imenovati neke članove PV-a (usp. kan. 497, t. 3).

Članak 5.

Aktivno i pasivno pravo biranja članova PV-a imaju: a) dijecezanski svećenici inkardinirani u Mostarsko-duvanjsku i Trebinjsko-mrkansku biskupiju; b) svi svećenici, i svjetovni i redovnici i članovi družba apostolskog života, koji borave u biskupijama, a s dekretom dijecezanskoga biskupa obavljaju u njima službu župnika, župnog upravitelja, župnog vikara, rektora crkve, kapela ili sl. (usp. kan. 498).

Članak 6.

Izbole za članove PV-a raspisuje dijecezanski biskup. Kad on raspisiće izbole dekan i drugi svećenici koje dijecezanski biskup zaduži za organiziranje izbora dužni su:

- a) pozvati na izbor na zgodno mjesto u određeni dan i sat sve svećenike koji po ovom Statutu imaju pravo birati i biti birani. Rok za izbole teče od dana raspisivanja. Određuje se rok od 15 dana.
- b) predsjedati i voditi zbor;
- c) sastaviti zapisnik o tijeku i rezultatu izbora te ga u roku od osam dana nakon izbora dostaviti Biskupskom ordinarijatu u Mostaru.

Članak 7.

Biranje je valjano ako na njemu sudjeluje apsolutna većina glasača (polovica plus jedan glas, usp. kan. 119, 1), a vrši se tajno i na pisani način.

Članak 8.

Izborna jedinica je dekanat osim za župne vikare za koje je jedna izborna jedinica a to je teritorij obiju biskupija.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Članak 9.

- a) Svi svećenici koji imaju pravo biranja glasuju za jednog svećenika u svome dekanatu. Članom Vijeća postaje jedan svećenik iz svakoga dekanata.
- b) Župni vikari biraju jednoga predstavnika.
- c) Umirovljeni svećenici iz Svećeničkoga doma u Mostaru biraju jednoga predstavnika.
- d) Ostali svećenici koji djeluju s dekretom dijecezanskoga biskupa na području biskupija glasuju u dekanatu na čijem području djeluju.

Članak 10.

Svećenici koji vrše službu u dva ili više dekanata sudjeluju u izboru ondje gdje imaju stalni boravak.

Svećenici koji po odobrenju dijecezanskoga biskupa borave izvan biskupija sudjeluju u izboru u dekanatu rodnog im mesta, a ako su rođeni izvan biskupija sudjeluju u izboru mostarskog dekanata.

III. Način izbora

Članak 11.

Na početku izborne sjednice dekan i drugi svećenici koje dijecezanski biskup zaduži za organiziranje izbora dužni su obavijestiti izbornike da biraju jednoga vijećnika, svakom pojedinom dati popis svećenika koji imaju pravo biti izabrani i protumačiti način na koji se vrši izbor u skladu s propisima Zakonika kanonskoga prava.

Članak 12.

Smatra se izabranim:

- a) onaj koji je u prvom ili drugom krugu dobio apsolutnu (tj. natpolovičnu) većinu glasova;
- b) onaj koji u trećem krugu biranja dobije relativnu većinu (tj. najviše) glasova;
- c) ako je u trećem biranju bilo više kandidata s istim brojem glasova, smatra se izabranim onaj koji je stariji po svećeničkom ređenju, a ako su ređeni istoga dana, onaj koji je stariji po dobi.

Članak 13.

Sastav PV proglašava dijecezanski biskup u Mostaru.

Članak 14.

Popis svih članova Vijeća nakon njegova uspostavljanja, po skupinama, treba objaviti u službenom glasilu biskupija.

IV. Trajanje mandata

Članak 15.

Mandat članova PV-a traje pet godina (usp. kan. 501, §1), a u članstvu Vijeća može netko biti i više puta za redom.

Članak 16.

Osim istekom mandata, služba člana u PV-u prestaje: a) trajnom nemogućnošću obavljanja službe; b) prestankom službe po kojoj je postao članom PV-a; c) promjenom ili napuštanjem službe; d) zahvalom koju prihvati dijecezanski biskup; d) odlaskom iz biskupija na neodređeno vrijeme ili više od godine dana; e) opozivom dvotrećinske većine birača koji su ga izabrali; f) neopravdanim uzastopnim izostankom s dvije sjednice. Kad netko prestane biti član Vijeća, dijecezanski biskup umjesto njega iz iste skupine imenuje za novoga člana PV-a onoga tko je na izborima bio drugi po broju glasova. Mandat novoizabranog člana traje do isteka mandata svih članova toga sastava PV-a.

V. Poslovodni odbor

Članak 17.

Dijecezanskomu biskupu u poslovnim vezama za PV pomaže Poslovodni odbor što ga, na način kako propisuje kan. 119 t. 1, bira PV od svojih članova tajnim glasovanjem na prvoj sjednici novoizabranoga PV-a. Poslovodni odbor ima predsjednika, dopredsjednika i tajnika koji je ujedno i tajnik PV-a. Mandat Poslovodnog odbora traje do kraja mandata PV-a koje ga je izabralo.

Članak 18.

Predsjednik Poslovodnog odbora zamjenjuje dijecezanskoga biskupa na sjednicama PV-a u slučaju biskupove sprječenosti ili odsutnosti. Tajnik PV-a vodi zapisnik sjednica te, u sporazu s dijecezanskim biskupom, sastavlja izvještaj sa sjednice za službeno glasilo biskupija kako bi cijeli prezbiterij bio dostatno informiran.

Članak 19.

Dužnost je Poslovodnog odbora prikupljati prijedloge vijećnika i ostalih svećenika o kojima bi se raspravljalo na sjednicama te u dogovoru s dijecezanskim biskupom pripravljati program i organizaciju sjednica i brinuti se za provedbu zaključaka sjednica.

VI. Sjednice Prezbiterkoga vijeća

Članak 20.

PV se sastaje na redovno zasjedanje, na poziv dijecezanskoga biskupa, barem jedanput godišnje. Po potrebi može se sastati i na izvanredna zasjedanja. Trećina članova može zatražiti sazivanje izvanredne sjednice. Vijećnici, koji zahtijevaju sazivanje izvanredne sjednice PV-a, dužni su uputiti pisani zahtjev dijecezanskomu biskupu ili predsjedniku poslovodnog odbora, navodeći točke koje treba staviti na dnevni red.

Članak 21.

Dijecezanski biskup može sazvati PV na hitno zasjedanje bez obdržavanja formalnosti sazivanja predviđenih ovim Statutom.

Članak 22.

Sjednicu treba sazvati u skladu s propisom kan. 166, pozivom u pisanoj formi, koji se dostavlja vijećnicima najmanje 15 dana prije njezina održavanja. Sjednice saziva, određuje im dnevni red (kan. 500 § 1) u dogovoru s tajnikom te njima predsjeda dijecezanski biskup ili, u skladu s odredbama ovoga Statuta, predsjednik poslovodnog odbora.

Članak 23.

Sjednica PV-a može se održati i smatra se pravovaljanom samo ako joj prisustvuju dvije trećine članova. Članovi PV koji su sprječeni prisustvovati sjednici dužni su to na vrijeme javiti dijecezanskomu biskupu ili tajniku PV-a i napismeno obrazložiti svoj izostanak.

Članak 24.

Vijeće donosi svoje zaključke apsolutnom većinom prisutnih članova, a u slučaju jednakoga broja glasova odlučuje predsjednik sjednice. Zaključci i odluke PV-a dobivaju obvezujuću snagu samo onda kada ih dijecezanski biskup prihvati i proglaši. Poslije zasjedanja vijećnici izvještavaju svećenike svoga područja o tijeku sjednice i o eventualnim zaključcima.

VII. Skupina župnika u postupku za uklanjanje župnika

Članak 25.

Na prijedlog dijecezanskoga biskupa, PV po načelu relativne većine, bira četvoricu župnika iz

prezbiterija biskupija između kojih on, za pojedini slučaj, izabire dvojicu da razmotre razloge osporavanja kod premještaja ili razrješenja župnika (usp. kann. 1742, § 1 i 1750)

VIII. Zaključne odredbe

Članak 26.

Kada se isprazni biskupska stolica, prestaje postojati PV, a njegovu ulogu preuzima i obavlja Zbor savjetnika (kan. 501, § 2).

Članak 27.

Ukoliko Vijeće ne bi vršilo svoju službu prema ovomu Statutu i propisima Zakonika kanonskoga prava, dijecezanski ga biskup može raspustiti, posavjetovavši se prethodno s metropolitom, te će u roku od godine dana osnovati novo Vijeće (kan. 501 § 3).

Članak 28.

U slučaju dvojbe oko tumačenja pojedinih odredaba, upit se treba uputiti dijecezanskomu biskupu putem mjerodavnog ureda biskupske kurije.

Članak 29.

Statut stupa na snagu kada ga odobri dijecezanski biskup. Od toga dana prestaju vrijediti svi drugi biskupijski statuti koji se odnose na ovu materiju.

*****

Ovime odobravam gornji Statut Prezbiterkoga vijeća Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije i određujem da stupa na snagu 1. listopada 2021. i bit će objavljen u službenom glasilu biskupija.

don Stipe Gale,
kancelar

† Petar Palić,
biskup

Izabrani zastupnici

1. Broćanski dekanat: Fra Hrvoje Miletić, župnik Čerina (27. 10. 2021.)
2. Čapljinski dekanat: Don Ilija Petković, ml., župnik Čapljine (29. 10. 2021.)
3. Duvanjski dekanat: Fra Mladen Rozić, župnik Bukovice (27. 10. 2021.)
4. Grudski dekanat: Fra Tomislav Jelić, župnik Ružića (25. 10. 2021.)
5. Ljubuški dekanat: Fra Robert Jolić, župnik Klobuka (10. 11. 2021.)
6. Mostarski dekanat: Don Krešo Puljić, župnik Sv. Toma, Mostar (27. 10. 2021.)
7. Posuški dekanat: Fra Valentin Vukoja, župnik Posuškoga Graca (26. 10. 2021.)
8. Širokobriješki dekanat: Fra Mario Knezović, župnik Kočerina (29. 10. 2021.)
9. Stolački dekanat: Don Pero Pavlović, župnik Rotimlje i upr. Stjepan Krsta (27. 10. 2021.)
10. Trebinjski dekanat: Don Ivan Bijakšić, župnik Ravna i upr. Trebinje (3. 11. 2021.)
11. Don Marko Kutleša, predstavnik svećenika iz Svećeničkoga doma u Mostaru (22. 10. 2021.)
12. Fra Jure Barišić, predstavnik župnih vikara (4. 12. 2021.)

Izabrani zamjenici zastupnika

- Broćanski dekanat: Fra Miro Šego, župnik Čitluka (27. 10. 2021.)
- Čapljinski dekanat: Don Bernard Marijanović, župnik Gabele Polja (29. 10. 2021.)
- Duvanjski dekanat: Don Ivan Bebek, župnik Prisoja (27. 10. 2021.)

don Stipe Gale, kancelar

- Grudski dekanat: Fra Josip Mioč, župnik Drinovaca (25. 10. 2021.)
- Ljubuški dekanat: Don Ivan Perić, župnik Studenaca (10. 11. 2021.)
- Mostarski dekanat: Don Pero Miličević, župnik Cim-Ilići, Drežnica, Jablanica (27. 10. 2021.)
- Posuški dekanat: Don Ivica Boras, župnik Vira (26. 10. 2021.)
- Širokobriješki: Fra Stipe Biško, župnik Širokoga Brijega (29. 10. 2021.)
- Stolački dekanat: Don Ivo Šutalo, župnik Čeljeva (27. 10. 2021.)
- Trebinjski dekanat: Don Mladen Šutalo, župnik Neuma (3. 11. 2021.)

- Svećenički dom: Don Ivica Puljić (22. 10. 2021.)
- Župni vikari: Don Antonio Krešić (4. 12. 2021.)

Prema Statutu Prezbiterkoga vijeća, sljedeći su svećenici članovi Vijeća po službi:

13. Don Nikola Menalo, generalni i sudski vikar
14. Don Ante Luburić, biskupski vikar za Trebinjsko-mrkansku biskupiju
15. Fra Miljenko Šteko, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije

Po biskupovu imenovanju članovi su:

16. don Stipe Gale, kancelar
17. don Željko Majić, ravnatelj Caritasa
18. don Marko Šutalo, predstojnik TKIM-a
19. don Ante Pavlović, predstojnik Katehetskog ureda
20. don Đuro Bender, župnik u Gradini
21. don Branimir Bevanda, katedralni župni vikar

† Petar Palić, biskup

ZAPISNIK SA SJEDNICE PREZBITERSKOGA VIJEĆA PRVA SJEDNICA U SAZIVU 2021.-2026.

Sjednica je održana u prostorijama biskupije u Mostaru, u utorak, 14. prosinca 2021. s početkom u 14 sati. Na sjednici su bili nazočni:

1. Broćanski dekanat fra Hrvoje Miletić
  2. Čapljinski dekanat don Ilijan Petković
  3. Širokobriješki dekanat fra Mario Knezović
  4. Grudski dekanat fra Tomislav Jelić
  5. Ljubuški dekanat fra Robert Jolić
  6. Mostarski dekanat don Krešo Puljić
  7. Posuški dekanat fra Valentin Vukoja
  8. Stolački dekanat don Pero Pavlović
  9. Trebinjski dekanat don Ivan Bijakšić
  10. Predstavnik svećenika iz Svećeničkog doma u Mostaru don Marko Kutleša
  11. Predstavnik župnih vikara fra Jure Barišić
  12. Generalni sudski vikar mons. Nikola Menalo
  13. Biskupski vikar za Trebinjsko-mrkansku biskupiju don Ante Luburić
  14. Provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Miljenko Šteko
  15. Kancelar don Stipe Gale
  16. Ravnatelj Caritasa don Željko Majić
  17. Ravnatelj TKIM-a don Marko Šutalo
  18. Predstojnik Katehetskog ureda don Ante Pavlović
  19. Župnik u Gradini don Đuro Bender
  20. Katedralni župni vikar don Branimir Bevanda
  21. Biskup mons. Petar Palić
- Sjednici nije nazočio fra Mladen Rozić izabrani zastupnik Duvanjskog dekanata.

Na samom početku sjednice, biskup Petar Palić je pozdravio sve nazočne zastupnike, zazvao Božji blagoslov, te predložio sljedeći dnevni red sjednice:

1. Molitva i pozdrav
2. Prisega vijećnika
3. Upoznavanje sa Statutom PV-a
4. Izbori (predsjednika poslovodnog odbora i zamjenika, te tajnika (zapisničara); Izbor četvorice župnika u postupku za uklanjanje župnika (1742. i 1750)
5. Sinodalni hod
6. Pastoralni dan 27. travnja 2022. Prijedlog tema: Partikularna Crkva (dogmatsko-eklezioški i pravni vid)

7. Razno (Rastava uz trajanje ženidbene veze i Ekonomski pitanja).

Ad. 2. Nakon molitve i pozdrava, svaki od izabranih vijećnika je izvršio prisegu i vlastoručno ju potpisao.

Ad. 3. Biskup Petar Palić je nazočne vijećnike upoznao sa Statutom PV-a, naravi statuta, načinu izbora, sjenicama te Poslovodnom odboru.

Ad. 4. Obzirom da se radi o konstituirajućoj sjednici pristupili smo izborima za predsjednika poslovodnog odbora i njegovog zamjenika, te tajnika kao i četvorice župnika u postupku za uklanjanje župnika.

Izbor za predsjednika poslovodnog odbora.

Za predsjednika poslovodnog odbora izbran je don Nikola Menalo u trećem krugu glasovanja dok je za dopredsjednika poslovodnog odbora izabran don Željko Majić u drugom krugu izbora. Nakon toga uslijedio je izbor za tajnika poslovodnoga odbora koji je ujedno i tajnik PV-a. U trećem krugu izbora najviše je glasovao imao fra Jure Barišić koji je izabran za tajnika poslovodnog odbora i PV-a. Svi su izbor prihvatali. Nastavilo se s glasovanjem za izbor za Skupinu župnika u postupku za uklanjanje župnika (glasovanje je statutom predviđeno po relativnoj većini). Izabrana su četvorica župnika: don Ilijan Petković, ml., don Krešo Puljić, fra Mario Knezović i don Đuro Bender.

Ad. 5. Biskup Petar Palić u govoru o sinodalnom hodu je istaknuo kako je Papa Franjo već 10. listopada 2021. rekao da je sinodalni hod poslanje za cijelu Crkvu i da svaka Partikularna Crkva treba izvršiti pripreme, što je u našoj biskupiji učinjeno na dekanatskom susretu 5. listopada 2021. kroz 10 tema. Don Ivan Bijakšić smatra da Sinoda kakva se provodi u Njemačkoj je štetna i to ponajviše za narod jer se sve više vjernika ispisuje iz Crkve. Isto tako on je mišljenja kako bi se Sinodom dale veće ovlasti pastoralnim vijećima nego samim župnicima, a u tu zgodu je naveo i primjer iz hrvatske katoličke misije Stuttgart. Biskup Petar Palić odgovara kako sinodalni hod koji papa traži od nas nije isto, što i njemački sinodalni put. Sinodalni hod jest promišljanje, ne

o moralnim i dogmatskim pitanjima, nego o zajedničkom sudjelovanju i poslanju, te nadodao, kako laici imaju svoje mjesto u Crkvi. Don Ante Pavlović predlaže, da se šesta točka dnevnog reda pod naslovom "Partikularna Crkva (dogmatsko-ekleziološki i pravni vid)" izmjeni u novu koja glasi Partikularna Crkva u svjetlu sinodalnih razmišljanja i perspektive (ekleziološki i pravni vid), što je i usvojeno.

Ad. 6. Predložen je novi datum održavanja Pastoralnog dana, obzirom da je na predloženi datum već dogovoren kapitul Hercegovačke franjevačke provincije. Novi datum održavanja Pastoralnog dana je 30. ožujka 2022. godine.

Ad. 7. Nametnule su se dvije teme. Jedna je pastoralna skrb oko osoba koje su razvedene i

žele sudjelovati u sakramentalnom životu. Biskup smatra kako se ne treba voditi administrativni postupak nego tim osobama koje nakon rastave žive uzornim kršćanskim životom omogućiti pristup sakramentima. Don Ante Pavlović predlaže da se donesu smjernice na navedenu temu kako bi praksa bila ujednačena na razini biskupije. Druga tema vezana je za kolektu Nedjelju dobrega pastira, koja se prikupljala za potrebe misionara. Ona se dokida i tretira se kao i sve druge nedjelje.

Sjednica je završena u 16 sati.

Zapisnik sastavio
fra Jure Barišić, tajnik PV-a

PRAVILNIK ZBORA SAVJETNIKA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO MRKANSKE BISKUPIJE

Mostar, 4. listopada 2021.
Prot.: 1484/2021.

Članak 1.

Zbor savjetnika ima zadaću pomagati dijecezanskomu biskupu u upravi biskupijskim dobrima i crkvenim dobrima drugih pravnih osoba koje su podložne vlasti dijecezanskoga biskupa, vodeći računa o njihovoј pastoralnoј svrsi. Zbor savjetnika može obavljati i druge zadaće, osim onih koje Zakonik kanonskoga prava predviđa u slučaju spriječene ili upražnjene stolice, koje mu po svom razboritom суду povjeri dijecezanski biskup.

Članak 2.

Norme koje se odnose na njegovu narav, zadaće i djelovanje određene su Zakonikom kanonskoga prava (1983.), Direktorijem za pastoralnu službu biskupa "Apostolorum Successores" (2004.), krajevnim pravom i ovim Pravilnikom.

Članak 3.

Zbor savjetnika privremeno upravlja Biskupijom u slučaju da je biskupska stolica spriječena - sedes impedita, ili upražnjena - sedes vacans.

Članak 4.

Ako je biskupska stolica spriječena, zadaća je Zbora savjetnika izabrati svećenika koji će upravljati Biskupijom, u slučaju da nema biskupa koadjutora ili da nema popisa svećenika sastavljenog od dijecezanskoga biskupa, koji u tom slučaju preuzimaju upravu Biskupijom, prema utvrđenu redoslijedu (kan. 413 § 1-2).

Članak 5.

Ako je biskupska stolica upražnjena: 1. u slučaju da Biskupija nema pomoćnoga biskupa, dužnost je Zbora savjetnika obavijestiti Svetu Stolicu o biskupovoj smrti (kan. 422); 2. u slučaju da Sveti Stolica ne odluči imenovati apostolskog upravitelja, Zbor savjetnika upravlja Biskupijom do izbora dijecezanskog upravitelja (kan. 419); 3. u roku od osam dana, dužnost je onoga koji preuzme upravu Biskupijom ili najstarijega člana po ređenju sazvati Zbor savjetnika koji neka pristupi izboru dijecezanskog upravitelja (kan. 421 § 1); 4. nazočiti polaganju ispovijesti vjere dijecezanskog upravitelja (kan. 833, 4°); 5. vršiti zadaće vlastite Prezbiteriskom vijeću, koje prestane za vrijeme

upražnjene stolice, do osnutka novoga Vijeća u roku od godinu dana nakon što novi dijecezanski biskup preuzme Biskupiju (kan. 501 § 2); 6. nazočiti kanonskomu preuzimanju Biskupije novoga dijecezanskoga biskupa (kan. 382 § 3) ili preuzimanju službe biskupa koadjutora i pomoćnoga biskupa (kan. 404 § 1-3); 7. papinski izaslanik dužan je pitati za savjet neke članove Zbora prilikom imenovanja novoga dijecezanskog biskupa ili biskupa koadjutora (kan. 377 § 3).

Članak 6.

Prilikom izbora dijecezanskog upravitelja, Zbor je savjetnika dužan obdržavati odredbe kann. 165-178 (kan. 424), a za valjanost izbora i odredbe kan. 425 § 1-2.

Članak 7.

U slučaju uklanjanja, odreknuća ili smrti dijecezanskog upravitelja, obdržavajući propis kan. 421, Zbor savjetnika mora izabrati novoga dijecezanskog upravitelja (kan. 430 § 2).

Članak 8.

Dijecezanski upravitelj može samo s pristanakom Zbora savjetnika: 1. dati dozvolu za ekskardinaciju i inkardinaciju, kao i dopuštenje kleriku da prijeđe u drugu partikularnu Crkvu, ali po isteku jedne godine otkako je biskupska stolica ostala upražnjena (kan. 272); 2. ukloniti sa službe kancelara ili druge bilježnike kurije (kan. 485); 3. dati otpusno pismo kandidatima za primanje svetih redova (kan. 1018 § 1, 2°).

Članak 9.

U redovitom upravljanju Biskupijom, dijecezanskom je biskupu potreban pristanak Zbora savjetnika: 1. za poslove izvanrednog upravljanja koje je odredila Biskupska konferencija (kan. 1277); 2. za otuđenje biskupijskih dobara (kan. 1292 § 1); 3. za otuđenje biskupijskih dobara čija je vrijednost u granicama najmanjeg i najvećeg iznosa koji je odredila Biskupska konferencija (kan. 1292 § 1). Ako se radi o stvarima darovanim Crkvi *ex voto*, ili umjetnički ili povjesno dragocjenim stvarima, osim pristanka Zbora, za valjanost otuđenja zahtjeva se i dopuštenje Svetе Stolice (kan. 1292 § 2); 4. za sklapanje ugovora o davanju crkvenih dobara, koja pripadaju Biskupiji ili nekoj drugoj pravnoj osobi koja je podložna vlasti dijecezanskoga biskupa, u zakup, osim u slučaju kad je zakupac neka crkvena ustanova (kan. 1297).

Članak 10.

Dijecezanski je biskup dužan pitati za savjet Zbor savjetnika: 1. kada se radi o obavljanju poslova koji su s obzirom na gospodarsko stanje Biskupije od veće važnosti, bilo da se radi o poslovima od općega značenja - npr. o načinu ulaganja novca koji pripada crkvenim ustanovama, bilo da se radi o pojedinačnim slučajevima - npr. odrediti svrhu jedne nekretnine od veće vrijednosti koja pripada jednoj crkvenoj ustanovi (kan. 1277); 2. prilikom imenovanja i uklanjanja biskupijskog ekonoma (kan. 494 § 1-2); 3. bilo koje drugo pitanje o kojem dijecezanski biskup smatra prikladnim čuti mišljenje Zbora savjetnika.

Članak 11.

Zbor savjetnika sastavljen je od 7 svećenika koje slobodno imenuje dijecezanski biskup između članova Prezbiterorskoga vijeća.

Članak 12.

Služba članova Zbora traje pet godina, ali tako da nastavlja vršiti svoje zadaće sve do osnutka novoga Zbora savjetnika (kan. 502 § 1).

Članak 13.

Služba u Zboru savjetnika ne prestaje ako netko od članova prestane biti član Prezbiterorskoga vijeća (Papinsko vijeće za tumačenje zakonskih tekstova: AAS, 76 (1984.), str. 747). Kad god to zahtijevaju okolnosti ili potrebe, dijecezanski biskup, prema svomu razboritom sudu, može ukloniti jednoga ili više savjetnika, obdržavajući kan. 502 § 1.

Članak 14.

Članovi Zbora dužni su nazočiti sjednicama Zbora savjetnika. U slučaju dva neopravdana izostanka, prestaje i služba savjetnika. Za sudjelovanje u radu Zbora nije predviđena nikakva materijalna naknada.

Članak 15.

Zboru savjetnika stoji na čelu dijecezanski biskup, koji saziva i predsjeda sjednicama Zbora. Kad je biskupska stolica sprječena ili upražnjena, Zborom predsjeda onaj koji u međuvremenu zamjenjuje biskupa ili, ako taj još nije postavljen, svećenik koji je u Zboru savjetnika stariji po redenju (kan. 502 § 2).

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Članak 16.

Dijecezanski biskup imenuje tajnika Zbora. On ostaje u službi pet godina i njegov mandat može biti obnovljen više puta. Dužnost je tajnika sastaviti zapisnik sjednice, pripraviti, uz pomoć mjerodavnih ureda Kurije, materijale potrebne za sjednicu, kao i priopćiti odluke, nakon što ih odobri dijecezanski biskup, članovima Zbora.

Članak 17.

Zbor savjetnika, osim u slučajevima kad je biskupska stolica spriječena ili upražnjena, sastaje se najmanje jednom godišnje, kako bi raspravilo predmete koji ulaze u njegovu mjerodavnost. Pojedine sjednice Zbora, na zahtjev dijecezanskog biskupa, mogu se posvetiti proučavanju predmeta od posebne važnosti za mjesnu Crkvu.

Članak 18.

Dijecezanski biskup može pozvati da sudjeluju u radu Zbora, ali bez prava glasa, osobe čiju prisutnost smatra veoma korisnom, u prvom redu one koji se nalaze na čelu pojedinih ureda Kurije ili koji se ističu stručnošću u predmetima o kojima se na sjednici raspravlja.

Članak 19.

Članovi Zbora dužni su čuvati tajnu o osobama i stvarima o kojima je bilo riječi na sjednici.

Članak 20.

Sjednicu treba sazvati u skladu s propisom kan. 166, pozivom u pisani obliku, koji se dostavlja vijećnicima najmanje 15 dana prije njezina održavanja. Sjednice saziva, određuje im dnevni

red u dogовору s tajnikom te njima predsjeda dijecezanski biskup, u skladu s odredbama ovoga Pravilnika.

Članak 21.

Dijecezanski biskup može sazvati Zbor savjetnika na hitno zasjedanje bez obdržavanja formalnosti sazivanja predviđenih ovim Pravilnikom.

Članak 22.

Kad god je Zbor pozvan dati mišljenje ili svoj pristanak, prema odredbama Zakonika kanonskoga prava ili ovog Pravilnika (usp. čll. 8-10), treba se formalno izjasniti putem glasovanja, podizanjem ruke ili, na zahtjev dijecezanskog biskupa ili barem polovice članova Zbora, tajnim glasovanjem. Odluke se smatraju važećima ako je nazočna većina onih koji su morali biti pozvani, a pravnu snagu ima ono što je prihvatile apsolutna većina članova. U slučaju jednakog broja glasova, pristanak se (usp. čll. 8-9) ne smatra danim, dok u slučaju davanja mišljenja (usp. čl.10) dijecezanski je biskup slobodan odlučiti po svomu razboritom sudu.

Članak 23.

Dijecezanski biskup, saslušavši prethodno mišljenje Zbora savjetnika, može izmijeniti ili dopuniti odredbe ovoga Pravilnika.

Članak 24.

Ovaj Pravilnik odobrio je dijecezanski biskup Mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj Trebinjsko-mrkanski te on stupa na snagu s današnjim datumom.

*don Stipe Gale
kancelar*

† Petar Palić
*biskup mostarsko-duvanjski
i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski*

Dekret o Imenovanju članova Zbora savjetnika za razdoblje od 2021. do 2026. izdao je dijecezanski biskup mons. Petar Palić u Mostaru, 4. prosinca 2021. (Prot. 1711/2021.).

Imenovani konzultori:

1. don Nikola Menalo
2. don Ante Luburić
3. don Stipe Gale
4. don Željko Majić
5. don Marko Šutalo
6. don Đuro Bender
7. don Ilija Petković, ml.

ZAPISNIK SA SJEDNICE ZBORA SAVJETNIKA

Prva i konstituirajuća sjednica Zbora savjetnika u novom sazivu (2021.-2026.) održana je u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Mostaru, 14. 12. 2021. Novi članovi Zbora savjetnika koje je biskup imenovao između članova Prezbiterskog vijeća su: don Nikola Menalo, don Ante Luburić, don Željko Majić, don Đuro Bender, don Marko Šutalo, don Ilija Petković i don Stipe Gale. Svi su prisutni.

Sjednica se odvijala prema predviđenom dnevnom redu: 1. Molitva i pozdrav; 2. Prisega članova Zbora savjetnika; 3. Upoznavanje s Pravilnikom Zbora savjetnika i zadaće Zbora savjetnika; 4. Izvješće o ekonomskom stanju Biskupije; 5. Imenovanje ekonoma biskupije (usp. kan. 494, § 1 i 2 ZKP); 6. Razno.

Sjednica je započela zajedničkom molitvom, nakon čega je svaki član izrekao prisegu vjernosti i čuvanja tajne. Potom je biskup naveo da je imenovao za tajnika Vijeća don Stipu Galu i naglasio koje su njegove dužnosti kao tajnika, što je opisano i u Pravilniku Zbora savjetnika.

Biskup je zahvalio dosadašnjim suradnicima don Željku Majiću, prijašnjem generalnom vikaru, don Anti Luburiću, prijašnjem kancelaru, za suradnju i sve što su činili i čine za dobro biskupija, pozdravljajući nakon toga nove suradnike u Ordinarijatu.

Što se tiče izbora članova Zbora savjetnika, Biskup je naglasio kako se u izboru vodio iskuštvom, službama i dobi članova Zbora savjetnika. Naglasio je važnost otvorenosti i suradnje u vođenju biskupije, te važnost besprijekornog čuvanja tajne. Zbor savjetnika je biskupovo vijeće koje omogućuje stvarnu i iskrenu izmjenu mišljenja, a sve na dobro biskupija. Potom je sve članove upoznao s Pravilnikom Zbora savjetnika, koji su svi nazočni dobili.

Jedna od zadaća Zbora savjetnika je i briga o materijalnim dobrima. Biskup je članove Vijeća

želio upoznati s pokretnim i nepokretnim dobrima naših biskupija. To je bio i uvod u sljedeću točku dnevnog reda, odnosno Izvješće o ekonomskom stanju Biskupije koje je podnio don Ante Luburić, ekonom biskupije.

Don Ante je svoje izvješće podijelio u četiri točke: financijsko stanje Biskupije danom 1. prosinca 2021., financijske obveze koje biskupija u narednom razdoblju treba izvršiti, izvješće o nekretninama koje su u vlasništvu Biskupije, odnosno koje su u povratu, izvješće o oduzetoj imovini (ako postoji popis) i podnesenim zahtjevima za povrat (ako postoji popis).

Nakon toga biskup je progovorio o raspolaganju financijskim sredstvima biskupije. Naglasio je da u raspolaganju sredstvima treba postupati u skladu sa Zakonom kanonskog prava o vremenitom dobrima, koji određuje način i svrhu uporabe materijalnih dobara: uređenje bogoštovlja, briga za dolično uzdržavanje klera i drugih službenika, vršenje djela apostolata i dobrotvornosti, napose prema siromasima. To isto vrijedi za sve pravne osobe koje su podložne dijecezanskom biskupu i koje su dužne podnosići financijsko izvješće. Važna je uloga dekana i dekanskih vizitacija u pravilnoj i zakonitoj uporabi materijalnih dobara. Njihova je zadaća pregledati župske knjige, blagajničke dnevниke i utvrditi vodi li se sve uredno.

U sljedećoj točci dnevnog reda bilo je riječi o imenovanju novog ekonoma biskupije. Biskup je zahvalio don Ante Luburiću koji službu ekonoma, uz ostale službe, vrši od 1993. godine. Don Ante će službe ekonoma biti razriješen tijekom početkom sljedeće godine, te će biti imenovan novi ekonom i novi sastav Ekonomskog vijeća biskupije.

Na kraju je biskup zahvalio svima na dolasku i zaželio plodonosnu i otvorenu suradnju.

don Stipe Gale, kancelar

POZIV NA ADVENTSKU DUHOVNU OBNOVU

Mostar, 29. studenoga 2021.
Prot.: 1672/2021

Poštovani svećenici!

Na početku došašća, u srijedu 1. prosinca 2021. u Duhovno-obrazovnom centru "Emaus" u Bijelom Polju kod Mostara održati će se duhovna obnova za prezbiterij Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Duhovnu obnovu koja počinje u 10 sati predvodit će vlč. Ivica Mršo, profesor KBF-a u Sarajevu.

Okvirni program:

10:00 - Duhovni nagovor
10:45 - Stanka
11:00 - Pokorničko bogoslužje
12:00 - Misa
12:30 - Ručak

Ponijeti albu i štolu ljubičaste boje.

Također ćete moći uzeti Direktorij, Adresar s pastoralnim kalendarom, Službeni list i drugu poštu.

Srdačan pozdrav

*don Nikola Menalo,
generalni vikar*

IZVJEŠĆE SA SKUPŠTINE SVEĆENIČKE UZAJAMNOSTI

Potoci, 24. studenoga 2021.

Molitvom Srednjeg časa, u Caritasovu duhovno-kulturnom centru "Emaus" u Potocima, u srijedu 24. studenoga 2021., započela je godišnja Skupština Svećeničke Uzajamnosti. Prošle godine zbog ograničenja okupljanja izazvanog pandemijom COVID-19 nije održana Skupština Uzajamnosti. Ovogodišnjom Skupštinom predsjedao je don Đuro Bender. Za svoj nedolazak ispričala su se četvorica svećenika: don Drago Ćurković, don Mile Miljko, don Antun Pavlović i don Krešo Puljić. Sudionici Skupštine su obaviješteni da se don Stjepan Ravlić i don Mihovil Zrno nalaze u Sveučilišnoj Kliničkoj Bolnici u Mostaru. Nakon pozdrava predsjednika, usvojen je zapisnik s Skupštine iz 2019. godine, bez primjedbi. Zapisnik je ranije bio poslan e-mailom svakomu svećeniku.

Od prošle skupštine Uzajamnosti, koja je održana u Potocima, 27. studenoga 2019., preminulo je 9 članova Uzajamnosti: don Slavko Maslać, don Niko Luburić, don Ante Brajko, don Milenko Majić, don Ante Ivančić *Rimski*, don Jozo Čirko, mons. Luka Pavlović, don Božo Polić i don Ante Ivančić, *Bičić*. Pozdravljeni su novi članovi Uzajamnosti: don Ante Jukić, don Antonio Krešić i don Mate Pehar (mladomisnici iz 2020. godine), te don Ivan Aničić, don Branimir Bevanda, don Vinko Nenadić i don Tomislav Rajić (ovogodišnji mladomisnici). Don Đuro Bender je još jedanput napomenuo kako svi svećenici koji su inkardinirani u Mostarsko-duvanjsku i Trebinjsko-mrkansku biskupiju članovi su Uzajamnosti, osim ako napismeno nisu izjavili da to ne žele biti. Do sada nije bilo takvih službenih pisanih dopisa ili zahtjeva članova.

U Svećeničkom Domu trenutno se nalazi 13 svećenika: don Jozo Ančić, don Mijo Bosankić, don Bariša Čarapina, don Pavao Filipović, don Stipe Ivančić, don Mijo Klarić, don Marko Kuttleša, don Tomislav Majić, don Krešimir Pandžić, don Ivica Puljić, don Mate Šola, don Ivan Zovko i don Mihovil Zrno. U Svećeničkom Domu nalazi se i umirovljeni biskup mons. Ratko Perić. Don Vjeko Božo Jarak nakon višegodišnjeg boravka u Domu za starije i nemoćne osobe u Varaždinu, od kolovoza 2021. godine nalazi u Caritasovom Rehabilitacijskom centru "Sveta Obitelj" u Mostaru. Ostali umirovljeni svećenici naših biskupija koji žive privatno ili u drugim ustanovama su: don Josip Beljan, don Luka Mamić i don Mile Miljko. Usluge Doma zbog oporavka i rehabilitacije privremeno su koristili: don Branko Šimović i don Davor Berezovski. Don Đuro Bender je u ime svih svećenika koji su u Domu zahvalio svima koji na bilo koji način pomažu svećenicima umirovljenicima. Kao i prijašnjih godina, u ime svih članova Uzajamnosti zahvalio se ravnatelju Caritasa don Željku Majiću, i svim djelatnicima Caritasa koji su uvijek rado izlazili i izlaze u susret našim svećeničkim potrebama, a posebno osobljju Doma "Sveta Obitelj".

O fondu Uzajamnosti i svim novčanim pitanjima govorio je don Ante Luburić, biskupijski ekonom i ekonom fonda Svećenike Uzajamnosti. Svoje izvješće sastavio je na temelju podataka primljenih od: pomoćnika Ravnatelja Svećeničkog Doma don Ivana Zovke, te od gđe Danice Šitum, medicinske sestre, koja vodi brigu o zdravstvenim potrebama korisnika Doma kao i od osobnih zapažanja.

U proteklom razdoblju, nakon 19-godišnje uporabe Doma, vršeni su radovi: općega servisiranja i obnove prostorija, gdje je to bilo potrebno. Sve prijavljene kvarove brzo su otklanjali djelatnici ili vanjski suradnici. Don Ante je zahvalio svima onima koji svojim prilozima '*u naturi*' i u bilo kojem drugom obliku, sjete potreba ove naše zajedničke ustanove. Uz nekoliko naših svećenika koji to redovito čine, posebno je pohvalio i braću Iliju i Tadiju Ivoš, svećenike vrhbosanske nadbiskupije koji svojim prilozima '*u naturi*' više puta godišnje pomažu rad Doma, te don Branka Šimovića i fra Jozu Radoša koji su darovali svoj novčani prilog za Dom.

Nastavak don Antinog izvješća ukratko je uključivao temu nadzora zdravstvenog stanja korisnika Svećeničkog Doma. Liječnik dr. Zdenko Klarić, s kojim medicinska sestra Danica svakod-

nevno dobro surađuje, redovito dolazi u vizite najmanje jedanput mjesечно. Dr. Klarić propisuje terapije, piše recepte i uputnice te se kontinuirano zanima za stanje svakoga pacijenta. Odaziva se na svaki poziv i u svakom trenutku spremjan je doći na intervenciju, a ako je spriječen, pošalje drugoga doktora ili auto hitne pomoći, ako je stvar žurna.

U stalnoj službi u Svećeničkom je domu 5 dje-latnika laika, koji prema veličini objekta i potrebama korisnika, rade vrlo solidno. Osoblje radi u prijepodnevnoj i popodnevnoj smjeni. Čišćenje apartmana i zajedničkih prostorija adekvatno je broju ljudstva.

Tijekom današnje skupštine nije bilo poje-dinačnog izvješća o imenima i broju duhovnih zvanja u našim biskupijama, samo je istaknuto da se uspješno plaćaju troškovi za njihov boravak u sjemeništima i bogoslovijama, i to: iz fonda *Seminaristicum*, te Fonda Ordinarijata i pomoći drugih dobrotvora.

Još jedanput je naglašena važnost pisanja Svećeničke oporuke kao uvjeta boravka u Svećeničkom Domu. Istaknuti su i različiti načini njezinog pisanja kako bi oporuka bila valjana pred Sudom ili tijekom ostavinske rasprave. Naglašeno je da svi oni svećenici koji do sada nisu dostavili oporuku, to učine ili da barem u Tajništvo ordinarijata jave gdje se, ako postoji, ona nalazi, u privatnim dokumentima ili spisima. Don Ante je izvjestio i o činu primopredaje službe Ravnatelja Svećeničkog doma - Mostar u prisustvu mons. Petra Palića, biskupa mostarsko-duvanjskog i apostolskog upravitelja trebinjsko-mrkanskoga. Ona je izvršena 30. rujna 2021. te je novom ravnatelju don Marku Šutalu predan višestanični prikaz Svećeničkog doma kao građevine tako i njegova funkciranja i korištenja. Don Ante je čestitao ravnatelju na imenovanju sa željom da, uz druge odgovorne službe koje su mu povjerene, i ovu službu obavlja odgovorno i puno bolje nego što je to bilo dosad, na radost korisnika i djelatnika Doma. Don Ante je iskazao svim djelatnicima Doma zahvalnost za rad, i napore koje su imali kao djelatnici u zgodno i nezgodno vrijeme, a korisnike Doma je zamolio za oproštenje ako uvijek nije bilo sve kako je trebalo biti.

Nakon pauze, u drugom dijelu susreta, su-kladno Statutu Uzajamnosti pristupilo se izboru novoga vodstva: predsjednika, tajnika te članova Nadzornog odbora. Blagajnik Uzajamnosti je ravnatelj Svećeničkog Doma kojega imenuje biskup pa njegov mandat je uvezan s biskupovim

dekretom. Isto tako, biskup imenuje i članove Odbora Uzajamnosti. Predsjednik se bira na tri godine i mandat mu može biti obnovljen samo jednom. To je u slučaju sadašnjega predsjednika već učinjeno. Utvrđeno je da je prisutno 49 članova Uzajamnosti koji imaju pravo izbora.

Don Đuro Bender je predložio da bude samo jedan krug glasovanja i to po principu - Onaj tko ima najviše glasova neka bude predsjednik, drugi po redu da bude tajnik, a član nadzornog odbora da neka bude treći po glasovima ili da za njega bude ponovno glasovanje.

Don Nikola Menalo je dodao da glasovanje treba biti održano kako stoji u Zakoniku Kanonskog prava i Pravilniku Uzajamnosti - dakle tajno glasovanje za svaku službu pojedinačno, najviše u tri kruga. Naglasio je da treba izabrati Predsjednika koji će provesti izbore i dvojicu svećenika koji će nadgledati brojanje. Don Đuro Bender je za brojanje glasova odredio don Joku Blaževića i don Peru Miličevića.

Odlučeno je da se pristupi pojedinačnom izboru na svaku funkciju. Najprije Predsjednika a zatim tajnika. Glasovanju je 49 glasača.

Izbor Predsjednika Svećeničke Uzajamnosti

U prvom krugu glasovanja nitko nije osvojio apsolutnu većinu glasova.

Nakon prvog kruga don Joko Blažević je podsjetio članove uzajamnosti na "nepisano pravilo"

da se za predsjednike Uzajamnosti ne biraju ponovno oni koji su do sada obavljali tu funkciju: tj. don Đuro Bender i don Joko Blažević.

Biskup Petar Palić još jedanput je podsjetio da se prilikom glasovanja i izbora treba držati Zakonika i Pravilnika Uzajamnosti - Prvi krug: natpolovična većina, drugi krug: natpolovična većina i treći krug: relativna većina.

Nakon završetka tajnog glasovanja i prebrojanih glasova, izabrani su: don Davor Berezovski za predsjednika i don Pero Miličević za tajnika. Oni su izbor prihvatali te su biskupovim dekretom potvrđeni. Osim predsjednika i tajnika u Upravni je odbor dijecezanski biskup imenovao don Antu Luburića, don Željka Majića i don Marka Šutala, koji je ujedno blagajnik i ravnatelj Svećeničkog doma. Za članove Nadzornoga odbora imenovani su: don Jakov Renić (kao najstariji svećenik u pastoralu) i don Mile Vidić (tajnim glasovanjem tijekom Skupštine Uzajamnosti). Trećega člana imenovao je dijecezanski biskup a to je don Nikola Menalo, generalni vikar. Nakon glasovanja nije bilo dodatne rasprave a zatim je slijedilo misno slavlje za pokojne svećenike, u 12 sati koje je predslavio mons. Petar Palić, biskup. Poslije misnog slavlja bio je ručak bratskoga zajedništva u blagovaonici "Emausa"

don Davor Berezovski,
tajnik

SVIM ŽUPAMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Mostar, 15. prosinca 2021.
Prot.: 1742/2021.

Predmet: Obvezne župe prema Biskupijama

Poštovani, šaljemo vam raspored podmirivanja obveza Župa prema Biskupijama:

1. - polu(godišnji) blagajnički obračun: VII. - XII. mjesec 2021.

2. - statistički izvještaj

3. - prijepise svih Matica za 2021. godinu i

4. - detaljan pisani izvještaj o važnim događajima u župi: stanje vjerskoga života, vjernika, osoblja, objekata (gradnja: obnove, novogradnje). Molimo vas, ukoliko je moguće u vremenu pandemije

COVID-19, utvrđite koliko je vjernika s područja župe u 2021. odselilo i taj podatak uvrstite u Izvješće o stanju vjerskoga života.

5. - Godišnji financijski izvještaj za 2021.- kan. 1287, § 1.

Upisati stanje župne blagajne s 31. prosincem 2021.

Uobičajeni pohod župnika Ordinarijatu za 2021. predviđen je kako slijedi:

ponedjeljak, 17. siječnja 2022. Mostarski i Čapljinski dekanat

utorak, 18. siječnja 2022. Ljubuški i Širokobriješki dekanat

srijeda, 19. siječnja 2022. Trebinjski i Stolački dekanat četvrtak, 20. siječnja 2022. Duvanjski i Posuški dekanat

petak, 21. siječnja 2022. Broćanski i Grudski dekanat

Pozivam župnike i župne upravitelje da na Ordinariat dođu osobno, u vrijeme označeno prema rasporedu za vlastiti Dekanat. Neka župniči ne donose dokumente drugih župnika, osim u dogovoru s kancelarom.

Polugodišnje uplate možete izvršiti bankovno ili gotovinski.

Važno: Nemojte uplate vršiti prije 1. siječnja 2022.!

Dijecezanski svećenici na isti ovaj način - putem banke ili gotovinski - podmiruju i svoje osobne obveze prema zajedničkim fondovima: *Seminaristicum* i *Svećenička uzajamnost*.

Molim sve župnike da za tu prigodu uredno pripreme sva tražena izvješća i dokumente. Kancelarija također ima obveze prema višim ustanovama i mora njima dostaviti na vrijeme svoje izvještaje.

*don Nikola Menalo,
generalni vikar*

SVIM ŽUPAMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Predmet: *Calendarium missarum pro iuventute et familia christiana anno 2022.*

Mostar, 15. prosinca 2021.
Prot.: 1743/2021.

8. 1.	Mostar: Katedrala	2. 7.	Sutina i Vinjani
15. 1.	Mostar: sv. Petar i Pavao	9. 7.	Gorica i Šuica
22. 1.	Goranci i Polog	16. 7.	Tihaljina i Gorica-Struge
29. 1.	Jare i Ljuti Dolac	23. 7.	Široki Brijeg
5. 2.	Čapljina i Dračevo	30. 7.	Posušje
12. 2.	Blagaj i Stolac	6. 8.	Prisoje i Duvno
19. 2.	Nevesinje i Trebinje	13. 8.	Ledinac i Raskrižje
26. 2.	Neum i Gradac	20. 8.	Grabovica i Drinovci
5. 3.	Hrasno i Hutovo	27. 8.	Vir
12. 3.	Stjepan Krst i Rotimlja	3. 9.	Kočerin,
19. 3.	Prenj i Domanovići	10. 9.	Izbično i Crnač
26. 3.	Čeljevo i Aladinići	17. 9.	Gradac Posuški
2. 4.	Čitluk i Međugorje	24. 9.	Grljevići i Grude
9. 4.	Ploče-Tepčići i Potoci	1. 10.	Bukovica i Roško Polje
23. 4.	Gabela	8. 10.	Gradac Mostarski
30. 4.	Gabela Polje i Šipovača-Vojnići	15. 10.	Rakitno i Zagorje
7. 5.	Drežnica i Jablanica	22. 10.	Seonica i Vinica
14. 5.	Veljaci i Klobuk	29. 10.	Rašeljke i Kongora
21. 5.	Gradnići i Čerin	5. 11.	Rasno i Buhovo
28. 5.	Humac i Gradina	12. 11.	Mostar: sv. Toma
4. 6.	Vitina i Kruševo	19. 11	Ravno i Trebinja
11. 6.	Konjic i Glavatičevo	26. 11.	Mostar: sv. Matej, ap. i ev.
18. 6.	Studenci	3. 12.	Mostar: sv. Marko i sv. Luka, ev.
25. 6.	Ružići	10. 12.	Mostar: sv. Ivan, ap. i ev.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Molimo sve župnike da odmah, po primitku ove Okružnice, unesu u svoje Kalendare (Direktoriye) dan u koji je njegova župa određena za slavljenje Mise za mladež. Preporučuje se da župnik, u nedjelju prije dotične subote, vjernike pozove na tu misu kako bi oni koji mogu, a posebno mladi, u što većem broju sudjelovali u misnom

slavlju i molili na tu nakanu naših partikularnih Crkava. Kao i do sada, sve su mise određene u subotu. Ako je netko spriječen subotom, dužan je slaviti ovu misu u neki drugi dan.

*don Nikola Menalo,
generalni vikar*

RASPORED POHODA ŽUPNIKA ORDINARIJATU 2022.

Ponedjeljak, 17. siječnja 2022.

MOSTARSKI DEKANAT

Br.	Vrijeme	Župa	Župnik/Župni upravitelj
1	8,30	MOSTAR - Katedrala	don Josip Galić
2	9,00	MOSTAR - sv. Luka + sv. Marko	don Pero Miličević
3	9,30	JABLANICA + DREŽNICA	don Pero Miličević don Drago Ćurković
4	10,00	MOSTAR - sv. Ivan	don Ivan Turudić
5	10,30	MOSTAR - sv. Toma	don Krešo Puljić
6	11,00	MOSTAR - sv. Petar i Pavao	fra Bože Milić
7	11,30	MOSTAR - sv. Matej	don Tomislav Ljuban
8	12,00	NEVESINJE	don Ante Luburić

9	14,00	BLAGAJ-BUNA	don Slaven Čorić
10	14,30	GORANCI	fra Ivan Ivanda
11	15,00	KONJIC GLAVATIČEVO	fra Vlatko Soldo fra Ferdo Boban
12	15,30	POTOCI	don Rajko Marković

ČAPLJINSKI DEKANAT

1	16,00	ČAPLJINA	don Ilijan Petković, ml.
2	16,30	GABELA	don Ante Đerek
3	17,00	GABELA POLJE	don Bernard Marijanović
4	17,30	GORICA-STRUJE	don Drago Bevanda

Utorak, 18. siječnja 2022.

LJUBUŠKI DEKANAT

Br.	Vrijeme	Župa	Župnik/Župni upravitelj
1	8,30	GRLJEVIĆI	don Ante Čarapina
2	9,00	HUMAC	fra Ljubo Kurtović
3	9,30	KLOBUK	fra Robert Jolić
4	10,00	STUDENCI	don Ivan Perić
5	10,30	ŠIPOVAČA - VOJNIĆI	don Marin Skender
6	11,00	VELJACI	fra Goran Čorluka
7	11,30	VITINA	fra Željko Grubišić

ŠIROKOBRIJEŠKI DEKANAT

Br.	Vrijeme	Župa	Župnik/Župni upravitelj
1	14,30	BUHOVO	don Damir Pažin
2	15,00	IZBIČNO	fra Robert Kiš
3	15,30	JARE	don Stjepan Ravlić
4	16,00	KOČERIN	fra Mario Knezović
5	16,30	LJUTI DOLAC	fra Ante Kurtović
6	17,00	ŠIROKI BRIJEG	fra Stipe Biško
7	17,30	POLOG + GRADAC MOSTARSKI	don Pero Marić
8	18,00	RASNO	fra Ignacije Alerić

Srijeda, 19. siječnja 2022.

TREBINJSKI DEKANAT

Br.	Vrijeme	Župa	Župnik/Župni upravitelj
1	9,00	GRADAC	don Nedjeljko Krešić
2	9,30	HRASNO	don Antun Pavlović
3	10,00	HUTOVO	don Andelko Planinić
4	10,30	NEUM	don Mladen Šutalo
5	11,00	RAVNO i TREBINJA	don Ivan Bijakšić
6	11,30	TREBINJE	don Ante Luburić

STOLAČKI DEKANAT

Br.	Vrijeme	Župa	Župnik/Župni upravitelj
1	14,00	ALADINIĆI	don Marin Krešić
2	14,30	ČELJEVO	don Ivo Šutalo
3	15,00	DOMANOVIĆI	don Gordan Božić
4	15,30	DRAČEVO	don Vinko Raguž
5	16,00	PRENJ	don Mile Vidić
6	16,30	ROTIMLJA + STJEPAN KRST	don Pero Pavlović
7	17,00	STOLAC	don Ljubo Planinić

Četvrtak, 20. siječnja 2020.

DUVANJSKI DEKANAT

Br.	Vrijeme	Župa	Župnik/Župni upravitelj
1	8,30	VINICA	don Jakov Renić
2	9,00	DUVNO	fra Slaven Brekalo
3	9,30	KONGORA	fra Stjepan Martinović
4	10,00	ROŠKO POLJE	fra Jozo Radoš
5	10,30	SEONICA	fra Vinko Kurevija
6	11,00	RAŠELJKE	don Ilija Drmić
7	11,30	GRABOVICA	don Blaž Ivanda
8	12,00	PRISOJE	don Ivan Bebek
9	14,00	ŠUICA	fra Antony Burnside
10	14,30	BUKOVICA	fra Mladen Rozić

POSUŠKI DEKANAT

Br.	Vrijeme	Župa	Župnik/Župni upravitelj
1	15,00	POSUŠJE	fra Mladen Vukšić
2	15,30	GRADAC POSUŠKI	fra Valentin Vukoja
3	16,00	RAKITNO	fra Marinko Leko
4	16,30	SUTINA	don Mate Pehar
5	17,00	VINJANI HERCEGOVAČKI + ZAGORJE	don Jozo Blažević
6	17,30	VIR	don Ivica Boras

Petak, 21. siječnja 2022.

BROĆANSKI DEKANAT

Br.	Vrijeme	Župa	Župnik/Župni upravitelj
1	8,30	ČERIN	fra Hrvoje Miletić
2	9,00	ČITLUK	fra Miro Šego
3	9,30	MEĐUGORJE	fra Marinko Šakota
4	10,00	GRADNIĆI	fra Nikola Rosančić
5	10,30	PLOČE-TEPČIĆI	don Davor Berezovski
6	11,00	GRADINA	don Đuro Bender
7	11,30	KRUŠEVO	don Marko Šutalo

GRUDSKI DEKANAT

Br.	Vrijeme	Župa	Župnik/Župni upravitelj
1	14,30	LEDINAC	don Ivan Kordić
2	15,00	DRINOVCI	fra Josip Mioč
3	15,30	GORICA	fra Stipe Marković
4	16,00	TIHALJINA	fra Branimir Musa
5	16,30	RASKRIŽJE + GRUDE	don Josip Radoš
6	17,00	RUŽIĆI	fra Tomislav Jelić

ŽUPA_____

Mjesto i datum:

Prot.:

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

5. - Godišnji finansijski izvještaj za 2021.- kan. 1287, § 1

Finansijsko stanje župne blagajne 31. prosinca 2021. iznosi:

M.P.

župnik/župni upravitelj

SUSRET BISKUPA I ORGANIZATORA ZARUČNIČKIH TEČAJEVA U BISKUPIJAMA

Mostar, 17. prosinca 2021.
Prot.: 1744/2021.

Organizatorima Zaručničkih tečajeva u Biskupijama

Susret s dijecezanskim biskupom 22. prosinca 2021. u 10 sati

Poštovani!

Pastoralna briga Crkve posebno je usmjerena prema zaručnicima koji se u svom hodu prema ženidbi pripremaju i kroz Zaručničke tečajeve širom Hercegovine ili u obližnjim mjestima susjedne nam Republike Hrvatske a u posljednje vrijeme i po europskim državama.

Kako bismo usuglasili suradnju između mjesta održavanja tečajeva i produbli suradnju o temi zaručka gosp. biskup mons. Petar Palić zaželio se susresti s organizatorima Zaručničkih tečajeva prije ovogodišnje svetkovine Rođenja Gospodinova.

Prije pismenoga slanja ovoga dopisa zamolio sam velečasnog oca fra Velimira Mandića da kontaktira sve organizatore Tečajeva i usmeno vas upita možete li se odazvati Susretu. Nakon što je fra Velimir dobio vaš usmeni pristanak odlučeno je da vas pozovem na sastanak u prostorije Biskupskog ordinarijata u Mostaru u srijedu, 22. prosinca 2021. u 10 sati.

Zahvalni smo što ste u ovo predbožićno vrijeme izdvojili svoje vrijeme kako bismo se susreli i zajedno razmišljali o ovoj pastoralnoj temi.

Srdačan pozdrav

*don Nikola Menalo,
generalni vikar*

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja mons. Petra Palića,
izvršena su sljedeća razrješenja i imenovanja:

Don Ivan Aničić imenovan župnim vikarom u župi sv. Marka evanđeliste - Čim i sv. Luke evanđeliste - Ilići u Mostaru, br. 840/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Davor Berezovski, razrješen službe župnog vikara u katedralnoj župi Marije Majke Crkve u Mostaru, te imenovan župnikom župe sv. Ante Padovanskog - Ploče-Tepčići, br. 841/2021., od 1. srpnja 2021.

Don Branimir Bevanda, imenovan župnim vikarom u Katedralnoj župi Marije Majke Crkve u Mostaru, br. 842/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Ivica Boras, razrješen službe župnika župe sv. Mateja u Mostaru, te imenovan župnikom župe sv. Jure u Viru, br. 843/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Slaven Ćorić, razrješen službe župnog upravitelja župe sv. Ante Padovanskog u Sutini, te imenovan župnikom župe Presvetog Trojstva - Blagaj-Buna, br. 844/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Dragan Filipović, razrješen službe župnika župe sv. Franje Asiškog u Čapljini, te imenovan *regensom chori* i župnim vikarom u katedralnoj župi Marije Majke Crkve u Mostaru, br. 845/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Stipe Gale, razrješen službe župnika župe Svih Svetih u Aladinićima, te imenovan kancelarom Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, br. 846/2021, od 1. srpnja 2021.

Imenovan biskupijskim povjerenikom za pastoral duhovnih zvanja, br. 1529/2021, od 14. listopada 2021.

Imenovan tajnikom Zbora savjetnika Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, br. 1738/2021, od 14. prosinca 2021.

Imenovan upraviteljem župe Uznesenja BDM u Nevesinju, br. 1784/2021, od 30. prosinca 2021.

Don Josip Galić, razrješen službe župnika župe Presvetog Srca Isusova u Potocima, te imenovan župnikom-moderatorom katedralne župe Marije Majke Crkve u Mostaru, br. 847/2021, od 1. srpnja 2021.

Razrješen službe župnika-moderatora i imenovan župnikom katedralne župe Marije Majke Crkve u Mostaru, br. 1537/2021, od 19. listopada 2021.

Don Ante Jukić, razrješen službe župnog vikara u župi Gospe od Zdravlja u Neumu, te imenovan osobnjim tajnikom biskupa Petra, kao i vicekancelarom Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, br. 848/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Marin Krešić, razrješen službe upravitelja župe sv. Jure u Viru, te imenovan župnikom župe Svih Svetih u Aladinićima, br. 849/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Tomislav Ljuban, razrješen službe župnog upravitelja župe Presvetog Srca Isusova u Čeljevu, te imenovan župnikom župe sv. Mateja, apostola i evanđeliste Rudnik - Orlac u Mostaru, br. 850/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Željko Majić, razrješen službe generalnog vikara Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, br. 851/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Domagoj Markić, razrješen službe osobnjoga tajnika i službe vicekancelara Biskupskog ordinarijata i upućen na poslijediplomski studij kanonskoga prava u Rim, br. 852/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Rajko Marković, razrješen službe župnika župe sv. Ilike proroka u Stocu, te imenovan župnikom župe Presvetog Srca Isusova u Potocima, br. 853/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Nikola Menalo, razrješen službe župnika župe Presvetoga Trojstva Blagaj-Buna te imenovan generalnim vikarom Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije i voditeljem Bi-

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

skupijske kurije (kan. 473, § 3), br. 854/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Pero Miličević, razriješen službe upravitelja župe sv. Ante Padovanskog u Raskrižju i upravitelja župe sv. Kate u Grudama, te imenovan župnikom župe sv. Marka evanđeliste u Mostaru (Cim), upraviteljem župe sv. Luke evanđeliste u Mostaru (Ilići), upraviteljem župe Bezgrješnog začeća BDM u Jablanici, upraviteljem župe Svih Svetih u Drežnici, br. 855/2021, od 1. srpnja 2021.

Razriješen službe upravitelja župe Bezgrješnog začeća BDM u Jablanici i upravitelja župe Svih svetih u Drežnici, br. 1791/2021, od 31. prosinca 2021.

Don Vinko Nenadić, imenovan župnim vikarom u župi sv. Mateja, apostola i evanđeliste u Mostaru, br. 856/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Luka Pavlović, razriješen službe katedralnog župnika župe Marije Majke Crkve u Mostaru te imenovan župnikom "in solidum" iste župe, br. 857/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Mate Pehar, razriješen službe župnog vikara u župi sv. Mateja apostola i evanđeliste u Mostaru, te imenovan župnikom župe sv. Ante Padovanskog u Sutini, br. 858/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Ivan Perić, razriješen službe župnika župe sv. Luke - Ilići i upravitelja župe sv. Marka - Cim u Mostaru te imenovan župnikom župe i upraviteljem Svetišta Presvetog Srca Isusova u Studencima, br. 859/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Ilija Petković, razriješen službe župnog vikara u župi sv. Ivana apostola i evanđelista u Mostaru (Centar-Zalik), te imenovan župnikom župe sv. Franje Asiškog u Čapljini, br. 860/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Ljubo Planinić, razriješen službe župnika župe sv. Ilike proroka u Kruševu, te imenovan župnikom župe sv. Ilike proroka u Stocu, br. 861/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Josip Radoš, razriješen službe župnog vikara u katedralnoj župi Marije Majke Crkve u Mostaru, te imenovan župnikom župe sv. Ante Padovanskog u Raskrižju i upraviteljem župe sv. Kate u Grudama, br. 862/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Tomislav Rajić, imenovan župnim vikarom u župi Presvetoga Trojstva - Blagaj-Buna, br. 863/2021, od 1. srpnja 2021. Don Tomislavu Rajiću daje se suglasnost za pastoralni angažman u Vojnom ordinarijatu, na službi vojnoga kapelana u vojnoj kapelaniji "Svetog Mihovila arkandela" u Čapljini, br. 1263/2021, od 27. kolovoza 2021.

Don Ivo Šutalo, razriješen službe biskupskega vikara za Trebinjsko-mrkansku biskupiju i župnika katedralne župe Rođenja Blažene Djevice Marije u Trebinju, te imenovan župnikom župe Presvetog Srca Isusova u Čeljevu, br. 864/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Marko Šutalo, razriješen službe župnika župe Bezgrješnog začeća BDM u Jablanici i upravitelja župe Svih svetih u Drežnici, te imenovan župnikom župe sv. Ilike Proroka u Kruševu, br. 865/2021, od 1. srpnja 2021. te imenovan Ravnateljem Svećeničkog doma u Mostaru, br. 872/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Mladen Šutalo, razriješen službe župnika župe sv. Ivana, apostola i evanđelista u Mostaru (Centar-Zalik), te imenovan župnikom župe Gospe od Zdravlja u Neumu, br. 866/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Ivan Turudić, razriješen službe župnika župe sv. Ante Padovanskog - Ploče-Tepčići, te imenovan župnikom župe sv. Ivana apostola i evanđelista Centar-Zalik u Mostaru, br. 867/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Ivica Puljić, razriješen službe župnika župe Gospe od Zdravlja u Neumu, te imenovan duhovnim pomoćnikom u istoj župi, br. 868/2021, od 1. srpnja 2021. Razriješen službe dekana Trebinjskog dekanata, br. 1403/2021, od 22. rujna 2021. Umirovljen s boravkom u Svećeničkom domu u Mostaru, br. 1565/2021, od 26. listopada 2021.

Don Ante Luburić, razriješen službe kancelara, te imenovan biskupskim vikarom za Trebinjsko-mrkansku biskupiju sa sjedištem u Stocu i župnikom katedralne župe Rođenja Blažene Djevice Marije u Trebinju, br. 869/2021, od 1. srpnja 2021. Razriješen službe ravnatelja Svećeničkog doma u Mostaru, br. 1440/2021, od 30. rujna 2021.

Razriješen službe ekonoma Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije i službe župnika župe Uznesenja BDM u Nevesinju, br. 1782/2021, od 30. prosinca 2021.

Don Antonio Krešić, imenovan župnim vikarom u župi sv. Ivana, apostola i evanđelista u Mostaru (Centar-Zalik), br. 870/2021, od 1. srpnja 2021.

Don Ante Pavlović, razriješen službe župnog upravitelja župe Presvetog Srca Isusova u Studencima, br. 871/2021, od 1. srpnja 2021.

Fra Tomislav Crnogorac, imenovan župnim vikarom u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru, br. 874/2021, od 3. srpnja 2021.

Fra Ante Kelava, imenovan župnim vikarom u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru, br. 875/2021, od 3. srpnja 2021.

Fra Marko Bandić, imenovan župnim vikarom u župi sv. Ante Padovanskog, Humac-Ljubuški, br. 876/2021, od 3. srpnja 2021.

Fra Andrija Majić, imenovan župnim vikarom u župi sv. Ante Padovanskog, Humac-Ljubuški, br. 877/2021, od 3. srpnja 2021.

Fra Džoni Dragić, imenovan župnim vikarom u župi Uznesenja BDM u Širokom Brijegu, br. 878/2021, od 3. srpnja 2021.

Fra Ivan Landeka ml., razriješen službe župnog vikara u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru, te imenovan župnim vikarom u župi Uznesenja BDM u Širokom Brijegu, br. 879/2021, od 3. srpnja 2021.

Fra Antonio Primorac, imenovan župnim vikarom u župi sv. Jakova u Međugorju, br. 880/2021, od 3. srpnja 2021.

Fra Luka Čorić, imenovan župnim vikarom u župi Krista Kralja u Čitluku, br. 881/2021, od 3. srpnja 2021.

Don Vinko Puljić, imenovan duhovnim pomoćnikom u župi sv. Tome Apostola u Mostaru, br. 882/2021, od 3. srpnja 2021.

Don Marin Skender, imenovan upraviteljem župe Presvetog Srca Isusova, Šipovača-Vojnići, br. 883/2021, od 3. srpnja 2021.

Don Božo Polić, danom 30. studenoga umirovlijen, br. 1137/2021, od 7. kolovoza 2021.

Don Drago Ćurković, imenovan župnim vikarom u župi Bezgrješnog začeća BDM u Jablanici i u župi Svih Svetih u Drežnici, br. 1181/2021, od 16. kolovoza 2021.

Imenovan upraviteljem župe Bezgrješnog začeća BDM u Jablanici i župe Svih svetih u Drežnici, br. 1792/2021, od 31. prosinca 2021.

Nikša Pavlović, poslan na pastoralnu godinu u katedralnu župu Marije Majke Crkve u Mostaru, br. 1318/2021, od 3. rujna 2021.

Don Dragan Filipović, razriješen službe dekana Čapljinskog dekanata, br. 1400/2021, od 22. rujna 2021.

Don Rajko Marković, razriješen službe dekana Stolačkoga dekanata, br. 1401/2021, od 22. rujna 2021.

Don Luka Pavlović, razriješen službe dekana Mostarskoga dekanata, br. 1402/2021, od 22. rujna 2021.

Don Bernard Marijanović, imenovan dekanom Čapljinskog dekanata, br. 1404/2021, od 22. rujna 2021.

Fra Ljubo Kurtović, imenovan dekanom Ljubuškoga dekanata, br. 1405/2021, od 22. rujna 2021.

Don Đuro Bender, imenovan dekanom Broćanskoga dekanata, br. 1406/2021, od 22. rujna 2021.

Fra Vinko Kurevija, imenovan dekanom Duvanjskoga dekanata, br. 1407/2021, od 22. rujna 2021.

Fra Branimir Musa, imenovan dekanom Grudskoga dekanata, br. 1408/2021, od 22. rujna 2021.

Fra Mladen Vukšić, imenovan dekanom Posuškoga dekanata, br. 1409/2021, od 22. rujna 2021.

Don Ivan Turudić, imenovan dekanom Mostarskoga dekanata, br. 1410/2021, od 22. rujna 2021.

Fra Stipe Biško, imenovan dekanom Širokobriješkoga dekanata, br. 1411/2021, od 22. rujna 2021.

Don Mladen Štalo, imenovan dekanom Trebinjskoga dekanata, br. 1412/2021, od 22. rujna 2021.

Don Ljubo Planinić, imenovan dekanom Stolačkoga dekanata, br. 1413/2021, od 22. rujna 2021.

Fra Ante Marić, razriješen službe kapelana kapelaniće sv. Ilike proroka, Masna Luka - Polja, br. 1417/2021, od 23. rujna 2021.

Fra Josip Vlašić, imenovan kapelanom kapelaniće sv. Ilike proroka, Masna Luka - Polja, br. 1418/2021, od 23. rujna 2021.

Don Branimir Bevanda, imenovan biskupijskim povjerenikom za pastoral mladih, br. 1492/2021, od 5. listopada 2021.

Don Krešo Puljić, imenovan biskupijskim povjerenikom za pastoral obitelji, br. 1493/2021, od 5. listopada 2021.

Don Ivan Aničić, imenovan biskupijskim povjerenikom za pastoral ministranata, br. 1494/2021, od 5. listopada 2021.

Fra Franjo Čorić, određen za obavljanje đakonskoga praktikuma u župi Uznesenja BDM na Širokom Brijegu, br. 1674/2021., od 29. studenoga 2021.

Fra Franjo Markić, određen za obavljanje đakonskoga praktikuma u župi Sv. Ante na Humcu, br. 1675/2021., od 29. studenoga 2021.

Fra Ivan Slišković, određen za obavljanje đakonskoga praktikuma u župi Sv. Petra i Pavla u Mostaru, br. 1676/2021., od 29. studenoga 2021.

Fra Ivan Hrkać, određen za obavljanje đakonskoga praktikuma u župi Sv. Jakova apostola u Međugorju, br. 1677/2021., od 29. studenoga 2021.

Gospoda Angela Medić, imenovana ekonomom Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije na razdoblje od pet godina, br. 1786/2021, od 30. prosinca 2021.

Gospođa Blaženka Prskalo, imenovana članom ekonomskog vijeća Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije na razdoblje od pet godina, br. 1787/2021, od 30. prosinca 2021.

Gospodin Ivan Knežević, imenovan članom ekonomskog vijeća Mostarsko-duvanjske i Tre-

binjsko-mrkanske biskupije na razdoblje od pet godina, br. 1788/2021, od 30. prosinca 2021.

Gospodin Darislav Paponja, imenovan članom ekonomskog vijeća Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije na razdoblje od pet godina, br. 1789/2021, od 30. prosinca 2021.

IMENOVANJE ČLANOVA VIJEĆA ZA MLADE MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Mostar, 27. listopada 2021.
Prot.: 1574/2021

Na prijedlog biskupijskog povjerenika za pastoral mladih, ovime Vas imenujem

članom (članicom) Vijeća za pastoral mladih Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije.

Vaša će zadaća biti pomoći biskupijskom povjereniku u definiranju i provedbi programa Vijeća kako bi se što bolje uskladila i provodila djelatnost Vijeća, a sve u cilju sustavnijeg rada s mladima, pri čemu bi važnu ulogu trebali imati sami mladi.

Uz zahvalu za Vašu spremnost u angažmanu, na Vaš rad zazivam obilje Božjeg blagoslova i molim zagonovor Marije Majke Crkve, sv. Josipa i sv. Mihovila, zaštitnikâ naših biskupija.

Uz pozdrav u Gospodinu,

*Don Stipe Gale
kancelar*

*† Petar Palić
biskup*

Dostaviti:

1. fra Tomislav Crnogorac
2. Ivana Brzica
3. Ivan Musa
4. Ivan Ćorić
5. Jelena Tomić
6. Darija Ćavar
7. Matej Čorak
8. Andrija Krešić
9. Emil Bevanda
10. Dekanima u biskupijama
11. Arhiva, ovdje

IMENOVANJE ČLANOVA VIJEĆA ZA PASTORAL OBITELJI MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Mostar, 25. studenoga 2021.
Prot.: 1663/2021.

Na prijedlog biskupijskog povjerenika za pastoral obitelji, ovime Vas imenujem

**članom (članicom) Vijeća za pastoral obitelji Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske biskupije.**

Vaša će zadaća biti pomoći biskupijskom povjereniku u definiranju i provedbi programa Vijeća kako bi se što bolje uskladila i provodila djelatnost Vijeća, a sve u cilju sustavnijeg rada s obiteljima, pri čemu bi važnu ulogu trebale imati same obitelji.

Uz zahvalu za Vašu spremnost u angažmanu, na Vaš rad zazivam obilje Božjeg blagoslova i molim za-govor Marije Majke Crkve, sv. Josipa i sv. Mihovila, zaštitnikâ naših biskupija.

Uz pozdrav u Gospodinu,

*Don Stipe Gale
kancelar*

*† Petar Palić
biskup*

Dostaviti:

1. Don Željko Majić, Mostar
2. Don Ivan Perić, Mostar
3. Fra Josip Vlašić, Masna Luka
4. Fra Bože Milić, Mostar
5. Don Ante Pavlović, Mostar
6. s. Matija Pačar, Mostar
7. Anita Begić, Mostar
8. Mario i Marijana Goluža, Mostar
9. Ozrenka i Ivica Barbarić, Mostar
10. Lucija i Stanko Zovko, Mostar
11. Dekanima u biskupijama
12. Arhiv, ovdje

**Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja mons. Petra Palića,
podijeljene su kanonske misije:**

Fra Marku Bandiću, u Gimnaziji Ljubuški i Srednjoj strukovnoj školi u Ljubuškom, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16. § 3. Temeljnoga ugovora između Svetе Stolice i BiH, br. 1237/2021., od 27. kolovoza 2021.

Fra Andriji Majiću, u Gimnaziji Ljubuški i Srednjoj strukovnoj školi u Ljubuškom, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16. § 3. Temeljnoga ugovora između Svetе Stolice i BiH, br. 1238/2021., od 27. kolovoza 2021.

S. Nadi Sušaću, u Osnovnoj školi Stanislava Šimića u Drinovcima i Osnovnoj školi Tina Ujevića u Vitini - područni odjel Klobuk, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16. § 3. Temeljnoga ugovora između Svetе Stolice i BiH, br. 1239/2021., od 27. kolovoza 2021.

S. Mariji Pačaru, u Osnovnoj školi Marka Marulića u Ljubuškom, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16. § 3. Temeljnoga ugovora između Svetе Stolice i BiH, br. 1240/2021., od 27. kolovoza 2021.

Ivi Orlović, u Srednjoj strukovnoj školi u Tomislavgradu, u školskoj godini 2021./2022., br. 1241/2021., od 27. kolovoza 2021.

Mariji Batarilo, u Osnovnoj školi Ivana Mažuranića u Tomislavgradu - područna škola Kongo-ra i u Osnovnoj školi Stjepana Radića u Prisoju - područna škola u Stipanićima, u školskoj godini 2021./2022., br. 1242/2021., od 27. kolovoza 2021.

Danijeli Bašić, u Osnovnoj školi A. B. Bušića u Rakitnu i Osnovnoj školi na Vraniću, u školskoj godini 2021./2022., br. 1243/2021., od 27. kolovoza 2021.

Katarini Begić, u Osnovnoj školi A. B. Bušića u Rakitnu, u školskoj godini 2021./2022., br. 1244/2021., od 27. kolovoza 2021.

Jeleni Galić, u Osnovnoj školi Ivana Mažuranića u Posušju, u školskoj godini 2021./2022., br. 1245/2021., od 27. kolovoza 2021.

Ani Čuturi, u Osnovnoj školi Ivana Mažuranića u Posušju, u školskoj godini 2021./2022., br. 1246/2021., od 27. kolovoza 2021.

Mariji Ivanković, u Prvoj osnovnoj školi na Širokom Brijegu, u školskoj godini 2021./2022., br. 1247/2021., od 27. kolovoza 2021.

Ani Zovko, u Drugoj osnovnoj školi na Širokom Brijegu, u školskoj godini 2021./2022., br. 1248/2021., od 27. kolovoza 2021.

Maji Kutle, u Osnovnoj školi u Biogracima, u školskoj godini 2021./2022., br. 1249/2021., od 27. kolovoza 2021.

Ruži Knezović, u Osnovnoj školi fra Ilije Vrljića u Sovićima, u školskoj godini 2021./2022., br. 1250/2021., od 27. kolovoza 2021.

Kristini Milićević, u Osnovnoj školi Tina Ujevića u Vitini, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16. § 3. Temeljnoga ugovora između Svetе Stolice i BiH, br. 1251/2021., od 27. kolovoza 2021.

Ivani Bebek, u Osnovnoj školi Tina Ujevića u Vitini i Osnovnoj školi Ivane Brlić Mažuranić na Gračinama/Humac, u školskoj godini 2021./2022., br. 1252/2021., od 27. kolovoza 2021.

Katarini Lauc, u Osnovnoj školi Marka Marulića u Ljubuškom, u školskoj godini 2021./2022., br. 1253/2021., od 27. kolovoza 2021.

Ivani Bošković, u Osnovnoj školi Vladimira Pavlovića u Čapljini, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16. § 3. Temeljnoga ugovora između Svetе Stolice i BiH, br. 1254/2021., od 27. kolovoza 2021.

Anamariji Raguž, u Osnovnoj školi Lipanske zore u Višićima i Osnovnoj školi Vladimira Pavlovića u Čapljini, u školskoj godini 2021./2022., br. 1255/2021., od 27. kolovoza 2021.

Andrei Malić, u Osnovnoj školi kardinala Alojzija Stepinca u Neumu, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16. § 3. Temeljnoga ugovora između Svetе Stolice i BiH, br. 1256/2021., od 27. kolovoza 2021.

Kristini Soldo, u Osnovnoj školi fra Didaka Buntića u Čitluku, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16. § 3. Temeljnoga ugovora između Svetе Stolice i BiH, br. 1257/2021., od 27. kolovoza 2021.

Kristini Vučić, u Osnovnoj školi fra Didaka Buntića u Čitluku, u školskoj godini 2021./2022., br. 1258/2021., od 27. kolovoza 2021.

Boženi Beuz, u Osnovnoj školi u Bijakovićima, u školskoj godini 2021./2022., br. 1259/2021., od 27. kolovoza 2021.

Matei Glibić, u Srednjoj medicinskoj školi u Mostaru, u školskoj godini 2021./2022., br. 1260/2021., od 27. kolovoza 2021.

Ini Prskalo, u Osnovnoj školi u Ilićima, Prvoj osnovnoj školi u Mostaru i Osnovnoj školi Marina

Držića na Buni, u školskoj godini 2021./2022., br. 1261/2021., od 27. kolovoza 2021.

Kristini Zeljko, u Osnovnoj školi za djecu s posebnim potrebama Mostar, u školskoj godini 2021./2022., br. 1262/2021., od 27. kolovoza 2021.

Ruži Hrkać, u Osnovnoj školi A. B. Šimića u Mostaru, Osnovnoj školi u Cimu i Srednjoj strojarskoj školi u Mostaru, u školskoj godini 2021./2022., br. 1305/2021., od 2. rujna 2021.

Don Anti Luburiću, u Osnovnoj školi Jovana Jovanovića Zmaja u Trebinju, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16. § 3. Temeljnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1307/2021., od 2. rujna 2021.

Dragani Pehar, u Srednjoj školi Stolac i Osnovnoj školi Stolac, u školskoj godini 2021./2022., br. 1617/2021., od 12. studenoga 2021.

Mariji Karačić, u Osnovnoj školi Ivana Gundulića u Mostaru, u školskoj godini 2021./2022., br. 1618/2021., od 12. studenoga 2021.

Aniti Mikulić, u Osnovnoj školi Kočerin, u školskoj godini 2021./2022., br. 1649/2021., od 23. studenoga 2021.

Katarini Mandić, u Prvoj osnovnoj školi i Drugoj osnovnoj školi u Širokom Brijegu, u školskoj godini 2021./2022., br. 1650/2021., od 23. studenoga 2021.

Maji Babić, u Osnovnoj školi "Lipanjske zore" u Višćima, u školskoj godini 2021./2022., br. 1651/2021., od 23. studenoga 2021.

IZ DUHOVNOG ŽIVOTA BISKUPA I BISKUPIJA

PROSLAVLJENA 150. OBLJETNICA OBNOVE ŽUPE SV. MIHOVILA ARKANĐELA U DRINOVCIMA

Župa sv. Mihovila Arkandela u Drinovcima u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji proslavila je u nedjelju, 1. kolovoza 2021. sto i pedesetu obljetnici obnove župe (1871.-2021.) svečanim misnim slavlјem koje je predvodio mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkan-ski mons. Petar Palić. Na misi su koncelebrirali domaći župnik fra Josip Mioč, generalni vikar i domaći sin don Željko Majić, vikar Hercegovačke franjevačke provincije fra Iko Skoko i svećenici koji su bili na službi u župi Drinovci.

Govoreći o proslavi obljetnice župne zajednice u Drinovcima, biskup Palić istaknuo je da slaviti ovaj jubilej znači "moliti Gospodina da nam udijeli dar obraćenja, međusobnog oprštanja, zajedništva, mira u našim srcima i u našim zajednicama. Upravo iz ovog dubokog i temeljnog značenja slavlja jubileja i obljetnica, naše misli i molitve obuhvaćaju sve osobe i događaje iz prošlosti ove župne zajednice: sve svećenike, redovnike i redovnice, sve vjernike laike, župljane ove župe i druge koji su svojom svetošću, svojom žrtvom, svojom darežljivošću, svojim svijetlim primjerom hranili i obogaćivali život ove župe. Za sve njih Bogu zahvaljujemo u ovoj euharistiji".

Potom je mons. Palić na temelju crkvenih dokumenata pojasnio što je to župa i zašto je za život vjernika važna župna zajednica, kazavši: "Kad crkveni dokumenti govore o otajstvu Crkve, onda govore o njegovom najdubljem značenju. Crkva je jedna. To njezino jedinstvo jest i zajedništvo. Jedinstvo ne isključuje raznolikost, nego je pretpostavlja kao njezinu nutarnju dimenziju. Jedinstvo Crkve postiže se svakodnevno u zajedništvu biskupa s Papom, u zajedništvu svećenika i vjernika s biskupom, u okupljanju mnogih mjesnih Crkava u jednu i sveopću Kristovu Crkvu. Ove su riječi

zapravo srce promišljanja crkvenih dokumenata o crkvenosti i nutarnjoj stvarnosti crkvenoga života. Drugi vatikanski sabor je donio definiciju župe, koja je ušla i u Zakonik kanonskoga prava (kan. 515, 1). Najsazetiće rečeno, 'župa je određena zajednica vjernika trajno ustanovljena u partikularnoj Crkvi, za koju je pastirska briga, pod vlašću dijecezanskoga biskupa, povjerena župniku kao njezinu vlastitom pastиру'. Prema crkvenom nauku i koncilskim tekstovima, zaključujemo da je samo partikularna Crkva, odnosno biskupija 'Crkva' u punom smislu. Župa je tako podređena biskupiji, iako je njezin život jasan u kontekstu vlastite mjesne Crkve i ujedinjena je preko svojih pastira s biskupom (usp. SC 42; LG 26 i 28, CD 30). Tako dolazi do izražaja još jedno značenje župe o kojem govore crkveni dokumenti: župa je 'poput jedne stanice' biskupije, a vjernici su pozvani njegovati osjećaj za biskupiju i biti uvijek spremani da na poziv svojega pastira posvete svoje snage biskupijskim inicijativama (usp. AA 10)".

Tumačeći misna čitanja, biskup je pozvao vjernike da u poniznosti svoga srca zahvale Bogu za izobilje života, ali i za kušnje na životnom putu te ih potaknuo na molitvu Bogu da im pomogne da se uvijek drže njegovih zapovijedi i ne udalje se od Boga.

"Kao zajednica vjernika mi se u svojim župama okupljamo oko Uskrsloga Krista i slavimo euharistiju, gozbu na kojoj nas Krist hrani. Euharistija, kruh koji blagujemo, ne hrani samo naš tjelesni život, nego i onaj duhovni, koji nikada ne umire. Kad je Bog poslao manu s neba u pustinji, Izraelac bi izgladnio, iako bi mana ležala po cijelom taboru, da nije izašao i osigurao svoj dio. Isus u euharistiji, kruhu života i nama danas nudi hranu za vječnost. I mi smo pozvani, poput Izraelaca,

izači iz svojih domova, doći u Božji dom i blagovati kruh vječnoga života, kako bismo nahranjeni tim kruhom skupili snagu za naš hod prema obećanoj zemlji, vječnom zajedništvu s Bogom. Pravi i istinski vjernik ne može živjeti svoj autentični kršćanski život bez nedjeljne euharistije, bez blagovanja toga kruha koji daje život. Svi suprotni argumenti i razlozi jeftini su izgovori naše vjerničke nezrelosti", poticajne su riječi koje je biskup Palić uputio vjernicima Drinovaca.

Posebno im je posvijestio da je vjerodostojnost i pravo lice vjernika i župne zajednice djelotvorna ljubav, odnosno caritas, rekavši: "Nahranjeni Božjom Riječju i euharistijom, vjernik ne zatvara svoje srce u sebično posjedovanje, nego

spremno kreće ususret potrebama drugih ljudi. Nisu te potrebe uvijek materijalne prirode. Veća je potreba naše braće i sestara ponekad za blagim pogledom, ohrabrujućom riječi, razumijevanjem, oproštenjem".

Potaknuo je i na molitvu da ova župna zajednica u budućnosti, ali i sve župne zajednice u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji "budu mjesta gdje se ljudi međusobno susreću i gdje susreću Krista i da u pustinji našega vremena budu mjesta koja će nuditi živu vodu".

Na početku je sve pozdravio župnik i na kraju zahvalio svim župljanim na angažmanu u pripravi jubileja i svim donatorima iz župe i inozemstva.

BISKUP PALIĆ BLAGOSLOVIO CRKVU U KLEPCIMA

Mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić je u subotu 7. kolovoza 2021. na svečanoj misi blagoslovio novoizgrađenu crkvu Imena Marijina u Klepcima. Klepci pripadaju župi Presvetoga Srca Isusova Čeljevo. Župa Čeljevo osnovana je 1974. godine, a do tada sjedište župe bilo je u Klepcima. Župnik don Ilija Tomas počeo je gradnju crkve 1931. godine na starim temeljima, a blagoslovljena je na čast Imena Marijina 1938. godine. Drugi svjetski rat donio je brojne nedaće: župnika don Iliju četnici su najprije mučili a zatim i ubili, župnu crkvu i kuću spalili, vjernici su izbjegli u susjedna mjesta preko Neretve, pa i dalje u zapadnu Hercegovinu i Hrvatsku. Župa je ponovno zaživjela 1951. kada ju je počeo pastoralizirati župnik Gabele don Aleksandar Boras. U župu je 1953. poslan mladi svećenik don Jakov Bagarić koji se svim silama dao na duhovnu i materijalnu obnovu župe. Stanovao je u Dračevu, a misu je slavio u groblju u Dračevu i u još nerazorenoj crkvi Imena Marijina u Klepcima. Nakon što su komunističke vlasti 1966. godine srušile staru crkvu Imena Marijina u Klepcima i dio materijala odvezli u nasip za izgradnju puta Čapljinu - Metković dobivena je dozvola za izgradnju crkve u Dračevu koja je sagrađena 1970. godine. Vjernici su se redovito okupljali na groblju pokraj obrisa temelja stare crkve i sa svećenicima slavili misu za svoje pokojne kao i za trojicu svećenika čiji su zemni ostaci tu pokopani: don Nikolu Lazarevića, don Klemu Sumića i don Iliju Tomasa. U svibnju prošle godine ne-

poznati počinitelji devastirali su don Ilijin grob, zbog toga je Biskupski ordinariat prije mjesec dana taj mauzolej obnovio. Postavljena je ploča s podacima rođenja, službe i mučeničke smrti. Župnik Čeljeva don Tomislav Ljuban, koji pastoralizira i ovaj dio župe, na početku mise pozdravio je biskupa Palića, sve svećenike u koncelebraciji, predstavnike civilne lasti, sve župljane izrazivši radost u povodu ovoga okupljanja te je naglasio kako je ovu neretvansku dolinu, ovu župu i njene vjernike obilježio križ, žrtva i molitva što su kao katolici uistinu pravi svjedoci vjere. Biskup Palilć blagoslovio je crkvu a zatim i novi oltar. U propovijedi se osobito osvrnuo na Blaženu Djevicu Mariju kao uzor poniznosti i malenosti. Ova crkva blagoslovljena je u čast Imena Marijina. "Ime Marija ima u sebi egipatski korijen riječi mir, Miriam, što znači od Boga ljubljena. I ovo nas ime podsjeća da u Blaženoj Djevici Mariji sja sjaj božanske ljubavi. To je ogledalo u kojem možemo očitati Božju ljubav prema Mariji, ali i prema svima nama. Dok danas blagoslivljamo ovu crkvu, dok se i mi sami izgrađujemo kao živa Crkva, molimo zagovor Blažene Djevice Marije da u svome životu iz dana u dan sve više ljubimo Boga, da iz dana u dan sve više rastemo u ljubavi", rekao je mons. Palić. Na kraju mise biskupu Paliću župljani su darovali umjetničku sliku, rad akademskog umjetnika Ivana Križaneka. Župnik don Tomislav pozdravio je sve okupljene i zahvalio svima na pomoći u gradnji nove crkve: generalnom konzulu Republike Hrvatske Marku Babiću, Vladi Hercegovačko-neretvanske županije,

izaslanstvu Općine Čapljina na čelu s gradonačelnikom Smiljanom Vidićem, Federalnom ministarstvu raseljenih osoba i izbjeglica na čelu s Edinom Ramićem, darovateljima Veselku Obadoviću za oltar, Niki Boškoviću za ambon, geđeti Šćepi Pažinu, Martinu Karačiću, braći Veljan na ugradnji keramike, firmama Elpro, Granitex, MN Trade, TF Ramljak, Rotim, Krlović, Caja,

Econ inžinjering, Kevo estrih, Matić gradnja, Be-ton Perutina, Zec d.o.o., Geograd d.o.o., Danijelu Šimunoviću, Miji Šariću, Lazi Šimunoviću, Stanku Žiliću, svim župljanima na pomoći, a osobito trojici Pera: Peri Brkiću, Peri Markoti i Peri Peštiću te mnogim drugima. Postavljene su i postaje križnoga puta u znak sjećanja na pokojnog Roberta Prcu a djelo su umjetnika Ilike Bule.

SLAVLJE POLAGANJA ZAVJETA I REDOVNIČKIH JUBILEJA SESTARA MILOSRDNICA U SPLITU

Tijekom svečanoga euharistijskoga slavlja koje je 14. kolovoza 2021. u kapeli provincijalne kuće sestara milosrdnica Provincije Navještenja Gospodinova - Split, predvodio mostarsko-duvanjski biskup i upravitelj trebinjsko-mrkanjski mons. Petar Palić, dvije su sestre položile redovničke zavjete, a pet sestara obilježilo je obljetnice zavjeta.

Doživotne zavjete čistoće, siromaštva i poslušnosti u ruke provincijalne poglavarice s. M. Andrijane Mirčeta položila je s. Marija Palić, a prve zavjete na tri godine s. M. Cecilija Bašić. Pedeset obljetnicu zavjeta proslavile su s. M. Suzana Jureta, s. M. Bogdana Galić, s. M. Krunoslava Bežovan i s. M. Lauda Žižić, a šezdesetu obljetnicu proslavila je s. M. Gracija Akmadžić.

U propovijedi je mons. Palić, između ostalog, podsjetio sestre koje polazu zavjete da je Bog kojemu se posvećuju Bog Isusa Krista i siromašni Bog sv. Vinka i sv. Lujze. On je Bog koji ne dopušta da ga se zarobi razumom, nego je onaj koji se može susresti u vjerodostojnim svjedocima njegove ljubavi. Potaknuo ih je da svaki dan idu za Kristom, a kad jasno ne vide kuda i kako, neka kleknu, jer danas u hodu za Kristom više služe

koljena nego stopala. Euharistija i molitva klanjanja pred Presvetim najučinkovitija su okrepa za one koji žele svojim redovničkim služenjem biti znak Krista i njegove milosrdne ljubavi prema svakom čovjeku.

Obraćajući se sestrama koje slave obljetnice, zaželio im je da obnavljajući svoje redovničke zavjete učvrste svoju vjeru i nastoje slijediti Gospodina u svim okolnostima i do kraja života. Sve okupljene pozvao je na radosno služenje i svjedočenje, jer radosni svjedoci najljepše su lice Kristove Crkve.

Na kraju misnoga slavlja okupljenima je riječ pozdrava i zahvale uputila provincijalna poglavarica s. M. Andrijana Mirčeta.

Na misnog slavlju sudjelovali su roditelji, rodbina i prijatelji sestara zavjetovanica. U koncelebraciji uz mons. Palića bili su samostanski kapelan fra Petar Lubina, župnici župa iz kojih su sestre zavjetovanice don Ivan Perković iz Kistanja i don Jakoslav Banić iz Dubrave, te još desetak svećenika. Pjevanje je animirao sestarski zbor pod ravnanjem s. M. Mirte Škopljanač Mačina.

NA VELIKU GOSPU ŽUPA GORANCI PROSLAVILA 150. OBLJETNICU

Župa Goranci u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji je na svetkovinu Uznesenja Blažene Djevice Marije 15. kolovoza 2021. proslavila nebesku zaštitnicu Veliku Gospu, i sto pedeset godina od osnutka.

Svečanu misu predvodio je mostarsko-duvanjski biskup i trajni upravitelj trebinjsko-mrkanjski mons. Petar Palić uz koncelebraciju provincijala

Hercegovačke franjevačke provincije fra Miljenka Šteke, gvardijana Franjevačkog samostana sv. Petra i Pavla u Mostaru fra Danka Perutine, župnog vikara u Župi sv. Petra i Pavla u Mostaru fra Filipa Sučića koji je ujak goranačkom župniku, župnika Župe sv. Ivana Krstitelja u Rakitnu fra Tomislava Puljića i nekadašnjeg goranačkoga župnika, žu-

pnika svetišta Presvetog Srca Isusova u Studencima don Ivana Perića, župnika sv. Jure u Viru don Ivice Borasa, župnika Župe Svih Svetih u Aladinićima don Marina Krešića, sina ove župe, i goračkoga župnika fra Ivana Ivande te uz asistenciju biskupova tajnika bogoslova don Matu Puljića. Na misi je sudjelovalo nekoliko tisuća vjernika.

U homiliji je biskup Palić rekao da se ovom euharistijom želi Bogu zahvaliti za sve njegove darove osobito one darove koje dijeli u ovoj župnoj zajednici. "Zato danas naše misli i naše molitve obuhvaćaju sve osobe i događaje iz prošlosti ove župe. Sve svećenike, redovnike i redovnice, sve vjernike laike župljane ove župe i sve ljude dobre volje koji su svojom svetošću, svojom žrtvom, svojom darežljivošću, svojim svjetlim primjerom hranili i obogaćivali život ove župe. Za sve njih Bogu zahvaljujemo u ovoj euharistiji", rekao je mjesni biskup.

Govoreći o pojmu "Crkva" koji se sve više upotrebljava općenito, a u javnim raspravama i razgovorima često se čuje: "Crkva mora, Crkva treba, Crkva ima", mons. Palić je primijetio da u tim raspravama jako malo ima od onoga što u biti stvarno Crkva jeste. Crkva je zajednica krštenih, koji u različitim situacijama i različitim zajednicama žive kao kršćani. Njihov je temeljni zakon ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjemu, istaknuo je biskup.

Istaknuo je da je i župa Crkva koja ima trostruku zadaću: naviještati evanđelje, slaviti liturgiju i izgrađivati zajedništvo ljubavi prema bližnjemu. "Stoga danas naša molitva i naša želja za sadašnjost i budućnost ove župe jest da slavi božanska otajstva koja Boga časte i ljudima daruju mir i spasenje, da naviješta dobrogog Boga koji se utjelovio u Isusu Kristu i na taj način cipi snagu iz vjere, nade i ljubavi, da iz dana u dan raste u zajedništvu koje tješi, koje prati i koje nas sve nosi", poručio je župljanima Goranaca mons. Palić.

Govoreći kako su župa Goranci i župna crkva posvećeni Uznesenju Blažene Djevice Marije dušom i tijelom na nebo, biskup je u homiliji promišljaо "otkud u vjerničkim srcima toliko ljubavi i povjerenja prema Blaženoj Djeric Mariji? Zašto je u našim srcima toliko ljubavi i oslonca na Mariju, presvetu djevicu? Zašto joj se sveti vjerni narod, kako kaže papa Franjo, uvijek povjeravao, njoj upućivao najljepše molitve, gradio crkve i katedrale u njezinu čast? Hodočastio u najstarija svetišta?". Zato, zaključio je biskup, što je Blaženu Djeric Mariju oduvijek osjećao kao sestru u vjeri, kao majku milosrđa, kao uzor života i svoju si-

gurnu pomoć. Marijino Uznesenje je svojevrsno uporište u srcu ovih pitanja i izljeva nadu na sva nadolazeća ljudska pitanja. Marija naviješta da kraj života - smrt, nije kraj, nego prijelaz između dva različita stanja, pojasnio je.

"Iako su korijeni ove svetkovine u šestom stoljeću, papa Pio XXII. je 1950. godine proglašio vjerskom istinom kojom svaki katolik mora ispovjediti stari poklad vjere Crkve da je Marija dušom i tijelom uznesena u nebesku slavu. Po uznesenju, Crkva slavi i razmišlja kroz Mariju svoje konačno odredište. Brojne su katedrale, crkve, kapele podignute upravo u čast Marijinu uznesenju, tako i ova župna crkva. Naš hrvatski narod oduvijek posebno časti Mariju, i to onako kako je u svojevrsnoj himni današnje svetkovine opjevao naš isusovac pater Petar Perica, koji je 1944. godine ubijen na otočiću Daksi kraj Dubrovnika. Častimo Mariju kao djevu svih milosti punu sa zvjezdanom krunom oko glave, a ispod njezinih nogu pakleni zmaj. Ovi stihovi naše poznate marijanske pjesme sažetak su prvoga čitanja kojeg smo danas čuli iz knjige Otkrivenja. U liku žene zaodjenute suncem, kojoj je mjesec pod nogama, a na glavi vijenac od dvanaest zvijezda kršćanska će tradicija prepoznavati i Mariju, ali nadasve Crkvu. Crkva i Marija, zajedno i jedna i druga, jesu putokaz nade i utjehe za čovječanstvo našega vremena. Hodočasteći kroz povijesne nevolje kojima uvijek prijeti veliki crveni zmaj, spremam djelovati uvijek protiv onoga kojega žena i majka moraju rodit", kazao je mons. Palić.

"Crkva, kao majka rađa po krštenju novu Božju djecu i svaki je krštenik i svatko od nas u opasnosti. Taj 'crveni zmaj' kroz različite povijesne mijene i vremena ima dobre prilike i dobre načine djelovanja. Nekada je taj 'crveni zmaj' značio Rimsko Carstvo obojeno krvlju mnogih članova ondašnje zajednice vjernika. Zmaj je poznati znak i simbol za sotonus, za đavlja, za oca laži, za sina tame, za onoga koji dijeli, razara, poništava počevši od međuljudskih odnosa, odnosa u obitelji, u društvu, u crkvenoj zajednici, pa sve do samoga čovjeka u njegovoj biti i njegovu postojanju.

Povijest Crkve u svako doba dana i noći i na svakom mjestu bila je, jest i bit će povijest borbe protiv zla, protiv nepravde, protiv ugnjetavanja i protiv laži. U toj borbi, koliko god se čini, da je posljednja riječ - riječ zmaja ipak je posljednja riječ - riječ nade jer su djeca rođena iz ove patnje i prokušane Crkve predodređena za život i zato Crkva i svi mi koji joj po krštenju pripadamo pozvani smo živjeti svoju pripadnost Kristu, s Ma-

rijom i poput Marije. Pozvani smo rađati svoju živu nazočnost u srcu čovječanstva kojemu prijete mnogo puta, nepravednosti i laži, ali i čovječanstva koje se ne prestaje nadati i hodati prema vječnom cilju i vječnoj domovini praćeno majčinskom Marijinom ljubavlju koja je znak nade i utjehe nama, putničkom narodu, u ovoj suznoj dolini", pojasnio je biskup.

Istaknuvši kako Marijina vjera počiva na njezinoj otvorenosti Božjoj riječi, na njezinoj spremnosti primiti tu Božju riječ i živjeti s njom i po njoj, biskup je upozorio da je opasno za kršćane "ako želimo živjeti razvodnjeno, osrednje kršćanstvo koje nas duboko ne dira, s kojim smo zadovoljni jer ga ne osjećamo prezahtjevnim". "Vjera jest osobna stvar, ali nije privatna stvar. Ona mora nužno oblikovati život onoga koji ju živi. Vjera se živi u zajedništvu vjernika i služi za izgrađivanje tijela Kristova dok svi ne prislijemo do jedinstva vjere i spoznaje Sina Božjega, do čovjeka savršena, kako je rekao sveti Pavao, protumačio je mons. Palić.

"Danas ova župna zajednica spominje 150. obljetnicu svoga uteviljenja. Kao zajednica koja se nedjeljom okuplja na slavlje euharistije važno je znati da vjera ne počiva na izvanrednim događajima, nego na redovitom nedjeljnog slavlju euharistije koja je za vjernika najizvanredniji događaj na kojemu nas Uskrsli Krist hrani svojim tijelom da bi smo ga, nahranjeni njime, mogli svjedočiti i nastaviti izgrađivati Božje kraljevstvo. Vjera nije folklor, nije neko izvanjsko magično

slavlje, nego nutarnji i istinski susret Boga i čovjeka koje se događa u sakramentalnim znakovima koji su izraz Božje prisutnosti i njegova djelovanja u Crkvi", rekao je biskup.

"Danas su naše vjerničke oči uperene u Blaženu Djevicu Mariju, u Mariji i njezinoj vjeri naš život i naša vjera pronalaze osyeženje, naše oči pronalaze svjetlo, naše siromašno srce pronalazi Majku, sjajnu, lijepu, jedinstvenu. Njezin sjaj nas ne zastrašuje, nego nas hrabri i privlači. Budi u nama želju da i mi jednom baštimo nebesku slavu i blaženstvo svetih. Molimo danas Marijin zagovor da se to doista jednom i na nama ostvari", zaključio je u homiliji mostarsko-duvanjski biskup.

Župnik je na dar svakome dao svoju knjigu "Život i vjera" u povodu velikog jubileja župe. Prije mise održana je tradicionalna procesija s Gospinim kipom. Poslije svečanu euharistiju vjernici su posjetili izložbu umjetnika amatera s područja župe.

Župa Goranci osnovana je 27. travnja 1871. godine. Prostorno je jedna od najvećih župa u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji. Prirodnu granicu župe čine na sjevernoj strani područje obronaka planine Čabulja, na istočnoj strani Đubrani (župa Potoci, Bijelo Polje), sa zapadne strane Bile - Misište, te s južne Cim, Vihovići i Planinica.

Prema starim predajama, župa Goranci ima oko šest sati hoda po dužini, a četiri sata po širini kamenjarskoga puta. Sastoji se od sljedećih mesta: Goranaca, Bogodola, Raške Gore, Planinice, Sovića, Bila i Ladine.

EUROPSKI DAN SJEĆANJA NA ŽRTVE TOTALITARNIH REŽIMA

U povodu Europskog dana sjećanja na žrtve totalitarnih režima u subotu 21. kolovoza 2021. misu na Groblju mira na Bilima u župi Goranci u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji predvodio je mješni biskup Petar Palić koji je tom prigodom blagoslovio 342 križa za žrtve s područja Općine Čitluk.

Homilija biskupa Palića na misi za žrtve totalitarnih režima

2 Mak 12,43-45

1 Sol 4,13-18

Lk 23,44-49.24, 1-6a

Poštovana braćo svećenici,

Predstavnici civilne vlasti na državnim, županijskim i lokalnim razinama,

draga braćo i sestre, ovdje nazočni i svi vi koji ste u molitvi s nama ujedinjeni putem medija!

1. Hiramu Warrenu Johnsonu (1866.-1945.), američkom političaru i guverneru Kalifornije s početka prošloga stoljeća, pripisuje se rečenica: "Prva žrtva rata je istina!"

Svatko tko je prošao iskustvo rata, a svi mi na ovim prostorima to jesmo, zna kako je teško doći do istine. Ali, također, zna da istina nema alternative. Jer, istina dovodi do pravde, a uvršćuje mir. Dokle god povijest počiva na neistinama i mito-

vima, na jednostranom pogledu na stvarnost, budućnost počiva na klimavim nogama.

Kako bismo bili korak bliže istini, Europski parlament je 2008. godine donio Rezoluciju kojom je pozvao sve svoje članice na obilježavanje dana sjećanja na žrtve totalitarnih i autoritarnih režima - nacizma, fašizma i komunizma.

U tom kontekstu, projekt Groblja mira ovdje na Bilima plemenito je djelo. Jer, želi otgnuti od zaborava, a sačuvati sjećanje na žrtve Drugoga svjetskoga rata i porača. Ovo plemenito djelo treba čuvati od bilo kakve mrlje i nepotrebnih konotacija, izazivanja mržnje ili, ne daj Bože, bilo kakvog osobnog interesa.

2. Ovih ćemo se dana spomenuti u liturgiji jedne od mnogih žrtava komunističkog režima, bl. Miroslava Bulešića, svećenika Porečke i Pulsko biskupije, koga je 24. kolovoza 1947. "narodna milicija" ubila u župnoj kući u Laništu. U svojoj duhovnoj oporuci 23. travnja 1945. bl. Miroslav Bulešić je zapisao: "Budite kršćani, u pravom smislu riječi. Nemojte biti kršćani samo na pola! ... Moja osveta je oprost." Kao što za kršćanina nema alternative u pogledu borbe za istinu, tako nema i ne bi smjelo biti alternative što se tiče pitanja oprosta. Svaki nasilno prekinuti život, život ubijen iz mržnje krv je koja vapije u nebo poput Abelove.

3. Najbolji putokaz prema istini nama vjernicima jest Božja Riječ. U prvom smo čitanju čuli odlomak iz Druge knjige o Makabejcima. Riječ je o jednom svetom i plemenitom djelu koje je učinio Juda Makabejac, Izraelski knez. Nakon borbe i pogibije vojnika, Juda Makabejac odlučuje poslati novčani prilog kako bi se prinijela žrtva okajnica za grijeh. Razlog je: mislio je na uskrsnuće, jer da nije to vjerovao, bilo bi suvišno i ludo moliti za mrtve, kako kaže sveti pisac.

Ovim svojim činom Juda Makabejac izražava svoje uvjerenje da čak i ljudi koji umru nesavršeni i dalje mogu pronaći otvorena vrata pred Bogom. Vjera u uskrsnuće nije bila ništa čudno u judaizmu. Kristovo uskrsnuće samo je potvrdilo ovo stanje stvari i dalo mu novi sjaj. U Novom zavjetu uskrsnuće znači sudjelovanje u životu Isusa Krista, a odnosi se na sve koji se dopuštaju preobraziti Kristovom ljubavlju.

Braćo i sestre, molitva za pokojne nije nikakvo veličanje bilo čega i bilo koga, nego skrušeno i po-božno djelo, u kojem u molitvi i po ovoj Kristovoj žrtvi iznosimo pred lice Gospodnje boli svoga srca i neizvjesnosti za sve one koje je ljudska mržnja ubila i oduzela im mogućnost iznošenja bilo kakve obrane i življenaža života kao Božjega dara. Kršćanska molitva za pokojne nije prkos, nego

izričaj plemenitosti srca, ljudskosti, ali nadasve naš izraz vjere u uskrsnuće mrtvih i život vječni.

4. U Evandelju smo čuli izvješće o Isusovoj smrti na križu. Isus Krist, otkupitelj ljudskoga roda, prolazi kroz iskustvo patnje i smrti na križu. U svojem križu i patnji Krist je sjedinio i ponio sve ljudske patnje i trpljenja svih kroz povijest čovječanstva. Promatrajući Kristov križ, znak našega spasenja i otkupljenja, ne prepoznajemo u njemu samo svojevrsni ukras i znak svoga identiteta. Kristov križ je za kršćanina putokaz prema istini. Krist nas je otkupio podnijevši za nas žrtvu na križu. Poziv je to svima nama da svakoga dana postajemo žrtvom za drugoga, za svoga bližnjega. Na taj način moći ćemo istinski vrednovati žrtvu svih onih koji su dali svoje života za našu sretnu budućnost, za slobodu, mir i pravdu.

5. Sveti Luka u današnjem Evandelju opisuje susret rimskog vojnika, satnika s Istinom, Isusom Kristom na križu. Satnikove su riječi: "Zbilja, čovjek ovaj bijaše pravednik!" (Lk 23,48)

Umrla je pobožna, pravedna osoba, uzor svima. Gorka spoznaja, koja dolazi prekasno, kad je pravednik upravo udahnuo posljednji dah. Ono što se računa je Božji sud tri dana kasnije: Ovo je Sin Božji - zato će pobijediti smrt i uskrsnuti.

I mi danas ovdje s rimskim satnikom isповijedamo vjeru da je Isus Krist Sin Božji, pravednik nepravedno predan i ubijen. Sve nepravde i svi nepravedno ubijeni u svim neljudskim i protuljudskim sustavima, osobito triju ideologija: nacizma, fašizma i komunizma, imaju pravo na istinu i moralna je dužnost svih nas boriti se za istinu i očuvati im spomen.

6. Sav se svijet nakon Isusove smrti na Kalvariji vraćao potresen, bijući se u prsa (usp. Lk 23,48). Svaki ovaj križ, braćo i sestre, označava i u sebi skrije jednu osobu, jedan ljudski život, jednu povijest, ali i jednu žrtvu života. Upravo te činjenice trebaju sve nas potaknuti na dublje promišljanje o smislu života i na promjenu života. Bez vlastitoga obraćenja, bez promjene vlastitoga srca svaka borba za istinu i pravdu bit će blijeda i nevjerođostojna.

Razmišljajući o svim ovim činjenicama, o žrtvama, o našoj vlastitoj stvarnosti danas nismo samo dio neke bezlične svjetline, koja je stajala poput promatrača podno Kristova križa, kojih se ništa ne tiče. Mi smo, također, sudionici i čimbenici događanja.

Nakon ove svete mise svi ćemo se vratiti svojim kućama i svojim svakodnevnim obvezama. Pokušajmo i odlučimo da ćemo nastojati biti bolji ljudi, bolji kršćani, zauzetiji za mir, pravdu, oprost i istinu. Amen.

XXIII. REDOVNIČKI DAN

U Medugorju se 4. rujna 2021. održao XXIII. redovnički dan. Euharističko slavlje u sklopu Dana predvodio je mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić.

Homilija biskupa Palića

Čitanja: Izl 3,1-6. 9-12

Evangelje: Mk 10,28-30

1. Događaj Mojsijeva poziva i izabranja ima veliku važnost za cijelu povijest spasenja. U njoj Bog objavljuje svoju bit na dva načina.

Najprije, Bog se objavljuje u gorućem grmu, bolje rečeno kroz sjajni plamen usred grma, a očituje se kao živa sila. Plamteća vatra je doista najimpresivnija slika životne snage. Bog se daje spoznati kroz živi plamen, plamen drugaćiji od svih ostalih, jer se ne troši, ne izgara

Zatim, Bog se objavljuje i kao Bog koji je zainteresiran za ljude. On je onaj koji se zanima za osobe, koji im je blizu, koji traži ljude.

Nakon zanimljivog rođenja, još zanimljivijeg djetinjstva i izazovnog života na faraonovu dvoru, te nakon nesretnog događaja ubojstva, Mojsije bijegom u pustinju želi pobjeći daleko od svih, u bijegu od svoje prošlosti i svoje situacije želi miran život. Susret između Boga i Mojsija potaknut je s Božje strane čistom ljubavlju, a s Mojsijevе strane znatiželjom.

2. "Hajde da priđem i promotrim ovaj veličanstveni prizor: zašto grm ne sagorijeva." (Izl 3,3)

Braćo i sestre, božanski život je trajan i nepromjenjiv; trajan, a uvijek nov. Upravo tu trajnost i nepromjenjivost simbolizira grm koji ne sagorijeva.

Za razliku od grma koji ne sagorijeva, mi smo pozvani svojim trošenjem i izgaranjem za Boga, za Crkvu, za bližnje biti motiv da se drugi približi meni, mom načinu života, zajednici u kojoj živim. Svjedoci smo kako se na sve moguće načine trudimo oko novih duhovnih zvanja u biskupijama i u svojim zajednicama. Bog i danas zove, često i po nama. Mi smo svojim životom pozvani i poslani biti grm koji goreći za Boga izgara, zrno koje umire da bi donijelo plod. A što ako smo dogorjeli ili umrli prije smrti? Mnogo puta se, nažalost, čini kao da nema više vatre u nama, ostao je pepeo; pepeo naših evanđeoskih savjeta, pepeo našega zajedničkoga života oko kojega obilazimo i razmišljamo o jačini vatre koja je nekada gorjela i rezignirano promatramo svijet oko sebe. I

onda nam se dogodi da poslušnost pretvaramo u samosažaljenje, da siromaštvo ublažavamo posjeđovanjem, a čistoću kompenziramo navezanošću na osobe ili navezujući ih na sebe.

Ovaj današnji dan, ova euharistija, ova Božja Riječ koju slušamo poziv je svima nama da u sebi iznova čujemo glas koji je Mojsije čuo: "Ja sam Bog tvoga oca, Bog Abrahamov, Bog Izakov, Bog Jakovljev" (Izl 3,6).

Naš Bog, braćo i sestre, nije Mojsijev izum, ideja ili predodžba nekog čovjeka. On je Bog koji osjeća, koji čuje vapaj, Gospodar povijesti naših predaka i naše osobne. Naš Bog je Bog koji se utjelovio u Isusu iz Nazareta, koji i danas poziva na naslijedovanje, navještanje Radosne vijesti spasenja i izgradnju Božjega kraljevstva.

3. Susret Boga i Mojsija dogodio se dok je Mojsije pasao ovce svoga tasta Jitra. "Izuj obuću s nogu! Jer mjesto na kojem stojiš sveto je tlo." (Izl 3,5-6) Za susret s čovjekom Bog ne bira posebna mjesta i okolnosti, niti izvanredne događaje. Tamo gdje stojiš svakoga dana, ono što podrazumijevaš svojom svakodnevicom, upravo je to tvoje sveto mjesto. Tu boravi Bog. Upravo te u tvojoj uobičajenosti ponovno pokreće, razdirući snažnjom i dubljom šutnjom onu dnevnu tišinu dugih sati ispaše tvojega stada.

"Tko sam ja da se uputim...?" Tko sam ja?! To je pitanje svih pitanja u svakom pozivu i pitanje je uvijek isto. I Božji odgovor je isti, s onim jedinstvenim naglaskom riječi koja je izgovorena svakome od pozvanih: "Ja ču biti s tobom!" (Izl 3,12) Slično će čuti i sv. Pavao, što može zazvučati i kao odbijenica: "Dosta ti je moja milost" (2 Kor 12,9).

Braćo i sestre, Božji život nije dostupan onima koji mu pristupaju ohološću i bahatošću, onima koji ne skidaju sandale svoje nutrine da bi Boga prepoznali Bogom. Samo zahvalna svijest da smo sinovi u Sinu (usp. Ef 1,5) otkriva nam Boga kao dobroga Oca i Oca koji se brine za mene, za tebe, za svakoga.

4. Evanđeoski odlomak koji smo čuli nastavak je događaja Isusova susreta s bogatim mladićem. Mladić je odustao od hoda za Isusom, odlazi smrknut i žalostan, "jer imaše velik imetak." (Mk 10,22)

Petar gleda Isusa i bojažljivo mu prilazi i pita ga jesu li i oni što su ostavili sve i pošli za njim na pravom putu. Kao da naslućuje da odgovor neće biti onakav kakav očekuje, a i mi od Isusa često očekujemo odgovore koji su prilagodljivi našem uhu i srcu. Isus poručuje da sama činjenica da slijedimo njegovu riječ otvara potpuno različite scenarije u našem životu. Ali, jedino ako se "sve ostavi" moguće je primiti stostruko, ovdje doduše s progonstvima, a u budućem vijeku život vječni. I čini se da smo primili stostruko ovdje na zemlji, zar ne?! Pogledajmo i osvrnimo se oko sebe, na samostane i automobile, na prijatelje i one koji nas podržavaju u našem poslanju i unatoč svemu

prepoznaju naše djelovanje. Međutim, poruka Isusovih riječi ne zahvaća samo plićak našega površnog shvaćanja. Ona ide dublje i dalje. Ostaviti sve znači ne biti vezan ni na što, ni na stvari, ni na osobe. I Petar će shvatiti da se mora odreći svog ponosa, svojih prepostavki, svog naglog karaktera, ideje da bude savršen. To će shvatiti kad se iskuša u svoj svojoj slabosti i iz straha zanijekati da poznaje Isusa.

Isus od nas danas traži da napravimo malo više mjestra u svom srcu za njega i poruku njegovih riječi. Jedino se u tom slučaju sigurno nećemo izgubiti.

I nemojmo u sebi ubiti znatiželju. Ne za život drugih, nego za Boga, njegovu slavu i vječno zajedništvo s Njime.

Euharistija koju slavimo i koju blagujemo neka nam bude hranom na našem životnom putu i zalog vječnoga života. Amen.

MONS. PALIĆ NA MALU GOSPU U BISKUPIJSKOM SVETIŠTU GOSPE OD MILOSRĐA U DUBROVNIKU

Biskup mons. Petar Palić je na blagdan Rođenja Blažene Djevice Marije, u srijedu 8. rujna, predslavio misu u Biskupijskom svetištu Gospe od Milosrđa u Dubrovniku.

Prije početka slavlja prisutnima se obratio upravitelj Svetišta kapucin fra Stanko Dodig zaželjevši svima dobrodošlicu i potaknuvši ih da iskrena srca zaželete nebeskoj Majci sretan rođendan.

Mons. Palić je u uvodnom promišljanju istaknuo da se u Svetištu Gospe od Milosrđa na poseban način štuje Blažena Djevica Marija kao Majka milosrđa, kao Gospa od Milosrđa "koja nas sjeća upravo na tu Božju vlastitost da je on Bog dobar, Bog ljubavi, Bog milosrđa koji nam prašta".

"Radosna srca pozdravljam sve vas," rekao je mons. Palić na početku homilije, "i drago mi je što današnji blagdan Rođenja Blažene Djevice Marije slavim u ovom biskupijskom svetištu, Gospe od Milosrđa, uz koje sam i uz koju sam, tu iz susjedstva, učio hodati svoje prve svećeničke korake u ovoj biskupiji i rastao u pobožnosti prema Blaženoj Djevici Mariji i sv. Leopoldu Bogdanu Mandiću."

Dodao je da dijete u majčinoj nazočnosti bez straha i sa sigurnošću započinje svoj hod, pušta

se iz njezina naručja, znajući da majka uvijek bdiće nad njim. "S tim osjećajem i u toj vjeri sam i sâm rastao", rekao je, "a vjerujem da i svatko od vas ovdje večeras osjeća u svome srcu i u životu moćni Marijin zagovor."

Marijinim "DA" postavljen je temelj boljem svijetu

Govoreći o blagdanu Rođenja Blažene Djevice Marije, mostarsko-duvanjski biskup kazao je da se taj blagdan rađa iz pobožnosti kršćanskoga naroda i dopire do naših generacija kroz sva prijašnja stoljeća. "Danas smo pozvani podići svoj pogled s naših aktivnosti i našega života i djelovanja, koje je često kaotično i uspavano, prema mlađoj djevojci iz Nazareta. Ta djevojka iz Nazareta, Marija, svojom nam snažnom vjerom, svojim očekivanjem Mesije kojega je obećao Bog otaca, danas otvara horizonte ljepote i života prave vjere i razloga za radost."

Napomenuo je da se Marija naziva "zorom jutarnjom", te je nastavio da je pučka pobožnost potaknula Crkvu da slavi ne samo Isusovo rođenje, nego i rođendan njegove Majke Marije. Slaviti rođendan osobe uvijek znači radovati se u nje-

zinoj prisutnosti i radovati se njezinom dolasku, kazao je biskup Palić.

Dodao je da se to događa na poseban način i s Marijom iz Nazareta. "Njezino rođenje slavimo kao izvor blagoslova za sve nas jer nam je po njoj dano spasenje u Isusu Kristu. Marijinim "DA" Očevom planu spasenja postavljen je temelj bojom svijetu. I oni naši svakodnevni, oni mali "da" Božjoj volji nositelji su blagoslova i spasenja i za nas i za one koji će doći nakon nas."

Pozvao je vjernike da, dok su okupljeni oko Marije, "dok joj kao 'rođendanski' dar" donose "svoje strahove, žalosti, tjeskobe, neizvjesnost, ali i radosne trenutke vjernosti i hrabrog i svjedočkog vjerničkog života", poslušaju njezin odgovor koji glasi: "Što god vam rekne, učinite!" (Iv 2,5).

Bog nije impresioniran čovjekovom veličinom i postignućima

U nastavku homilije mons. Palić protumačio je prvo misno čitanje iz Knjige proroka Miheja te objasnio vjernicima da je prorok Mihej djelovaо u isto vrijeme kad i prorok Izaija, u 8. stoljeću prije Krista. Bilo je to vrijeme kada Asirija zauzima sjeverno Izraelsko kraljevstvo i odvodi deset plemena u zarobljeništvo. Teško je i neizvjesno pitanje izraelske budućnosti.

"Unatoč teškim okolnostima, Mihej je ohaben Božjom porukom nade. Iz Betlehema najmanjeg, iz najmanjeg plemena roditiće se onaj koji će vladati Izraelom", rekao je propovjednik te nastavio: "Betlehem je beznačajan, jedva se spominje i on i Judino pleme, jer je jedno od najmanjih, ali je veoma značajan Onaj koji će se roditi u Betlehemu. Bog odlučuje dovesti svoga veličanstvenog Mesiju iz ovoga grada. Bog izabire malo, tiho, usputno i tu čini nešto što mijenja tijek povijesti i vječnosti."

Razmišljajući o tome zašto Bog na taj način djeluje u povijesti, biskup Palić ponudio je odgovor: "Bog tako djeluje, jer se onda nitko od nas ne može pohvaliti vlastitim postignućem, nego jedino Božjim milosrđem i njegovim slobodnim izborom. Bog nije impresioniran čovjekovom veličinom, ne radi ništa da bi odvukao pozornost na naša postignuća, nego da bi pokazao svoju slobodu, ljubav, dobrotu i milosrđe."

Objasnio je i da Božji izbor neznatnog Betlehema za rođenje njegovog sina pokazuje upravo to, "kako se nitko ne bi mogao pohvaliti da je veličina ili znamenitost grada ograničila božanski izbor". "I što je još divnije", istaknuo je biskup Palić,

"i što uvijek iznova otkrivamo kad stojimo pred otajstvom Božjega izbora: izabrao je tebe i mene, brate i sestru, slobodno i bezuvjetno, u svoj našoj malenosti i slabosti da se i mi ne bismo hvalili svojom velikom pobožnošću i dostignućima i da bi i nama konkretno pokazao koliko nas u slobodi svoga izbora ljubi."

Poruka prvog misnog čitanja, kazao je biskup jest: "Prorok Mihej, kao prorok nade, jasno nam daje do znanja da nam Isus Krist, pravi Mesija, osigurava Božja obećanja. Krist je "DA" svih Božjih obećanja, pa ako vjerujemo Kristu, onda ćemo biti i baštinici obećanja."

Izabranje i pripremanje Marije za njezino poslanje

Nadalje je biskup Palić, na temelju evanđeoskog ulomka (Mt 1,1-16.18-23), skrenuo pozornost na to kako se Bog, za ostvarenje svoga plana spasenja, kroz povijest spasenja do danas služi različitim osobama. Naglasio je da evanđelist Matej uz mnoštvo muškaraca u Isusovu rodoslovju spominje pet žena: Tamaru, Rahabu, Rutu, Bat Šebu i Mariju.

Četiri od spomenutih žena rodile su djecu u neregularnim i neočekivanim, pa i skandaloznim situacijama, podsjetio je na povijest spasenja, te dodaо da su one i na takav način pridonijele ostvarenju Božjega plana.

"Evanđelist Matej ih spominje kao pripremu za jedno "najčudnovatije" rođenje: djevičansko rođenje Isusa, Sina Božjega od Djevice Marije", ustvrdio je mostarsko-duvanjski biskup te naglasio: "Bog na poseban način izabire i priprema Mariju, svoju neznatnu službenicu, za njezino poslanje da bude Majka Otkupiteljeva i u toj se posebnoj brizi zrcali Božja ljubav i veličina. Današnji blagdan po Mariji ukazuje i na Isusa, koji nam je objavio Boga koji je s nama i želi zauvijek ostati s nama. Kad je Božji Sin uzeo našu ljudsku narav, onda se približio našem palom, bijednom stanju; ali bio je savršeno slobodan od grijeha. Svaki put dok slušamo i čitamo imena u njegovom rodoslovju, ne bismo smjeli zaboraviti koliko se nisko Gospodin slave sagnuo i ponizio da spasi ljudski rod."

Sv. Josip - čovjek tišine i jedne riječi

U Godini sv. Josipa biskup Palić se spomenuo i trećeg člana Svetе nazaretske obitelji - sv. Josipa, koji je na sebi svojstven način sudjelovao u

ostvarenju Božjeg plana spasenja. "Ako evanđelisti kažu za Mariju da je događaje iz Isusova života nosila u svome srcu i o njima razmišljala, to se isto tako može primijeniti i na sv. Josipa", kazao je.

Običava se reći da sveti Josip nikada nije izrekao ni jednu riječ koja je ostala zabilježena u Svetom pismu. "To nam je poruka da treba znati slušati Josipovu tišinu, koja u današnjem svijetu punom riječi i poruka glasno govori", poručio je biskup.

Dodao je i da postoji jedna zabilježena riječ koju je vjerojatno Josip izgovorio. U evanđeoskom ulomku se mogla čuti anđelova riječ Josipu: "Ti ćeš mu nadjenuti ime Isus!" (Mt 1,21) U židovskoj tradiciji otac je osmoga dana pri obreživanju trebao dati ime djetetu, objasnio je biskup te je naglasio: "Izgleda da je Josip, ipak, čovjek jedne riječi, riječi "Isus"! Kao da je cijeli svoj život izgovarao tu konačnu riječ Boga Oca: Isus, što znači "Bog spašava". Šutnja i vršenje Očeve volje govor je Josipova života."

Među koncelebrantima na svečanoj misi bili su provincial kapucina fra Juro Šimić i predvodi-

telj devetnice pater Ilija Grgić, poglavar Družbe Misionara Krvi Kristove u Hrvatskoj. Na kraju slavlja svima prisutnima se iznova obratio upravitelj svetišta Dodig rekavši da je zahvalan Bogu i Gospu na lijepom vremenu kroz ovih deset dana i večeri. Zahvalio je propovjedniku devetnice kao i predslaviteljima misa na Malu Gospu, od 4 do 17 sati. Posebno je zahvalio mons. Paliću u ime cijele kapucinske zajednice na svakoj izgovorenoj riječi. Zahvalio je i svećenicima koji su pomogli u isповijedanju, te vjernicima koji su pomogli u čišćenju i kićenju svetišta, zboru na pjevanju tijekom svih deset dana, čitačima, ministrantima, bogoslovima, sakupljačima milodara i svima koji su na bilo koji način sudjelovali u organizaciji proslave Male Gospe.

Svečano misno slavlje prigodnim Marijanskim pjesmama uveličao je zbor Gospe od Milosrđa.

Hodočasnici su tijekom cijelog dana sudjelovali u svečanoj proslavi blagdana u tom drevnom svetištu gdje su mise slavljene svaka dva sata tijekom prijepodneva od 4 sata ujutro, te dvije poslijepodne.

BLAGDAN UZVIŠENJA SVETOGLA KRIŽA I OBLJETNICA POSVETE KATEDRALNE CRKVE U MOSTARU

U mostarskoj katedrali u 18 sati na svečanom svetom misnom slavlju proslavljen je blagdan Uzvišenja Svetoga Križa. Upravo je na ovaj dan 1980. godine posvećen ovaj Božji hram Mariji Majci Crkve. Na Uzvišenje Svetoga Križa 2020. uveden je u službu novi biskup u Mostaru mons. Petar Palić. U ovoj misi obilježili su se i srebrni i zlatni jubileji: 25 godina svećeništva obilježili su biskup Petar, provincial Hercegovačke franjevačke provincije fra Miljenko Šteko, don Ivan Perić, fra Ljubo Kurtović, fra Marinko Šakota, fra Valentin Vukoja i o. Zvonko Martić, a 50 godina don Mihovil Zrno i don Marko Kutleša.

U koncelebraciji s mjesnim biskupom Petrom, koji je za ovu prigodu izrekao i propovijed, bili su i nadbiskup koadjutor vrhbosanski Tomo Vukšić, kotorski biskup don Ivan Štironja te Ratko Perić, biskup u miru. Velik broj svećenika, bogoslova, sjemeništaraca i časnih sestara dali su poseban svečarski ton ovome događaju. Pjesmom je svetu Misu pratio katedralni zbor *Marija*, orgulje je svirala s. Matea Krešić a zborom ravnao don Dragan Filipović.

Prije svečanoga blagoslova prisutnima se obratio provincial fra Miljenko Šteko, u ime slavljenika jubilaraca, a čestitke u ime svećenika i vjernika izrekao je generalni vikar don Nikola Menalo. Druženje je nastavljeno u katedralnoj dvorani uz okrjepu i ugodne razgovore.

Mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj Trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić predslavio je u utorak 14. rujna 2021. na blagdan Uzvišenja Svetoga Križa misno slavlje u mostarskoj katedrali.

Čestitka generalnoga vikara don Nikole Menala

Poštovani gosp. biskupe Petre,
nadbiskupe Tome,
biskupe kotorski Ivane i naš biskupe u miru Ratko,
braće svećenici, redovnici i redovnice, dragi
puče Božji!

Danas smo s općom Crkvom proslavili blagdan Uzvišenja Svetoga Križa, a naša partikularna Crkva obljetnicu posvete mostarske katedrale.

Današnji evanđeoski ulomak je tekst za svakoga kršćanina, jer je srce evanđelja, a to je da je Božja nakana spasiti čovjeka, jer je s Bogom sve počelo. Bog je poslao svoga Sina, a on ga je poslao jer je volio ljude. Iza svega jest ljubav Božja. Bog je Otac koji ne može biti sretan dok mu se zalutala djeca ne vrate kući. To je širina Božje ljubavi u cijelome svijetu, za svakoga. Dragi zlatni jubilarci, don Mihovile i (don Marko, koji večeras nije mogao biti s nama), cijenjeni srebrni jubilarci: biskupe Petre, provincijale fra Miljenko, don Ivane, fra Ljubo, fra Marinko, fra Valentine i oče Zvonko, vi ste prije 25 ili 50 godina počeli kao svećenici slaviti Boga, propovijedati o njegovoj ljubavi u molitvi pred križem ili u slavlju Euharistije s narodom. Nastavite i dalje neumorno širiti Božju ljubav među narodom.

Oče biskupe Petre, dragi jubilarci, u ime okupljenih svećenika, redovnika, redovnica, bogoslova i u ime vjernoga puka, od srca Vam čestitam vaše obljetnice. Molimo Gospodina da vas i dalje vodi da vjerno izvršite njegovu svetu volju. Vaši životi neka budu na slavu Božju i na spas vjernika.

Također naše čestitke župnicima don Josipu i don Luki, župljanima i katedralnom osoblju.

Govor provincijala fra Miljenka Šteke na blagdan Uzvišenja Svetoga Križa

Braćo i sestre, draga subraćo - sumisnici - sujubilarci!

Ako bi se danas netko od nas jubilaraca u duhu osvrnuo na svoj dosadašnji život, što bi mogao vidjeti na izvorištu svoga zvanja? Vidio bi sliku duge staze, a na početku staze maloga i pomalo začuđenoga dječaka kako oprezno zakoračuje na stazu, poput nekoga tko zakoračuje u sasvim nepoznato. Na stazi dječakovi koraci, polagani, nekada nesigurni, čak možda i uplašeni, tragovi propitkivanja i traženja. Staza vijuga prema sadašnjosti, a na njoj se zapažaju sve smjeliji tragovi dječakovih stopa.

Slika staze može se u mislima i okrenuti: može se promatrati iz sadašnjosti prema prošlosti, na tragu one izreke danskoga filozofa Sörena Kierkegaarda: *Život se mora živjeti odnaprijed, ali razumjeti ga se može samo odnazad.*

I to je čudesno, jer kad se tako pogleda, po kraj dječakovih tragova vide se i nečiji doista krupniji tragovi. Sa svakim krupnim tragom dječak je postajao odvažniji, ustrajniji, milosniji i sigurniji. Čitajući odnazad naziremo kako nas je vodila Božja ruka, inače ne bi-

smo stigli do ovoga slavlja. Božje stope išle su ukorak s nama i dovele nas do ovoga dana. Kada je Mojsije dobio Zapovijedi na Sinaju, Biblija bilježi da su to bile dvije ploče Svjedočanstva, ploče kamene, ispisane prstom Božjim (Izl 31,18b).

I mi večeras možemo s pravom reći kako je naša životna povijest više pisana Božjim prstom nego našim.

Zato večeras u vaše i svoje ime ponizno zahvaljujem Svemuogućemu Bogu za sve što nam je učinio na našemu životnom putu: Hvala Ti, Gospodine, što si nas stvorio tako čudesno (usp. Ps 139,14). Hvala Ti što si nas pozvao u Crkvu svoga Sina. Hvala Ti što si nam u srce usadio klicu svećeničkoga poziva i dao da se ona posve razraste, rascvjeta i donosi plodove dostojne obraćenja (Mt 3,8) i Kraljevstva (Mt 21,43). Hvala Ti za sve one koji su nas molitvom, dobrotom pa i materijalnim sredstvima pomagali na našim putevima. Hvala Ti, Gospodine, što si nam podario milost kako bismo na našemu putu i mi mogli pomagati drugima. Hvala Ti, dobri Bože, za ovaj dan naših jubileja u kojem se slavi i posveta katedrale Marije Majke Crkve uz prisjećanje i svih ostalih događajnica! Dragi kolege i sujubilarci, neka dane Gospodin da se svećeništvo u nama dovrši do pune mjere Božjeg plana s nama. Sretan i blagoslovjen srebrni jubilej i sve druge obljetnice!

Homilija biskupa Petra Palića

Poštovana braćo u biskupskoj službi, braćo svećenici i redovnici, sestre redovnice, draga braćo i sestre!

1. Ovom euharistijom Gospodinu želimo reći hvala za mnoga dobročinstva kojima nas svakodnevno obasipa: za milost vjere, za Crkvu i svetost njezinih članova, za ljude koje nam Bog stavlja na životne putove, za sakramentalnu milost biskupskoga i svećeničkoga reda, za dar Bogu posvećenog života, kao i za sve one koji su nam prethodili na putu vjere. Zahvalno ih se i s molitvom u srcu spominjemo.

Danas zahvaljujemo za Križ i križeve; za križ po kojemu nas je Gospodin Isus otkupio i u kojemu i svi naši križevi nalaze svoj smisao.

Zahvaljujemo Gospodinu i za ovu našu katedralu, koja je na današnji dan posvećena, kao i za sve dobročinitelje koji su pomogli u njezinoj izgradnji.

2. Kad krenemo na put vjere, osjetimo se prije ili kasnije obeshrabreni, obuzme nas malodušje ili sumnja, baš poput Izraelaca u pustinji. Nađe-

mo se u situaciji da nam "putovanje" postane teško i ne možemo ga izdržati, a iz našega srca počnu izvirati optužbe i mrmljanje. U napasti smo da krivnju za svoje teškoće prebacimo na druge, da govorimo "protiv" nekoga, poput ljudi koji su govorili "protiv Boga i protiv Mojsija". Često se u nama rodi osjećaj "bolesti" od učinjenog, zbog preuzete obveze koja nas je umorila, zbog stvari koje smo toliko puta slušali, zbog radnji koje ponavljamo, baš kao što u pustinji nisu mogli više jesti istu hranu.

U takvoj "pustinji" osjećaja nije lako živjeti, jer se stvara suhoća duha, nije moguće vratiti se na staro, a i ono novo se čini teškim, neizvjesnim i teško podnošljivim.

3. U činu i ponašanju Izraelaca u pustinji prepoznajemo i čine i govor vlastitoga srca, vlastite nutrine. Izraelci su se susreli sa zmijama u životu, čiji je ugriz bio smrtonosan. Nestrpljivi su i lutaju po divljini. Žedni su i gladni. Čak i ako im se nije svidio život koji su nekad imali u Egiptu, to je bio njihov život. Sve im je bilo poznato i želete se vratiti na ono što je nekad bilo. Žale se da nemaju hrane, a zatim kažu da mrze tu bijednu hranu koju nemaju! Čini se da se ne radi toliko o onome što se oko njih događa, već o onome što se događa u njima. Želudac im je možda prazan, ali u njihovim srcima i u životu ima otrova.

Svi mi, braćo i sestre, prolazimo kroz slična iskustva. Ponekad zmije našeg života udaraju i grizu kad se najmanje nadamo i potpuno nas iznenade. Ponekad u životu lutamo mjestima gdje su zmije, unatoč najboljim namjerama. Ni-smo odabrali to mjesto, nismo zaslužili niti učinili bilo što da nas zmija ugrize, ali smo osjetili njezin ugriz. Drugi put se radilo o nečemu što smo sami učinili ili rekli, a bio je naš ugriz koji smo mi nanijeli drugome.

4. "Pomoli se Gospodinu da ukloni zmije od nas!" (Br 21,7sl.), vapaj je Izraelaca Mojsiju. Kako smo puta sami to molili? Popravi to Bože. Neka prestane. Ukloni to zlo. Ne želim to.

Koji su to dijelovi našega života puni zmija? Koje zmije grizu? Od čega u svom životu želimo pobjeći, izbjegći i ne baviti se tim?

Mojsije se doista moli Gospodinu za narod. Što Bog čini? Bog ne uklanja zmije od naroda. On ne nudi čarobno rješenje. Moramo se suočiti sa svojim zmijama i nositi se s tim mjestima u svom životu. Bog nije uklonio zmije niti ih je spriječio da grizu. Umjesto toga, poslao je drugu zmiju. Bog govorii Mojsiju: "Napravi zmiju i stavi je na

stup: tko god bude ujeden, ostat će na životu ako je pogleda." (Br 21,8)

Bog je ponudio protuotrov zmijskim ugrizima života. Čudno, zmija koja grize i ubija postaje ujedno zmija koja liječi i daje život. Je li to moguće? Odakle dolazi protuotrov za liječenje ugriza zmija? Dolazi iz zmijskog otrova. Što je s imunizacijom koja štiti od bolesti, o čemu je svih ovih mjeseci i posljednjih dana u cijelom svijetu riječ? Dolazi od istog virusa koji uzrokuje bolest.

Sjetimo se i Isusovih riječi: "Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga, a tko izgubi život svoj poradi mene, naći će ga" (Mt 16,25). Križ koji ubija je ujedno i drvo života. Prazni grob uskršnjuća već je skriven u raspeću. Svaki grijeh, pogrešan korak ili pogrešan izbor kao protuotrov ima kajanje. Pomirenje je lijek zasađen u našim narušenim odnosima. Vječni život nalazi se u Sinu Čovječjem uzdignutom na križu (Iv 3,14).

5. Kakva god bila ta mjesta zmija našega života danas, evanđeosko obećanje glasi da postoji protuotrov za otrov, ozdravljenje za svaki ugriz, život za svaku smrt. Ima nade usred očaja, oprosta usred grijeha, pomirenja usred slomljenosti, snage usred slabosti, svjetla usred tame.

Taj lijek je već u nama. Danas ovdje nema nikoga od nas koji ne nosi lijek u sebi. Recept je napisan na samom početku kada nas je Bog stvorio na svoju sliku i priliku. Opečaćeni smo Duhom Svetim i zauvijek označeni kao Kristovi.

Kad osjetimo "ugriz" onog negativnog i nedostojnog u životu, tada je više nego ikada potrebno podignuti oči prema Onome koji je uzdignut. Bez Isusa Krista, bez božanskoga života u sebi, mi umiremo u svojim grijesima, a s njim otrov tih osjećaja ne može duboko ući i ne ubija nas.

Međutim, naš pogled mora ostati uperen u Njega, mora ostati okrenut prema gore sa svijescu o našoj slabosti i krvkosti, s poniznošću koja je daleko od samosažaljenja, koja ne živi s nostalgijom za prošlošću i koja nam pomaže shvatiti da nam Bog želi dati sve. Bog se u Isusu Kristu lišio svoga božanstva i došao među nas kao onaj koji služi. Naš Bog je Bog koji silazi s neba kako bi dosegao našu stvarnost, susreo nas i živio pored nas mnoge životne teškoće.

6. Draga braćo svećenici! U otajstvu križa rođeno je i naše svećeništvo. Biti svećenik danas znači u prvom redu prihvati logiku križa, ne život egoizma, nego život darivanja i odgovornoštiti u poslanju, život umiranja sebi, da bismo mi i drugi mogli živjeti.

Biti svećenik danas znači moliti se Gospodinu da od naroda udalji suvremene "zmiye" svih oblika i svih načina ugriza.

Biti svećenik danas znači ljubiti Krista u njegovu otajstvenu tijelu, Crkvi. U Crkvi blista sjaj svetosti tolikih njezinih sinova i kćeri. Bilo ih je u prošlosti, ima ih i danas. I mi smo pozvani uvrstiti se u taj zbor. Danas su to ljudi koji ojačani Kristovim Duhom daju svjedočanstvo evanđelja i naviještaju ga, slave euharistiju i sakramente i žive vjeru, koja je u ljubavi djelotvorna (Gal 5,6).

A što ako se i nama danas dogodi ugriz "zmeje"? Nažalost, i u Crkvi ima grješnika, postoji krivnja i pronevjera službe i poslanja.

I tu činjenicu ne želimo umanjivati, prikrivati ili gurati pod tepih. Mora se doći do istine i prevladati to stanje, bez prepuštanja iluziji da se krivnja i neuspjeh nikada i nigdje neće dogoditi. Unatoč svemu, svijest o svetosti mora ostati prisutna uvijek i svugdje!

Svećenik je danas pozvan ukazivati ljudima današnjega vremena da svoju pozornost moraju usmjeriti prema Isusu Kristu. On je središte Crkve i on je onaj, koji nas je pozvao.

Naše razmišljanje, rad i molitva uvijek moraju početi od Isusa Krista i biti usmjereni prema njemu. Postoje i među nama oni koji se danas bave svakom glasinom, pozitivnom ili negativnom, svakim mišljenjem, razgovara se sa svim i svakim. Nažalost, imamo mnogo heroja govora, a premalo spremnih na požrtvovno i konkretno djelovanje. Svako veliko "DA" zahtijeva mnogo malih "NE". Usredotočenost na Isusa Krista, živoga Gospodina i njegovo evanđelje prvo je i osnovno što se traži od onoga tko jest i od onoga tko želi biti i postati svećenik.

Gospodine Isuse, sa svoga križa gledaš nas i ljubiš. Neka tvoja ljubav siđe na našu žednu i suhu zemlju, na one osjećaje u nama koji kao da nas odvajaju od Tebe. Neka naše oči uvijek susretu tvoje i nikada se ne okreću od Tebe. Neka naše srce uvijek bude spremno ići za Tobom na Tvoju riječ.

Marijo, Majko Crkve i sveti Josipe, budite nam zagovornici i pomoćnici na našem putu, do konačnog susreta u "obećanoj zemlji", u vječnosti. Amen.

ZAVRŠETAK GODINE BOŽJE RIJEČI NA SPOMENDAN SV. JERONIMA, 30. RUJNA 2021.

Na završetku Godine Božje Riječi, proglašene na području Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, na spomandan sv. Jeronima 30. rujna 2021. misu u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru predvodio je mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski Petar Palić.

Biskupova homilija

Draga braćo i sestre!

1. Pod gesmom "S Riječju Božjom kroz život", na blagdan sv. Jeronima prošle godine otvorena je Godina Božje Riječi na području Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine.

Ovim euharistijskim slavlјem danas, na liturgijski spomandan sv. Jeronima, zaključit ćemo Godinu Božje Riječi, koja je proglašena u povodu 1600. obljetnice smrti crkvenoga naučitelja sv. Jeronima, prevoditelja i tumača Svetoga Pisma.

Iz ove Godine Božje riječi želimo izaći jači i spremniji živjeti plodove Božje Riječi.

2. Biblija je Božja riječ u ljudskoj riječi. Tekst koji smo upravo čuli iz poslanice Timoteju je klas-

ičan biblijski odlomak za nauk o nadahnuću Svetoga pisma. Duh Božji je nadahnjivao osobe koje su pisale ono što je sadržano u Svetom Pismu. Ljudi su napisali različite biblijske spise i koristili su svoje riječi. Sjetili su se onoga što su doživjeli ili čuli. Mnogi dijelovi Biblije su prvo ispričani usmeno, prenijeli su ih ljudi. Rijetki su bili izravni sudionici događaja i bilježili što je Izrael iskusio ili što je Isus učinio. Ipak, Pavao kaže: "Sve Pismo je bogoduho". "Theopneustos" je grčka riječ koju Pavao koristi. Svaki redak, čitavo Sveti pismo je "Bogom nadahnuto".

Razmislimo što se događa dok govorimo? Bilo da predajemo studentima, razgovaramo sa

supružnikom ili riječima discipliniramo svoju djecu, naše su riječi "udahnute", odnosno "izdahnute". Jer kad govorimo, naš dah izljeva govor. Izdišemo svoje riječi i one su odraz našeg unutarnjeg ja. To je ono što Pavao ovdje misli pod nadahnućem Svetog pisma. On kaže da je Bog "udahnuo sebe" u Svetu pismo. Ako Biblija nije nadahnuta od Boga, onda u njoj nema ničeg posebnog. Mogli bismo reći da je to pomoćna literatura, mogli bismo reći da je to pomno napisana knjiga povijesti, poezije i pripovijesti.

3. Pavao je dao odgovor Timoteju. "Sve Pismo... korisno je za poučavanje, uvjeravanje, popravljanje, odgajanje u pravednosti, da čovjek bude vrstan, za svako djelo podoban." (2 Tim 3,17) Biblija želi nešto učiniti s onim koji je čita.

Kao što je Biblija nadahnuta Bogom, Bog želi da mi budemo nadahnuti ljudi. Bog želi da budemo oni, u kojima djeluje Duh Sveti, koji Božju Riječ ne uzimaju polovično ili djelomično, nego dopuštaju da ih ona mijenja.

Božja Riječ nas želi vježbati. Želi izoštiti naša osjetila. Želi nas osposobiti da prepoznamo što je ispravno i da tako djelujemo!

Sveto pismo je korisno za poučavanje. Upućuje nas o tome kako živjeti kao Božji narod.

Sveto pismo je korisno za uvjeravanje. U zrcalu Božje Riječi prepoznajemo vlastite pogreške i nepravde, ali i put koji nas vodi natrag Gospodinu.

Sveto pismo je korisno za popravljanje. Vraća nas na pravi put, kad naš kršćanski život svjedočenja nije onakav kakav bi trebao biti.

Sveto pismo nas oblikuje kako bismo i mi mogli oblikovati druge u Njemu. Ako hranimo svoju dušu snagom Pisma koja mijenja život, tada smo potpuno osposobljeni ostvariti bilo koje poslanje koje nam naš Gospodin povjerava.

Toliko kršćana, nažalost, ima anemičnu vjeru jer su duhovno pothranjeni. Ne poznajemo Boga Biblije, jer ne čitamo Njegovu Riječ koja nam je dana.

Stoga je potrebno čitati Bibliju i razmatrati je kao Božji govor nama danas. Potrebno je dopustiti Božjoj Riječi da prodre u naše živote, kako bismo mi sami postali živo Sveti Pismo, koje će drugi čitati.

4. Apostol Pavao zna da nije dovoljno reći: Vjerujem Bibliji! Ako vjerujemo Bibliji, onda moramo vjerovati Isusu Kristu, jer cijela Biblija vodi prema punini Objave, Isusu iz Nazareta, utjelovljenoj Riječi Božjoj.

Bog nas poziva sebi po svojoj riječi i želi nas odmoriti, usrećiti, učvrstiti i osnažiti. I on nas želi odgojiti za pravi život, život koji odgovara Bogu, koji se stavlja Bogu na raspolaganje. Život u kojem ljudi vide "čijega smo Duha djeca". Život prema novoj Isusovoj zapovijedi, prema zapovijedi ljubavi. Ako to sve tražimo u Bibliji, naći ćemo. Zato što ju je Bog nadahnuo. Ta moć leži u njoj.

5. S čime bismo onda trebali započeti na završetku ove Godine Božje Riječi?

Citajmo Bibliju i razmišljajmo o pročitanom. Razmišljamo o tome što Božja Riječ koju smo pročitali znači za nas i razmišljamo kako je provesti u djelu. Meditacija uključuje dopuštanje Svetom pismu da diktira naš misaoni život, da mu dopustimo da dodiruje naše srce i prožima naš život.

Molimo sa Svetim Pismom. Mnogi ljudi ne shvaćaju prednosti ovoga niti vide da je to čak potrebno, ali molitva sa Svetim Pismom nam pomaže uskladiti naše molitve s Božjom voljom. Božja volja otkrivena je u Bibliji, pa ako se želimo moliti u skladu s Božjom voljom, ne bi li imalo smisla moliti sa Svetim pismom? Ponekad se molimo za pogrešne stvari, ali ako želimo moliti za ispravne stvari, moramo se moliti sa Svetim pismom. Kad svaki dan čitamo svoju Bibliju, dopustimo da nas ono što čitamo potakne na molitvu.

Molimo zagovor sv. Jeronima, velikog ljubitelja Riječi Božje, da nas zagovara u našem životnom nastojanju i rastu u ljubavi prema Božjoj Riječi i životu po Božjoj Riječi. Amen.

SV. STJEPAN, ZAŠTITNIK HVARSKE BISKUPIJE (2. listopada 2021.)

Na svetkovinu sv. Stjepana I., pape i mučenika, zaštitnika Hvarske biskupije, u subotu 2. listopada 2021., središnje euharistijsko slavlje predvodio je mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić čiju homiliju prenosimo u cijelosti.

Dragi biskupe domaćine Ranko,
Braćo u biskupskoj službi,

Draga braćo svećenici i redovnici,
Braćo i sestre!

1. S osjećajima radosti i u zajedništvu vjere slavim danas skupa sa svima vama svetkovinu sv. Stjepana I., pape i mučenika, zaštitnika Hvarske biskupije i grada Hvara. Iako trenutno s drugim crkvenim poslanjem i na drugom mjestu, hvarska katedrala i Hvarska biskupija imaju posebno mjesto u mome pastirskom poslanju, jer sam upravo na ovo mjestu uvršten u zbor apostolskih nasljednika i primio pastirsku službu za ovu biskupiju.

Danas ovdje svi zajedno iskrenom vjerom i pobožnošću častimo sv. Stjepana. Želimo moliti snagu onoga istoga Isusova Duha, da i mi u današnjem svijetu budemo neustrašivi svjedoci za Isusa Krista i njegovo Evanelje. To će biti put naše vlastite svetosti.

2. Za sv. Stjepana nam povjesni podaci kažu da je bio biskup Rima, odnosno Papa od 254. pa sve do svoje smrti 2. kolovoza 257. godine. Njegova služba rimskog biskupa događa se između progona kršćana rimskega careva Decija i Valerijana. Iako se to razdoblje Crkve smatra relativno mirnodopskim vremenom, čini se da će, barem prema nekim izvorima, papa Stjepan podnijeti mučeništvo na početku Valerijanova progona kršćana. Naime, u djelu "Legenda aurea" nalazimo podatak da je papa Stjepan uhićen i doveden u hram boga Marsa kako bi žrtvovao Bogu. Nakon bijega u Kalistove katakombe, carevi vojnici su ga pronašli i odrubili mu glavu za oltarom dok je slavio misu.

3. Zašto iz godine u godinu slavimo svetkovinu sv. Stjepana? Zašto se kao kršćani uopće spominjemo mučenika i njihove nasilne smrti? Ako je naš Bog Bog života, kako to da mi kršćani veličamo smrt? Barem mi znamo odgovor. Slavimo ljude, različite životne dobi i poziva, koji su čvrsto stajali u svojoj vjeri i bili spremni umrijeti za Krista. Riječ mučenik dolazi iz grčkog jezika i znači svjedok. I doista. I sveti Stjepan i svih onih oko 309 milijuna danas proganjениh kršćana u 50 zemalja svijeta, pokazuju se kao istinski svjedoci Isusa Krista koji je dao svoj život za nas.

Dok danas Bogu zahvaljujemo na daru sv. Stjepana pape i svih drugih svetih svjedoka i junaka naše vjere, molimo za njihovu pomoć i zaštitu. Istodobno, ne možemo a ne prisjetiti se Isusovih riječi: "Bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji i sve do kraja zemlje" (Dj 1,8). U ovim riječima ne prepoznajemo samo zadaću i poslanje prvih učenika, nego su one upućene sva-

kome od nas. Svjedočiti Krista poslanje je Crkve, zadaća i djelo svih kršćana. Odатle i pitanje za naš vlastiti ispit savjesti: "Jesam li ja pravi svjedok Isusa Krista?"

4. Budimo danas iskreni pred Bogom gledajući sv. Stjepana i druge mučenike. Možda na prsim nosimo križ ili krunicu. Smatramo to jasnim znakom i svjedočanstvom da smo kršćani, katoliči. No, koja je zapravo poruka i svjedočanstvo koje naš način života daje onima oko nas, u našim obiteljima, na našim radnim mjestima, školama, uredima, društvenoj zajednici, sve do Sabora? Naš život govori glasnije od vjerskih predmeta koje nosimo. Bojim se da ponekad mnogi od nas izabiru biti "nijemim svjedocima".

Susrećemo se s korupcijom, nepoštenjem, nemoralom, nasiljem, nepravdom, diskriminacijom, zlouporabom moći, gaženjem prava siromašnih i marginaliziranih članova našeg društva, ali čini se da je najbolje što možemo učiniti šutjeti. Kao da se ništa nije dogodilo, kao da to nismo vidjeli ili kao da nas se to ne tiče. To nas se ne tiče, barem dokle god to ne utječe na nas osobno. Ponekad se, nažalost, čak i pridružimo, slijedeći trend, radimo ono što svi drugi rade i postajemo sudionici u zlu koje se čini.

Razlozi za ovaj izbor šutnje su mnogi i, opet, poznati su nam svima. Oni idu od straha da postanemo nepopularni, da naiđemo na nepovoljne reakcije, da budemo označeni kao oni koji odbijaju ono što je općeprihvaćeno, do želje da ne izgubimo laku zaradu, trenutni užitak ili materijalne, društvene i političke prednosti koje iz toga mogu proizaći. Drugim riječima, nismo spremni platiti cijenu svjedočenja za ono što je ispravno i dobro, cijenu odricanja i odbacivanja zla. To je jedan od razloga zašto smo danas ovdje okupljeni. Želimo moliti sv. Stjepana da nam izmoli dar svoje hrabrosti, ustrajnosti i vjere, kako bismo danas bili pravi Kristovi svjedoci.

5. Čini se da je nama kršćanima današnjice potrebna snaga i jasnoća braće Makabejaca u našem svjedočenju za opredijeljenost za Boga i njegove zapovijedi (2 Mak 7,1-2.9-14). Nama, današnjim kršćanima, potrebna je hrabrost srca, da drugima, "blago i s poštovanjem, dobre savjesti" (1 Pt 3,16) možemo dati obrazloženje vlastitoga opredijeljenja koje nosimo u sebi. Nisu nam danas potrebni glasni heroji riječi po društvenim mrežama. Danas su nam potrebni oni koji razumiju da je uspješnije trpjeli čineći dobro, nego čineći zlo. Logika Božje Riječi i Isusova života koja vodi do proslave jest ja-

nje koje vode na klanje, a ono ni ne otvara svojih usta. Zar takvi nisu bili mučenici?

Gledajući sv. Stjepana danas crpimo inspiraciju, hrabrost, obnovljenu vjeru i predanost za sutra, za svaki dan i korak na putu koji će nas na kraju odvesti do našeg pravog i trajnog doma, gdje nas čeka sv. Stjepan i drugi mučenici.

6. U evanđeoskom odlomku iz Matejeva evanđelja (Mt 10,28-33) čuli smo da nas Isus poziva da se ne bojimo, čak i pred najgorim vrstama progona. Ne trebamo se bojati jer svjetlo pobjeđuje mrak. Ne trebamo se bojati jer život pobjeđuje smrt. I ne trebamo se bojati jer ljubav pobjeđuje sve. Sve što se događa u ovom životu je privremeno. Svaka poteškoća, svaka kušnja, svaki progon, čak i ako traje cijeli život, samo su privremeni. Ovaj život nije sve što postoji i jedino što imamo. Vječnost čeka svakoga.

Naš Bog, uči nas Isus, djeluje drugačije nego što mi očekujemo, osobito kad se radi o smrti, patnji, nasilju, bolesti. Svijet, sa svime što je nje-

govo, ide svojim putem. Moramo se pomiriti sa slabim i nemoćnim Bogom kad je u pitanju svijet i ovosvjetsko. Jednostavno zato što je Bog ljubav i svemoćan je samo u ljubavi. A ljubav nikada ne zauzima čovjekovo mjesto, ne nadjačava ga. Ljubav ne štiti od zla, ali je u tom zlu na strani voljenoga. Bog nas ne spašava od patnje, nego u patnji; ne skida nas s križa, već ide s nama kako bi bio uz nas. Naš Bog je Bog s nama.

Sve se događa, sve se odvija u svijetu prema scenariju koji se ne može razumjeti i izmijeniti, ali isto tako znamo da na kraju 'ništa neće biti izgubljeno', sve će se obnoviti, jer je sve u Njegovim rukama.

7. Molimo danas zagovor sv. Stjepana, sv. Prošpera i svih svetih mučenika da nas zagovara i izmole nam snagu svjedočenja za Isusa Krista.

Euharistija koju slavimo neka nam bude izvorom snage i utjehe na našem životnom putu, dok svi konačno jednom ne prislijemo u zajedništvo radosti našega Oca na nebesima. Amen.

POČETAK NOVE AKADEMSKE GODINE NA TEOLOŠKO-KATEHETSkom INSTITUTU U MOSTARU

Teološko-katehetski institut u Mostaru je u ponедjeljak, 4. listopada 2021. počeo s novom akademskom godinom 2021./2022. U povodu prvoga akademskog dana u novoj akademskoj godini predstojnik dr. don Marko Šutalo pozvao je moderatora TKIM-a mostarsko-duvanjskog biskupa Petra Palića. Na otvorenju nove akademske godine, svečanosti su nazočili svi studenti preddiplomskog i diplomskog studija. Susret je počeo zajedničkom molitvom, a nakon molitve i pozdrava predstojnika, mons. Palić je pozdravio

sve studente TKIM-a te im zaželio Božji blagoslov u radu i studiju istaknuvši, osim intelektualnog rasta i razvoja, važnost duhovnog rasta te potaknuo studente da iskoriste vrijeme studija na ovoj ustanovi kako bi jednog dana mogli biti odgovorni vjeroučitelji i evangelizatori.

Predstojnik Šutalo iznio je potom sve važne obavijesti o predavanjima i tijeku rada u novoj akademskoj godini zaželjevši svima blagoslovljenu novu akademsku godinu, objavljeno je na mrežnoj stranici Teološko-katehetskog instituta u Mostaru.

PROSLAVA DESETE OBLJETNICE ŽUPE SV. TOME APOSTOLA U MOSTARU

Župa svetoga Tome Apostola u Mostaru, jedina u Bosni i Hercegovini posvećena ovome apostolu, proslavila je u četvrtak 7. listopada 2021. spomendan Kraljice sv. Krunice i desetu obljetnicu postojanja svečanom misom koju je pred-

vodio mostarsko-duvanjski biskup mons. Petar Palić.

Župnik don Krešo Puljić u uvodnom pozdravu izrekao je dobrodošlicu biskupu Paliću, svećenicima i vjernicima. Na počeku mise mons. Palić

rekao je da on kao biskup mora naći vremena za svoje vjernike, dodavši: "Vi ste još uvijek župna zajednica koja raste, ne samo brojčano, i ne samo po ovoj crkvi koja raste kao zgrada, nego raste te kao živa zajednica. I svaki biskupov dolazak u vjerničku zajednicu jest ohrabrenje da nastavite tim putem, putem rasta. Rasta u vjeri, rasta u ljubavi prema Bogu i prema Crkvi i rasta u ljubavi jednih prema drugima. Danas slavimo blagdan Blažene Djevice Marije od Krunice, Kraljicu Krunice. Želimo moliti njezin zagovor za ovu župnu zajednicu, želimo moliti njezin zagovor da poput nje budemo pozorni na Božju riječ, da poput nje izgradujemo sebe, ali i pomažemo drugima u rastu u vjeri i spoznaji Isusa Krista".

U koncelebraciji s biskupom i župnikom bili su don Ivan Turudić, župnik Župe sv. Ivana apostola i evanđelista, don Tomislav Ljuban, župnik Župe sv. Mateja, don Mile Miljko, don Mihovil Zrno, don Tomislav Rajić, kapelan župe Presvetoga Trojstva Blagaj-Buna i don Ante Jukić, biskupov tajnik. Duhovni pomoćnik ove župe don Vinko Puljić animirao je VIS Sion tijekom mise.

Biskup Palić u homiliji je potaknuo vjernike na zajedništvo u molitvi, u župi, u Crkvi. "Jedan od važnih elemenata za život i rast župne zajednice jest Božja Riječ. Ona nas okuplja, ona nas izgrađuje, ona nam je putokaz kroz život. (...) Za župnu zajednicu važno je zajedništvo u molitvi, kao i sklad i sloga. Po tome svjedočimo da pripadamo jednoj, katoličkoj Crkvi, koja počiva na temelju apostola, a zaglavni je kamen Isus Krist", poručio je vjernicima biskup Palić. Na kraju misnoga slavlja župnik don Krešo zahvalio je svima koji su bili dio ove proslave kao i svima onima koji su utkali sebe, svoj rad, trud i molitvu u deset godina postojanja ove župe. Župljani su se za jubilejsko slavlje pripremali trodnevnicom koju je predvodio don Vinko Puljić.

Homilija biskupa Petra Palića

Braćo svećenici,
draga braćo i sestre!

1. Na današnji dan, 7. listopada 2011., na blagdan Blažene Djevice Marije od Krunice, mostarsko-duvanjski biskup u miru Ratko Perić osnovao je župu sv. Tome, apostola ovdje u Mostaru. Od tada se ova župna zajednica okuplja, moli, slavi sakramente, svjedoči ljubav prema Bogu i bližnjemu.

Iako kao strukturirana župna zajednica nemate baš puno godina, ipak svjedočite i živite bogat-

stvo života i inicijativa. Započeli ste i dobro napredujete s gradnjom materijalne crkve, zgrade u kojoj ćete se okupljati, ali bilo bi veoma opasno ne raditi na izgradnji žive Crkve, zajednice vjernika i otajstvenog Tijela Kristova. U tome može pomoći svakako i slavlje jubileja. Međutim, trebamo znati da slaviti jubilej ne znači toliko priređivati velike događaje i manifestacije, koliko god i one bile povezane s proslavom jubileja. Nadahnjujući se mislima sv. Ivana Pavla II., slaviti jubilej znači prije svega obratiti se.

Zato danas ovom euharistijom Bogu želimo zahvaliti za sve župljane ove župe koji su na bilo koji način pomogli u izgradnji ove župne zajednice, ali molimo i za nas same da uvijek rastemo u svojoj iskrenoj pripadnosti i ljubavi prema Bogu i Crkvi.

2. Jedan od važnih elemenata za život i rast župne zajednice jest Božja Riječ. Ona nas okuplja, ona nas izgrađuje, ona nam je putokaz kroz život. U čitanju iz Djela apostolskih susrećemo važne naznake i pokazatelje za život jedne župne zajednice. Okupljanje apostola oko Marije nakon Isusova uzašašća bilo je zapravo prvo molitveno okupljanje Crkve.

Apostoli su vjerojatno zbog Isusova uzašašća imali pomiješane osjećaje. Nekima je možda bilo slomljeno srce Učiteljevim odlaskom, dok su drugi čuli što su Gospodin i anđeli rekli i bili oduševljeni razmišljajući o tome što slijedi. U oba slučaja apostoli su se vratili u Jeruzalem s brda zvanog Maslinsko, i nakon što su ušli u grad, posli su u gornju sobu. Ubrzo nakon toga započeo je molitveni sastanak.

Vrlo važan aspekt molitvenog okupljanja u župnoj zajednici, bilo oko euharistijskoga slavlja, bilo za druge pobožnosti i molitve mora najprije biti udaljavanje i od radosti i tuge našega svakodnevnog života. Gospodin govori o molitvi u sobi, u tajnosti, jer Otac koji vidi u tajnosti uzvraća nagradom (Mt 6,6). Naravno da netko može postaviti pitanje što je onda s našim zajedničkim molitvama u obitelji ili u crkvi?

Svako mjesto može biti "svetište" - sveto mjesto, mjesto susreta s Gospodinom. Istina je da Gospodina možemo susresti u vlastitom srcu. Međutim, ono što je važno jest priprema našeg srca na molitvu, na odvajanje i udaljavanje od svega onoga što nas sputava da budemo bliži Gospodinu i da se usredotočimo na njega. Zato svoja zajednička euharistijska slavlja ne bismo smjeli slaviti samo iz običaja ili, ne daj Bože, reda radi, jer treba "platiti" Misu za pokojne. Plemenito je i sveto djelo molitva za pokojnike, ali što je s nama

živima? Jesmo li iz dana u dan bolji ili gori? Naša euharistija mora biti naš susret sa živim uskrslim Kristom, koji nas okuplja, hrani i koji nas šalje da svjedočimo za Njega. Svako drugo razumijevanje naših euharistijskih okupljanja nema smisla.

3. Čuli smo imena učenika, koji su bili okupljeni na molitvu. Ista su to imena učenika ili apostola koje je Isus pozvao i na njima utemeljio Crkvu. Uz apostole tu su i neke žene, zatim Marija, Isusova majka i Isusova braća.

Kada crkveni dokumenti govore o otajstvu Crkve, onda govore o njegovom najdubljem značenju. Crkva je jedna. To njezino jedinstvo jest i zajedništvo. Jedinstvo ne isključuje raznolikost, nego je pretpostavlja kao njezinu nutarnju dimenziju. Jedinstvo Crkve postiže se svakodnevno u zajedništvu biskupa s Papom, u zajedništvu svećenika i vjernika s biskupom, u okupljanju mnogih mjesnih crkava u jednu i sveopću Kristovu Crkvu. Ove su riječi zapravo srce promišljanja crkvenih dokumenata o crkvenosti i nutarnjoj stvarnosti crkvenoga života. Tako je i sa župnom zajednicom. Župa je "poput jedne stanice" biskupije, a vjernici su pozvani njegovati osjećaj za biskupiju i biti uvijek spremni da na poziv svojega pastira posvete svoje snage biskupijskim inicijativama, kako nas uče crkveni dokumenti (usp. AA 10).

4. "Svi oni bijahu jednodušno postojani u molitvi" (Dj 1,14). Tako nam Djela apostolska opisuju prvo molitveno okupljanje Crkve. Međutim, to zajedništvo mora biti obilježeno jednodušnošću i postojanošću. Ovaj pojam jednodušno znači zapravo složno, usklađeno. Što bi to značilo jednodušna molitva? Prva i očita misao bi morala biti da su se vjerojatno molili za iste stvari. Međutim, da bi svi oni bili u takvu skladu i složni, morali su se složiti i u nekim drugim stvarima. Ponajprije, morali su biti složni i u skladu s Kri-

stom i njegovim naukom. Svi oni u gornjoj sobi morali su se složiti oko Gospodina Isusa. Morali su ostaviti ono što su nekad mislili da znaju o Njemu. Morali su se složiti da je On doista Krist, Mesija. Morali su se složiti da je On ispunjenje mnogih starozavjetnih proročanstava. I morali su se složiti da će ispuniti još mnoga proročanstva. Također su se morali složiti oko svega čemu ih je poučavao. I morali su se složiti oko uskrsnuća i uzašašća i Njegovog ponovnog dolaska u slavi. Drugim riječima, njihova je vjera morala hoditi u skladu s njihovim umom.

I za župnu zajednicu važno je zajedništvo u molitvi, kao i sklad i sloga. Po tome svjedočimo da pripadamo jednoj, katoličkoj Crkvi, koja počiva na temelju apostola, a zaglavni je kamen Isus Krist.

5. Današnji nam dan osnutka ove župe na poseban način pred oči stavlja Blaženu Djevcu Mariju, oko koje su bili okupljeni apostoli. Zovemo ju u litanijama i Kraljica sv. Krunice, a taj blagdan danas slavimo. Krunica, ružarij je divna i moćna molitva. Svet Ivan Pavao II. je u svom apostolskom pismu "Krunica Blažene Djevice Marije" između ostalog rekao da je Crkva uvijek prepoznavala posebnu djelotvornost u ovoj molitvi, povjeravajući njezinom zajedničkom recitiranju, zajedničkoj ustrajnom načinu moljenja, najteže trenutke (KBDM, 39). Molimo i mi danas Blaženu Djevcu Mariju za ovu župnu zajednicu, da nam ona pomogne da se, zagledani u njezin primjer otvorenosti Božjem naumu spasenja, svi mi prisnije privinemo uz Isusa Krista i prihvativimo njegovu ruku spaša.

Neka nam ova Euharistija koju slavimo, ova gozba na kojoj nam se sam Isus Krist daje za hranu, bude izvorom snage za naše svjedočenje u svijetu u kojem živimo. Amen.

ĐAKONSKO REĐENJE U MOSTARSKOJ KATEDRALI I OTVARANJE SINODALNOGA HODA

Po posvetnoj molitvi i polaganjem ruku mostarsko-duvanjskoga biskupa i trebinjsko-mrkanskoga upravitelja mons. Petra Palića, tijekom svečanoga misnog slavlja u mostarskoj katedrali 30. listopada 2021. sveti red đakonata primila su petorica kandidata.

Biskup Petar za đakone je zaredio don Nikšu Pavlovića za Trebinjsko-mrkansku biskupiju te

kandidate Hercegovačke franjevačke provincije: fra Franju Ćorića, fra Ivana Hrkaća, fra Franju Markića i fra Ivana Sliškovića.

Na početku je pozdravio okupljene vjernike, kandidate i njihovu rodbinu, suslavitelje: provincijala Hercegovačke franjevačke provincije fra Miljenka Šteku, generalnoga vikara hercegovačkih biskupija don Nikolu Menala, osta-

le svećenike i redovnike, bogoslove i redovnice. Nakon što su kandidati predstavljeni za red đakonata, biskup je uputio svoju homiliju. "Veliko se otajstvo događa danas pred našim očima. Kao što je u svoje vrijeme prorok Izaija doživio nešto veoma neobično i nesvakidašnje te bio svjedokom veličanstvene Božje objave, tako smo i mi danas svjedoci Božjega djela koje se na sakramentalni način događa ovdje i sada (...) Pred nama stoje petorica mladića, koji se ni u čemu ne razliku od svojih vršnjaka. A ipak, u svome su životu i srcu osjetili nešto neobično i uzvišeno poput proroka Izajije. Čuli su Gospodina koji ih zove, ali su bili svjesni i svoje nedostojnosti", posvijestio je mons. Palić.

Obraćajući se ređenicima na kraju propovijedi je poručio: "Dragi kandidati, istina je, ostavili ste mnogo, mnogo čete i primiti. Ali, ako sve ostavite, primiti čete nasljedstvo koje će zasjeniti najsvijetlijie blago ove zemlje. Kada se odričemo nečega za Isusa, Isus nam vraća nešto što je bolje od onoga što smo žrtvovali. Napustili smo svoju kuću. Bog nam daje svoju Crkvu. Ostavili smo braću i sestre i majku. Bog nas daje jedne drugima, braću i sestre i majke u Kristu. Napustili smo svoju zemlju, posjede gdje nam je bilo ugodno. Bog osigurava sve što nam je potrebno gdje god idemo. Što je rekao apostolu Pavlu kad se suočio s progonom? 'Ne boj se... jer mnogo je naroda mojega u ovom gradu' (Dj 18,9-10). U Kristu ništa ne gubimo, čak i ako nam stvari oduzmu progonom", poručio je biskup Petar.

Kandidati su potom izrazili spremnost prihvatići posvećeno beženstvo, obdržavati bogoslužje časova te poštovanje i poslušnost dijecezanskom biskupu i zakonitom redovničkom poglavaru. Biskup je polaganjem ruku i posvetnom molitvom kandidatima podijelio sakrament svetoga reda đakonata. Potom su novozaređeni đakoni, uz pomoć svojih župnika, obukli liturgijsku odjeću i na kraju obreda primili evangelistar iz biskupovih ruku te s njim izmijenili cjelov mira, a zatim stupili služenju kod oltara.

Na kraju euharistijskoga slavlja biskup Petar otvorio je sinodalni proces.

"Draga braćo i sestre! Papa Franjo je 10. listopada ove godine svečano otvorio Sinodalni hod za cijelu Crkvu. I mi se odazivamo pozivu pape Franje i danas otvaramo sinodalni hod u našim partikularnim Crkvama Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj, u nadi da će nam pomoći otkriti važnost zajedništva i važnost sudjelova-

nja u poslanju koje svatko od nas ima u Crkvi. Na otvaranju novog procesa, Papa je rekao da kršćanska zajednica mora odražavati 'Božji stil, koji putuje stazama povijesti i sudjeluje u životu čovječanstva.' Nakon desetljeća kontinuiranih financijskih i seksualnih skandala koji muče Crkvu, papa Franjo želi da sinodalni proces, proces Crkve koja sluša, potakne potpunije sudjelovanje svih njezinih članova i pomogne u čišćenju njezine zlouporabe moći. Unatoč vertikalnoj, hijerarhijskoj strukturi Crkve, Papa inzistira da Sinoda 'sluša pitanja, brige i nade svake Crkve, naroda i nacije'. Ovo je 'vrijeme da druge gledamo u oči i slušamo što imaju za reći, da izgradimo odnos, da budemo osjetljivi na pitanja svoje braće i sestara', kaže Papa. 'Trebamo se čuvati da ne postanemo 'muzejska Crkva', lijepa, ali nijema, s mnogo prošlosti i malo budućnosti', upozorava nas Papa.

Draga braćo i sestre, dragi novozaređeni đakoni, od svih nas se danas i sutra očekuje da damo novo lice Crkvi. Da njezino lice bude lice majke koja je ponizna, koja sluša druge, koja se ne gubi i ne suobličuje ovome svijetu, nego koja ovim svijetom pronosi poruku Isusove Radosne vijesti spasenja.

Neka nam u tom nastojanju pomogne Duh Sveti, životvorna snaga Crkve koga molimo", naglasio je biskup Petar.

Dodajmo kako je skladnim pjevanjem misno slavlje animirao Katedralni zbor Marija, pod vodstvom mo don Dragana Filipovića i uz orguljašku pratnju s. Matee Krešić.

Homilija biskupa Palića

Dragi kandidati za primanje svetoga Reda đakonata: Nikša, Franjo, Ivane, Franjo i Ivane! Mnogopoštovani oče Provincijale i generalni vikaru naših biskupija don Nikola, draga braćo svećenici i redovnici, bogoslovi, sestre redovnice, drage obitelji naših ređenika, draga braćo i sestre!

1. Veliko se otajstvo događa danas pred našim očima. Kao što je u svoje vrijeme prorok Izaija doživio nešto veoma neobično i nesvakidašnje te bio svjedokom veličanstvene Božje objave, tako smo i mi danas svjedoci Božjega djela koje se na sakramentalni način događa ovdje i sada. Čuli smo u Božjoj riječi Izajin susret s Gospodinom i Božjim svijetom. Izaija vidi Boga koji sjedi na prijestolju na nebu, okružen moćnim krilatim bićima, serafima, koji slave Gospodina: "Svet, svet, svet je Jahve nad vojskama, puna je sva zemlja veličanstva njegova!" Dim i hvale

nebeskih sila dodatno ispunjavaju hram. Izajia se osjeća nedostojnim. Suočen je s vlastitom nečistoćom, svojim grijesima, osjeća da ne može stati u prisutnosti svetoga Boga. Jedan od sera mu žeravom sa žrtvenika čisti usne i život. Od tog trenutka Izaijin pogled nije više usmijeren na njega samoga, ne mora brinuti o svojoj krivnji, nego odjednom postaje slobodan gledati Boga.

2. Pred nama stoje petorica mladića, koji se ni u čemu ne razliku od svojih vršnjaka. A ipak, u svome su životu i srcu osjetili nešto neobično i uzvišeno poput proroka Izajije. Čuli su Gospodina koji ih zove, ali su bili svjesni i svoje nedostojnosti. Odazvali su se, a Gospodin ih je iz dana u dan, iz godine u godinu pripremao da ga naviještaju i drugima svjedoče za Njega. Bog nije to učinio silom. Stao je na vrata njihova srca i kucao i na taj način pokazao da Bog doista ima veliku čežnju i potrebu za ljudima na ovome svijetu. Stoga i pitanje: "Koga da pošaljem? I tko će nam poći?" Koga da Bog pošalje i tko je spreman poći današnjem svijetu i čovjeku ukazivati na vrijednote ljubavi, žrtve, praštanja, poštenja, dobrote, milosrđa, odricanja? Ovi će mladići danas, kad budu čuli svoja imena, reći: "Evo me, mene pošalji!" Odabравši njih, a i sve nas, i odabirući kroz povijest mnoge muškarce i žene, koje poziva na radikalno naslijedovanje i življenje Evandželja, Bog pokazuje da mu nisu potrebni superheroji, niti kopije drugih i onoga što mi sami nismo. Pred Bogom ne moram biti drugaćija osoba, nego ono što jesam. Bog od nas traži jedino da postanemo slobodni za Njega i Njegovo poslanje.

3. Dragi kandidati za primanje svetoga Reda đakonata! Služba đakonata nije puka prijelazna služba na vašem putu do svećeništva. Svi službenici Crkve zadržavaju svoju đakonsku službu dok služe Božjemu narodu, hrabreći ga da i on sâm ispuni svoju krsnu ulogu kao svećenički narod. Vi ćete polaganjem biskupovih ruku, kako nam je od apostola predano, po molitvi Crkve i snagom i darom Duha Svetoga biti posvećeni i ovlašteni pomagati biskupu i svećenicima u službi riječi, službi oltara i službi ljubavi. Kao poslužitelji oltara naviještat ćete Evandželje, pripremati žrtvu i vjernicima dijeliti Gospodinovo tijelo i krv.

4. Jedan od načina i očitih znakova kojim ćete drugima pružati svjedočanstvo jest vaše pravo na intimnost, na brak i na očinstvo, a koje ćete vi dati kao dar. Obećanje života u beženstvu, obećanje celibata izraz je vašeg sebedarja, koje dajete Bogu i svome narodu.

Drugi znak je obećanje poslušnosti koje dajete biskupu, koji je u ime Crkve prima. Riječ poslušnost, na latinskom *oboedientia*, dolazi od riječi "ob-audire", što bi u prijevodu značilo slušati velikom pozornošću. U svijetu zbunjenih i zbunjujućih poruka, u životu satkanom od osjećaja i emocija, ponekad je teško čuti autentičnu Božju riječ koju nam govori i poziva nas da odgovorimo. Poslušnost se rađa iz slobode koja dolazi iz svesrdne vjere i povjerenja, a izraz je kreposti nade da se Božji plan ostvaruje kroz Njegovu Crkvu.

5. To je sigurno i smisao postavljenih pitanja kandidatima na svakom đakonskom ređenju: "Hoćete li u čistoj savjeti čuvati otajstvo vjere? Hoćete li čuvati i razvijati duh molitve? Hoćete li uskladiti svoj život u skladu s Kristovim primjerom." - "Hoću. Hoću, s Božjom pomoću". I onda kako bismo se podsjetili da ovo blago čuvamo u sebi u glinenim posudama, prostiremo se pred oltarom dok molimo "Milostivo pogledaj, molimo Gospodine, i ove svoje sluge." Vjerojatno ćete u sebi pomisliti: "Gospodine, nisam doстоjan", ili: "Evo me, Gospodine, dolazim izvršiti tvoju volju". Ta gesta prostracije izraz je samopredanja i poniznosti. To je čin napuštanja svega onoga što mislim da je moje i ujedno izraz povjerenja u Božje vodstvo i želje da ga slijedim. To je znak vaše volje da budete ispunjeni Božjom moći i njegovom ljubavlju, koji će to djelo koje započinje u vama jednom i dovršiti. Polaganje ruku povezuje vas s poučavanjem i službom apostola.

Zaključak đakonskog ređenja, ili je to zapravo početak, je kada vam se predaje Knjiga Evandželja s riječima "Primi Kristovo Evandželje kojemu si postao glasnici." Kao đakoni imat ćete privilegirani pristup životima ljudi kojima služite. Ta će vas činjenica naučiti da najbolja propovijed koju propovijedate neće biti samo riječima, ili s propovjedaonice, ili biskupske katedre, nego propovijed životom.

Biskup je pozvan da vas u ovom trenutku upozori: "Nastoj vjerovati što pročitaš, učiti što uzvješ, živjeti što učiš."

6. U svima nama koji smo se odlučili radikalnije slijediti Isusa odjekne ponekad u srcu pitanje, odnosno tvrdnja s dozom očekivanja, koju je Petar izrekao Isusu u današnjem Evandželju: "Evo, mi sve ostavismo i podosmo za tobom."

Dragi kandidati, istina je, ostavili ste mnogo, mnogo ćete i primiti. Ali, ako sve ostavite, primit ćete nasljedstvo koje će zasjeniti najslijepljije blago ove zemlje. Kada se odričemo nečega za

Isusa, Isus nam vraća nešto što je bolje od onoga što smo žrtvovali. Napustili smo svoju kuću. Bog nam daje svoju Crkvu. Ostavili smo braću i sestre i majku. Bog nas daje jedne drugima, braću i sestre i majke u Kristu. Napustili smo svoju zemlju, posjede gdje nam je bilo ugodno. Bog osigurava sve što nam je potrebno gdje god idemo. Što je rekao apostolu Pavlu kad se suočio s progonom? "Ne boj se...jer mnogo je naroda mojega u ovom gradu." (Dj 18,9-10)

U Kristu ništa ne gubimo, čak i ako nam stvari oduzmu progonom. Patnja radi Krista i evanđelja dokazuje da uistinu pripadamo Bogu. To je Isusov put.

Hodajte smjelo, ponizno i hrabro tim putem, a zagovor Blažene Djevice Marije, Majke Crkve, sv. Josipa, sv. Franje, te Svih svetica i svetaca Božjih bit će vam izvor sigurnosti i utjehe na putu za Kristom. Amen.

SPOMEN NA POSVETU CRKVE I DAN KRUŠEVA

Župa sv. Ilike Proroka u Kruševu kod Mostara obilježila je u utorak 26. listopada 2021. obljetnicu posvete crkve i Dan Kruševa.

Crkva je posvećena 26. listopada 2014., a Dan Kruševa obilježava se već tridesetu godinu u nizu. To je spomen na obranu Kruševa 1991. kao i spomen i molitva za sve hrvatske branitelje. Kruševu je imalo veliku ulogu u ratnim vremenima. Srpski agresor prepoznao je važnost osvajanja toga mesta kako bi nastavio pohod po Hercegovini, ali stanovnici Kruševa su se organizirali, pružili otpor znatno nadmoćnjem protivniku i slomili mu planove koje je imao za područje Hercegovine. Braneći svoj dom, život na oltar Domovine položilo je 14 branitelja iz Kruševa.

Obilježavanje tih važnih događaja u župi Kruševu počelo je polaganjem vijenaca i molitvom ispred spomenika kod Doma. Slijedila je misa koju je u župnoj crkvi predvodio mostarsko-duvanjski biskup Petar Palić. Na početku mise župnik don Marko Šutalo sve je pozdravio i istaknuo da su se kao zajednica vjernika okupili proslaviti obljetnicu posvete crkve, "moleći za nas, 'živo kamenje', za nas vjernike koji činimo Crkvu". "Jednako tako danas se sjećamo događaja koji su bili prije 30 godina, obljetnice Dana Kruševa. Molimo za sve hrabre ljude koji su tada odvažno stali u obranu ovoga kraja i ovoga doma. U ovoj misi molit ćemo za sve žive, ali i za sve drage pokojne, napose pokojne branitelje", rekao je Šutalo. U koncelebraciji s biskupom Palićem i župnikom don Markom bili su i don Ljubo Planić, župnik iz Stoca, don Slaven Čorić, župnik iz Blagaja-Bune, don Davor Berezovski, župnik iz Ploča-Tepčića i don Ante Jukić, biskupov tajnik. Pjevao je župni zbor.

Biskup je na početku homilije istaknuo razlog okupljanja i pozvao na molitvu za mir u svijetu. "Božja riječ koju smo danas čuli želi nam pomoći u boljem i dubljem razumijevanju otajstva crkve, smisla gradnje sakralnih objekata, ali i učvrstiti sve nas na našem putu vlastitoga obraćenja i promjene života. Za Izraelce nikada nije bila upitna činjenica Božjega postojanja. Ipak, zbog životnih i povjesnih okolnosti, Izraelci su se ponekad pitali je li Bog s njima i za njih. Postavljamo li i mi ponekad sebi ovo pitanje kada se nađemo u teškim situacijama? Izraelci su bili u Božjoj prisutnosti u Šatoru Božjem, i bio je uz njih kuda god su išli, te su se u jednome trenutku bojali izgradnje hrama misleći da će tako ograničiti Božju prisutnost. Bog je stalno prisutan u hramu, u crkvi a preko Isusa Krista i blagovanja Tijela i krvi Kristove nastanjen je stalno u nama", pojasnio je biskup. Spominjući se Evanđelja o Zakeju istaknuo je: "Što god nas je u životu učinilo niskim rastom i tjeralo nas na stablo, to je mjesto gdje se Isus zaustavlja, gleda u vis s ljubavlju i prihvaćanjem i poziva nas natrag u novi život. Ne odvraćajmo se od toga mesta. Nemojmo se odvraćati od Kristova lica i pogleda. I ako smo nekada imali dojam u teškim trenutcima osobne i narodne povijesti da nas Bog posebno gleda, nemojmo misliti da je Bog danas odvratio pogled od nas. Ime Zakej u prijevodu znači čist ili nevin. To je važna istina, to je Isus video u Zakeju. To je ono što Isus vidi u tebi i u meni, čak i kada mi sami to ne vidiemo u sebi ili jedni u drugima. Crkva kao sveto mjesto i bogoslužni prostor jest 'naša smokva' na koju se penjemo kako bismo mogli vidjeti Isusa i kako bi Isus mogao vidjeti nas onakve kakvi smo - radosni i tužni, sretni i sjetni, sveti i grešni.

Ne odbacuje nas, nego nas Isus poziva da s nama blaguje i u nama ostane. To se događa u svakoj Euharistiji koju slavimo. Budimo zahvalni Gospodinu za sve trenutke naše povijesti i prošlosti. Molimo ga za blagoslov u budućnosti. Budimo zahvalni Gospodinu za ovakve svete prostore i vjerujemo da Bog nije ostao negdje u određenom povijesnom trenutku, pa ni samo u onoj 1991. godini i ne sumnjajmo da je Bog i danas s nama i da nas prati na našem životnom putu".

Homilija biskupa Petra Palića

Braćo svećenici,
Poštovani branitelji i obitelji poginulih branitelja,
Poštovani predstavnici civilne vlasti,
Draga braćo i sestre!

1. U župi i crkvi sv. Ilike u Kruševu okupljaju nas danas dvije obljetnice: sedma obljetnica posvete ove župne crkve i trideseta obljetnica Dana Kruševa, odnosno sjećanje na događaje iz 1991. godine, kada smo branili svoju slobodu, svoje dostojanstvo i sigurnost života i imovine svojih bližnjih. Zahvalno i s pjetetom u ovome trenutku mislimo i molimo za sve poginule branitelje i civilne žrtve rata. Neka u ovaj naš spomen bude uključena i molitva za mir u svijetu.

2. Božja Riječ koju smo danas čuli želi nam pomoći u boljem i dubljem razumijevanju otajstva Crkve, smisla gradnje sakralnih objekata, ali i učvrstiti sve nas na našem putu vlastitoga obraćenja i promjene života. Na putu Izraelaca kroz pustinju između Egipta i obećane zemlje Kanaana Bog je među Izraelcima boravio u Svetištu, odnosno Šatoru sastanka, u kojemu su se, između ostalog, nalazile ploče s Božjim zapovijedima, čuvane u zlatnom kovčegu. Za Izraelca nikada nije bila upitna činjenica Božjeg postojanja. Međutim, životne i povijesne okolnosti često su u njima izazivale pitanje: je li Bog tu s nama i za nas? Možda je u mnogim srcima i one 1991. godine odzvanjalo ovo pitanje: je li Bog s nama i u našim povijesnim okolnostima?! Stoga je za vjeru Izraelskog naroda činjenica da u svojoj sredini, pa i dok se kreću, uvijek imaju Šator sastanka, kao mesta posebne Božje nazočnosti, u kojemu su mogli prinositi žrtve i doživljavati Slavu Jahviju, značila je posebnu Božju brigu za sve njih. I kad je Salomon odlučio sagraditi hram, u svakom je Izraelskom srcu bila bojazan da će se izgradnjom hrama ograničiti opseg Božjega djelovanja i njegove nazočnosti.

3. Iz povijesti spasenja znamo da Bog nije dopustio Salomonovu ocu kralju Davidu izgradnju hrama. Ali, Davidov sin Salomon dobiva dopuštenje da izgradi hram. Međutim, i u riječima današnje Salomonove molitve osjećamo napest: "Ali, zar će Bog doista boraviti s ljudima? Ta nebesa ni nebesa nad nebesima ne mogu ga obuhvatiti, a kamoli ovaj Dom... Neka tvoje oči obdan i obnoć budu otvorene nad ovim Domom, nad ovim mjestom..." (1 Kr 8,27. 29). Salomon kao da je u strahu. On zna iz povijesti svoga naroda da je Bog s Izraelskim narodom u Šatoru sastanka i seli se zajedno s narodom iz mjesta u mjesto. I bez obzira na čvrste materijale, kamen, drvo i zlato, Salomon ovim riječima želi biti jasan: Bog Jahve se nije zaustavio. On je još u pokretu, u hramu ili bez hrama. I ova će činjenica za Izraelca biti osobito važna u trenucima kad im hram bude srušen.

4. Iz Salomonova iskustva, ali i iz iskustva Božje objave razumijemo da je sveto sve gdje god je Bog. Boga čovjek ne može ograničiti. Ima li onda razlike gdje se molimo Bogu? U biti ne, ali ipak. Ipak je bilo nešto posebno u tom hramu, koji se razlikovao od drugih prostora. I Sveti Pismo obiluje nevjerojatnim Božjim objavama i vizijama koje će se dogoditi u hramu. Prisjetimo se samo kako Izaija opisuje svoje iskustvo susreta s Bogom, koji sjedi na prijestolju visoku i uzvišenu. (usp. Iz 6, 1-7) Postoji nešto u hramu, odnosno crkvi, sakralnom prostoru što nam govori o Božjoj transcendenciji, o Božjoj drugosti, o Božjoj tajni. U crkvi se okupljamo kao zajednica vjerujućih, koja ide u susret Bogu. I svaki trenutak našega okupljanja u crkvi je blagoslovjen trenutak. Možda taj trenutak neće biti kao onaj kad je Izaija bio hramu, niti ćemo poput Mojsija vidjeti grm koji gori, a ne sagorijeva, niti poput Jakova ljestve koje vode u nebo i po kojima se penju i silaze anđeli. Ali, možemo poput Ilike iskusiti šapat laganog i blagog lahora Božje utjehe i blizinu Božjega otajstva na ovom svetom mjestu.

5. Ako je za Izraelca Bog bio nedostupan, ali ipak među njima nazočan, Bog se u jednom trenutku povijesti učinio dostupnim i trajno nazočnim među nama. Bog u Isusu iz Nazareta želi boraviti i boravi u našem domu. Naše srce i naš život je povlašteno mjesto Božjega boravka u nama i među nama. Upravo po Duhu Svetom, kojega smo svi mi baštinici po svome krštenju, postajemo Božji hram i Božje trajno prebivalište. (usp. 1 Kor 3,16) I jasna je Pavlo-

va uputa svima nama: treba paziti na koji način danas kao vjernici izgrađujemo Crkvu i svijet. Današnje Evanđelje o Zakeju otvara nam oči i za onu drugu stvarnost u nama, a to je naša slabost, naša grješnost. Sveti Luka piše da je Zakej bio nadcarinik i to bogat. On je po svom zvanju i bogatstvu već "isključen" i svrstan među neprijatelje. Niska je i malena rasta. Penje se na smokvu kako bi mogao vidjeti Isusa. Nastavak smo čuli i poznat nam je.

6. Događa se, braće i sestre, u životu da doživimo da smo, unatoč svojoj visini niska rasta. Dogodi se da nas život i životne okolnosti smanje na najmanju veličinu i učine nas malima i beznačajnim, ignoriranim i nevažnim. Svaki put kad se osjećam niskog rasta, želim uteći i pobjeći od svoga života. Protuotrov za niski rast je suočavanje sa svojim životom, a ne bježanje od njega. To je ono što Zakej čini u današnjem evanđelju. Odbija se izgubiti u gomili. Odbija se sakriti. Odbija pobjeći od onoga tko je on. Umjesto toga, trči i penje se na smokvu da bi mogao vidjeti Isusa. Možemo postaviti mnoga pitanja i razmišljati zašto je to Zakej učinio. Što ako se popeo na to drvo jer je želio da ga Isus vidi? Što ako je Zakej Isusu nudio sve što jest i sve što je imao? Što ako je to bio on koji je vi-kao: "Evo me. Ovo je moj život. Pogledaj me i pri-znaj me i kao Abrahamova sina?" A Isus je upravo to učinio. Zaustavio se i pogledao Zakeja. Isus ga je gledao s ljubavlju i prihvaćanjem. Isus je podi-

gao pogled i pozvao se u Zakejev dom, u njegov život. Vidio je više od glavnog poreznika, bogataša i čovjeka niska rasta. Vidio je ono što Zakej nije mogao sam vidjeti. Vidio je jednoga od svojih.

U očima mnoštva Zakej je grešnik. U vlastitim očima on je mali čovjek, niska rasta. Ali u Isusovim očima Zakej je Abrahamov sin. Zakej je tražen, viđen i spašen. Izgubljeni je pronađen.

7. Draga braće i sestre! Što god nas je u životu učinilo niskim rastom i tjeralo nas na stablo, to je mjesto gdje se Isus zaustavlja, gleda uvis s ljubavlju i prihvaćanjem i poziva nas natrag u novi život. Ne odvraćajmo se od tog mjesta. Ne-mojmo se odvraćati od Kristova lica i pogleda. Ime Zakej u prijevodu znači "čist" ili "nevin". To je važna istina. To je Isus vidio u Zakeju. To je ono što Isus vidi u tebi i meni, čak i kada to mi sami ne vidimo u sebi ili jedni u drugima. Crkva kao sveto mjesto i bogoslužni prostor je "naša smokva" na koju se penjemo kako bismo mogli vidjeti Isusa i kako bi Isus mogao vidjeti nas onakvi kakvi jesmo: radosni i tužni, sretni i sjetni, sveti i grješni. Ne odbacuje nas. Nego nas poziva da s nama blaguje i u nama ostane. To se događa u svakoj Euharistiji koju slavimo. Budimo zahvalni Gospodinu za ovakve svete prostore i vjerujemo da Bog nije ostao negdje u određenom povijesnom trenutku, pa ni samo u onoj 1991. godini i ne sumnjajmo da je Bog i danas s nama i da nas prati na našem životnom putu. Amen.

PASTORAL MLADEŽI: BISKUP PALIĆ GOST PRVE TRIBINE VIJEĆA MLADIH MiViDiMo

Vijeće mladih novoosnovanog pokreta MiViDiMo održalo je u četvrtak 28. listopada 2021. u dvorani mostarske katedrale prvu tribinu za srednjoškolce, studente i mlade na kojoj je gostovao mjesni biskup Petar Palić.

Program večeri bio raznolik, od kratkih simpatičnih a poučnih skećeva, glazbe, upoznavanja s radom pokreta MiViDiMo do središnje točke, a to je bilo predavanje biskupa Palića o temi gesla ovega pokrata mladih "Mladi vjere, djela i molitve".

Povjerenik za mlade, studentski kapelan i organizator ove tribine don Branimir Bevanda predstavio se okupljenoj mlađeži te ih upoznao s planovima pokrata MiViDiMo u budućnosti. Novoosnova-

ni pokret MiViDiMo (mladi vjere, djela i molitve) okuplja katoličku mlađež dviju hercegovačkih biskupija, kojima je cilj kroz djela i molitvu ojačati vjeru mladih. Tako će u vremenu koje slijedi biti organizirani razni događaji, od poučnih tribina, molitvenih programa, kampova, humanitarnih akcija sve do športskih i umjetničkih aktivnosti. Biskup je na početku predavanja pročitao odlomak iz Evanđelja (Mk 10,46-52) o slijepcu Bartimeju koji je proseći pokraj puta na ulazu u Jerihon susreo Isusa.

Biskup je na početku predavanja pročitao odlomak iz Evanđelja (Mk 10,46-52) o slijepcu Bartimeju koji je proseći pokraj puta na ulazu u Jerihon susreo Isusa. "Susret Isusa i slijepoga Bar-

timeja pomoći će nam da protumačimo samo ime MiViDiMo. Što to želite vi vidjeti ili koga gledate, ali i da protumačimo ovo značenje 'mladi vjere, djela i molitve'. Zašto je vjera bitna, zašto su dje-la bitna i zašto je molitva bitna u životu kršćana. Ako krenemo od ovoga slijepca Bartimeja ironija je u tome da iako je bio slijepac, on nije imao problema prepoznati, za razliku od drugih, da je Isus Krist doista Sin Božji. I odmah jedno pitanje za sve nas na koje svatko u svome srcu treba dati od-

govor. Koliko doista ja i koliko nas katolika može Isusa vidjeti u Euharistiji, može ga čuti u njegovoj Riječi i može ga prepoznati u liku brata čovjeka", potaknuo je mlade na razmišljanje mons. Palić.

Nakon predavanja mladi su imali priliku postaviti pitanja biskupu Paliću vezano za temu ali i sve drugo što ih je zanimalo. Za glazbeno animiranje mlađih pobrinule su se sestre Marijana Zovko i Iva Rozić. Animatorica večernjeg programa bila je Marija Zorka Vasilj.

SVETKOVINA SVIH SVETIH U ŽUPI ALADINIĆI

Župa Aladinići proslavila je na svetkovinu Svih svetih u ponedjeljak 1. studenoga 2021. svoje nebeske zaštitnike svečanom euharistijom koju je predvodio mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Petar Palić u zajedništvu s kotorskim biskupom mons. Ivanom Štironjom i još desetoricom svećenika, među kojima i župnikom don Marinom Krešićem.

"Danas na svetkovinu Svih svetih pozvani smo svoj pogled usmjeriti na ono konačno, na savršenstvo, na svoju budućnost. Gledamo mnoštvo, muškarce i žene, djecu i mlađe koji su dosegli puninu života. Pred očima su nam likovi, čija imena i živote znamo, čiji zagovor molimo, koje u litanijama zazivamo. Tu je Blažena Djevica Marija, sveti Josip, sveti Mihovil, sveti Ante, sv. Rita, sv. Padre Pio, sv. Majka Terezija. Međutim, tu je i nebrojeno mnogo ljudi koji su živjeli ovdje na zemlji u tihoj svetosti. Svi ti ljudi nisu postali svetima zato što su bili osobito kreposni, nego zato što ih je Isus, taj nevini Jaganjac, otkupio svojom krvlju. Kada počnemo hvaliti i slaviti Boga ovdje na ovom svijetu gorljivim srcem, tada u svoj svijet, takoreći, povlačimo komadić nebeske stvarnosti. I osjećamo kako se već ovdje u našim srcima ostvaruje radost otkupljenih, koji su okupljeni oko nebeskog prijestolja. Svetkovina Svih svetih je svetkovina neraskidive ljubavi, svetkovina onostranosti u sadašnjosti, svetkovina koja nadilazi granice dok se nebo ne otvorí", pojasnio je biskup Palić u homiliji.

Osvrnuvši se na evandelje o Isusovim blaženstvima, primijetio je da se današnjim kršćanima ona mogu učiniti kao neki daleki i neostvarivi ideal. No, podsjetio je da papa Franjo u svojoj apostolskoj pobudnici o pozivu na svetost "Radujte se i kličite" kaže da sveti ljudi žive u našem susjedstvu. Riječ je o ljudima koji nisu kanonizirani niti pro-

glašeni blaženima, a živjeli su i žive svakodnevnu svetost. "Takve ljudi vjerojatno svi poznajemo i nalaze se u našoj okolini", napomenuo je Papa.

Kao uzor svetosti, posebno mlađima, biskup Palić naveo je mlađića blaženog Carla Acutisa. On je blaženim proglašen prošle godine 10. listopada u bazilici sv. Franje Asiškog u Asizu. Rođen je 1991. godine u Londonu, a umro je 12. listopada 2006. u Monzi u Italiji. "Nije to bio svetac nakrivljene glave i sklopljenih očiju, ako mislimo da moraju tako izgledati sveci", slikovito je primijetio biskup. Mlađić Carlo je bio računalni genij koji je sa svojih navršenih petnaest godina postigao svetost života. Taj srednjoškolac u mnogočemu je blizak mlađima. Volio je nogomet, bicikl, video-igrice, računala, ali je također jako volio ići na misu i primati živoga Isusa u pričesti. Kaže se da je taj blaženi mlađić govorio: "Svi su ljudi rođeni kao originali, ali mnogi umiru kao kopije". "Upravo nam ovaj mlađi blaženik, naš suvremenik svjedoči da je danas moguće ostvariti svetost. A biti svet znači biti zagledan u Krista i biti vođen njegovim Duhom. Dok danas promatramo slavu Svetih i razmišljamo o Božjem pozivu na svetost, ostavljam vam riječi blaženog Carla Acutisa: 'Tuga je gledanje sebe, sreća je gledanje Boga. Obraćenje nije ništa drugo nego pokret očiju'. Okrenimo svoj pogled prema Isusu Kristu i hodajmo vlastitim putem svetosti do našeg konačnog zajedništva sa svima svetima u blaženom gledanju Boga u vječnosti", potaknuo je biskup Petar Palić.

Nakon mise bilo je već tradicionalno pučko veselje na kojemu se okupio velik broj kulturno-umjetničkih društava.

Proslavi svetkovine prethodila je trodnevница. Mise je prva dva dana predvodio don Jakov Kajnić, a trećega dana umirovljeni biskup Ratko Perić.

DUHOVNE VJEŽBE SVEĆENIKA KOTORSKE BISKUPIJE

Duhovne vježbe za svećenike Kotorske biskupije, predvođene biskupom Ivanom Štironjom, kojima su se pridružili i svećenici Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije održane su od 15. do 18. studenoga 2021. Caritasovoj kući "Emaus" u Potocima.

"Što ćeš ti ovdje, Ilija?" - pitanje koje u biblijskoj knjizi o Kraljevima (1 Kr 19,9) Jahve upućuje proroku Iliju, bilo je polazišno tema duhovnih vježbi koje je održao mostarsko-duvanjski biskup Petar Palić.

U nizu duhovnih razmatranja, zorno oslikavajući povijesni i teološki kontekst Prve knjige o Kraljevima, biskup Palić vodio je svećenike kroz razvojnu putanju vjere i odnosa s Bogom proroka Ilike, od vrhunaca njegove revnosti u kojoj se razračunava s Ahabom, Izobelom i Baalovim prorocima, preko njegove nesigurnosti, osobne krize, ovisnosti o dobroti drugih i rezigniranosti za vrijeme bijega, do otkrića pravog lica Boga.

Mons. Palić je u nagovorima svećenicima približio različite krize i nedoumice, pa i zablude s kojima se prorok susreće te ih prenio u kontekst suvremenih izazova življenja svećeništva, vjere i pastoralnog djelovanja. Ilija je u svom ponosu sebe smatrao protagonistom Božje istine kada je sve činio za Boga, ne shvaćajući da Bog želi učiniti sve za njega. Zato je trebala kušnja, kriza koja će ga natjerati da prekine svoj sveti rat i pročisti svoj odnos i svoju spoznaju; Ilija će morati naučiti da je Bog podjednako moćan i u munji i u šapatu laganog lahora, i podjednako prisutan i u Izraelu, i na Horebu i u Sarfati, kazao je biskup Palić u jednom od razmatranja.

Povezavši biblijske odlomke s crkvenim učiteljstvom, biskup Palić upozorio je svećenike na kušnje i zablude koje proizlaze iz vjere koja umorna, iz oslanjanja samo na svoje mogućnosti i mjerila, na trajnu opasnost "zlogukih proroka", na individualističko svećeništvo življeno bez zajedništva s prezbiterijem i laicima; te ih je ohrabrio da slijedeći dinamiku Ilijinog puta u vjeri, nahranjeni na izvoru euharistije, budu ustrajni svjedoci i bogotražitelji, unatoč svim paradoksimu i kušnjama današnjeg vremena.

Duhovne vježbe završile su u četvrtak, 18. studenoga misom, na kojoj je uime svećenika Kotorske biskupije mons. Srećko Majić, kao najstariji član prezbiterija, zahvalio biskupu Paliću na poticanjim nagovorima i gostoprimgstvu.

Uz zajednička razmatranja, molitvene točke i mise, svećenici su imali prigodu upoznati se i s prilikama mjesne Crkve. Tako su u utorak, 16. studenoga posjetili obližnju župnu crkvu Presvetog srca Isusova u kojoj ih je dočekao i upoznao sa životom župne zajednice župnik don Rajko Marinović. Don Rajko je ukratko predstavio povijest župe i njezino stradanje u Domovinskom ratu, te ih je kasnije ugostio u župnoj kući. U ovoj je župi rođen i kršten mons. Marko Perić, kotorski biskup, o čemu svjedoči i spomen-ploča na ulazu u crkvu.

U srijedu, 17. studenog svećenici su uz vodstvo don Željka Majića, ravnatelja biskupijskog Caritasa, posjetili neke od ustanova biskupije. Najprije su se u kripti mostarske katedrale pomolili za pokojne biskupe, među kojima je pokopan i mons. Marko Perić na čijem je grobu ovom prilikom kotorski biskup Ivan Štironja upatio svijeću. Potom su posjetili ustanove Caritasa - kuću Nazaret i kuću Svetе obitelji, u kojima djeluju centar za osposobljavanje osoba s poteškoćama u razvoju i rehabilitacijski centar za osobe s invaliditetom, ambulanta, stacionarni odjel i kreativna radionica. Ravnateljica centra s. Suzana upoznala je svećenike sa širokim poljima djelovanja ovog centra, koji je u vrijeme prvog lockdowna, uz redovne aktivnosti, podijelio i više od 12 000 obroka. Zatim su posjetili franjevačku crkvu Sv. Petra i Pavla u kojoj ih je dočekao župnik fra Bože Milić i rastumačio nedavno dovršeno kompleksno likovno uređenje unutrašnjosti crkve, koje je u mozaiku i freskama izveo o. Marko Rupnik. Nakon župne crkve, posjetili su i čuvenu kapelu koju je svojim djelima uresio Aleksandar Zvјagin.

Potom su se uputili u Čapljinu, u dom za stare i iznemogle s hospicijem "Betanija" u kojem ih Ante Bender upoznao s radom ovog doma koji u skladu s kršćanskim načelima pruža sveobuhvatnu skrb starim, iznemoglim i osobama u terminalnoj fazi života. Svi korisnici doma imaju individualni pristup od strane osoblja, a skrb koju uživaju nije samo medicinska, već psihološka i duhovna, što ovu ustanovu čini zaista posebnom i veoma traženom. Tijekom povratne vožnje, don Željko Majić detaljno je govorio o povijesti biskupija te o izazovima i pastoralnim planovima, navodi se u izvješću objavljenom na mrežnoj stranici Kotorske biskupije.

SV. KATARINA ALEKSANDRIJSKA, ZAŠTITNICA ŽUPE GRUDE PROSLAVLJENA U RASKRIŽJU

Župljeni Župe Grude proslavili su blagdan sv. Katarine Aleksandrijske u četvrtak 25. studenoga 2021. u župnoj crkvi u Raskrižju gdje je svečano misno slavlje predvodio mostarsko-duvanjski biskup Petar Palić u koncelebraciji sa župnikom don Josipom Radošem i još petoricom svećenika.

Biskup je posebice pozdravio pristigle vjernike iz Gruda i ohrabrio ih u njihovu pravom kršćanskom životu. Slavimo sv. Katarinu Aleksandrijsku, sveticu koja je svojim životom posvjedočila vjeru Isusu Kristu i vjernost Božjoj Riječi, kao i vjernost onome što je u sebi živjela, a to je njezino trajno opredjeljenje za Krista. Danas molimo njezin zagovor za sve nas kako bismo i mi u svome životu pokazivali vjernost prema Isusu Kristu i postojanost u našem svjedočenju vjere, kazao je. "Crkva nikada nije ovisila o broju, ali jest o vjernosti onih koji su slijedili Isusov nauk. I kada Isus govori o kraljevstvu, onda o kraljevstvu govori kao zrnu goruščinu, govori

kao o kvazu. To zrno goruščino, maleno je ali zapravo izrasta u pravo stablo, a kvazac je malen ali ukiasi svo tijesto. I zato se nemate razloga bojati svi vi koji ste danas tu, nego imate razloga zahvaljivati Gospodinu, moliti zagovor sv. Katarine kako bi Gospodin svima nama dao Duha mudrosti i razuma kako bismo znali u svjetlu Božje Riječi, u svjetlu crkvenoga nauka, prosudići sadašnje stanje i događaje", rekao je biskup. Župnik don Josip na kraju mise zahvalio je biskupu na dolasku i svim svećenicima na koncelebraciju. Biskupu Paliću zahvalio je na riječima ohra-brenja i pozivu na ustrajnost i vjernost Kristu i njegovoj jednoj, svetoj, katoličkoj i apostolskoj Crkvi. Zahvalu je izrekao i Svemogućemu Bogu na njegovu daru sv. Katarine koja je vjernicima uzor i zagovornica u kušnjama i nevoljama života. Za vrijeme mise pjevala je klapa "Izvor" iz župe Studenci.

BISKUPOVA BOŽIĆNA ČESTITKA

Božić - rođen u našem srcu

Za svetkovinu Rođenja Gospodina našega Isusa Krista pripremali smo se kroz Došašće, vrijeme nade i utjehe. Slušali smo poruke prorokâ. Usrdno smo molili za Gospodinov dolazak i čeznuli smo za slavljenjem blagdana njegova rođenja, moleći da u našim srcima pripremi jaslice u kojima će se nastaniti i tako ispuniti naše živote milošću i istinom. Danas u jaslicama gledamo Očevo "odsjaj Slave i otisak Bića njegova", kako piše u poslanici Hebrejima. (Heb 1,3)

Božić je najradosnija i najiščekivanija svetkovina, jer je događaj spasenja koji mi kršćani rado-sno slavimo svečanom službom hvale (usp. *Zborna molitva Treće nedjelje Došašća*). U Betlehemu se, naime, rodio Božji Sin, Isus Krist naš Spasitelj, rođen od Oca prije svih vjekova, rođen od Djevice Marije snagom Duha Svetoga, nama u svemu jednak, osim u grijehu.

Oko nas je obilje događanja izraženo bojama, veseljem i radošću. Ipak, unatoč svim ovim uz-budljivim događanjima i okupljanjima, ne mo-

žemo ne primjetiti površnost, pa čak i prazninu slavlja za mnoge ljude. Razlog je jednostavan. Po-put ljudi iz Betlehema, mnogi od nas odgovaraju istim stavom i raspoloženjem prema novorođenom Isusu: "Nema mjesta pod našim krovom" (usp. Lk 2,7).

Da, imamo mjesta za gotovo sve što je povezano s Božićnim događanjima, kao što su zaba-vе, pjesme, predstave, okičeni borovi, ukrasi i još mnogo toga. Ta događanja toliko ispunjavaju ne samo naše kalendare nego i naše umove i srca ovih dana, da više nemamo mjesta za novorođenog Spasitelja, odnosno u nama se ne događa Božić. Ipak, On kuca na vrata naših srdaca, žećeći ući i biti dio našega života. Nažalost, već smo pre-više zaokupljeni površnim i materijalnim brigama i aktivnostima.

Unatoč našoj lijepoj vjerskoj tradiciji priprave za Božić, tijekom koje su naše crkve bile ispunje-ne na Misama zornicama, i našim božićnim velikim isповijedima, uvijek se ponizno treba zapita-

ti koliko je iskrena naša priprava za dobrodošlicu Gospodinu Isusu. I dobro je u srcu i mislima ponavljati ono što su kršćanski mistici znali govoriti: "Kakva je korist od toga što se Krist rodio prije 2000 godina ako se sada ne rađa u našemu srcu?" (Meister Eckhart)

Ako se Krist rodi u našemu srcu, uvijek je moguće slaviti Božić, ne samo u prosincu, nego čak i svakodnevno. Ponizno srce je ono koje nam pomaže shvatiti pravi duh Božića, jer se Bog utjelovljenjem u Isusu iz Nazareta ponizio i postao nalik nama ljudima (usp. Fil 2,7-8). Pastiri su u Djetetu u jaslama prepoznali Onoga o kojemu su proroci prorokovali: Rodio se Mesija, Spasitelj svijeta! Slavili su i hvalili Boga i pripovijedali svima o tom Djetetu (usp. Lk 2, 20).

Božić je više od slavlja spomena Isusova rođenja. To je slavlje Boga s nama: Emanuela! To je slavlje istine i spoznaja da Božja ljubav i vjernost prebiva trajno među nama. To je poticaj da tu ljubav i vjernost trebamo nositi drugima, svjedočiti Božju živu Riječ.

"Ne bojte se", govori božićni anđeo pastirima u polju ispred grada Betlehema. Kaže to i nama, govori svima koji se žele otvoriti Božićnom događaju i poruci. Nemojte se prepustiti paralizirajućem strahu uslijed životnih okolnosti i krize u odnosima. Neka vam srce ne uznemiruje zaglušujuća buka mišljenja i stavova. Samo se bojte onoga što bi vas definitivno moglo odvojiti od Boga.

Želim svima da Betlehemsko svjetlo zasja i u vašem srcu i da vašim posredovanjem dođe do drugih ljudi.

Svim svećenicima, redovnicima i redovnicama, vjeroučiteljicama i vjeroučiteljima, bogoslovima, sjemeništarcima i vjernicima u svim našim župnim zajednicama želim sretan Božić - sveto Porodjenje Isusovo i Božjim blagoslovom i mirom ispunjenu novu 2022. godinu.

O Božiću 2021.

† Petar, biskup

BOŽIĆNA ČESTITKA GENERALNOGA VIKARA DIJECEZANSKOM BISKUPU

O Božiću 2021.

Utorak, 21. prosinca 2021.

Poštovani gospodine biskupe Petre,
Dragi djelatnici Ordinarijata,
cijenjeni kolege svećenici,
uvaženi redovnici,
braćo i sestre!

1. Današnji evanđeoski ulomak potiče nas na razmišljanje o susretima, koji su nam od prošle godine uglavnom zabranjivani zbog pandemije koronavirusa. Da je taj virus nešto veliko znali bismo se ukloniti i zaštititi, ali taj virus je toliko sitan i nama nevidljiv te sami ne znamo kako se prema njemu postaviti i odnositi. Ni Marija ni Elizabeta nisu znale kako se sa sigurnošću postaviti u susretu s Bogom. No, ono što raduje svakoga vjerenika jest njihovo služenje Bogu preko drugoga.

2. Djevica Marija krenula je u posjet iz svoga grada Nazareta u Elizabetino selo Ain Karim, nedaleko od Jeruzalema. Put je bio dug oko 140 km, za što je trebalo pet dana pješačenja. Cijeli susret

je prožet radošću Duha Svetoga te Elizabeta sva sretna izjavljuje: "Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovjen plod utrobe tvoje" (Lk 1,42). Taj Elizabetin pozdrav postao je sastavni dio molitve *Zdravomarijo*.

Vi ste, gospodine Biskupe, prošle godine krenuli iz Hvara prema Mostaru. To je put od oko 140 km. Dobro, nije Vam trebalo 5 dana pješačenja... Dočekali smo Vas radosno i ushićeno kao što je Elizabeta dočekala svoju rođakinju Mariju. Vjernici su izrekli molitve, a Vi blagoslov.

Vama je kao neznatnomu služi Božjemu Crkva povjerila tako odgovornu zadaću: da naviještate, posvećujete i upravljate našim biskupijama. Najljepši Vaš odgovor očitovat će se u hvalospjevima u kojima se ogleda prošlost i budućnost našega naroda, a koji govori kako Isus preporuča svijet, što posebice slavimo u ovo Božićno vrijeme.

Neka Vama, gospodine Biskupe, susret s nama bude povlašteni trenutak služenja i radosti.

3. Prigodom Marijina pohoda Elizabeti i rođenja Ivana Krstitelja u Ain Karimu su se rodile dvije najljepše biblijske pjesme: *Benedictus* i *Magnificat* kojima Crkva već stoljećima u svome Časoslovu jutrom i večeri pjeva hvale Bogu.

Neka i Vama, a znamo da Vam je pjesma u srcu i na ustima, uvijek budu ove dvije riječi u srcu i na usnama: veličanje Boga na visini koji daje blagoslov nama u nizini.

Vama, cijenjeni biskupe Petre kao i svima na početku pozdravljenima bio sretan Božić i blagoslovljena Nova godina.

Živjeli!

*don Nikola Menalo,
generalni vikar*

TEČAJEVI PRIPRAVE ZA SAKRAMENTALNI BRAK
u hercegovačkim središta i Imotskom za 2022. godinu

Mjesec	MOSTAR Pe-tari i Pavao	MOSTAR Katedrala	HUMAC	ŠIROKI BRIJEG	TOMISLAV GRAD	POSUŠJE	DEKANATI Stolacki i Čapljinski	IMOTSKI
Siječanj	10. - 14.	7., 8. i 9.	24. - 28.		31.			
Veljača				21. - 24.	- 4.	14. - 18.		
Ožujak	7. - 11.	4., 5. i 6.					Čapljina - past. c. u 19 sati: 4., 5. i 6. Neum - Past. c. u 19 sati - 25., 26.i 27.	5. - 6; 12. - 13.; 19. - 20.
Travanj			25. - 29.			4. - 8.		
Svibanj	9. - 13.	6., 7. i 8.	23.- 27.	16. - 19.			6. - 10.	Čapljina: 10., 11. i 12. -26.
Lipanj								18.- 19; 25. 2. - 3.
Srpanj			22. - 26.					
Kolovož								
Rujan	5. - 9.	2., 3. i 4.		19. - 22.	19. - 23.	12. - 16.	Stolac - Past. c. u 19 sati - 16. 17.i 18.	8. - 9.; 15. - 16. 22. - 23.
Listopad								
Studen	7. - 11.	4., 5. i 6.	7. - 11.	7. - 10.				
Prosinac								

Ovdje su upisana sva hercegovačka središta koja imaju raspored Tečaja za cijelu godinu. Dodali smo Imotski (fra Jakov Udovičić, 021 841 791) kao najbliže središte izvan Hercegovine (Župni ured D. Vinjani, 21260 Imotski). Satnica početka predavanja ustaljena u Tomislavgradu, na Humcu, na Širokom Brigu i na Posušju uvijek je u 18 sati, a u Imotskom, kao i u Mostaru u Katedrali i u Samostanu u 19 sati. Stolački dekanat svaki tečaj mijenja mjesto održavanja, a svake večeri imaju po dva predavanja i započinju u 19 sati. Prijedlog je da sudionici na Tečaju, za troškove Tečaja, dadnu svoj doprinos u vrijednosti jedne (1) misne nakane (20 KM), u Imotskom 100 kuna.

USNUŠE U NADI USKRSNUĆA

FRA DINKO GRBAVAC

U četvrtak, 10. lipnja 2021., preminuo je svećenik i misionar fra Dinko Grbavac u Singen-Villingenu u 49. godini života i 23. godini svećeništva. Misa zadušnica slavila se u crkvi sv. Ante na Humcu, u utorak 15. lipnja 2021. u 16 sati. Misno slavlje predvodio je provincijal fra Miljenko. Koncelebrirali su vlc. Tomislav Markić, gvardijan fra Dario Dodig, 71 svećenik i 4 đakona. Prigodnu homiliju uputio je provincijal. Pri koncu euharistijskog slavlja gvardijan je pročitao životopis po-kognog fra Dinka. Svoju iskrenu sućut uputili su nadbiskup Freiburga Stefan Burger, biskup Petar Palić, župnici i dekani s kojima je fra Dinko surađivao. Oproštajni govor izrekli su ravnatelj hrvatske inozemne pastve vlc. Tomislav Markić, u ime fratra u Njemačkoj fra Robert Crnogorac, predsjednik misijskog vijeća Bože Bešlić i Iva Zovko u ime mladih sa Širokog Brijega. Sprovodne obrede i ukop na Novom groblju na Humcu predvodio je

provincijal fra Miljenko. Fra Dinko Grbavac radio se 10. travnja 1973. u Grabu, župa Veljaci, od roditelja Berta i Lenke r. Skoko. Osnovnu školu pohađao u Grabu i Vitini 1983. do 1987. Srednju sjemenišnu kod isusovaca u Dubrovniku 1987. do 1991. Franjevački habit obukao na Humcu 15. srpnja 1991. gdje ostaje godinu dana u novicijatu. Potom odlazi na filozofsko-teološki studij u Zagreb kod otaca isusovaca na Jordanovcu od 1992. do 1998. Vječne zavjete položio je u Mostaru 17. rujna 1996., đakonat primio 1997. u Zagrebu i zaređen za svećenika 27. lipnja 1998. Prvu službu duhovnog pomoćnika obnašao je na Širokom Brijegu od 1998. do 2001. Potom kratko odlazi na ispomoć u misiju Augsburg i München a onda je određen za misionara kao duhovni pomoćnik u Zürichu u Švicarskoj od 2003. do 2005. Za voditelja HKM u Singen-Villingenu određen je od 2005. gdje živi i djeluje do svoje smrti.

MONS. LUKA PAVLOVIĆ

U subotu, 16. listopada 2021. u prijepodnevnim satima preminuo je u bolnici u Mostaru u 76. godini života i 50. godini svećeništva. Sveta Misa zadušnica slavljena je u ponедjeljak, 18. listopada 2021. u mostarskoj katedrali u 11 sati. Misu zadušnicu prikazao je nadbiskup mons. Želimir Puljić u zajedništvu s nad/biskupima Tomom Vukšićem, Ratkom Perićem, Ivanom Štironjom i Petrom Palićem koji je održao Homiliju. Nakon mise u mostarskoj katedrali povorka se uputila na Katoličko groblju *Pobrđe* u Rotimlji, gdje je u 14 sati slavljena misa zadušnica koju je predvodio biskup Petar Palić, propovijedao biskup u miru Ratko Perić, a sprovodne obrede obavio mons. Ivan Štironja. Don Lukin životopis pročitao je generalni vikar don Nikola Menalo. Luka

Pavlović rođen je u Rotimlji kod Stoca 20. svibnja 1947. kao peto od sedmoro djece od oca Nikole i majke Anice r. Pažin.

Osnovnu je školu do 4. razreda pohađao na Rotimlji a od 4. do 8. razreda u Crnićima. Gimnaziju s maturom u sjemeništu u Dubrovniku od 1962. do 1966. U razdoblju od 1967. do 1968. služio je vojnu obvezu. Filozofsko-teološki studij pohađao je na Visokoj teološkoj školi u Splitu od 1966. do 1972. te u Eichstättu u Njemačkoj od 1972. do 1973. Za svećenika Trebinjsko-mrkanske biskupije u Rotimlji zaredio ga je mons. Pavao Žanić, biskup koadjutor, na Petrovdan, 29. lipnja 1972. Mladu Misu proslavio je 22. kolovoza 1972. u Rotimlji. Misničko geslo: *Radujte se u Gospodinu uvijek!* Obnašao je sljedeće crkvene službe:

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Župni vikar od 1973. do 1974. u Gracu Neumskom. Povjerena mu priprema osnutka nove župe Neum. Od 1974. do 1980. u Bijelom Polju, župa Potoci. Župnik u Hrasnu od 1980. do 1983., u mostarskoj katedrali od 1984. do 1986., 1993., 2006.-2021., župnik *in solidum* mjesec i pol dana. Biskupski vikar za pastoral (1992.-1993). Generalni

vikar naših biskupija od 1986. do 1992., od 1993. do 2006. Ostale službe: Kroz svoj svećenički život obnašao je razne službe: Djelatnik "Ženidbenoga suda", član Zbora savjetnika, Prezbiteralnog vijeća, dekan mostarskoga dekanata. Godine 1993. Sveta ga je Stolica imenovala počasnim prelatom Njegove Svetosti.

DON ANTE IVANČIĆ, BIKIĆ

U ponedjeljak, na svetkovinu Svih svetih, 1. studenoga 2021., u poslijepodnevnim satima premijnuo je svećenik don Ante Ivančić Bikić u bolnici u Mostaru u 80. godini života i 52. godini svećeništva. Sveta misa zadušnica sa sprovodnim obredom slavljenja je u Grabovici u srijedu, 3. studenoga u 13 sati. Misno slavlje predvodio je dijecezanski biskup mons. Petar Palić. Koncelebrirali su don Nikola Menalo, generalni vikar i subraća svećenici. Prigodnu homiliju uputio je biskup Petar, don Antine biografske podatke pročitao je generalni vikar, dok su se na kraju mise od pokojnika oprostili don Mate Šarić, pokojnikov bratić, i don Blaž Ivanda, župnik Grabovice. Ante je rođen u Grabovici, 29. travnja 1942. od roditelja Veselka i Ilke r. Šarić. Kršten je u Grabovici, a krizman u Prisoju 1952. Osnovno školovanje od 1. do 6. r. završio je u Grabovici, a 7. i 8. r. na Aržanu 1959. Srednju školu pohađao je na Šalati u Zagrebu. Prije mature odslužio je tadašnji vojni rok u Kumanovu, Makedonija (1962.-1964.). Filozofsko-teološki studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu završio je 1971. Đakonat mu je podijelio nadbiskup Franjo Kuharić u Zagrebu 1970., a prezbiterat isti nadbiskup u Zagrebu, 29. lipnja 1970. Don Ante je pastoralno djelovao u više hercegovačkih župa, a obnašao je i neke druge službe: najprije je kratko župni vikar u Dračevu kod don Jakova Bagarića (1971.-1972.) i nakon devet mjeseci 1972. biskup

Petar Čule premješta ga u Potoke u Bijelom Polju, gdje postaje privremenim upraviteljem župe jer je župnik don Mate Nuić obolio i morao na operaciju. Po župnikovu povratku ostaje u župi kao kapelan do veljače 1974. Te godine postavljen je za upravitelja novoosnovane župe u Neumu (kao prvi župnik) kojom upravlja do konca rujna 1977. Stanovao je u kući Stjepana i Anke Bačić, i to u donjem dijelu prilagođene kuće za župni ured. Potom je župnik u Vinici (1977.-1986.), u Šipovači-Vojnićima (1986.-1989.), te ravnatelj Svećeničkog doma u Potocima (1989.-1995.). Od studenoga 1992. do kolovoza 1995. opet je u Neumu, gdje časnim sestrama vodi brigu o starim i nemoćnim svećenicima. Od 1995. do 2019. župnikom je u župi Zagorje kod Posušja. U svim župama u kojim je djelovao bavio se graditeljskim poslovima uz pastoralne od kojih mu je srcu najbliže crkveno pjevanje i sviranje. Objavio je knjigu pjesama s naslovom *Vječne radosti neda*. Umrovljen je 10. rujna 2019. sa smještajem u svećeničkom domu u Mostaru gdje je boravio do sredine listopada 2021. kada mu se zdravstveno stanje pogoršalo te je optraćen u SKBC u Mostaru gdje je boravio nepuna dva tjedna. Stanje mu se pogoršavalo i na kraju se kao svijeća ugasio na svetkovinu Svih Svetih, 1. studenoga 2021. u 20 sati. Don Antina oporučna želja bila je da se pokopa u roditeljskoj grobnici u Malom Groblju u Grabovici.

DON BOŽO POLIĆ

U petak, 29. listopada 2021. iznenada je premijnuo svećenik don Božo Polić u svom stanu u Balingenu u 65. godini života i 42. godini svećeništva. Pokojnikov ispraćaj bio je na gradskom groblju u Balingenu u četvrtak, 4. studenoga 2021. u 13 sati. Njegovi posmrtni ostatci dovezeni su u rodno mjesto Vir gdje je slavljenja sveta misa zadušnica sa sprovodnim obredom u subotu, 6. studenoga u

14 sati. Misno slavlje predvodio je dijecezanski biskup mons. Petar Palić. Koncelebrirali su don Nikola Menalo, generalni vikar i subraća svećenici. Prigodnu homiliju uputio je biskup Petar, don Božin životopis pročitao je generalni vikar, a na kraju mise od pokojnika se oprostio don Ivica Boras, župnik u Viru. Božo Polić rođen je 19. studenoga 1956. od oca Marijana i majke Ive r. Polić u Viru,

župa sv. Jure Mučenika, gdje je kršten i gdje je po-hađao vjeronauk, te primio sakramente ispovijedi, pričesti i krizme. Osnovno školovanje završio je u osnovnoj školi 1971. god. u Viru.

Nastavio je školovanja u sjemeništu u Splitu te je maturirao 1975. Bogosloviju i filozofsko-teološki studij nastavlja u Sarajevu od 1975. do 1981. Za đakona je zaređen u Mostaru, 29. studenoga 1980., a za svećenika na svetkovinu sv. Petra i Pavla 1981. u novopodignutoj katedralnoj crkvi u Mostaru. Mladu Misu proslavio je u rodnom Viru. Mladomisničko geslo: "Ne ljubimo riječju i jezikom, već djelom i istinom"! (1 Iv 3,18). Crkvene službe u Hercegovini:

Župni vikar: Grabovica /1981.-1983./, Stolac /1983.-1988./; Župnik u Trebinju /1988.-1989./); Crkvene službe u Njemačkoj: Od 1989. god. dušobrižnik je i misionar vjernika Hrvata u Njemačkoj, i to veći dio svoga svećeničkoga života u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Balingenu. Izraze sućuti uputili su: nadbiskup koadjutor vrhbosanski mons. Tomo Vukšić i velečasni otac provincijal HFP fra Miljenko Šteko. U ime svih svećenika studenata i drugih kolega svećenika koje je don Božo pozivao u Balingen na ispomoć, i uvjek bio darežljiv, imajući pred sobom svoje mladomisničko geslo: "Ne ljubimo riječju i jezikom, već djelom", zahvaljujemo don Boži na nesebičnom davanju sebe drugima.

FRA NIKOLA SPUŽEVIĆ

U četvrtak, 9. prosinca 2021., u župnoj kući u Gorici, iznenada je preminuo svećenik fra Nikola Spužević u 67. godini života i 32. godini svećeništva. Sv. misa zadušnice slavile su se u župnim crkvama u Gorici i crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru, u subotu, 11. prosinca 2021. Misno slavlje u Mostaru predvodio je provincijal fra Miljenko Šteko. Koncelebrirali su gvardijan fra Danko Perutina koji je predvodio sprovodne obrede na groblju Šoinovac, generalni vikar don Nikola Menalo, koji je u ime mostarskoga Biskupa i u svoje osobno ime izrekao govor u zahvalu i sjećanje na pok. fra Nikolu, i 30 svećenika te dva đakona. Prigodnu homiliju uputio je provincijal. Gvardijan je pri koncu euharistijskog slavlja pročitao dopise sućuti i životopis pokojnog fra Nikole. Od pokojnoga fra Nikole oprostili su se i vjernici laici koje je duhovno pratio. Fra Nikola je **rođen 12. kolovoza 1955. u Mostaru**, od oca Branka i majke Miroslavke r. Milićević. Kršten u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru 21. kolovoza 1955., kr-

snim imenom Nikola. Osnovnu i srednju školu završio je u **Mostaru**. Po završetku srednje škole odlazi na odsluženje vojnog roka, nakon kojega se zapošljava, te je radio u Sokolu do 1983., kad se javio fratrima, te nakon završene kandidature stupio u **Novicijat na Humcu 1984. godine**. Nakon godine Novicijata započinje studij filozofije i teologije od 1985. do 1988. u Sarajevu; od 1988. do 1990. u Bologni, u Italiji, te 1990. i 1991. završava u Zagrebu. Vječne redovničke zavjete položio je **17. listopada 1988. na Humcu**. Za đakona zaređen 29. lipnja 1989. u Mostaru, po rukama mons. Pavla Žanića, biskupa, koji ga je zaredio za svećenika 29. lipnja 1990. također u Mostaru. Službe koje je vršio: duhovni pomoćnik u Drinovcima od kolovoza 1990. do 1991., na Humcu od kolovoza 1991. do 1993. Župnik u Gorancima od 1993. do 2000. Župni vikar na Kočerinu od 2000. do 2005. Župnik u Ružićima od 2005. do 2010. Župni vikar u Gorici od 2010. do svoje smrti, u četvrtak 9. prosinca 2021.

MONS. HENRYK HOSER

Apostolski vizitator s posebnom ulogom za župu Međugorje mons. Henryk Hoser preminuo je 13. kolovoza 2021. dok je bio hospitaliziran na intenzivnome kardiološkom odjelu bolnice u Varšavi. Misa zadušnica za nadbiskupa Henryka Hosera slavljena je u petak, 20. kolovoza 2021. u 12 sati u katedrali Varšavsko-praške biskupije, a predvodio ju je kardinal Kazimierz Nycz, nadbiskup varšavski i metropolit. Homiliju je održao

nadbiskup Tadeusz Wojda, metropolit gdański. Nakon mise uslijedio je sprovodni obred i polaganje tijela pokojnika u kriptu katedrale Varšavsko-praške biskupije. Dan prije, u četvrtak 19. kolovoza 2021., u 12 sati, služila se Misa zadušnica u sjemenišnoj crkvi u Ołtarzewu, a u 18 sati istoga dana u katedrali sv. Mihaela arkanđela i sv. Florijana mučenika.

SUĆUT MONS. PALIĆA U POVODU SMRTI NADBISKUPA HOSERA

Mostarsko-duvanjski biskup mons. Petar Palić uputio je izraze sućuti varšavsko-praškom biskupu Romualdu Kaminskom u povodu smrti umirovljenog biskupa njegove biskupije i apostolskog vizitatora s posebnom ulogom za župu Međugorje nadbiskupa Henryka Hosera.

"U povodu smrti mons. Henryka Hosera, umirovljenog biskupa Biskupije varšavsko-praške i apostolskog vizitatora s posebnom ulogom za župu Međugorje, koja se nalazi u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, upućujem Vama, svećenicima i redovnicima i svim vjernicima Vaše biskupije iskrene izraze sućuti.

Nakon što sam prošle godine preuzeo službu mostarsko-duvanjskog biskupa, susreti koje sam imao s mons. Hoserom bili su ispunjeni bratskom susretljivošću i otvorenosću, te međusobnim ra-

zumijevanjem i uvažavanjem poslanja koje je svatko od nas imao na ovom području.

Cijelo vrijeme njegove bolesti i hospitalizacije, upućivali smo Gospodinu svesrdnu molitvu za njegovo ozdravljenje i njegov povratak zadačama, koje mu je povjerila Sveta Stolica.

U povezanosti s Vama, svećenicima i vjernicima Biskupije varšavsko-praške, čiji je mons. Hoser bio pastir, Uskrslom Gospodinu upućujem svoju molitvu za dušu nadbiskupa Hosera. Ostat će mi u sjećanju kao revan pastir, koji se posvetio služenju Crkvi, a vjernicima nastojao biti blizu u duhu poniznosti i suosjećanjem.

Neka mons. Hoseru dobit Bog udijeli radost gledanja svoga lica, a svima nama daruje milost vjernog naviještanja Radosne vijesti i izgradnje Božjega kraljevstva".

SUĆUT BISKUPA PETRA PALIĆA NADBISKUPIMA MARINU BARIŠIĆU I DRAŽENU KUTLEŠI POVODOM SMRTI DON FILIPA PAVIĆA

Poštovani nadbiskupi Marine i Dražene!

Primio sam vijest o smrti don Filipa Pavića, svećenika Splitsko-makarske nadbiskupije, rodom iz Rašeljaka, Mostarsko-duvanjska biskupija. Vama i cijeloj Splitsko-makarskoj nadbiskupiji te rodbini pok. don Filipa izražavam iskrenu kršćansku sućut.

Svjesni smo kako je smrt neizostavni dio svakodnevice i ona uvijek nosi bol rastanka koju je nemoguće izbjegći. No, kao kršćani vjerujemo kako smrt nema posljednju riječ. Ona je pobijeđena smrću i uskrsnućem Gospodinovim, koji sjedi zdesna Ocu kao Pobjednik nad grijehom i smrću.

Duboko vjerujem kako je don Filip u toj vjeri preminuo. On, koji je u životu nastojao slijediti Krista, dočekao je prijelaz u Božju blizinu s vjermi i pouzdanjem u Božje milosrđe.

Danas zahvaljujemo svemogućemu Bogu na daru don Filipova života i svećeničkoga djelovanja.

Svima nama koji još iščekujemo radost onoga susreta s Bogom koji tražimo i sada ga naviještamo, neka On daruje svoju blizinu i nadu da ćemo se ponovno susresti s našim pokojnim bratom, svećenikom don Filipom, u zajedništvu nebeske Crkve, gdje ćemo Boga zauvijek gledati "licem u lice".

U molitvi i sućuti s Vama ujedinjen,
† Petar Palić, biskup

**SUĆUT BISKUPA PETRA PALIĆA GOSPOĐI DUBRAVKI BEŠLIĆ
POVODOM SMRTI DUGOGODIŠNJEGLA
GRADONAČELNIKA GRADA MOSTARA GOSP. LJUBE BEŠLIĆA**

Poštovana gospođo Bešlić,
s tugom, ali i s vjerom u uskrsnuće, primio
sam vijest o smrti Vašega supruga gospodina Lju-
be Bešlića.

U ime Mostarsko-duvanjske biskupije, u ko-
joj je gospodin Bešlić rođen i na području koje
je djelovao, i u svoje osobno ime Vama, vašim
kćerima i cijeloj obitelji izražavam svoju ljudsku i
kršćansku sućut.

Gospodina Bešlića pamtit ćemo kao čovjeka
koji je živio i djelovao u bremenitim vremenima
a svojim životnim stilom, načinom i otvorenosću

nastrojao pristupati svojim sugrađanima pokuša-
vajući stvarati bolje životne uvjete za sve stanov-
nike grada Mostara.

U trenutku ovozemaljskog rastanka s njim neka
Vama i Vašoj obitelji dobit Bog bude utjeha a dušu
pok. brata Ljube preporučujemo Gospodaru života
i smrti, u kojega je vjerovao i molimo da mu oprosti
sve ljudske slabosti, a za dobro koje je učinio neka
ga nagradi u svom zajedništvu u vječnosti.

† Petar Palić
biskup

Počivali u miru Božjem!

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

1. srpnja 2021. - 31. prosinca 2021.

Subota, 3. 7. 2021.

Slavlje sakramenta Potvrde u župi Posuški Gradac.

Susreo se s fra Ikom Skokom, zamjenikom provincijala Hercegovačke franjevačke provincije.

Predvodio misno slavlje u povodu slavlja župnog patrona u župi sv. Tome u Mostaru.

Nedjelja, 4. 7. 2021.

Slavlje sakramenta Potvrde u župi Aladinići.

Srijeda, 28.7.2021.

Susreo se s don Ivicom Komadinom, delegatom za hrvatske misije u Njemačkoj.

Susreo se s don Ivanom Vukšićem, delegatom za hrvatske misije u Kanadi.

Četvrtak, 29. 7. 2021.

Susreo se s don Markom Šatalom, župnikom župe Jablanica i župnim upraviteljem župe Drežnica.

Susreo se s don Marinom Skenderom, župnim upraviteljem župe Šipovača-Vojnići.

Susreo se s don Perom Miličevićem, župnim upraviteljem župe Raskriže.

Petak, 30. 7. 2021.

Susreo se s novim članovima Biskupskog Ordinarijata u Mostaru.

Susreo se s don Ivanom Bijakšićem, župnikom župe Ravno i župnim upraviteljem župe Trebinja.

Nedjelja, 1. 8. 2021.

Predvodio misno slavlje u povodu 150. obljetnice župe Drinovci.

Predvodio slavlje 50. i 25. obljetnice zavjetovanja sestara članica Družbe Školskih sestara franjevki Krista Kralja.

Petak, 6. 8. 2021.

Susreo se s fra Gojkom Zovkom, voditeljem HKM Bern u Švicarskoj.

Subota, 7. 8. 2021.

Predvodio slavlje blagoslova kapelice Imena Marijina u Klepcima.

Nedjelja, 8. 8. 2021.

Slavlje sakramenta Potvrde u župi Grljevići i proslava 50. obljetnice blagoslova župne crkve sv. Josipa Radnika.

Ponedjeljak, 9. 8. 2021.

Susreo se s don Ivanom Bijakšićem, župnikom župe Ravno, gosp. Andrijom Šimunovićem, načelnikom općine Ravno, gđom Stanom Burić, zastupnikom u skupštini HNŽ-a i arheologicom Snježanom Vasilj.

Utorak, 10. 8. 2021.

Susreo se s fra Slavenom Brekalom, župnikom župe Duvno.

Susreo se s don Ivicom Stankovićem, svećenikom Bečke nadbiskupije.

Srijeda, 11. 8. 2021.

Susreo se s fra Antonom Bekavcem, profesorom na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu.

Susreo se s gosp. Svenom Skenderom.

Četvrtak, 12. 8. 2021.

Susreo se s don Marinkom Pervanom, svećenikom Mostarsko-duvanjske biskupije na službi u Norveškoj.

Posjetio samostalnu kapeliju Masna Luka - Polja zajedno s fra Antonom Marićem, upraviteljem.

Petak, 13. 8. 2021.

Susreo se s don Vinkom Puljićem.

Subota, 14. 8. 2021.

Predvodio slavlje svečanih doživotnih zavjeta i obljetnice svečanih zavjeta Sestara milosrdnica u Splitu.

Nedjelja, 15. 8. 2021.

Predvodio svečano misno slavlje u povodu 150. obljetnice župe Goranci.

Ponedjeljak, 16. 8. 2021.

Susreo se s don Dragom Ćurkovićem.

Srijeda, 18. 8. 2021.

Sudjelovao na primopredaji službe kancelara u Biskupskom Ordinarijatu u Mostaru.

Četvrtak, 19. 8. 2021.

Sudjelovao na primopredaji u katedralnoj župi u Mostaru.

Susreo se s bogoslovom Stjepanom Puljićem.

Sudjelovao na primopredaji u župi sv. Mateja u Mostaru.

Petak, 20. 8. 2021.

Sudjelovao na primopredaji u župi sv. Luke i sv. Marka u Mostaru.

Subota, 21. 8. 2021.

Predvodio Svetu misu na Groblju mira na Bilima. Sudjelovao na primopredaji u župi sv. Ivana u Mostaru.

Nedjelja, 22. 8. 2021.

Slavlje sakramenta Potvrde u župi Gabela Polje. Predvodio Svetu misu u katedrali.

Ponedjeljak, 23. 8. 2021.

Susreo se s kandidatom za bogosloviju Dariom Soldom.

Susreo se s bogoslovom Nikšom Pavlovićem, kandidatom za đakonat.

Susreo se s don Krešom Puljićem, župnikom u župi sv. Tome u Mostaru.

Susreo se s don Tomislavom Rajičem.

Susreo se s don Josipom Radošem.

Utorak, 24. 8. 2021.

Posjetio svećenike u svećeničkom domu u Mostaru.

Srijeda, 25. 8. 2021.

Susreo se s don Josipom Čulom, doktorandom na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu.

Četvrtak, 26. 8. 2021.

Sudjelovao na sprovodu pok. Mladena Božića, oca don Gordana Božića.

U Međugorju sudjelovao na Misi zadušnici za pok. mons. Henryka Hosera.

Petak, 27. 8. 2021.

Susreo se s don Ilijom Petkovićem st., dušobrižnikom u Kanadi.

Nedjelja, 29. 8. 2021.

Slavlje sakramenta Potvrde u župi Neum i uvođenje u službu župnika don Mladena Šutala.

Uvođenje u službu don Josipa Galića, župnika u katedrali u Mostaru.

Ponedjeljak, 30. 8. 2021.

Susret s bogoslovom Zvonimiro Rezom.

Susret s don Branimirom Bevandom, župnim vikarom u katedrali.

Susret s don Tomislavom Zubcem, tajnikom Nuncijature u Nigeriji.

Utorak, 31. 8. 2021.

Susreo se s don Vjekom Božom Jarkom, umirovljenim svećenikom.

Četvrtak, 2. 9. 2021.

Susreo se s gosp. Zoranom Jarkom.

Subota, 4. 9. 2021.

Sudjelovao na Redovničkom danu u Međugorju u ime BK BiH. Slavio Svetu misu i uputio prigodnu homiliju.

Srijeda, 8. 9. 2021.

Predvodio Svetu misu u povodu blagdana Male Gospe, zaštitnice župe Ravno.

Predvodio Svetu misu u svetištu Gospe od milosrđa u Dubrovniku.

Četvrtak, 9. 9. 2021.

Susreo se s bogoslovima Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije.

Petak, 10. 9. 2021.

Sudjelovao na primopredaji župe Trebinje i pastoralnog centra u Stocu.

Susreo se sa župnicima grada Mostara.

Subota, 11. 9. 2021.

Sudjelovao na otvaranju Prve sinode Vrhbosanske nadbiskupije u Sarajevu.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Nedjelja, 12. 9. 2021.

Slavio Svetu misu u župi Šipovača-Vojnići i podijelio sakrament krštenja Jakovu Džajiću.

Ponedjeljak, 13. 9. 2021.

Sudjelovao na oproštajnom ručku u Apostolskoj nuncijaturi u Sarajevu povodu odlaska u mirovinu apostolskog nuncija u BiH mons. Lugija Pezzuta.

Utorak, 14. 9. 2021.

U povodu blagdana Uzvišenja sv. Križa i posvete mostarske katedrale predvodio svečano misno slavlje u mostarskoj katedrali.

Srijeda, 15. 9. 2021.

Susreo se s don Tomislavom Ljubanom, župnikom župe sv. Mateja u Mostaru.

Susreo se s don Ljubom Planinićem i fra Miljenkom Stojićem.

Ponedjeljak, 20. 9. 2021.

Posjetio župu sv. Mateja u Mostaru.

U Dubrovniku prevodio misno slavlje i sprovodne obrede za pok. don Grgu Tomića.

Srijeda, 22. 9. 2021.

Susreo se s episkopom zahumsko-hercegovačkim i primorskim gosp. Dimitrijem.

Četvrtak, 23. 9. 2021.

Susreo se s gospodinom Herbertom Schedlerom, referentom Renovabisa.

Petak, 24. 9. 2021.

Susret s djelatnicima Radiotelevizije Herceg-Bosne i intervju.

Susreo se s don Branimirom Bevandom, župnim vikarom u katedrali i povjerenikom za pastoral mladih.

Subota, 25. 9. 2021.

Susreo se s gospođom Biserkom Rauter Planinić, povjesničarkom umjetnosti.

Nedjelja, 26. 9. 2021.

Predvodio misno slavlje u Trebinju u povodu blagdana sv. Mihovila, dana Trebinjsko-mrkanke biskupije.

Ponedjeljak, 27. 9. 2021.

Predvodio Svetu misu u mostarskoj katedrali u povodu blagdana sv. Vinka Paulskoga, utemeljitelja Družbe Sestara milosrdnica.

Utorak, 28. 9. 2021.

Sudjelovao na proslavi sv. Mihovila u Šibeniku.

Srijeda, 29. 9. 2021.

Sudjelovao na proslavi sv. Mihovila u Šibeniku.

Četvrtak, 30. 9. 2021.

Susreo se s don Andelkom Planinićem, župnikom u Hutovu.

Sudjelovao na primopredaji službe ravnatelja Svećeničkog doma u Mostaru.

Predvodio Svetu misu u mostarskoj katedrali u povodu završetka Godine Božje Riječi.

Petak, 1. 10. 2021.

Predvodio Svetu misu u župi Ledinac u povodu blagdana sv. Terezije od djeteta Isusa, zaštitnice župe.

Sudjelovao na svečanoj Večernjoj u Hvaru u povodu blagdana zaštitnika biskupije sv. Stjepana I., pape.

Subota, 2. 10. 2021.

Predvodio Svetu misu u Hvaru u povodu blagdana zaštitnika biskupije sv. Stjepana I., pape.

Ponedjeljak, 4. 10. 2021.

Posjetio TKIM u povodu početka nove akademске godine.

Posvetio župnu crkvu na Humcu.

Utorak, 5. 10. 2021.

Susreo se s dekanima.

Srijeda, 6. 10. 2021.

Susreo se s don Jokom Blaževićem, župnikom u Hercegovačkim Vinjanima.

Susreo s don Perom Miličevićem, župnikom župe Cim-Ilići.

Susreo se s gosp. Josipom Šegom, Maria Visi on TV.

Susreo se s biskupom Božom Radošem, biskupom Ivanom Štironjom i svećenicima varaždinske biskupije koji su na duhovnim vježbama na Bušku jezeru.

Četvrtak, 7. 10. 2021.

Susreo se sa skupinom Koreanaca u mostarskoj katedrali.

Predvodio Svetu misu u župi sv. Tome na Bi jelom Brijegu u povodu 10. obljetnice osnutka župe.

Petak, 8. 10. 2021.

Susreo se s don Ivicom Puljićem i dr. Marinom Marićem.

Subota, 9. 10. 2021.

Susreo se s gosp. Ivanom Dugandžićem i predstavnicima župe Kistanje koji su boravili na predstavljanju knjige o fra Franji Brkiću na Širokom Brijegu.

Nedjelja, 10. 10. 2021.

Sudjelovao na Svetoj misi u Međugorju u povodu 50. obljetnice svećeništva mons. Luigia Pezzuta, apostolskog nuncija u BiH.

Ponedjeljak, 11. 10. 2021.

Predvodio Svetu misu u mostarskoj katedrali za sveučilišnu zajednicu u povodu početka akademске godine.

Utorak, 12. 10. 2021.

Susreo se s don Josipom Radošem, župnikom u Raskrižju.

Susreo se s članovima HKZ Troplet.

Srijeda, 13. 10. 2021.

Susreo se s novacima Hercegovačke franjevačke provincije.

Susreo se s mons. Kirom Stojanovim, biskupom skopskim.

Susreo se s predstavnicima Hrvatskog iseljeničkog kongresa.

Četvrtak, 14. 10. 2021.

Susreo se s don Josipom Galićem, župnikom katedralne župe.

Petak, 15. 10. 2021.

Susreo se s fra Antonom Marićem i fra Josipom Vlašićem.

Susreo se s don Mladenom Šutalom, župnikom u Neumu.

Sudjelovao na misi i sprovodnim obredima za pok. don Peru Butigana u Prapratnici.

Subota, 16. 10. 2021.

Susreo se s don Antunom Pavlovićem, župnikom u Hrasnu.

Nedjelja, 17. 10. 2021.

Predvodio Svetu misu u Rankovićima kod Novog Travnika.

Ponedjeljak, 18. 10. 2021.

Predvodio misu i sprovodne obrede za mons. Luku Pavlovića.

Utorak, 19. 10. 2021.

Susret s bogoslovom Zvonimiro Rezom.

Susret s biskupijskim povjerenicima.

Susret s don Josipom Galićem, župnikom katedralne župe.

Susret s don Draganom Filipovićem, *regensom chori* i župnim vikarom u katedralnoj župi.

Srijeda, 20. 10. 2021

Susret s don Željkom Majićem, ravnateljem Caritasa.

Četvrtak, 21. 10. 2021.

Susret s don Bernardom Marjanovićem, župnikom u Gabela Polju.

Petak, 22. 10. 2021.

Susreo se s don Antonom Pavlovićem, predstojnikom Katehetskog ureda.

Susreo se s don Tomislavom Ljubanom, župnikom sv. Mateja u Mostaru.

Susreo se s don Vinkom Puljićem, duhovnim pomoćnikom u župi sv. Tome.

Subota, 23. 10. 2021.

Podijelio sakrament Potvrde odraslima u katedrali.

Nedjelja, 24. 10. 2021.

Posjetio župu Stolac i predvodio Svetu misu.

Utorak, 26. 10. 2021.

Susreo s načelnikom općine Neum Draganom Jurkovićem, ministrom prometa Denisom Lasićem i župnikom Hrasna don Antunom Pavlovićem.

Predvodio misno slavlje u Kruševu u povodu obljetnice posvete crkve i dana Kruševa.

Srijeda, 27. 10. 2021.

Susreo s vlč. dr. Andrijom Anišićem, direktorom Radio Marije u Srbiji i njegovim suradnicima.

Četvrtak, 28. 10. 2021.

Susreo se s Nikšom Pavlovićem, kandidatom za đakonat.

Susreo se s don Ivicom Borasom, župnikom u Viru.

Susreo se s franjevcima, kandidatima za đakonat.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Petak, 29. 10. 2021.

Susreo se s don Davorom Berezovskim, župnikom župe Ploče-Tepčići.

Subota, 30. 10. 2021.

Đakonsko ređenje u mostarskoj katedrali.

Nedjelja, 31. 10. 2021.

Predvodio Svetu misu u župi Jare.

Ponedjeljak, 1. 11. 2021.

Predvodio Svetu misu na Aladinićima.

Utorak, 2. 11. 2021.

Predvodio Svetu misu u katedrali.

Srijeda, 3. 11. 2021.

Predvodio misu i sprovodne obrede za don Antu Ivančića Bikića u Grabovici.

Sudjelovao na misnom slavlju u sarajevskoj katedrali u povodu početka redovitog zasjedanja BK BiH.

Četvrtak, 4. 11. 2021.

Sudjelovao na redovitom zasjedanju BK BiH u Sarajevu.

Petak, 5. 11. 2021.

Sudjelovao na redovitom zasjedanju BK BiH u Sarajevu.

U večernjim satima započeo duhovne vježbe vjeroučiteljima u Franjevačkoj kući molitve u Masnoj Luci - Blidinje.

Subota, 6. 11. 2021.

Duhovne vježbe vjeroučiteljima u Masnoj Luci - Blidinje.

Predvodio misno slavlje i sprovodne obrede za don Božu Polića u Viru.

Nedjelja, 7. 11. 2021.

Duhovne vježbe vjeroučiteljima u Masnoj Luci - Blidinje.

Ponedjeljak, 8. 11. 2021.

Susreo se s don Željkom Majićem, ravnateljem Caritasa.

Utorak, 9. 11. 2021.

Susreo se s don Tomislavom Ljubanom, župnikom sv. Mateja u Mostaru i don Branimirom Bevandom, župnim vikarom u katedrali i povjerenikom za pastoral mladih.

Srijeda, 10. 11. 2021.

Susreo se s o. Ivanom Mandurićem, S.J.

Susreo s don Ivanom Aničićem, župnim vikarom u župi Cim - Ilići i povjerenikom za pastoral ministranata.

Petak, 12. 11. 2021.

Susreo se s fra Mirom Relotom, vizitatorom Hercegovačke franjevačke provincije.

Susreo se s gosp. Ilijom Skočibušićem.

Nedjelja, 14. 11. 2021.

Predvodio Svetu misu u župi sv. Marka i sv. Luke Cim-Ilići i krstio peto dijete u obitelji Brekalo.

Ponedjeljak, 15. 11. 2021.

Susreo se s gosp. Svenom Skenderom.

Sudjelovao na misnom slavlju u mostarskoj katedrali u povodu blagdana sv. Alberta Velikog, dana Teološko - katehetskog instituta u zajedništvu s vrhbosanskim nadbiskupom koadjutorom mons. Tomom Vukšićem.

Susreo se s gosp. Nikolom Dobroslavićem, županom Dubrovačko-neretvanske županije.

U večernjim satima započeo duhovne vježbe svećenicima Kotorske biskupije, kojima su se pridružili i svećenici Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Duhovne vježbe su trajale do četvrtka, 18. studenoga 2021.

Subota, 20. 11. 2021.

Susreo se sa s. Zdenkom Kozinom, provincialnom poglavaricom Školskih sestara franjevki.

Nedjelja, 21. 11. 2021.

Sudjelovao na misi biskupskega ređenja mons. Fabijana Svaline, srijemskog biskupa koadjutora u Srijemskoj Mitrovici.

Utorak, 23. 11. 2021.

Održao predavanje đakonima u Sarajevu u sklopu Đakonske pastoralne godine.

Susreo se s prof. Rifatom Škrijeljom, rektorom Univerziteta u Sarajevu.

Srijeda, 24. 11. 2021.

Sudjelovao na skupštini Svećeničke uzajamnosti u Bijelom Polju.

Susreo se s generalnim poglavarom Palotincima i subraćom koji su na godišnjem susretu u Međugorju.

Četvrtak, 25. 11. 2021.

Slavio Setu misu u župi Raskrižje za župljane župe Grude u povodu blagdana sv. Katarine.

Petak, 26. 11. 2021.

U zajedništvu s drugim vjerskim predstavnicima susreo se s gradonačelnikom Mostara dr. Marijom Kordićem i suradnicima.

Susreo se s gosp. Miklósem Soltészom, državnim tajnikom za vjerska i nacionalna pitanja u uredi premijera Mađarske.

Nedjelja, 28. 11. 2021.

Posjetio župu Hutovo i slavio Svetu misu.

Posjetio župu Sv. Ivana u Mostaru i slavio Svetu misu.

Utorak, 30. 11. 2021.

Susreo se s don Ivicom Puljićem i dr. Marinom Marićem.

Srijeda, 1. 12. 2021.

Sudjelovao na duhovnoj obnovi za svećenike Mostarsko- duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije u Bijelom Polju. Predvodio Svetu misu i uputio prigodnu propovijed.

Susreo se s dr. Dragom Čovićem, predsjednikom Hrvatskog narodnog sabora BiH.

Četvrtak, 2. 12. 2021

Održao predavanje đakonima u Sarajevu u sklopu Đakonske pastoralne godine.

Petak, 3. 12. 2021.

Predvodio Svetu misu u rehabilitacijskom centru Sveta Obitelj u Mostaru u povodu Dana osoba s invaliditetom.

Subota, 4. 12. 2021.

Susreo se s volonterima župnih Caritasa u "Emausu" u Bijelom Polju.

Ponedjeljak, 6. 12. 2021.

Predvodio Svetu misu u župi sv. Leopolda Mandića u zagrebačkoj Dubravi u povodu blagdana sv. Nikole.

Srijeda, 8. 12. 2021

Predvodio Svetu misu i obnovu zavjeta u Hrvatskom Leskovcu kod sestara Karmeličanki Božanskog Srca Isusova.

U povodu blagdana Bezgrješnog začeća BDM predvodio Svetu misu u samostanskoj crkvi fra-

njevaca Hercegovačke franjevačke provincije u zagrebačkoj Dubravi.

Petak, 10. 12. 2021.

Susreo se s prof. Željkom Tanjićem, rektorm Katoličkog sveučilišta.

Subota, 11. 12. 2021.

Susreo se s dobročiniteljima Caritasa u "Emausu" u Bijelom Polju.

Ponedjeljak, 13. 12. 2021.

Susreo se s premijerom RH Andrejom Plenkovićem koji je boravio u posjetu BiH.

Utorak, 14. 12. 2021.

Predsjedao sjednicom Zbora savjetnika.

Predsjedao sjednicom Prezbiteraloga vijeća.

Četvrtak, 16. 12. 2021.

Susreo se s mons. Aldom Cavalliem, imenovanim apostolskim vizitatorom za župu Međugorje.

Ponedjeljak, 20. 12. 2021.

Slavio Misu zornicu u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru.

Utorak, 21. 12. 2021.

Slavio Misu zornicu u župi Sv. Marka i sv. Luke, Cim-Ilići u Mostaru.

Božićno čestitanje svećenika, redovnika i redovnica.

Srijeda, 22. 12. 2021.

Slavio Misu zornicu u župi sv. Mateja u Mostaru.

Susreo se sa župnicima - organizatorima zaručničkog tečaja.

Susreo se s predstavnicima medija i snimanje božićne čestitke.

Četvrtak, 23. 12. 2021.

Slavio Misu zornicu u župi sv. Tome u Mostaru.

Susreo se s djecom i odgojiteljicama iz vrtića sv. Josipa.

Petak, 24. 12. 2021.

Slavio Misu zornicu u župi sv. Ivana u Mostaru.

Slavio Misu polnočku u mostarskoj katedrali.

Subota, 25. 12. 2021.

Slavio svečanu Svetu misu u mostarskoj katedrali.

Mostarsko-duvanjska i Trebinjsko-mrkanska biskupija

Četvrtak, 30. 12. 2021.

Susreo se s fra Massimom Fusarellijem, generalnim ministrom Franjevačkog reda.

Susreo se s bogoslovima i sjemeništarcem na Ordinarijatu. Podijelio službu akolitata bogoslovu Mati Puljiću, službu lektorata bogoslovu

Gabrijelu Pavloviću, te primio među kandidate Mostarsko-duvanjske biskupije za đakonat i prezbiterat bogoslove Matu Galića i Ivana Martića.

Petak, 31. 12. 2021.

Slavio Misu zahvalnicu u mostarskoj katedrali.

